

ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดโคกมอน

ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

A STUDY OF BELIEF IN PARITTA CHANTING FOR BANKHOGMON
PEOPLE TOWARDS WAT BAN KHONGMON BUDDHIST MONKS

พระเดชฯ สีสเตโช (ศรีภุงา)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดโคกมอน
ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A STUDY OF BELIEF IN PARITTA CHANTING FOR BANKHOGMON
PEOPLE TOWARDS WAT BAN KHONGMON BUDDHIST MONKS**

Phra Decha Silatejo (Sribhunga)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ความเชื่อของชาวบ้าน โคมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดโคมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ”
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระมหาภุชณะ ตรุโณ, ผศ.ดร.)
..... กรรมการ
(พระมหาประมวธ ฐานทตโต,ดร.)
..... กรรมการ
(ดร.ประยูร แสงใส)
..... กรรมการ
(ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์)
..... กรรมการ
(ดร.ประจัญ จันเติบ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระมหาประมวธ ฐานทตโต,ดร. ประธานกรรมการ
..... ดร.ประยูร แสงใส กรรมการ
..... ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ กรรมการ
ชื่อผู้วิจัย พสว 1019
(พระเดชฯ สีสเตโช)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดโคกมอน
ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา

ผู้วิจัย : พระเดชฯ สีสเตโช (ศรีภุงา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาประมวล ฐานตฺโต,ดร. ป.ธ.๖, พธ.บ.(ภาษาไทย)
M.A.(Ling), M.A., Ph.D. (Pali& Bud)

: ดร.ประยูร แสงใส ป.ธ.๔, พ.ม., พธ.บ. M.A.(Ed.), P.G. DIP. In
Journalism, Ph.D.(Ed.)

: ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ ป.ธ.๗, พ.ม.,พธ.บ. (ปรัชญา) , M.A.
(Bud.),พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๔ / มีนาคม / ๒๕๕๖

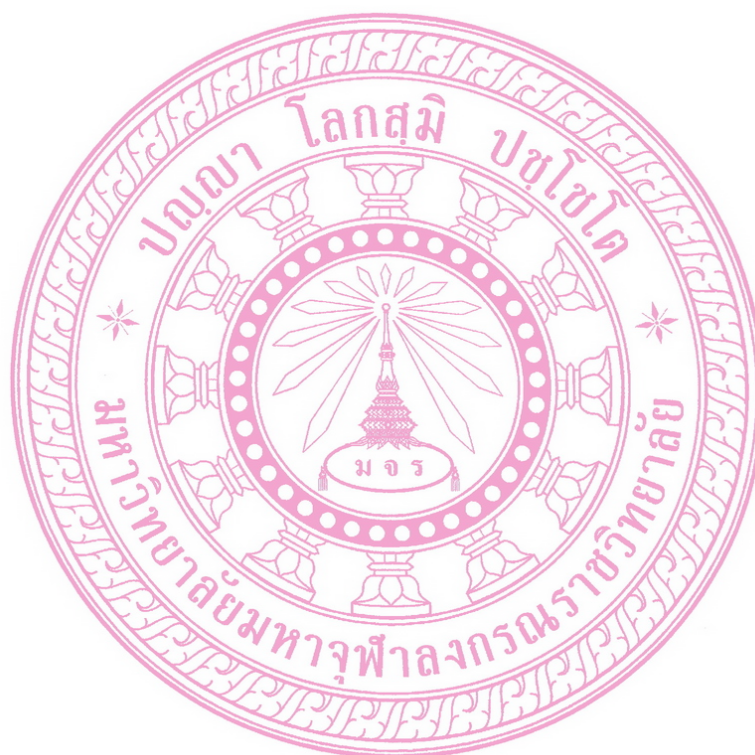
บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือเพื่อศึกษาความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเพื่อศึกษาการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนและเพื่อศึกษาผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีการลงภาคสนาม(Field work) เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย แล้วนำบทสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ประกอบวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่งของชาวบ้านโคกมอนนับถือสืบทอดกันมานาน บนพื้นฐานแห่งความเชื่อในอำนาจอันลึกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้ายออกจากร่างกายคือช่วยป้องกันมิให้เหตุร้ายเกิดขึ้นและแก้ไขเคราะห์ร้ายที่เกิดขึ้นให้หายไป สำคัญสามารถลดบันดาลให้คนประสบความสำเร็จและมีความสุขและมีความเจริญในชีวิตได้

การประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนประกอบด้วยการตั้งโต๊ะหมู่บูชาโดยหันพระพักตร์ของพระพุทธรูปไปแนวเดียวกับพระสงฆ์การถวายน้ำร้อนน้ำเย็น การจัดอาสนะพระสงฆ์ พระภิกษุผู้สวดงดอาหารที่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ ฆราวาสผู้เข้าร่วมพิธีรักษาศีล ๕ บทสวดประกอบด้วย เมตตาสสูตร รัตนสูตรและธัมมสูตร เป็นต้น

ผลของชาวบ้าน โคมมอนที่ได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคมมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ นอกจากจะเป็นพิธีสร้างขวัญกำลังใจ การมีชีวิตรอดปลอดภัย ดำเนินชีวิตอยู่อย่างประคองสุข และทำให้คนได้สำนึกอยู่ในความไม่ประมาทแล้ว การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ยังถือได้ว่ามีผลหรือประโยชน์ในทางการรักษาภาวะด้านจิตใจและโรคทางกายเรื้อรังที่ต้องใช้เวลาในการรักษาที่ยาวนาน โรคที่ต้องอาศัยการฟื้นฟู ทำให้จิตใจเข้มแข็ง มีกำลังใจพร้อมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อการมีชีวิตรอดจนสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกายของตนเองสู่สภาพปกติได้

Thesis Title : A Study of Belief in Paritta Chanting For Bankongmon People
towards wat Bankongmon buddhist monks

Researcher : Phra.Decha Silatejo (Sribhunga)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Pramuan Thānadatto, Pali VI, B.A.(Thai),P.G.Dip.in
I.P.R.(Phi.&Religion), M.A. (Ling.),M.A.(Pali&Bud.),
Ph.D. (Pali& Bud.)

: Prayoon Saengsai Pali.IV, B.A., M.A.(Ed),P.G.DIP.inJournalism
Ph.D.(Ed)

: Assist.Prof.Dr.Sowit Bamrungphak, Pali
VII,B.A.(Phi.),M.A.(Bud.),Ph.D.(Buddhist Studies)

Data of Graduation : 4 / March / 2013

ABSTRACT

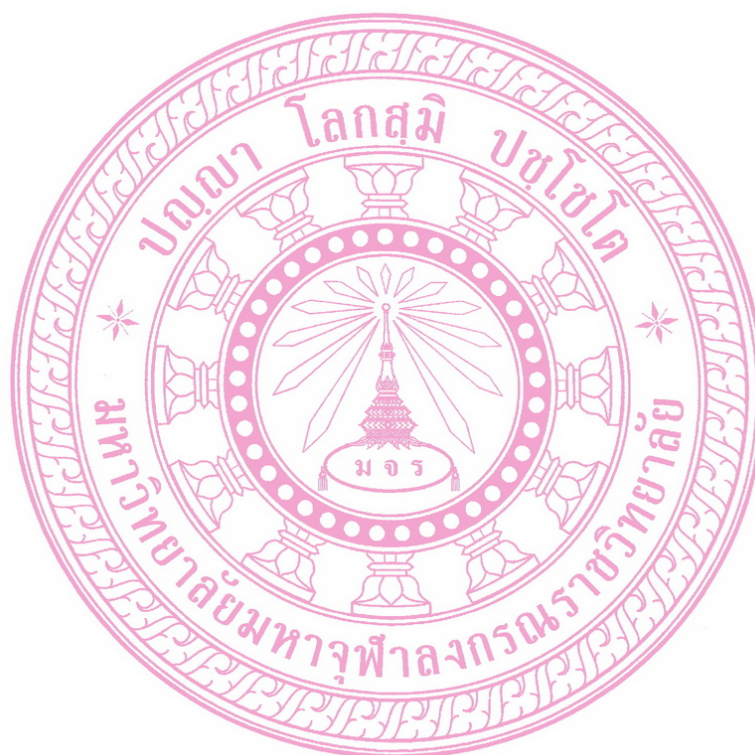
This thesis covers three objectives: to study of Bankongmon people belief in Paritta chanting for life-prolonging, to study ritual practices in Paritta chanting for life-prolonging of the Sangha in Bankongmon temple, and to study the respective results of ritual practices in Paritta chanting for life-prolonging of the Sangha in Bankongmon temple. However, this thesis is conducted based on qualitative research methodology, documentary research, field work approaches, and critical analysis.

The result of study found that Paritta chanting for life-prolonging was one of the long-traditional practices of Bankongmon people. It was organized based on the belief of eliminating bad luck and evil things.

For the accessory of ritual practices in Paritta chanting for life-prolonging of the Sangha in Bankongmon temple consisted of setting an altar table by directing the face of the Buddha statue in the same direction of the Sangha who came to chant; offering drinking water to the Sangha; the Sangha who were invited to chant must prevent from eating meat; and lay people

were required to observe five precepts accordingly. The Suttas that were selected to be chanted in this ritual practices were Metta Sutta, Rattana Sutta, Dhachaga Sutta...etc.

For the respective results of ritual practices in Paritta chanting for life-prolonging of the Sangha in Bankongmon temple were: encouraging the people not to be fear of bad luck and evil things; strength psychological health of the participants and that of holistic health as the whole; and to enhance the confidence in earning living.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นผลงานชิ้นแรกที่มีความสำคัญที่สุดของผู้วิจัย เป็นความภาคภูมิใจอย่างมาก ตลอดระยะเวลาที่ได้เข้ารับการศึกษหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำให้มีความรู้ว่างานวิชาการทางพระพุทธศาสนาเปิดกว้างให้ผู้ที่ต้องการศึกษาได้ศึกษาอย่างอิสระและสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจงานวิชาการทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี

งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับการอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากประธานสอบวิทยานิพนธ์ พระมหากุญณะ ตรุโณ ผศ.ดร. กรรมการสอบ ดร.ประจัญ จันเดิบ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พระมหาประมวล ฐานตฺโต,ดร.ประธานกรรมการ ดร.ประยูร แสงใส กรรมการ ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงศักดิ์ กรรมการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความดูแลเอาใจใส่ให้คำแนะนำชี้แนวทาง ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณพระอาจารย์ทุกรูป และคณาจารย์ทุกท่าน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ท่านได้เมตตาให้คำปรึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกในการเขียนวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณพระครูประทีปสุวรรณวิริคุณ รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการต่างประเทศ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน พระครูสุตปัญญภรณ์ เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนแคน เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑ พระครูเมตตาภิตติวิมล เจ้าอาวาสวัดสวนมอน เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒ ที่ได้เมตตาแนะนำการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการสวดมนต์ ที่ท่านได้เมตตาตรวจสอบเอกสารในการวิจัย ขอขอบพระคุณพุทธศาสนิกชนที่มาสวดมนต์และปฏิบัติธรรมที่วัดบ้านโคกมอน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยเป็นอย่างดีและขอบคุณนายพัฑ วิเศษดอนหวาย ที่เป็นคนรับส่งตลอดปีการศึกษาและทุกท่านที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากมิได้เอื้อนนาม

ขอขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในการให้โอกาสเข้ามาศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนกัลยาณมิตรพระภิกษุเพื่อนร่วมสาขาวิชาทุกรูปที่เอื้อเพื่อข้อมูลสำหรับนำมาประกอบในการวิจัยเป็นอย่างดี

ด้วยอันสงสัของการเพียรพยายามศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้บิดามารดา ครูบาอาจารย์และศิษย์ทั้งหลายที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอตั้งจิตอธิษฐานส่งความปรารถนาดีต่อผู้ที่ได้ศึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้บังเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไป

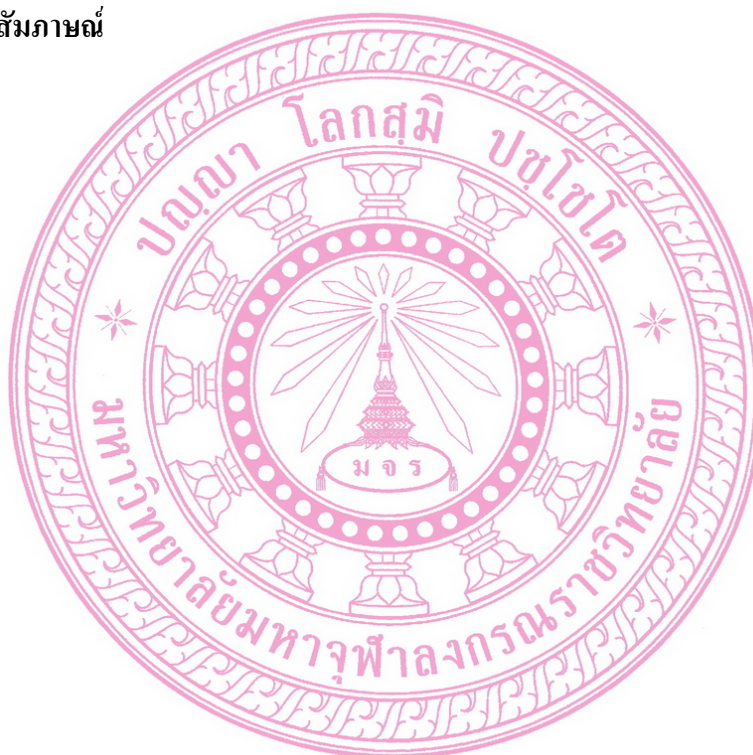
พระเดชฯ สืบเตโช (ศรีภูงา)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๔ คำนินยาศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย	๗
๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ	๑๐
๒.๑ ภูมิหลังบ้านโคกมอน	๑๐
๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของบ้านโคกมอน	๑๒
๒.๑.๒ ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอน	๑๒
๒.๑.๓ ความเป็นมาของการสวดพระปริตร	๑๓
๒.๒ ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนต่ออานุภาพพระปริตร	๒๖
๒.๒.๑ อานุภาพแห่งพระรัตนตรัย	๒๖
๒.๒.๒ การให้ผลในพิธีสวดพระปริตร	๒๘
๒.๒.๓ การดำรงชีวิตเป็นสุข	๓๐
๒.๓ ความเชื่อด้านการสวดพระปริตรเพื่ออายุ	๓๔
๒.๓.๑ ด้านการจัดกัณฑ์ถวายและฝั้นร่าย	๓๕
๒.๓.๒ ด้านป้องกันภัย	๓๖

๒.๓.๓ ด้านปราบมาร	๓๖
๒.๓.๔ ด้านบันดาลโชคลาภ	๓๕
บทที่ ๓ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน	๔๕
๓.๑ ความเป็นมาของวัดบ้านโคกมอน	๔๕
๓.๑.๑ ความเป็นมาของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน	๔๕
๓.๑.๒ กิจกรรมการสวดของพระสงฆ์วัดบ้านโคกมอน	๔๖
๓.๑.๓ กิจกรรมการส่งเสริมการสวดพระปริตรแก่ชาวบ้านโคกมอน	๔๘
๓.๒ ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ	๕๐
๓.๒.๑ สถานที่	๕๑
๓.๒.๒ เครื่องประกอบพิธีกรรม	๕๔
๓.๒.๓ ลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมสวดต่ออายุ	๖๐
๓.๒.๔ บทสวด	๖๓
๓.๒.๕ พิธีการสวดต่ออายุของคฤหัสถ์วัดบ้านโคกมอน	๖๖
๓.๒.๖ พิธีการสวดต่ออายุของพระภิกษุวัดบ้านโคกมอน	๖๘
บทที่ ๔ ผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ	๗๘
๔.๑ ต่อคณะสงฆ์	๗๘
๔.๑.๑ ด้านพิธีกรรม	๘๒
๔.๑.๒ ด้านหลักธรรม	๘๔
๔.๑.๓ ด้านสร้างศรัทธาแก่ผู้เข้าร่วมพิธี	๘๗
๔.๑.๔ ด้านสังคม	๙๐
๔.๒ ต่อชาวบ้านโคกมอน	๙๒
๔.๒.๑ ด้านสุขภาพจิต	๙๒
๔.๒.๒ ด้านสุขภาพกาย	๙๔
๔.๒.๓ ด้านพิธีกรรม	๙๖
๔.๒.๔ ด้านหลักธรรม	๙๙
๔.๒.๕ ด้านความศรัทธาเชื่อมั่น	๑๐๐
๔.๒.๖ ด้านสังคมและชุมชน	๑๐๒

บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๘
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๑๒
บรรณานุกรม	๑๑๓
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๑๑๖
ภาคผนวก ข บทสวด	๑๒๐
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์	๑๒๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๖

คำชี้แจงการใช้อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์นี้ อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระไตรปิฎกฉบับแปลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยได้กล่าวถึงแหล่งที่มา / เล่ม / ชื่อ / และหน้า ตามลำดับ เช่น พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๒๘/๓๗ หมายถึง พุทธทศนิกาย ธรรมบท พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๒๘ หน้า ๓๗, พุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๓๓๕/๗๑ หมายถึง พุทธทศนิกาย ชาดกปาลี พระไตรปิฎกภาษาบาลี เล่มที่ ๒๗ ข้อที่ ๓๓๕ หน้า ๗๑

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวคฺคปาลี	(ภาษาบาลี)
ม.มู.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณฺณาสกปาลี	(ภาษาบาลี)
อง.อญฺฐก.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อญฺฐกนิบาตปาลี	(ภาษาบาลี)
พุ.พุ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย พุทธทปารุสปาลี	(ภาษาบาลี)
พุ.ธ.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย ธรรมบทปาลี	(ภาษาบาลี)
พุ.เถร.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย เถรคาถापาลี	(ภาษาบาลี)
พุ.ชา.	(บาลี)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย ชาดกปาลี	(ภาษาบาลี)

พระวินัยปิฎก

วิ.ภิกขุณี.	(ไทย)	=	วินัยปิฎก ภิกขุณีวํสํ	(ภาษาไทย)
ที.สี.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณฺณาสก	(ภาษาไทย)
สํ.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉกฺกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.เอกาทสก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกาทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
พุ.พุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย พุทธทปารุส	(ภาษาไทย)
พุ.ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
พุ.เถร.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย เถรคาถา	(ภาษาไทย)
พุ.ชา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก พุทธทศนิกาย ชาดก	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำบุญสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุตามหลักความเชื่อโบราณ เพื่อชีวิตที่ดีขึ้นคนไทยเรานั้นเชื่อถือเรื่องโชคลางและบาปกรรมกันมาเป็นเวลานานมาแล้ว ส่วนหนึ่งเชื่อกันว่าเมื่อเรามีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนต่างๆ วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้ทุเลาเบาบางลงไปบ้าง ก็คือการไปทำบุญ เข้าวัดเข้าวา และที่ขาดไม่ได้สำหรับคนไทยในสมัยก่อนนั้นก็คือการสวดต่ออายุ* แต่การสวดต่ออายุดังกล่าวนี้มีมากมายหลายอย่างที่เป็นสิ่งสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน บางครั้งเราเองก็เคยไปสวดต่ออายุโดยการปล่อยสัตว์ต่างๆ ให้เป็นอิสระ แต่หลายคนอาจจะไม่เคยรู้ด้วยซ้ำไปว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลแก่ตัวเราอย่างไร ในทำนองเดียวกัน ถ้าเราต้องการสวดต่ออายุเพื่อผลบางอย่าง เราจะต้องทำอย่างไรจึงเป็นวิถีความเชื่อ

การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุนั้นมีการประกอบพิธีมานานแล้ว เพราะเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เมื่อมีใครสักคนกำลังมีเคราะห์ต้องไปสะเดาะเคราะห์ ต้องไปทำบุญ มีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ที่ชาวบ้านปฏิบัติกันทั่วไป ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปมักจะถูกชักชวนให้ไปนิมนต์พระให้ประกอบพิธีบังสุกุลเป็น บังสุกุลตาย ซึ่งบางรายเมื่อบังสุกุลตายเสร็จแล้วถึงกับตายไปด้วยเลยก็มี เรื่องการทำบุญสะเดาะเคราะห์นี้ให้ลองพิจารณาจะเห็นว่าเป็นการทำให้เกิดบุญขึ้นมา แต่หากว่าเป็นการชดใช้หนี้กรรมคงไม่ได้ถึงตรงนั้น เคราะห์จริงๆ นั้นอย่างไรเสียก็หนีไม่พ้นทำมาอย่างไรก็ได้ อย่างนั้น อย่างมากที่สุดก็ได้แค่ผ่อนหนักเป็นเบา ซึ่งหมายความว่าถ้าไม่เคยทำบุญทำกุศลมาเลย เมื่อถึงเวลาที่บุญกุศลเราหมด เคราะห์หรือกรรมที่เราเคยทำมาในอดีตเข้ามาสนองตอนนั้นเมื่อมาทำบุญสะเดาะเคราะห์ก็ไม่ให้ผล ต้องทำมาตั้งแต่ต้น คือทำความดีทำบุญ ที่ชักชวนให้ไปทำบุญกันนั้นก็หมายถึงว่าเคราะห์มันมากอย่าไปทำอะไรที่โหดโหดให้นั่งทำบุญเพื่อว่ากรรมมันจะไล่ไม่ทัน จึงเป็น

* กิ่งแก้ว อรรถาภรณ์, ลักษณะพิธีกรรมในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

ที่มาของคำว่าสะเดาะเคราะห์หรือว่าแก้กรรม^๒ หรือคำว่าสวดต่ออายุเป็นคำที่เกิดจากกรรมที่เป็นอกุศลและกรรมที่เป็นอกุศลเหล่านี้จึงเกิดมีการสวดพระปริตรต่ออายุขึ้น

ความเชื่อในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคงได้รับอิทธิพลจากเรื่อง อายุวัฒนกุมาร ที่มีมาในธรรมบทได้เล่าเรื่องทารกแรกเกิดคนหนึ่งที่จะตายขาด จะต้องตายภายใน ๗ วัน ตามคำพยากรณ์ของผู้หลักผู้ใหญ่โหราศาสตร์ แต่สุดท้าย พระพุทธเจ้าทรงบอกกุสโลบายแก้ไขให้เด็กจึงรอดตาย และยังกลับเป็นผู้มีอายุยืนยาวได้รับการตั้งชื่อให้ว่า อายุวัฒนกุมาร เรื่องของอายุวัฒนกุมารจึงทำให้เกิดพิธีทำบุญเสริมมงคลชีวิต หรือพิธีสวดต่ออายุ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระปริตร เพราะเชื่อว่าเป็นมนต์ที่ขลังและมีความศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถจะปิดเป่าบรรเทาอันตราย ภัยพิบัติ และสิ่งที่ไม่เป็นมงคลได้อันจะนำมาซึ่งความสบายใจคลายความทุกข์และเจริญด้วย อายุ วรรณะ สุขะ พละ ตามหลักธรรมที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในเรื่องอายุวัฒนกุมารว่าธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่ผู้กราบไหว้ผู้อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เป็นนิตย์ จดประสงค์ของหลักธรรมในเรื่องนี้อยู่ที่การอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ ไม่ได้อยู่ที่การอาศัยอำนาจพระปริตรเท่านั้น แต่ในปัจจุบันคนที่อยากจะเจริญด้วยธรรม ๔ ประการนี้ยังคงอาศัยพิธีกรรมเพียงอย่างเดียว โดยคิดว่าจะทำให้ตนเจริญด้วยธรรม ๔ ประการนี้ได้ เพื่อให้เกิดคุณค่าและเห็นความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรมท้องถิ่นสืบต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะได้ศึกษาเนื้อหา หลักธรรม หรือเจตนารมณ์ของพิธีกรรมเหล่านี้มาเผยแพร่เพื่อเสริมความรู้ความเข้าใจในแก่ชาวบ้าน ตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริงทางพระพุทธศาสนา ^๓ แล้วตรัสพระคาถาว่า

“อภิวาทนสลิสุส นิจจํ วุฑฺฒาปจายโน
จตุตทาโร ธมฺมา วุฑฺฒนติ อายุ วรรณะ สุขํ พฺลํ”

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ

ย่อมเจริญแก่ผู้กราบไหว้ ผู้อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์^๔

การสวดมนต์ทำวัตร คือพิธีกรรมที่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายถือปฏิบัติกันเสมอมามิได้ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมด้วยแล้ว จะขาดเสียมิได้เลย ยิ่งในสมัยพุทธกาลด้วยแล้ว เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายมักจะถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ในการเข้าเฝ้า

^๒ วิญญู ผลสวัสดิ์, “พิธีกรรมการเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวผู้ไทยตำบลคำชะอี อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร”, ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาลัษ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, ๒๕๓๗), หน้า ๔.

^๓ เกษม บุญศรี, พระธัมมปทัฏฐกถา ภาค ๔, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน ลูก ศ.ธรรมกถึก, พ.ศ. ๒๕๒๐, หน้า ๒๔๗-๒๕๕.

^๔ คูรายละเอียดใน ขุ.ธ.อ. (บาลี) ๘/๑๖๖. ขุ.ธ.(ไทย) ๒๕/๘/๑๘๐

พระพุทธเจ้า การเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยกายนั้น คือการกราบไหว้ เข้าเฝ้าด้วยวาจา นั้น คือการสวดมนต์สาธยายสรรเสริญพระคุณ และใคร่ครวญพระธรรมคำสั่งสอนในบทสวดนั้น จนทำให้เกิดปัญญารู้แจ้ง เข้าในเนื้อหาสาระในการสวด เข้าเฝ้าด้วยใจ คือการทำจิตใจให้ผ่องใส สมาธิ และปัญญา การสวดมนต์ทำวัตรนั้น นอกจากจะเป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าทางกาย วาจา ใจ แล้ว ยังเป็นการทบทวนบทพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น บางบทเป็นการสวดเพื่อป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งที่ไม่ดี

ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้กับชาวเมืองเวสาลี เพื่อใช้เป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายจากโจรผู้ร้าย อกุศลมนุษย์ ภูต ผี ปีศาจ และสัตว์เดรัจฉาน ตลอดจนโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น ในอาฏานาฏิยะปริตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเรียนมนต์ คือ อาฏานาฏิยะปริตรไว้ เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษา เพื่อการไม่เบียดเบียนของเหล่ามนุษย์ เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา”^๕ ซึ่งเป็นธรรมอีกประการหนึ่งที่ปรากฏในหมวดธรรมทั้งหลายที่มุ่งไปสู่ความสุข และเป็นภาษาบาลีที่มีคำว่า “ปริตฺต” มีคำเป็นภาษาไทยว่า “พระปริตร” และคำว่า พระปริตรนั้น แปลว่า เครื่องป้องกันรักษา ที่หมายความว่า เมื่อภัยอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว พระปริตรนี้สามารถช่วยขจัดปัดเป่าภัยอันตรายนั้น ๆ ให้ระงับดับหายไปได้ เมื่อภัยอันตรายยังไม่เกิด ก็จะช่วยป้องกันไว้ไม่เกิดขึ้น แต่ในกรณีที่ผู้สวด และผู้ฟังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามวิธีก็จะไม่สำเร็จประโยชน์ ซึ่งเปรียบเสมือนการรับประทานยาให้ถูกกับโรค โรคจึงจะหายได้

พระมหาสมณย์ ฐิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัด โศภณมณเฑียร ได้ทำพิธีกรรมเกี่ยวกับการประกอบพิธีกรรมสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุขึ้นให้ถูกต้องตามหลักของการประกอบพิธีกรรมตามโบราณกาล ด้วยคาดหวังเพื่อให้สาธุชนได้มีความเป็นอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และในการจัดพิธีในแต่ละครั้งได้รับความสนใจจากสาธุชนญาติธรรมเป็นจำนวนมาก ในกาลต่อมาก็มีผลสะท้อนกลับมาในสิ่งที่ดี โดยมีญาติธรรมทั้งหลายที่ได้มาเล่าขานให้ฟังถึงการประกอบพิธีสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ เพราะผู้ประสบความเดือดร้อนทางด้านร่างกาย และจิตใจและอื่น ๆ นั้นเมื่อได้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว จะทำให้มีความสบายกาย สงบใจ และทำให้เกิดปัญญา

กระแสความศรัทธาในการประกอบพิธีการสวดต่ออายุนี้ จึงถือว่าเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาลโดยมีความเชื่อว่า ถ้าหากทุกท่านตั้งใจสวดต่ออายุด้วยความศรัทธา ความมีเมตตา ความปรารถนาดีต่อสรรพสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายจึงจะเป็นการกำจัดภัยพิบัติทั้งหลายได้อย่างน่าอัศจรรย์ดัง เช่นเมืองเวสาลีที่พ้นจากภัยทั้งสามประการ และต่อมาในปัจจุบันเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ และคณะทายก ทายิกา วัดบ้าน โศภณมณเฑียร ได้ถือเอาการประกอบพิธีสวดต่ออายุ เป็นเอก

^๕ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๑๕/ ๑๒๕.

ลักษณะในการประกอบพิธีกรรมประจำวัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหา คือ การเข้าใจที่ผิด ๆ คิดว่า การประกอบพิธีสวดต่ออายุอย่างเดียวเท่านั้น ก็จะทำให้ความทุกข์ทั้งหมดจะหมดสิ้นไปโดยไม่ประกอบการสิ่งอื่นใดนั้น จึงเป็นการที่เข้าใจผิดในเจตนาของการประกอบพิธีสวดสวดต่ออายุ ซึ่งคิดว่าเป็นเพียงการประกอบพิธีกรรมเท่านั้น แต่ยังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่แฝงไว้เป็นคติธรรมคำสั่งสอนที่มีในพิธีสวดต่ออายุหากวิเคราะห์ให้ดี

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของชาวพุทธที่ยังมีความเชื่อและเข้าใจพิธีกรรมดังกล่าวในสังคมและเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาสืบต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยมุ่งไปที่ การประกอบพิธีกรรมการสวดต่ออายุ โดยตั้งขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตเกี่ยวกับเอกสารแหล่งข้อมูล ๑) เอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา บทสวดพิธีสะเดาะเคราะห์ หนังสือสวดมนต์ ๒) การวิจัยภาคสนามใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สมุดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดและจัดทำแบบสัมภาษณ์ขึ้นเองโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาภาษาและโครงสร้างกำหนดศึกษาเฉพาะในพื้นที่ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๒ ขอบเขตเกี่ยวกับเนื้อหา เนื้อหาที่ทำการวิจัยนั้น ได้กำหนดพิธีการสวดต่ออายุ ที่เป็นพิธีกรรมของชาวบ้าน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ รูปแบบพิธีกรรม โดยปกติได้แก่ การสะเดาะเคราะห์แบบมีผู้นำวิธี รูปแบบไม่มีผู้นำวิธี เป็นพิธีการ ได้แก่พิธีการสวดต่ออายุแบบไม่มีผู้นำ คือลงมือทำเอง เช่น ปล่อยนก ปล่อยปลา หรือรดน้ำมนต์ จากพระสงฆ์ เป็นต้น

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้นำในการประกอบพิธีกรรม คือพระมหาสมพงษ์ จิตปญโญ วัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร และ ชาวบ้านโคกมอนหรือบุคคลที่ได้รับการสวดต่ออายุ โดยแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์กำหนดเฉพาะในพื้นที่ ตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายไว้ ดังนี้

๑) กลุ่มบรรพชิต ได้แก่ รองเจ้าคณะอำเภอดุสิต (พระมหาสมพงษ์ จิตปญโญ) เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑ เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒ เจ้าอาวาสในเขตตำบลป่าสังข์ เขต ๑ และ เขต ๒ เขตละ ๒ รูป รวม ๖ รูป

๒) กลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลที่เคยบวชเรียน สอบได้นักธรรมหรือเป็นเปรียญธรรม หรือผู้ที่เคยประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรต่ออายุ รวม ๓ คน

๓) กลุ่มบุคคลทั่วไปที่เคยเข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรต่ออายุที่จัดโดยคณะสงฆ์ วัดบ้านโคกมอนในเขตการปกครองสงฆ์ ตำบลป่าสังข์ทั้ง เขต ๑ และ เขต ๒ รวม ๒๐ คน

รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น ๓๐ รูป/คน

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือเชื่อมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลและมีการปฏิบัติสืบต่อกันจนเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวบ้านโคกมอนแต่ในการวิจัยนี้มุ่งเน้นความเชื่อในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาวบ้านโคกมอน

พระปริตร หมายถึง บทสวดในพระพุทธศาสนาที่ใช้ประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ณ วัดบ้านโคกมอน

ต่ออายุ หมายถึง พิธีการสวดต่ออายุ โดยการสวดอ้างเอาความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ ตามกำลังวัน คือ วันอาทิตย์มีกำลังวัน ๖ วันจันทร์มีกำลังวัน ๑๕ วันอังคารมีกำลังวัน ๘ วันพุธมีกำลังวัน ๑๗ วันพฤหัสบดีมีกำลังวัน ๑๕ วันศุกร์มีกำลังวัน ๒๑ วันราหู (พุธกลางคืน) มีกำลังวัน ๑๒ และวันเกตุ (วันศุกร์กลางคืน) มีกำลัง ๕ ซึ่งคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนโดยการนำของพระมหาสมพงษ์ จิตปญโญ เป็นประธานในการประกอบพิธีกรรม

องค์ประกอบพิธีกรรม หมายถึง ขั้นตอนของพิธีกรรมที่ดำเนินการและนำพาประกอบพิธีกรรม ได้แก่ ๑ งาน ๒ ผู้สวด ๓ บทที่นำมาสวด ๔ ขั้นตอน ๕ พิธีสวด

รูปแบบของพิธีกรรม หมายถึง รูปแบบของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แบ่งเป็น ๒ คือ ๑ แบบคฤหัสถ์สวด ๒ แบบพระสวด โดยหลักการสวดมนต์ หรือสาธยายบทสวดที่ได้กำหนดไว้ในบทสวดพิธีกรรมต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโศกมณ เป็น การ สวดมนต์จากหนังสือมนต์พิธีที่มีวิธีสวดทั้ง ๗ ตำนาน และ ๑๒ ตำนาน

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำเอกสารที่มีความสำคัญและเอกสารทั่วไปที่มีความสอดคล้องกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดสะเดาะเคราะห์ต่ออายุ มาเป็นแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัย จะนำหลักการเหล่านั้นมากล่าวพอเป็นสังเขป ดังต่อไปนี้

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ สยามเทวาทราชบริหารบรมนาถบพิตร ทรงพระราชปรารภว่า “หนังสือชุดรวมพระธรรมในพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยปัญหาธรรม และธรรมะที่ปฏิบัติง่ายเป็นประจำในชีวิต อ่านเข้าใจง่าย โดยเฉพาะหนังสือการประกอบพิธีสวดพลจักรรัตนสูตรเสริมบารมี ของชีวิตมนุษย์ทุกคน ซึ่งคนทั่วไปทุกชาติทุกศาสนาย่อมสนใจใคร่รู้การเกิดการดับของชีวิต เป็นหนังสือที่ปราชญ์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวต่างประเทศยกย่องมาก วิธีการถาม และวิธีตอบปัญหานั้นมีอธิบายวิธีให้อ่านเข้าใจง่าย ด้วยการใช้อุปมาโวหารจากข้อเท็จจริงของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดเป็นต้น ไปจนกระทั่งดับ”^๖

อุดม เชยทิวส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย ในเรื่องพิธีสืบชะตาไว้ว่า ประเพณีสืบชะตาถือว่าเป็นพิธีกรรมที่สำคัญของล้านนาแต่โบราณ มีผู้นิยมทำตั้งแต่วัยบ้านทั่วไปกระทั่งบุคคลชั้นสูง พระสงฆ์ พระราชามหากษัตริย์ก็กระทำพิธีกรรมนี้ เพื่อความสุข ความเจริญ และสืบอายุให้ยืนยาวออกไป เป็นพิธีบำรุงขวัญ เสริมกำลังใจ สร้างกตัญญูทดแทนให้ลูกหลานได้กระทำแก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ของตน ลูกศิษย์ทำให้แก่ครูบาอาจารย์ สร้างสามัคคีแก่ชุมชน มีความรักโยงใยเพราะได้ร่วมพิธีกัน เป็นพิธีที่สำคัญในการให้กำลังใจ กำลังขวัญแก่ผู้คนในบ้านเมือง ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเพณีที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของประชาชนในล้านนาโดยทั่วไปอย่างยิ่ง”^๗

^๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ สยามเทวาทราชบริหารบรมนาถบพิตร, **มลินทปัญหา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗๗.

^๗ อุดม เชยทิวส์, **ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๔๕),

พระเพียรวิทย์ อุตตสนุโต (โอชาวัฒน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง ศรีทธานำไปสู่ความเชื่อมั่นเฉพาะตนเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่แนวคิดเรื่องอื่นๆ เช่นเรื่องโอปปาติกะเรื่องเทพ/เทวดามีผลต่อความเชื่อเรื่องเทพเจ้าและพิธีทรงเจ้าเข้าผี แนวคิดเรื่องสัตว์โลก แนวคิดเรื่องสังขารและวิญญาณ และเรื่องกรรมกับการเกิดใหม่อันเป็นหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนายังช่วยยืนยันถึงการมีอยู่จริงของ ปรโลกและสวรรค์ อันเป็นที่มาของความเชื่อเรื่อง “องค์” และการเข้าทรงและต่ออายุ”^๔

พระมหาดวงรัตน์ จีตรัตโน ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของล้านนา ผลการศึกษาพบว่า “พิธีกรรมการสืบชะตาที่ปฏิบัติกันจนถึงปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมาร ๓ ด้าน คือ ๑.อิทธิพลด้านความเชื่อ คือ ความเชื่อเรื่องอำนาจของพระรัตนตรัย ความเชื่อในเรื่องกรรม ความเชื่อในเรื่องมงคล และความเชื่อในเรื่องเจ้ากรรมนายเวร ๒. อิทธิพลด้านพิธีกรรม คือ การจัดเตรียมสถานที่ เครื่องประกอบพิธี การนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระปริตร ๓. อิทธิพลด้านบุญกิริยา คือ การบำเพ็ญบุญกิริยาด้านทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย อปายนัมัย ปัตติทานมัย ธัมมัสสวนมัย และธัมมเทศนามัย”^๕

ชะบา อ่อนนาค ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า “การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรีความเชื่อเรื่องกรรมของวัยรุ่น เป็นความต้องการที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมไปสู่ความต้องการนั้น เป็นความสนใจที่ส่วนใหญ่มาจากค่านิยมของกลุ่มการแสดงออกในพฤติกรรมบางอย่างเพราะต้องการอิสระและการยอมรับจากผู้ใหญ่ว่าตนเป็นผู้ใหญ่รับผิดชอบ

^๔พระเพียรวิทย์ อุตตสนุโต (โอชาวัฒน์), “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรง กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๕๒.

^๕พระมหาดวงรัตน์ จีตรัตโน (กิจประภานนท์), “อิทธิพลของธัมมปัทฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของล้านนา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตมหาวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๒.

ตนเองได้แล้วพ่อแม่ไม่ควรบังคับมากเพราะจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และในขณะที่เดียวกันควรเอาใจใส่ดูแลด้วยความรัก”^{๙๙}

กิริติ กมลประเทืองกร ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยกรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “ด้วยเหตุที่ถือกันว่าเป็นสิริมงคลและสามารถที่จะป้องกันภัยอันตรายได้นั้น จึงพากันนิยมการสวดสาธยายเป็นไปทั้งทางวัดและทางบ้าน สรุปได้ ๒ ประการคือสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนาและสวดพระปริตรเพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย สามารถกล่าวได้ว่า การสวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา มีจุดเริ่มมาจากการที่พระผู้มีพระภาค ทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันกล่าวธรรมในวันอุโบสถ โดยทรงอนุญาตให้นำเอาสัจจาบทบัญญัติมาสวด เรียกว่า สวดปาติโมกข์”^{๑๐๐}

จากการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้ทราบถึงความเชื่อในพิธีกรรมของชาวพุทธที่มีต่อพิธีกรรมต่างๆซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านโดยทั่วไป

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะทำการสำรวจและรวบรวมเอกสารข้อมูล (Documentary Research) ทั้งเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกและเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ทางวิชาการอื่นๆ ที่เป็นผลงานการวิจัยของท่านผู้รู้ทางด้านพระพุทธศาสนา อันเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั่วไป โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) รวบรวมจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) มีพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ พร้อมทั้งคัมภีร์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดพระปริตรต่ออายุ

๒) รวบรวมจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีเอกสารและผลงานของท่านผู้รู้พร้อมผลงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในการประกอบพิธีสวดพระปริตรต่ออายุ

^{๙๙} ชะบา อ่อนนาค, “การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๑๐๐} กิริติ กมลประเทืองกร “คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทยกรณีศึกษา พุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๒๗-๑๒๘.

๓) รวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลที่ได้มา

๔) ขั้่นนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้วยพรรณนาวิธี (DESCRIPTIVE METHOD) ตามหลักอุปนัยวิธี (INDUCTVE MEIHOD)

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตามความเชื่อของชาวบ้านโคกมอน

๑.๗.๒ ทำให้ทราบขั้นตอนของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ในการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

๑.๗.๓ ทำให้ทราบผลที่ชาวบ้านได้รับจากพิธีกรรมการสวดต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

บทที่ ๒

ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงภูมิหลังบ้านโคกมอนและประวัติความเป็นมาของบ้านโคกมอนความเป็นมาของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนต่ออานุภาพแห่งพระรัตนตรัยการให้ผลและการดำรงชีวิตและความเชื่อด้านการสวดพระปริตรต่ออายุมีอิทธิฤทธิ์ป้องกันภัยปราบมารบนดลโชคลาภซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไป

๒.๑ ภูมิหลังบ้านโคกมอน

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. ๒๒๕๖ เจ้าแก้วมงคล (จารย์แก้วบวม) ราชันคดาของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช แห่งนครเวียงจันทน์ ได้ติดตามพระครูโพนสะเม็ด ซึ่งหนีภัยจากเวียงจันทน์มาตั้งบ้านเมืองเขตแดนเขมรและลาวตอนใต้ เมื่อเจ้าแก้วมงคลลาสิกขาจากสมณเพศเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรผู้ปกครองนครจำปาศักดิ์ได้แต่งตั้งอาจารย์แก้วเป็นนายกongพร้อมไพร่พลประมาณ ๓,๐๐๐ คน มาปกครองบ้านท่ง (ปัจจุบัน คือ ท้องที่อำเภอสุวรรณภูมิ) ขึ้นต่อพระนครจำปาศักดิ์ พ.ศ. ๒๒๖๘ อาจารย์แก้วถึงแก่กรรม ท้าวมีดผู้เป็นบุตรได้ถูกแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง(ยกฐานะบ้านให้เป็นเมือง) ท้าวทนต์น้องท้าวมีดเป็นอุปฮาด ต่อมาท้าวมีดถึงแก่กรรม กรมการเมืองได้มีบอกไปยังนครจำปาศักดิ์ ตั้งท้าวทนต์ให้เป็นเจ้าเมืองท่ง ในระหว่างนั้น ท้าวเซียงและท้าวสุนซึ่งเป็นบุตรท้าวมีดบาดหมางกับท้าวทนต์ผู้เป็นอาจึงคบคิดกับกรมการเมืองขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารพระบรมราชาที่ ๓ (พระเจ้าเอกทัศ) จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาพรหม พระยากรมท่า เป็นข้าหลวงขึ้นมาจัดการบ้านเมืองเพื่อให้อำกับหลานปรองดองกัน ท้าวทนต์ทราบข่าวก็พาครอบครัวอพยพไปอยู่บ้านกุดจอก (ท้องที่อำเภออาจสามารถ) พระยาพรหม พระยากรมท่า จึงมีใบบอกไปกรุงศรีอยุธยา ขอดังท้าวเซียง เป็นเจ้าเมือง ท้าวสุนเป็นอุปฮาดเมืองท่งจึงขาดการปกครองจากนครจำปาศักดิ์

พ.ศ. ๒๓๑๕ ในรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช พระยาพรหม พระยากรมท่าเห็นว่าเมืองท่งมีชัยภูมิที่ไม่เหมาะที่จะขยายเป็นเมือง เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเซ (ลำน้ำเสียวในปัจจุบัน) น้ำเซาะไหลแรงมากตลิ่งพังลงทุกปี เห็นว่าคงทำสารห่างจากเมืองท่ง ๑๐๐ เส้นเป็นที่ชัยภูมิที่ดีจึงมี

ไปบอกไปยังกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงโปรดฯ ให้ตั้งดงท้าวสารเป็นเมืองสุวรรณภูมิ^๑

จากหลักฐานข้างต้นนั้นต่อมาชาวบ้านที่อยู่เมืองสุวรรณภูมิจึงแยกบ้านออกมาตั้งบ้านใหม่ทางทิศเหนือตั้งชื่อว่าเหล่าสวนมอนอยู่มาบ้านเหล่าสวนมอนแตกบ้านโคกมอนก็อพยพไปตั้งถิ่นฐาน ณ บริเวณเนินบ้านเก่า ซึ่งตั้งชื่อว่า หนองบัวชุมดิน ประมาณ ๒ – ๓ กม. ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของชุมชนเหล่าสวนมอน (ดงบ้านเก่า) ต่อมาอพยพไปตั้งบ้านเรือน ณ บ้านโคกมอนในปัจจุบันเป็นชุมชนขนาดกลาง สันนิษฐานว่าโคกมอนคงจะมีดินมอนอยู่มากจึงตั้งชื่อบ้านที่ตั้ง บ้านโคกมอน ตั้งเมื่อ ๒๔๕๒

เดิมชาวบ้านได้โยกย้ายบ้านเรือนจากบ้านหนองบัวชุมดินซึ่งมีสัตว์ร้ายนานาๆ ชนิด และแห้งแล้งเกิดไฟป่าไหม้หมู่บ้านจึงโยกย้ายมาตั้งบ้านเรือนบริเวณป่าดงคอนและได้ทำการปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหมกันมากจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกมอน

เดิมที่บ้านโคกมอน ชื่อบ้านหนองบัวชุมดินตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของบ้านปัจจุบัน บ้านหนองบัวชุมดินได้อพยพมาจากบ้านเหล่าสวนมอนซึ่งเป็นหมู่บ้านใหญ่โตมีบ้านเป็นพันครอบครัวขึ้นชื่อลือนามในความอุดมสมบูรณ์ประชาชนมีความสนุกสนาน คนในหมู่บ้านมีทุกรูปแบบมี นักปราชญ์ นักเลง นักเสียดสละ ผู้เห็นแก่ตัว และมีเสียงเล่าลือถึงความสวยงามของสภาพสตรี ในชุมชนแห่งนี้ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่อายุเกือบ ๓๐๐ ปี เหตุการณ์ที่ทำให้บ้านนี้เหลือเพียงชื่อ ดงบ้านเก่า บุคคลผู้เห็นเหตุการณ์เล่าให้ฟังว่า ได้เกิดโรคฝีดาษและอหิวาตกโรค ตายไปเกือบครึ่งบ้าน และเกิดกลางอาเพศหลายประการเช่น มีสุนัขจิ้งจอกเกิดเป็นบ้าวิ่งไปกัดคนและสัตว์เลี้ยงในบ้าน ไก่ป่าเข้าชู้ยเชื้ออาหารกับไก่บ้าน นอกจากนั้นพวกเด็กเลี้ยงควายอยู่ทุ่งนามองเข้ามาในหมู่บ้าน เห็นไฟกำลังไหม้บ้าน เมื่อวิ่งเข้ามาบอกผู้ใหญ่ปรากฏว่าไม่มีไฟไหม้บ้านเลยชาวบ้านจึงถือว่านิมิตไม่ดี ชะตาบ้านขาด จึงพากันอพยพแยกย้ายกันไปเป็นกลุ่มๆ พอจะแบ่งได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ ไปตั้งที่บ้านร่องคำ-หนองผือน้อย

กลุ่มที่ ๒ ไปตั้งที่บ้านดงเค็ง-หนองสิม (ต่อมาบ้านหนองสิม ได้ขอแยกออกเป็นหมู่บ้านสวนมอนเพื่ออนุรักษ์ชื่อเดิมไว้ โดยทางราชการอนุมัติให้ตั้งเป็นหมู่ที่ ๑๒ ตำบลป่าสัก

กลุ่มที่ ๓ ไปตั้งที่บ้านหนองบัวเลิง

กลุ่มที่ ๔ ไปตั้งที่บ้านหนองบัวชุมดิน

กลุ่มที่ ๕ ไปตั้งที่บ้านอีเม้ง

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่อง วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ร้อยเอ็ด (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, พ.ศ. ๒๕๔๒), หน้า ๕๓ – ๕๕ ,

บ้านทั้ง ๕ หมู่บ้านนี้ตั้งอยู่ใกล้เคียงกันถือว่าเป็นพี่น้องกันเพราะมีความสัมพันธ์กันมาในอดีต^๒

๒.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของบ้านโคกมอน

บ้านโคกมอนเดิมที่ได้ย้ายจากบ้านหนองบัวชุมดินมี นายผม ปาโส เป็นผู้ใหญ่ในขณะนั้นที่ตั้งอยู่ทางตะวันออกของหมู่บ้านโคกมอนในปัจจุบัน ในอดีตบ้านหนองบัวชุมดินได้เกิดอัคคีภัยร้ายแรงทำให้หมู่บ้านได้รับความเสียหายอย่างมากจึงทำให้ผู้ใหญ่อำนาจในสมัยนั้นคือนายนาม คูเมืองได้พาลูกบ้านมาตั้งหมู่บ้านใหม่คือบ้านโคกมอนในปัจจุบัน โดยได้ย้ายมา พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้ตั้งบ้านอย่างเป็นทางการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยใช้ชื่อว่าบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ในปัจจุบัน โดยมีผู้ใหญ่อำนาจตามลำดับดังนี้

นายนาม คูเมือง เป็นผู้ใหญ่อำนาจ พ.ศ. ๒๔๖๐ – ๒๕๐๐

นายอ่อนลี แสนมาดย์ พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๑๖

นายเถา ปาโส เป็นผู้ใหญ่อำนาจ พ.ศ. ๒๕๑๖ – ๒๕๓๑

นายสมบุญ แสนมาดย์ เป็นผู้ใหญ่อำนาจ พ.ศ. ๒๕๓๑ – ๒๕๕๒

นายสมพร หนองทุ่ม เป็นผู้ใหญ่อำนาจ พ.ศ. ๒๕๕๒ ปัจจุบัน

๒.๑.๒ ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอน ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนเป็นความรู้อย่างหนึ่งที่เกิดจากการฟัง การอ่าน หรือการเห็น ความเชื่อเป็นการยอมรับตามข้อความที่เกิดจากการรับรู้เหล่านั้น แล้วนำมาปฏิบัติตาม หากความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผู้เชื่อก็จะปฏิบัติไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ปฏิบัติตาม หากความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ผู้ที่นำความเชื่อนั้นก็ย่อมนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องและสามารถเอื้อประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นได้ใน แง่ของพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่เน้นหนักในเรื่องการใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ให้รู้จักกำจัดความทุกข์เดือดร้อน ด้วยการพิจารณาให้เห็นต้นเหตุของความทุกข์แล้วแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่ใช่เชื่อถ้อยอย่างงมงายไร้เหตุผล ความเห็นจริงด้วยนั้นเป็นสิ่งที่ใช้เป็นหลักการในการลงความเชื่อ ซึ่งหลักความเชื่อหรือศรัทธาในพระพุทธศาสนาผู้วิจัยจึงแบ่งเป็น ๓ คือ

๑) ความเชื่อเรื่องบุญบาป โดยชาวบ้านโคกมอนเชื่อว่าทำบุญอันเป็นงานมงคล ๖ เป็นเรื่องการสร้างคุณความดีเป็นการสร้างบุญใหญ่เก็บสะสมไว้ สืบทอดพระศาสนา ได้กระทำความบุญกิริยาได้อย่างครบถ้วน ทำให้จิตใจ ปิติ เบิกบาน ชีวิตมีความสุข ขอสิ่งใดก็จะได้ผลตามที่ปรารถนา

^๒ ประชุม แสงใส และคณะ ผลิตอุโบสถศาลาวัดร่องคำ สัณฐานัตถ์พัสค ๖ พระเถรชาว์ร่งคำ พระปริยญ สามเณรปริยญ และสมโภชบ้านร่องคำครบ ๑๐๐ ปี (ขอนแก่น : หจก.ขอนแก่นการพิมพ์ ๒๕๕๒) หน้า ๕๒ – ๕๓.

จากความเชื่อนี้ ทำให้ชาวบ้านโคกมอนสามารถ อนุรักษ์สืบทอด และกลายมาเป็นอาชีพต่อมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน

๒) ความเชื่อเรื่องโชคลาภ ชาวบ้านโคกมอนเชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถบันดารโชคลาภได้ หากสวดเป็นประจำสม่ำเสมอแล้ว ย่อมมีอานุภาพหลายประการด้วยกัน ที่ทำให้เกิดความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ คือพระปริตร มีอานุภาพบำบัดทุกข์ โศกโรคภัยและความเดือดร้อนกระวนกระวายใจ ขจัดภัยอันตรายกลางชั่วร้าย ผินร้าย ปิดเป่าเสนียดจัญไร อุบาทว์ บาปเคราะห์ภัยต่างๆ ป้องกันโจรภัย อัคคีภัยยโสพิษ/สัตว์ร้าย ภูตผี ยักษ์ คนธรรพ์ คும்ภรกรรักษาให้ปราศจากอุปัทวเหตุอันตราย โรคพยาธิส่งเสริมให้เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ สวัสดิมีชัย สุขกายสบายใจ มีอายุยืนยาว ได้

๓) ความเชื่อเกี่ยวกับพระปริตร ชาวบ้านโคกมอนเชื่อว่าการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรทำให้เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่ทอดทิ้งในการประกอบอาชีพต่างๆ อย่างสุจริต ไม่ผิดต่อศีลธรรมและกฎหมายเนื่องจากผู้สวดพระปริตรอยู่ประจำ ย่อมมีสติระลึกรู้ในการกระทำ อยู่เสมอ ฉะนั้น การประกอบกิจการงานใดๆ จึงมักจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แม้มีปัญหาที่สามารถที่จะแก้ไขให้หนักเป็นเบาและผ่านพ้นวิกฤติต่างๆ ไปได้ จึงทำให้ผู้หวังความสำเร็จในปัจจุบัน นิยมสวดพระปริตรบทต่างๆ อยู่เนืองๆ เพราะส่งผลดีต่อตนและครอบครัวนั้นเองอารมณ์แจ่มใสไม่ขุ่นมัว หน้าตาอิ่มเอิบ ร่าเริง เบิกบานในใจ จิตใจสงบ สามารถที่จะเจริญวิปัสสนาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เพราะจิตสงบระงับจากนิรณัน เกิดปีติสุขภายในใจ ทำทำให้การทำงานทุกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นพระปริตรที่สวดนี้ ทำให้จิตสงบได้จริงและทำให้เกิดปัญญารอบรู้ตามสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี ไม่หลงงมงายไปตามกระแสของวัตถุนิยม

กล่าวโดยสรุปความเป็นชุมชนไม่ได้มีความหมายที่ตายตัวแต่มีความเคลื่อนไหว และเปลี่ยนแปลง การให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนจึงเป็นสื่อที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ทางสังคม หรือการจัดระบบความสัมพันธ์ใหม่ทั้งกับภายในและภายนอกชุมชนและเรื่องความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนเชื่อในเรื่องบาปบุญที่ต้องให้ผลทั้งในปัจจุบันและอนาคตชาวบ้านเชื่อว่าการสวดพระปริตรเป็นการทำให้จิตใจสงบรู้เท่าทันปัญหาที่เกิดขึ้น การสาธยายพระปริตรอยู่ประจำทุกวันนี้ นั้น มีโอกาสที่จะพัฒนาจิตของตนเองไปสู่ความดับทุกข์ได้ เพราะหนทางไปสู่ทางดับทุกข์จึงเป็นเครื่องมือสำหรับฝึกหัดจิตให้เกิดสมาธิอันชอบเมื่อมีสมาธิจิตดีแล้ว สติย่อมเป็นปัจจัยให้เกิดสมาธิในที่สุดนั่นเอง

๒.๑.๓ ความเป็นมาของการสวดพระปริตร

การสวดพระปริตรตามที่นิยมกันในสังคมพระสงฆ์ครั้งพุทธกาล ปัจจุบันจะมีการสวดที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะของท้องถิ่น สามารถแยกการสวดออกเป็น ๒ ด้าน คือ

๑. เจ็ดตำนาน คือ การสวดเฉพาะสูตรสำคัญ เจ็ดสูตร ซึ่งแบ่งออกได้อีกเป็น ๒ แบบ คือ

(๑) แบบย่อ ประกอบด้วย

๑. มงคลสูตร ว่าด้วยเหตุที่จะทำให้เกิดสิริมงคล

๒. รัตนสูตรว่าด้วยรัตนะทั้ง ๓ คือ พระพุทธรูป พระธรรมและพระสงฆ์ สวดเพื่อปิด
เป่าอุปัฏฐากให้หมดไป

๓. กรณียเมตตสูตร ว่าด้วยการเจริญเมตตา ไปไหนมาไหนให้คน เทวดารักใคร่
เมตตา

๔. ขันธะปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปสำหรับป้องกันสัตว์ร้ายพวกอสรพิษ

๕. ธชัคคสูตร ว่าด้วยการเคารพซึ่งคุณพระรัตนตรัยเพื่อจัดความสะดุ้งกลัว

๖. อาฏานาฏิยะปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปที่สามารถป้องกันอุปัฏฐากทั้งปวง

๗. อังคุลิมาลปริตรว่าด้วยมนต์ของอังคุลิมาล ใช้ในงานมงคลหรือทำให้คล่อง

ลูกง่าย”

(๒) แบบพิสดาร ประกอบด้วย

๑. มงคลสูตรเกิดจากชาวชมพูทวีปต่างถกเถียงและตกลงกันไม่ได้ว่ามงคล คืออะไรจึงพากันไปทูลถามพระพุทธเจ้า ซึ่งพระพุทธองค์ก็ได้ให้คำตอบว่าสิ่งอันเป็นมงคลในชีวิตมี ๓๘ ประการ เช่น ไม่คบคนพาล คบบัณฑิต วาจาเป็นสุภาสิต... ซึ่งธรรมอันเป็นมงคลนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าไม่ว่ามนุษย์หรือเทวดาเมื่อปฏิบัติตามแล้ว ก็ล้วนเป็นสิริมงคลแก่ตัวทั้งสิ้น^๓

๒. รัตนปริตร เล่ากันว่าครั้งหนึ่งเมืองไพศาลี เกิดทุพภิกขภัยฝนแล้งข้าวขาดมาก
แพง คนล้มตายเป็นอันมากเพราะความอดอยาก พระเจ้าแผ่นดินและประชาชน จึงพากันไป
อาราธนาพระพุทธเจ้า เมื่อพระพุทธองค์เสด็จมาถึง ก็มีฝนตกมาทำใหญ่ ครั้งนั้น พระพุทธองค์ทรง
รับสั่งให้พระอานนท์เรียนรัตนสูตร อันมีเนื้อความสรรเสริญแก้ววิเศษ ๓ ประการที่ไม่มีแก้วอื่นใด
เสมอเหมือน คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ และสังฆรัตนะ และทำให้ผู้สวด ผู้ฟัง ผู้บูชาและผู้ระลึกถึง
ประสบแต่ความสุขสวัสดิ เมื่อพระอานนท์เรียนและสาธยายพร้อมทั้งได้นำบาตรน้ำมนต์จาก
พระพุทธเจ้าไปประพรมรอบกำแพงเมือง ๓ ชั้นตลอดสามยามตามรับสั่ง เมื่อน้ำพระพุทธมนต์ไป
ถูกพวกปีศาจๆ ก็หนีไป ถูกมนุษย์ที่เจ็บป่วยความเจ็บป่วยๆก็หายสิ้น พระอินทร์ก็ดำริว่าแม้เราก็คควร
อัญเชิญพระรัตนตรัยทำให้ชาวเมืองประสบสุขจึงได้ตรัส ๓ บทท้าย แม้ปริตรนี้ ก็มีการสวดย่อตามที่
นำมาลงไว้เพื่อความเหมาะสมต่อเวลา^๔

^๓ ธนิต อยู่โพธิ์, อาณาภาพพระปริตต์, หน้า ๑๒-๑๔.

^๔ พ.พ. (บาลี) ๒๕/๕/๓.

^๕ พ.พ. (ไทย) ๒๕/๔/๓.

๓. กรณียเมตตะปริตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงสอนภิกษุ ๕๐๐ รูปที่ได้เรียนกันมีภูฐานแล้วหาสถานที่เพื่อบำเพ็ญธรรมถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่เหมาะ และชาวบ้านเลื่อมใสยินดีอุปัฏฐากด้วยปัจจัยสี่พร้อมทั้งสร้างกุฏิถวายหลังละรูป เมื่อฝนไม่ตกก็จะปฏิบัติธรรมที่โคนต้นไม้จนเทวดาที่สิงสถิตอยู่ที่ต้นไม้เดือดร้อนเพราะผู้ทรงศีลอยู่ได้วิมานของตน จึงหลอกหลอนด้วยแสดงอาการน่ากลัวต่างๆเช่น ปรากฏตัวให้เห็น ส่งเสียงกรีดร้อง ส่งกลิ่นเหม็นเน่า จนภิกษุไม่อาจทำจิตใจให้เป็นสมาธิได้ เมื่อภิกษุนำกลับไปสวดสาธยาย เหล่าเทวดาก็เกิดความรักใคร่เลื่อมใสในภิกษุเหล่านั้น จึงมิได้สำแดงอาการอย่างใดอีก ทำให้ภิกษุบำเพ็ญธรรมได้เต็มที่ ปัจจุบันจะนิยมสวดสาธยายเริ่มต้นที่ เมตตัญจะเพื่อความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์^๖

๔. ขันธะปริตร ภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัดที่เท้าเพราะ ไม่ได้แผ่เมตตา พระพุทธองค์ทรงทราบเรื่องที่เหล่าภิกษุกราบทูล จึงตรัสสอนให้ภิกษุรู้จักแผ่เมตตาแก่ ตระกูลพญางูทั้ง ๔ คือ พญางูชื่อวิรูปักข์ พญางูชื่อเอราภต พญางูชื่อฉัพพานุต และพญางูชื่อกัณหาโคดม ตลอดทั้งสัตว์สองเท้า สี่เท้า สัตว์ทั้งหลาย เช่น งู แมลงป่อง ตะขาบ เป็นต้นมีประมาณไม่มากเหมือนคุณพระรัตนตรัย เราทำการนอบน้อมพระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่ ขอสัตว์ร้ายจงหลีกไป ในทางความเชื่อพระพุทธมนต์บทนี้ใช้ภาวนาป้องกันอสรพิษทุกชนิดได้ แต่เพื่อเป็นการกระชับเวลา พระสงฆ์มักจะสวดขึ้นต้นที่
อุปปมาโน^๗

๕. โมระปริตร มีเรื่องเกิดขึ้นใน ครั้งที่สมเด็จพระผู้มีพระภาค เสดยชาติเป็นนกงูทองอาศัยอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่บนยอดเขาสูงชัน ณ ป่าหิมพานต์ ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย เป็นชัยภูมิที่เหมาะสม และปลอดภัยจากสัตว์ร้ายทั้งหลายที่คิดขायแดนเมืองพาราณสี ก่อนออกหากิน ก็จะบินไปจับบนยอดเขา หันหน้าไปสู่ทิศบูรพา (ทิศตะวันออก) แล้วเพ่งมองดวงสุริยะ เมื่อยามเช้า สาธยายมนต์ ขึ้นต้นว่า อุเทตะยัญ จักขุมา เอกะราชา เป็นต้น เวลาเย็น เมื่อจะบินกลับเข้าที่อยู่ ก็ไม่ลืมที่จะบินขึ้นไปจับอยู่บนยอดเขา หันหน้าสู่ทิศตะวันตก แล้วสาธยายมนต์ว่า อะเปตะยัญจักขุมาเอกะราชา เป็นต้น เพื่อที่จะป้องกันภัย รักษาตน พญายูทอง ทำดังนี้ ทุกวันมิได้ขาด พร้อมได้สถิตสถาพรตั้งมั่นอยู่ในความสุขสำราญ ตลอดมา โดยมีทุกขภัยใดๆ มากล้ำกรายได้เลยกาลต่อมา มีพรานป่าผู้หนึ่ง เดินทางมาพบเห็น พญายูทองที่เกาะอยู่บนยอดเขานั้นโดยบังเอิญ จึงได้บอกเรื่องนั้นแก่บุตรของตนทราบ ในขณะที่พระนางเขมาเทวีมีพระเจ้าพาราณสีมีพระประสงค์จะทรงสดับธรรมของนกงูทองตามที่ทรงสุบิน บุตรของพรานจึงได้เข้ากราบทูลความที่มีนกงูทองอยู่ที่ทณทกหิริญบรรพตให้ทรงทราบ พระเจ้าพาราณสีก็ทรงมอบหมายให้เขาไปดำเนินการจับจนสิ้นเวลาถึง ๑ ปีแต่เขาก็ทำไม่สำเร็จถึงกับตายอยู่ในป่า พระนางเขมาเทวีก็สิ้นพระชนม์ เรื่องเป็นมาอยู่

^๖ บ.พ. (ไทย) ๒๕/๑๐/๑๑-๑๒.

^๗ อ.จตุกก (ไทย) ๒๑/๖๓/๘๓-๘๔.

อย่างนี้ถึง ๖ ชั่วโมงก็ถูกจับในพระราชพระองค์ที่ ๗ ถัดจากรุ่นที่ ๑ เพราะประมาณไม่ร้ายมนต์ คือ ไม่สวดโมระปริตรนั่นเอง^๘

๖. ธวัชคະปริตร มาจากที่พระพุทธเจ้าตรัสเล่าให้พระสงฆ์ฟังว่า เมื่อเทวดากับอสูรรบกัน ท้าวสักกะซึ่งเป็นใหญ่ในหมู่เทวดา ได้แนะนำให้เหล่าเทวดาที่เกิดความกลัว ความหวาดสะอื้นหรือความขนพองสยองเกล้า ให้แลดูชายธงของเทวราชทั้งหลาย เพื่อให้คลายจากอาการนั้น พระพุทธองค์ตรัสการดูธงของเหล่าเทวราช ว่าอาจจะทำให้หายหรือไม่หายกลัวก็ได้ เพราะเหล่าเทวราชนั้นยังมีกิเลส ยังกลัว ยังสะอื้น ยังต้องหลบหนีอยู่เลย ดังนั้น จึงตรัสสอนให้ภิกษุเชื่อและยึดถือพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งแห่งจิตใจ เมื่ออยู่ในป่า อยู่ในเรือนว่าง หรือที่โคนไม้ จะทำให้คลายจากความกลัวและรู้สึกปลอดภัยไม่หวั่นไหว เพราะคิดว่าตนเป็นผู้ปราศจาก ราคะ โทสะ โมหะ ไม่มี ความสะอื้นกลัว ไม่มีความหวาดหวั่นทั้งยังไม่คิดจะหลบหนี ซึ่งในประเทศไทยขณะนี้ มักจะใช้สวดในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณต่อหน้าธงไชยเฉลิมพล และที่นำมาลงไว้ในที่นี้จะเป็บบทย่อเพื่อความสะดวกและเหมาะสมแก่เวลาโดยจะเริ่มตั้งแต่ อิติปิโส.....โลกัสสาติ ฯ^๙

๗. อาณานัญชิปริตร สมัยที่ท้าว महाराज ทั้ง ๔ คือ ท้าวธรรม ท้าววิรุฬหก ท้าววิรูปักษ์และท้าวกุเวร พากันเข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าพร้อมบริวารเป็นจำนวนมาก แต่ปรากฏว่าบริวารของท้าว महाराज เหล่านี้ ต่างก็มีปฏิกิริยาต่อพระพุทธองค์ต่างๆ กัน เพราะบ้างก็นับถือ บ้างก็ไม่เชื่อถือ จนเป็นเหตุให้บรรดาสาวกของพระพุทธเจ้า ที่ไปบำเพ็ญธรรมตามที่ต่างๆ ต้องถูกภูติผีปีศาจ ยักษ์ที่ไม่เลื่อมใสเหล่านี้รบกวน จนเจ็บไข้ได้ป่วย หรือเป็นอันตรายต่างๆ นานา ท้าวกุเวรจึงได้กราบทูลขอให้พระพุทธองค์ รับอาณานัญชิปริตร ไว้ประทานแก่สาวกของพระองค์ เพื่อป้องกันมิให้ยักษ์และภูติผีปีศาจรบกวน ซึ่งเนื้อความเป็นการสรรเสริญพระพุทธานุคุณของพระพุทธเจ้า ๗ พระองค์และขออนอบน้อมพระพุทธเจ้าเหล่านั้น ด้วยกาย วาจา ใจ (ไม่ว่าเวลานอน เดิน นั่งหรือยืน ขอให้พระพุทธเจ้าเหล่านั้นได้คุ้มครองรักษาให้พ้นภัย และความเดือดร้อนต่างๆ ปริตรบทนี้ใครเจริญภาวนาอยู่เป็นนิตย์ เชื่อว่ายักษ์ ผี ปีศาจก็จะช่วยคุ้มครองให้มีความสุขความเจริญ)^{๑๐}

๒ สิบสองตำนาน คือ การสวดเฉพาะสูตรสำคัญ สิบสองสูตรซึ่งแยกออกไปอีก ๒ แบบ

(๑) แบบย่อ ประกอบด้วย

๑. มงคลสูตร ว่าด้วยเหตุที่จะทำให้เกิดสิริมงคล

๒. รัตนสูตรว่าด้วยรัตนทั้ง ๓ คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ สวดเพื่อปิดป่าอุปัชฌาย์ให้หมดไป

^๘ พ.ช. (ไทย) ๒๓/๕๔/๑๖๓-๑๖๔.

^๙ ศ.ส. (ไทย) ๑๕/๓๐๔-๓๐๗/๘๖๓-๘๖๖.

^{๑๐} ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๑๗๓-๑๘๕/๒๐๓-๒๒๐.

๓. กรณียเมตตสูตร ว่าด้วยการเจริญเมตตา ไปไหนมาไหนให้คน เทวดารัก
ใครเมตตา

๔. จันทรปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปสำหรับป้องกันสัตว์ร้ายพวกอสรพิษ

๕. ธัคคสูตร ว่าด้วยการเคารพทรงคือคุณพระรัตนตรัยเพื่อขจัดความสะอึก
กลัว

๖. อาณานิยมปริตร ว่าด้วยพระพุทธรูปที่สามารถป้องกันอุปัทวันตรายทั้ง
ปวง

๗. อังคุลิมาลปริตร ว่าด้วยมนต์ของอังคุลิมาล ใช้ในงานมงคลหรือทำให้
คลอดคลุกง่าย^{๑๑}

๘. วัฏฏกะปริตร หรือ พระปริตรของนกลุ่ม

๙. อังคุลิมาลปริตร คือ คลอดคลุกง่าย

๑๐. โพชนกปริตร คือ รักษาความเจ็บป่วยไข้

๑๑. อภัยปริตร คือวิธีป้องกันอันตรายต่างๆ

๑๒. ชยะปริตร คือ ทรงบำเพ็ญพระบารมีจนมีชัยชนะมารและเสนามาร

สิบสองตำนาน ซึ่งถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ สามารถคุ้มครองรักษาป้องกันอันตรายต่างๆ และ
กำจัดทุกข์ภัย โรคได้ เรียกเต็มว่า พระปริตรคำว่า ปริตร ยังใช้เรียกของมงคลที่ผ่านวิธีการสวดพระ
พุทธรูปมาแล้วด้วย เช่น ด้ายสายสิญจน์ เรียกว่า ด้ายพระปริตร น้ำพระพุทธรูป เรียกว่า น้ำพระ
ปริตร^{๑๒}

(๒) แบบพิสดารในสิบสองตำนานนั้น บทที่ ๑-๗ เหมือนกันกับเจ็ดตำนาน ในสิบ
สองตำนานจึงเอาแต่บทที่ไม่มีในเจ็ดตำนานมากล่าวไว้ ประกอบด้วย

๘. วัฏฏกะปริตร หรือ พระปริตรของนกลุ่ม เป็นเรื่องราวในอดีตชาติของ
พระพุทธเจ้า มีกล่าวเอาไว้ในคัมภีร์จริยาปิฎก ที่เรียกว่า วัฏฏกโปตกจริยา และมีกล่าวไว้ในคัมภีร์ชาดก
อรรถกถา เรื่องมีอยู่ว่าครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จจาริกอยู่ในแคว้นมคธกับพวกภิกษุ ขณะนั้นเกิดไฟป่า
ลุกลามล้อมอยู่โดยบังเอิญ เมื่อลุกลาม จนใกล้ถึงบริเวณที่พระพุทธเจ้าทรงประทับอยู่ห่าง ๒,๐๐๐ ศอก
โดยประมาณ ไฟก็ดับลงประหนึ่งจุดดั่งคบไฟจุ่มลงในน้ำ เหลือที่ๆซึ่งไฟไหม้ เป็นวงกลมที่มีรัศมี
ประมาณ ๒,๐๐๐ ศอก เหล่าภิกษุทั้งหลายเห็นดังนั้น จึงพากันพูดว่า พระพุทธคุณนี้ช่างอัศจรรย์ จริ
นอ ไฟที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ยังมีอาลุลูกลามมาถึง ที่ซึ่งพุทธองค์ประทับยืนพุทธานุภาพนี้ นามหัศจรรย์

^{๑๑} ธนิต อยู่โพธิ์, อาณาภาพพระปริตร, หน้า ๑๒-๑๔.

^{๑๒} พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด
(กรุงเทพมหานคร : วัดราชโอรสาราม, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒๕.

จริงๆ พระพุทธเจ้าทรงสดับคำที่ภิกษุทั้งหลายสนทนากัน จึงตรัสว่า ไฟไหม้มาถึงที่นี่แล้วดับลงหาใช่แต่เพียงอาณาเขตของเรตถาคตในบัดนี้ไม่ การที่ไฟดับลงนี้ ก็เป็นอาณาเขตของสังฆะในครั้งอดีตของเรา และ ไฟจะไม่ลุกไหม้ในภูมิประเทศนี้อีกเลย ตลอดกับ พระอนันที่จึงจับผ้าสังฆาฏิหนา ๔ ชั้นถวายเป็นที่ประทับนั่ง ครั้นพระพุทธเจ้าทรงประทับนั่งแล้วภิกษุทั้งหลาย จึงถวายเป็นที่นั่งล้อมพระพุทธองค์ ทูลถามถึงเรื่องในอดีต จึงทรงนำวิภูฏกชาดกมาตรัสเล่าให้ฟังดังนี้

เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงถือกำเนิดเป็นลูกนกคุ้ม พ่อแม่ทำรังอยู่ในป่าแห่งหนึ่งปล่อยให้ลูกน้อยนอนอยู่ในรัง ส่วนตนพากันออกไปหาอาหารมาป้อน พอเกิดไฟไหม้ป่า ซึ่งเกิดขึ้นในภูมิประเทศนี้เป็นประจำทุกปี ขณะที่ไฟป่าลุกลามมาเสียงสนั่นหวั่นไหวนั้น บรรดาฝูงนกทั้งหลาย บินหนีออกไปจากรังของตน พระโพธิสัตว์ทรงนอนอยู่ในรังยึดคอกุไฟป่าไหม้ลุกลามมา จึงรำพึงว่า ถ้าข้าพเจ้ามีกำลังกางปีกบินออกไปในอากาศได้ ข้าพเจ้าก็จะบินไปที่อื่น ถ้าข้าพเจ้ามีแรงยกขาเดินไปบนพื้นดินได้ข้าพเจ้าก็จะก้าวขาไปที่อื่น ทั้งพ่อและแม่ของข้าพเจ้าก็กลัวตายพาบินหนีทั้งข้าพเจ้าไว้แต่ผู้เดียว บัดนี้ข้าพเจ้าไม่มีที่พึ่งอื่น นอกจากสังฆะคือความจริง แม้ในตัวข้าพเจ้าเองก็มีสังฆะ ๓ ประการปรากฏอยู่เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้าควรจะรำลึกถึงพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พร้อมทั้งพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายบรรจุแล้วนั้น ขอขี้อาตมาสังฆะที่มีอยู่ มาทำ สังฆกิจริยา ขอให้ไฟป่าถอยกลับไปทำความสวัสดิให้แก่นกและฝูงนกทั้งหลายด้วย ครั้นแล้วลูกนกคุ้มก็ทำสังฆกิจริยา ซึ่งพระธรรมสังคหการจารย์เรียกว่า วิภูฏกปริตร ไฟดับไปจุดตั้งเอาคบเพลิงจุ่มลงน้ำฉะนั้น พระปริตรนี้จะมีเดชหรือความขลังตั้งอยู่ชั่วกับปีในบริเวณนั้นไฟจะไม่ลุกไหม้ หรือแม้แต่จุดไฟก็ไม่ติดไปตลอดชั่วกับปีด้วยเช่นกัน พระโบราณจารย์ได้นำเอาวิภูฏกปริตรนั้นมาใช้เป็นบทสวด สำหรับคุ้มครองป้องกันไฟ และภยันตรายต่างรวมเอาไว้ใน ๑๒ ด้าน^{๓๓}

๕. อังคุลิมาลปริตร มี ๒ ปริตรรวมกัน คือ อังคุลิมาลปริตร และโพชนกปริตร โดยได้เล่าเรื่องขององคุลิมาล ซึ่งมีนามเดิมว่า อหิงสกกุมาร เป็นบุตรปุโรหิต ไปร่ำเรียนวิชา กับอาจารย์ทิศาปาโมกข์ ด้วยความเก่ง และปัญญาดี เลยเป็นที่อิจฉาริษยาของศิษย์อื่น ที่ยุยงอาจารย์จนหลงเชื่อให้หาทางกำจัด อหิงสก โดยหลอกให้ไปฆ่าคนเฒ่ามาพันนิ้ว แล้วจะบอกวิชาให้ อหิงสก เทียวไล่ฆ่าคนไปทั่ว ฆ่าเสร็จก็ตัดนิ้วมาร้อยห้อยเป็นพวงมาลัย จนเป็นที่หวั่นกลัวของมหาชน จนถูกขนานนามใหม่ว่า องคุลิมาล อันหมายถึงโจรที่ตัดนิ้วนั่นเอง องคุลิมาลฆ่าคนไปได้ถึง ๕๕๕ คน จนพบพระพุทธองค์มุ่งประสงค์จะฆ่าเฒ่ามาพันนิ้วให้ครบพัน แต่เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์เกิดปัญญาและศรัทธาตลอดจนได้บวช แต่เนื่องจากกรรมเก่าที่ฆ่าคนไว้มาก เมื่อออกไปบิณฑบาต ผู้คนพบเห็นก็วิ่งหนีเพราะหวาดกลัว จึงทำให้ไม่ได้ข้าวแม้ทัพพีเดียว พอตีพหึงทองใกล้คลอด รังคลอดหัวหนีและเป็นทุกข์มากตลอดบุตรไม่ได้ เพราะความกลัว ก็เกิดความสงสารจึงตั้งสัตย์อธิษฐาน

^{๓๓} พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๑๕/๓๕-๓๕/๑๑๘.

ว่า ตนเองเกิดมาไม่เคยคิดฆ่าสัตว์โดยเจตนา ด้วยความสัจนี้ขอให้ความสวัสดีจึงมีแก่กรรมหญิงนั้นและท่านก็ได้สวดสาธยายพระปริตรที่เรียนมาจากพระพุทธเจ้า ก็ปรากฏว่าทำให้นางคลอดลูกได้โดยสะดวก พระปริตรบทนี้ ถือว่าสวดแล้วจะมีความสวัสดีและคลอดลูกง่าย นิยมสวดในพิธีมงคลสมรสด้วย^{๑๔}

๑๐. โพชนกปริตร สมัยที่ พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร ใกล้กรุงราชคฤห์นั้น พระมหากัสสปะอาศัยอยู่ในปิปผลิคูหา บังเกิดโรคาพาธแรงกล้า อาการหนักขึ้นทุกวันขณะที่พระผู้มีพระภาค ทรงสถิตอยู่ในสมาบัติ เมื่อทรงออกจากสมาบัติแล้ว เสด็จไปเยี่ยมอาการไข้ของท่าน ทรงแสดงโพชนกทั้ง ๗ ประการ จบพระธรรมเทศนานั้น ท่าน มีจิตโสมนัสยินดีรื่นเริงในธรรม และ หายจากอาการไข้โดยพลัน ครานั้นถึง พระมหาโมคคัลลานะอาศัยอยู่ ณ เขากิษฌณภู เกิดอาการอาพาธหนักเหมือนกัน ก็เสด็จไปเยี่ยม แล้วทรงแสดงแก่ท่านๆก็หายจากอาการป่วยโดยพลัน แม้พระบรมศาสดาเอง เมื่อครั้งที่พระองค์ ทรงพระประชวรหนัก ด้วยโรคปวดท้อง มิมียาใดๆ รักษาให้หายได้ จึงมีพระพุทธปฏิมากรรับสั่งให้พระจุนทะเถระ แสดงโพชนกทั้ง ๗ ให้พระองค์ทรงสวด เมื่อพระจุนทะเถระแสดงโพชนกทั้ง ๗ ประการจบลง พระบรมศาสดาก็ทรงหายจากอาการประชวรโดยพลัน ทรงเสด็จลุกขึ้นจากพระบรรทมได้ในทันที^{๑๕}

๑๑. อภัยปริตร เรื่องมีอยู่ว่าครั้งหนึ่ง พระเจ้าปเสนทิโกศล ทรงรับสั่งให้ระงับบัญญัติวิธี คือ การเอาสัตว์อย่างละ ๔ มาฆ่าบูชาญ ที่ปุโรหิตนั้นได้ทูลแนะวิธีป้องกันอันตราย หลังทรงเล่าพระสุบินนิมิต ถึงอาเพศ ๑๖ อย่าง แล้วให้เกิดความหวาดหวั่น ต่อมรณภัยที่มองไม่เห็น จึงเสด็จพร้อมมเหสีและบริวาร ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ณ เขตวันมหาวิหาร ทูลถามถึงสุบินนิมิตทั้ง ๑๖ ข้อนั้น พระผู้มีพระภาคทรงตรัสบอกเหตุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หลังจากตถาคตนิพพานไปแล้วและทรงขอให้พระเจ้าปเสนทิโกศล ล้มเลิกขัญพิธีทั้งปวงเสียบัดนี้และตลอดไป^{๑๖}

๑๒. ชยะปริตร สำหรับ ชยะปริตร ซึ่งเป็นพระปริตรบทสุดท้ายใน ๑๒ คำนาน ไม่ปรากฏว่ามีที่มาในพระไตรปิฎก 45 มีข้อสันนิษฐานว่าพระเถระจากประเทศลาวรูปหนึ่ง แต่งขึ้นมาหรือไม่ก็อาจจะเป็นพระเถระชาวอาณาจักรล้านนาแต่งก็ได้ แต่ได้พบในหนังสือสวดมนต์ที่พระชาวลี้กการรวบรวมขึ้นมาไว้ เรียกว่า มหาชยมงคลคาถา โดยในตอนต้นของพระปริตรนี้ เป็นคำอวยชัยให้พรมงคล โดยทำสังฆกิจริยา ด้วยการกล่าวอ้างถึงเรื่องพระพุทธเจ้า ทรงบำเพ็ญพระบารมีจนมีชัยชนะมารและเสนามารแล้วบรรลุพระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เหนือปราศดบัลลังก์ (บัลลังก์ที่นั่งแล้วไม่พ่ายแพ้หรือบัลลังก์ชนะ) ณ คงไม้พระศรีมหาโพธิ์ และตอนท้ายท่านได้นำเอา

^{๑๔} พ.ร.บ. (ไทย) ๒๖/๓๓๔-๓๓๗/๓๕๒.

^{๑๕} ส.ม. (ไทย) ๑๕/๓๑๕/๑๓๐๘.

^{๑๖} ส.ม. (ไทย) ๑๕/๓๒๐/๑๓๐๕.

คาถาท้ายสุป্পพหุสูตร คัมภีร์อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต เข้ามาต่อ แต่ประพันธ์คาถาอำนวยการเฉพาะตัวแก่บุคคลชายและหญิงเพิ่มเข้ามาอีก ๒ บท คือ โส อตฺถลทฺโธ....และ สา อตฺถลทฺธา.... ซึ่งอาจเป็นเพราะนำเอาคาถาจากสุป্পพหุสูตรมาต่อท้ายเช่นนี้ ในหนังสือสวดมนต์ของพม่า จึงเรียกรวมกันตั้งแต่ อภยะปริตร จนถึง เต อตฺถลทฺธา.สท สพุเพหิ ญาตฺถิ ว่าสุป্পพหุสูตร^{๑๖}

๒.๓.๑ ความเป็นมาของพระปริตร

ในครั้งพุทธกาลนิยมนำเอาพระพุทธรูปมาสวดสาธยาย ที่เรียกว่า มุขปาฐะ ดังจะเห็นได้จากการสวดปาฏิโมกข์ของหมู่สงฆ์ทุกกิ่งเดือน โดยการสวดพร้อมๆ กันเพื่อตรวจทานพระธรรมวินัยให้ตรงกัน พระสงฆ์สวดแบบมุขปาฐะสืบๆ กันต่อมา ดังข้อความว่า ภิกษุทั้งหลายในอดีต มีปัญญามาก ได้นำพระบาลี คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถาอธิบายพระไตรปิฎกต่อกันมา ด้วยมุขปาฐะ๑๘สวด พระปริตร จากจุดเริ่มต้นที่สวดเพื่อรักษาพระพุทธรูปในพระไตรปิฎก ได้เปลี่ยนมาเป็นการสวดเพื่อป้องกันภัยอันตราย ซึ่งตรงกับภาษาบาลี ปริตต ได้ค่อย ๆ พัฒนาการขึ้นตามวรรณกรรมทางศาสนาและอรรถกถาฎีกา ซึ่งหมายถึงได้รวมเอาการปฏิบัติทางพิธีกรรมเข้ามาด้วยเป็นคุณลักษณะทางพิธีสวดมนต์ที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังที่พระอัครวงศาจารย์ ได้วิเคราะห์ศัพท์ว่า ปริตต ในคัมภีร์สัททนีติปกรณ์ (ชาตุมาลา) ว่า

มหาเตชวณฺตตาย สมฺมโต สตฺตานํ ภยํ อุปทฺทวูปสคฺคณฺจ ตายติ รกฺขติติ ปริตตํ.

ที่เรียกว่า ปริตตเพราะมีวิเคราะห์ว่า สิ่งที่ป้องกันรักษา ความกลัวอันตรายและอุปสรรคของสัตว์ทั้งหลายโดยรอบ เพราะความมีเดชานุภาพมาก^{๑๗}

พิธีสวดมนต์นี้ จึงหมายถึง อำนาจคงมีคำวิเคราะห์ที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า เป็นอำนาจที่ช่วยให้ทำอะไรสำเร็จได้ เพราะมนต์มีอำนาจหรืออานุภาพที่เกิดจากพระรัตนตรัย ความเมตตา และความสัตย์ดังกล่าว กล่าวคือ การสวดมนต์นี้เป็นการสวดเพื่อเป็นเครื่องคุ้มครอง ป้องกันอันตรายภายนอก เป็นต้นว่า โจร ยักษ์ สัตว์เดรัจฉาน ป้องกันอันตรายภายในคือโรคภัยไข้เจ็บ จึงมีชื่อเรียกว่า พระปริตร และเป็นการกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยและการเจริญเมตตาภาวนา ผู้หมั่นสาธยายจึงได้รับผลานิสงส์ เป็นต้นว่า ประสบความสวัสดิ ความเจริญรุ่งเรืองได้รับชัยชนะ แคล้วคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน ดังที่พระพุทธเจ้าปทุมุตระตรัสสอนท่านพระสุภูติว่า บรรดาภาวนาทั้งหลาย เธอจงเจริญ พุทธานุสสติภาวนาที่ยอดเยี่ยม ครั้นเจริญพุทธานุสสตินี้แล้ว จักทำให้บริสุทธิ์ได้ และพระพุทธเจ้าตรัสอีกว่า อมนุษย์ที่ต้องการจะทำร้ายผู้เจริญเมตตา ย่อม

^{๑๖} ธนิต อยู่โพธิ์, อานุภาพพระปริตร, หน้า ๓๖.

^{๑๗} มหาวิศ. (ไทย) ๓๓/๑๐๒

^{๑๘} พระอัครวงศาจารย์, สัททนีติปกรณ์ (ชาตุมาลา), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภูมิพลโลภิกขุ, ๒๕๒๓), หน้า ๓๐๑.

ประสพภัยพิบัติเอง เหมือนคนใช้มือจับหอกคม จะได้รับอันตรายจากหอกนั้น^{๒๐}ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพิธีสวดมนต์ที่สามารถคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ตามความเชื่อของพุทธศาสนิกชนในปัจจุบัน แต่ในการสวดมนต์นั้นซึ่งเป็นการสวดมนต์ที่นำพระพุทธพจน์มาจากพระไตรปิฎก ก็แสดงให้เห็นว่า นอกจากจะมุ่งสวดเพื่อคุ้มครองป้องกันแล้วยังเป็นการรักษาพระศาสนาด้วย ดังนั้นคำว่า พิธีสวดมนต์ จึงสรุปลงในความหมาย ๓ ประการ คือ

(๑) พระสูตร คือ พระพุทธพจน์หรือคำสอนของพระพุทธเจ้าการสวดพระสูตรหรือ คำสอนนี้ให้เกิดความอบอุ่นป้องกันภัยอันตรายด้วยอำนาจสัจจวาจาของพระพุทธเจ้า

(๒) พุทธมนต์ ปรากฏในคัมภีร์ชื่อว่าคฤทธานวาระบาติรวบรวมเอาพระสูตรเข้าด้วยกัน

(๓) พิธีกรรม ซึ่งพระสูตรที่ได้รวบรวมไว้นี้จะถูกนำมาสวดในงานพิธีต่าง ๆ

การสวดมนต์นี้ นอกจากจะเป็นสวดเพื่อจัดอันตรายออกเสีย และทำความคุ้มครองให้มั่นคงแล้ว สันติภาพและความอยู่ดีกินดี ก็ยังเป็นวัตถุประสงค์หลักอยู่เหมือนเดิม ในที่สุดแล้วพิธีสวดมนต์นี้สามารถเรียกได้ว่า เป็นพิธีกรรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมและให้แคล้วคลาดป้องกันอันตรายทั้งปวง ส่วนลักษณะพิธีสวดมนต์นี้สามารถจัดสรุปลงได้ตามหน้าที่ ๒ ประการคือ สวดพระธรรมเพื่อรักษาพระศาสนาอย่างหนึ่ง สวดพระปริตรเพื่อจะคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายอย่างหนึ่งอย่างไรก็ดี พิธีสวดพระปริตรตามเรื่องที่ กล่าวไว้ข้างต้น แสดงว่า ทำกันในช่วงรัชกาลของพระมหากษัตริย์ผู้ครองประเทศลังกา เช่น ในรัชกาลพระเจ้ากัสสปที่ ๕ และย้อนหลังกลับไปถึงรัชกาลพระเจ้าอชคโคทที่ ๔ ก็มีพิธีสวดพระปริตร จึงอาจเป็นว่า พระเถระในชมพูทวีปและพระเถระชาวลังกา อาจเลือกคัดพระสูตร พระคาถา และพระพุทธวจนะต่างๆ มารวมขึ้นไว้โดยมุ่งหมายให้ใช้สำหรับบริกรรมหรือพร่ำบ่นภาวนาอย่างเดียวกับมนต์ต่างๆ เพื่อคุ้มครองป้องกันรักษาตัว จึงเรียกว่า ปริตตะ ซึ่งมีความหมายว่า ความคุ้มครองป้องกันหรือการเลือกคัดพระพุทธวจนะในคัมภีร์พระสูตรคัมภีร์ปิฎก มารวมเข้าเป็นคัมภีร์พระปริตรสำหรับสวดหรือพร่ำบ่นภาวนานั้น คงจะมีอยู่ ๒ แบบ ได้แก่

๑) แบบย่อ คือ การสวดเพียงย่อๆ ไม่เต็มสูตรหรือปริตรนั้นๆ จะเรียกว่า ปริตร

๒) แบบพิสดาร คือ การสวดเต็มสูตรหรือปริตรนั้นๆ จะเรียกว่า มหาปริตร โดยเรียกตามจำนวนของพระปริตรว่า สัตตปริตร (เจ็ดตำนาน) แบบหนึ่ง และ ทวาทสปริตร(สิบสองตำนาน) แบบหนึ่งต่อมาในกาลใดกาลหนึ่ง พระมหากษัตริย์ในทวีปลังกา เช่น ที่มีพระนามระบุถึงได้โปรดให้ใช้พระปริตรนั้น เป็นแบบฉบับสำหรับสวดในพระราชพิธี จึงเรียกแบบสัตตปริตรว่า จุลราชปริตร และเรียกแบบทวาทสปริตรว่า มหาราชปริตร คัมภีร์พระปริตรดังกล่าวนี้ ชาวลังกาเขาเรียกและรู้จักกันในภาษาสิงหว่า ปิริต - โปตะ และอาจเป็นว่าในสมัยต่อมาพระเถระชาว

^{๒๐} ส.นิ.(บาลี) ๑๖/๒๒๓/๒๕๑.

ลังกาจะได้เลือกคัดพระสูตรและพระพุทธรูปอื่นๆ เพิ่มเติมขึ้นอีก สำหรับสวดเป็นครั้งเป็นคราว ครั้นคัดเลือกมารวมไว้มากเข้า ก็จำต้องแบ่งธรรมประเภทออกสวดกำหนดเป็นตอนๆ เรียกว่า ภาณวาร มี ๔ ภาณวาร เรียกรวมว่า จตุภาณวาร จตุภาณวารในหนังสือสวดมนต์ฉบับหลวงของเรา มีธรรมประเภท ๒๒ ภาค แต่ของลังกาดูเหมือนจะมีจำนวนมากกว่า ซึ่งลังกาอาจเพิ่มเติมขึ้นอีกในภายหลังก็ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงไม่อาจทราบกันว่า ใครเป็นผู้รวบรวมคัมภีร์จตุภาณวาร และรวบรวมขึ้นแต่เมื่อใด^{๒๑}

พิธีกรรมการสวดมนต์ในประเทศศรีลังกา เป็นพิธีกรรมที่อิงอาศัยหลักของสังฆหลักขอความเมตตากรุณา เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จทางจิตใจ และเป็นการให้พรเพื่อให้มีความสุขความปลอดภัย โดยอาศัยความศักดิ์สิทธิ์ของพระไตรปิฎกนั่นเอง^{๒๒} ในด้านกำเนิดและพัฒนาการของพระปริตรนั้น มีความว่า บรรดาเวทมนต์ทั้งหลาย ที่ถือกันว่าเป็นมนต์ขลังและศักดิ์สิทธิ์ สามารถที่จะสวดเพื่อปิดเป่าบรรดาอุปัทวันตรายภัยพิบัติ ขจัดภูตผีปีศาจและขับไล่เหล่ามนุษย์ที่เลวร้าย ป้องกันสรรพภัยจากโจรจากไฟ ปิดเป่าเสียดจัญไรและควาร้าย บาปเคราะห์ ขจัดล้างชั่วและฝันร้าย ทั้งสรรพสิ่งอวมงคล ตลอดจนสิ่งงมงายที่ก่อความรำคาญไม่เป็นพึงใจ ฯลฯ และนำมาซึ่งความเย็นใจคลายทุกข์ มีความเกษมสุข สวัสดิมิหัยประสบสิ่งมิ่งมงคล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ทุกประการ เวทมนต์ทั้งหลายนั้น ก็คือพระปริตรต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ที่เรียกกันว่า สัตตปริตร คือ เจ็ดตำนาน และทวาทสปริตรคือ สิบสองตำนาน อันเป็นพระพุทธรมณต์มีเดชถือกันว่ามีอานุภาพแผ่ไปทั่วสากลจักรวาล ส่วนคำว่า สวด ได้แก่ การท่องบ่น หรือสาธยายคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ ๑) สวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา ๒) สวดพระปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย^{๒๓}

นอกจากนั้นแล้ว เรื่องการนับถือพระปริตร เป็นของขลังและศักดิ์สิทธิ์ คงมีมาก่อนพุทธกาล เช่น มีอ้างถึง การทำน้ำพระปริตร ทราษพระปริตร (ปริตฺตวาลูกา) และด้ายพระปริตร (ปริตฺตสตฺต) ในเตลปิตตชาดก^{๒๔} และมีผู้กล่าวว่า พระพุทธศาสนา รับเอาแนวความคิดเรื่องพระปริตรนี้ มาจาก รัชมณเฑร์ ในคัมภีร์อถรรพเวท (อถรรพเวท) แล้วดัดแปลงแก้ไขให้เข้ากับหลักธรรม

^{๒๑} สํารวณ นักการเขียน, พุทธศาสนา-บทสวดมนต์, (กรุงเทพมหานคร : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖), หน้า ๓๖-๓๘.

^{๒๒} กิริติ กมลประเทืองกร, คุณค่าของการสวดมนต์ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : กรณีศึกษาพุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร, หน้า ๑๘.

^{๒๓} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, ตำนานพระปริตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, ๒๕๑๔), หน้า ๒๐๗.

^{๒๔} พ.ชา.อ.(ไทย) ๒๓/๒๓๕-๒๔๘

ในพระพุทธศาสนา และเรียกชื่อเสียใหม่ว่า ปรีตดา แม้จะมีผู้โต้แย้ง แต่ในบางพระปริตรก็ยังนำเอาคำว่า รกษ มาใช้ในรูปคำบาลีว่า รกษา ควบคู่กับ ปรีตดา ดังตัวอย่างเช่น

๑) ตา เม ปรีตดา - ข้าพเจ้าได้ทำการป้องกันรักษาแล้ว, ข้าพเจ้าได้ทำการคุ้มครองป้องกันแล้ว หรือใช้แทนกัน

๒) อภัย โข สา มาริส อาณานาฎิยา รกษา - คุณอนสหายผู้นิรทุกข์ อาณานาฎิยารักษานี้แหละ เหตุนี้ จึงสันนิษฐานว่า คงรับเข้ามาเป็นแนวปฏิบัติตั้งแต่สมัยพุทธกาล เพราะมีกล่าวถึงในคัมภีร์ ภิกขุณีวิภังค์ว่าพระพุทธเจ้าทรงห้ามมิให้นางภิกษุณีเรียนหรือบอกคัมภีร์จนวิชาใครเรียนหรือบอกต้องอาบัติ แต่ผู้เรียนและบอกพระปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันตัวไม่เป็นอาบัติ^{๒๕} แม้จะมีเรื่องราวกล่าวถึงพระปริตรไว้ในคัมภีร์ต่างๆ แต่ก็ไม่มีหลักฐานว่า ในครั้งพุทธกาล ได้มีผู้รวบรวมพระปริตรเป็นหมวดหมู่หลักฐานเก่าแก่ที่พูดถึงพระปริตรต่างๆ ในสมัยต่อมา ก็คือ คัมภีร์บาลีมีลิตปัญหา ซึ่งแต่งขึ้นเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๕ ได้ระบุถึงพระปริตรไว้ ๕ หรือ ๖ ปริตร คือ ใน มีลิตปัญหา ที่ระบุถึง ๕ ปริตร คือ ขันธะปริตร สุวตถิปริตร (ในที่นี้เรียก รตนะปริตรว่า สุวตถิปริตร) โมระปริตร รัชคะปริตร อาณานาฎิยะปริตร แต่ในมีลิตปัญหา ระบุเพิ่มพระปริตรที่ ๖ คือ อังคุลิมาละปริตร ต่อมาอีกราว ๕๐๐ ปี คือ เมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๐ ท่านพระพุทธโฆสเถระ ได้แต่งคัมภีร์วิสุทธรัตนคเมื่อกล่าวถึง อานุภาพของพระปริตร ก็ได้ระบุถึงพระปริตรไว้เพียง ๕ ปริตร คือ รตนะปริตร ขันธะปริตร รัชคะปริตร อาณานาฎิยะปริตร และโมระปริตร^{๒๖} การสวดพระปริตร ในครั้งพุทธกาล คงเป็นแต่ปริกรรมหรือพรำบนภาวนาเฉพาะตัวเพื่อความคุ้มครองป้องกันตนเอง ดังปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกายว่า เมื่อภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัดมรณภาพ จึงมีพุทธธานุญาตให้แม่เมตตา ไปยังพญางูทั้ง ๔ ตระกูล เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันตนเอง ปรากฏในพระสูตรต้นตปิฎก ชาดกว่า นกยูงทองคำทำพระปริตรคุ้มครองตนเอง โดยใช้คำว่า ร่ายวิชา หรือร่ายวิทยามนต์ หรือในอรรถกถา ได้กล่าวถึงวิธีสวดพระปริตรว่า เป็นการกล่าววบริกรรม ดังนั้น การสวดพระปริตรจึงเป็นไปในลักษณะการกล่าววบริกรรมพรำบนและการกล่าวธรรมดังกล่าว^{๒๗}

ดังนั้นจึงตรงกับที่พระเทพโศภณ ได้ให้ความหมายของคำว่า มนต์ หมายถึงคำที่ศักดิ์สิทธิ์ คำเหล่านี้พระสงฆ์คัดลอกมาจากพระไตรปิฎกซึ่งเป็นพุทธพจน์จึงเรียกว่าพุทธมนต์คือคำศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์มีสมาธิจิตอันแน่วแน่สวดพร้อม ๆ กันเพื่อให้สัมฤทธิ์ตามความหมายแห่งถ้อยคำพุทธพจน์ที่นำมาสวดนั้น ความมุ่งหมายของการสวดพระปริตรหรือปรีตดานั้นเป็นดังที่อุบาสกอุบาสิกาในประเทศไทยปัจจุบันอาราธนาพระสงฆ์ให้สวดพระปริตรด้วยคำว่า

^{๒๕} วิภิกขุณี. (ไทย) ๓/๓/๒๐.

^{๒๖} วิสุทฺธิ. (บาลี) ๒/๒๕๕.

^{๒๗} ที.ม.อ. (บาลี) ๓/๒๘๒/๑๖๑.

วิปัติปฏิพาหยา สัพพสมปตติ สิทฺธิยา สัพพทุกฺข ภยโรควินาสายปริตฺตํ พุฏฺฐ มงคฺคํ
 ขอนิมนต์พระคุณเจ้าทั้งหลาย สวดพระปริตรซึ่งเป็นมงคล เพื่อป้องกันความวิบัติ
 เพื่อได้สมบัติทั้งปวง เพื่อขจัดทุกข์-ภัย-โรค ทั้งปวงเถิด

วัตถุประสงค์หลักของการสวดพระปริตร จึงมี ๓ ประการ คือ ประการที่ ๑ เพื่อป้องกัน
 ภัยวิบัติทั้งหลาย ประการที่ ๒ เพื่อความสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวง ประการที่ ๓ เพื่อกำจัดทุกข์ภัยและ
 โรคทั้งปวง รวมความว่าวัตถุประสงค์ในการอาราธนาให้พระสงฆ์สวดพระปริตรก็คือเพื่อป้องกัน
 รักษาและกำจัด นั่นคือ ป้องกันไม่ให้ภัยพิบัติที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น กำจัดสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่
 ว่าจะเป็นทุกข์โศกโรคภัยให้หนีราศไป และกล่าวในทางบวกก็เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีปรารถนาทั้งปวง ถ้า
 ได้มาแล้วก็รักษาไว้ให้ได้ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการสวดพระปริตรเป็น ๓ ประการ ดังนี้
 พระสงฆ์จึงได้เลือกพระพุทธรูปจากพระไตรปิฎกที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์มาสวด
 มนต์ พระสงฆ์ในสังฆาระยะแรกอาจจะเลือกบทสวดมนต์ตามใจชอบของแต่ละรูป แต่เมื่อเป็นงาน
 พิธีหลวงพระเจ้าแผ่นดินจึงได้กำหนดให้พระสงฆ์เลือกบทสวดมนต์ที่จะเป็นแบบในพิธีหลวง
 จึงได้เกิดราชปริตร^{๒๘} ความมุ่งหมายของพระปริตร เมื่อพระโบราณจารย์ได้เลือกคัดจัดสรรพระ
 สุตตพระคาถาและพระพุทธรูป โดยมาจากคัมภีร์ขุททกนิกาย ในพระสุตตันตปิฎก มารวมขึ้น
 แล้วเรียกรวมเป็นคัมภีร์ปริตร เช่นที่ลังกาเรียกว่า ปิริต - โปตะ นั้น เห็นได้ว่าเพี้ยนคำจาก ปิริต
 ไปฏกะ เป็นไปตามสำเนียงพื้นเมือง คำว่า ปิริต ก็มาจาก ปรี อุปสรรค กับ ตา หรือ ตรา ชาติ
 แปลว่า คุ่มครอง, ป้องกัน, รักษา ผสมกันเป็นรูปศัพท์ว่า ปิริต หรือ ปิริตตา แปลว่า การ
 คุ่มครองรักษา หรือ ความคุ่มครองรักษา หรือ ความคุ่มครองป้องกันหรือ เครื่องคุ่มครองป้องกัน ก็
 ได้เป็นคนละคำกับ ปิริตตะ อีกคำหนึ่งซึ่งแปลว่า นิดหน่อยเล็กน้อยศัพท์ว่า ตำนาน และ ตำนาน
 นอกจากคำว่า รักษา ดังกล่าวมาข้างต้นแล้วยังมีคำที่ใช้คู่กันกับ ปิริต

อีกคำหนึ่ง คือ ตาณ แปลว่า การป้องกัน, การต้านทาน แล้วโบราณแผลงเป็นคำศัพท์ว่า
 ตำนาน หรือ ตำนาน และให้คำแปลว่า เครื่องห้าม เครื่องป้องกัน เครื่องต้านทาน ที่พึง ที่อาศัย แต่
 นำมาใช้เขียนเพี้ยนไปเป็น เจ็ดตำนาน และสิบสองตำนาน (คือ เปลี่ยน ณ เป็น น) เลยมีความหมาย
 แปลไปว่า เรื่องราวเก่าแก่ ไม่ตรงกับความหมายเดิม เพราะฉะนั้นในหนังสือนี้ ถ้าหมายถึง เรื่อง
 แสดงกิจการอันมีมาแล้วแต่ปางหลัง หรือเรื่องราวมนานที่ต่อปากกันมา หรือเรื่องราวเก่าแก่
 ดังนั้น จึงใช้คำว่า ตำนาน แต่ถ้าหมายถึง การต้านทาน, คุ่มครอง, ป้องกัน, รักษา ซึ่งเป็นความ
 เดียวกับคำ ปิริตร ข้าพเจ้าขอใช้คำ ตำนาน ที่แผลงมาจาก ตาณ ซึ่งในบางแห่ง ท่านก็เอา ปรี
 ผสมกับ ตาณ เป็นรูปคำว่า ปิริตตาณ ก็มีแต่คำบาลีก็มักใช้เพี้ยน ณ เป็น น ไปเหมือนกัน เช่น ปิริต

^{๒๘} พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *อานุภาพพระปริตร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓-๕.

ตาม เป็น ปริตตานัม จึงเรียกคัมภีร์พระปริตร ตามที่รู้จักกันดีในภาษาไทยว่า เจ็ดตำนาน และ สิบสองตำนาน^{๒๕} ราชบัณฑิต ได้ให้คำนิยาม ปริตร ไว้ดังนี้

คำว่า ปริตร (อ่านว่า ปะ – หริด) แปลว่า ความต้านทาน การป้องกันรักษา เครื่องต้านทาน เครื่องป้องกันรักษา รวมหมายถึงเครื่องรางของขลัง ของที่ช่วยบรรเทา วิธีป้องกันรักษาคำว่า ปริตร ในคำวัดหมายถึงพระพุทธรูปมนต์ คือ บทสวดที่เป็นภาษาบาลี เช่น พระสูตรบางพระ สูตรในเจ็ดตำนานและสิบสองตำนาน

ด้วยเหตุนี้ พระสงฆ์ลังกา จึงได้คิดวิธีสวดพระปริตรขึ้น โดยเลือกเอาพระสูตร หรือคาถาที่สรรเสริญคุณพระรัตนตรัย อันเกิดขึ้นเนื่องด้วยเหตุการณ์ต่างๆ มาสวดเป็นมนต์ โดยการสวดครั้งแรกๆ ก็ขึ้นกับเหตุการณ์ที่ไปสวด เช่น ไปสวดพิธีมงคลก็ใช้มงคลสูตรสวด สวดให้คนเจ็บป่วยก็ใช้ โพชฌงค์สูตร ครั้นประชาชนนิยมมากขึ้น ก็คิดค้นพระสูตรต่างๆ มาสวดเป็นพระปริตรมากขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินประเทศลังกา ก็ได้รับสั่งให้คณะสงฆ์ปรับปรุงพระสูตร และคาถาที่ใช้สวดพระปริตรขึ้นใหม่ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ เพื่อใช้ในพระราชพิธีหลวง โดยได้เพิ่มพระสูตรและคาถาให้มากขึ้น และเรียกว่า ราชปริตร แปลว่า มนต์คุ้มครองพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาประชาชนต่างก็นิยม ให้มีการสวดพระปริตรในพิธีของคนบ้าง จึงเกิดเป็นประเพณีสืบทอดกันมาจนปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ คัมภีร์ ๗ ตำนานหรือพระปริตร จึงหมายถึง มนต์อันเป็นเครื่องป้องกันภัยอันตรายต่างๆ มีอยู่ด้วยกัน ๗ พระสูตร มีเนื้อความหมายโดยย่อ ดังนี้

ข้อสังเกตของผู้วิจัย เห็นว่า พระปริตรทั้ง ๗ ที่นำมากล่าวนี้ เรียกว่า เจ็ดตำนาน นิยมสวดในพิธีกรรมต่างๆ ของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป แต่ก็มีมีการปรับให้สวดเต็มบ้างในบางพระปริตร และปัจจุบัน จะนิยมสวดโดยย่อเสียเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปัญหาด้านเวลาค่อนข้างที่จะจำกัดในแต่ละงานสวด เพราะประชาชนผู้ฟังการสวดพระปริตรขอให้พระสงฆ์ผู้สวดสาธยาย ใช้เวลาประมาณ ๓๐ นาที และไม่เกิน ๑ ชั่วโมง ดังนั้น พระสงฆ์จึงต้องปรับไปตามคำนิยมของสังคมและสมัยนิยม เพื่อให้สอดคล้องและรักษาศรัทธาของประชาชนไว้ได้ หากสวดมากจนเกินไป ผู้มีกิจธุระมากก็จะไม่สามารถที่จะอยู่รับฟังการสวดไปจนกระทั่งจบได้ เหตุนี้ จึงต้องสวดโดยย่อเป็นส่วนมากนั่นเอง หากแต่เป็นความเจาะจงของเจ้าภาพในงานมงคลใหญ่ เช่น ทำบุญวันเกิดครบรอบต่างๆ ก็จะนิยมสวดเต็มทุกบทไปไม่นิยมย่อ เพราะเชื่อว่าจะทำให้ผู้เป็นเจ้าภาพนั้น มีอายุมั่นคงขวัญยืนจนเต็มอายุขัยเช่นเดียวกับพระปริตรที่ท่านนำมาสวดให้ฟังพระปริตรใน ๑๒ ตำนาน ในหัวข้อนี้ จะได้นำเสนอเฉพาะพระปริตรที่มีความหมายและเนื้อหาสาระ ซึ่งแตกต่างไปจาก ๗ ตำนานเท่านั้น มี ๕ พระปริตรที่เรียกว่า มหาราชปริตร ได้แก่ วัฏฏกะปริตร องคุลิมาละปริตร โพชฌงค์ปริตร อภยะปริตร (ขณฺฑนุณฺนิมิตฺต) และชยะปริตร โดยมีความหมาย และเนื้อหา ดังต่อไปนี้

^{๒๕} ธนิต อยู่โพธิ์, *อานูกาพย์พระปริตร*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๔๕) หน้า ๑๒.

ในสิบสองตำนานนี้ เรียกว่า มหาราชปริตร นิยมใช้ในโอกาสที่ต่างกันออกไป คือ วัฏฏกปริตร สวดเพื่อป้องกันอัคคีภัย อังคุลิมาลปริตร สวดเพื่อให้คลอดบุตรง่าย โภชนกปริตร สวดเพื่อให้ผู้ป่วยฟังจะได้คลายความกังวลด้านจิตใจและปลงสังขารจนโรครทางใจบางชนิดหายขาดได้ อภัยปริตร สวดเพื่อแก้ฝันร้ายต่างๆ และชาวพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่นิยมสวดก่อนนอน ถือว่าทำให้ไม่ฝันร้ายและทำให้ฝันดีเห็นนิมิตอันเป็นมงคล หรือเรียกแบบชาวบ้านว่าสวดยันทุนแก้ฝันร้าย และยังนำไปสวดแก้เคราะห์อีกด้วย

จากการวิจัยผู้ศึกษาพบว่าภูมิหลังบ้าน โคมมอนเดิมจากการแยกออกจากสุวรรณภูมิมา เป็นบ้านเหล่าสวนมอนๆแตกออกไปเป็นอีกหลายหมู่บ้านมีบ้านหนองบัวชุมดินเป็นต้นอยู่มาบ้าน หนองบัวชุมดินแตกออกไปอีกจึงเป็นบ้าน โคมมอนในปัจจุบันจากการแตกแยกหลายครั้งชาวบ้าน จึงคิดหาทางป้องกันโดยอาศัยคุณงามความดีของพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์จึงมีการสวดพระ ปริตรเพื่อป้องกันชาวบ้าน โคมมอน โดยการสวดพระปริตรทั้งสิบสองตำนาน และ สิบสองตำนาน เพื่อให้พ้นจากภัยต่างทั้งทางกายใจชาวบ้าน โคมมอนจึงถือสืบทอดกันมา

๒.๒ ความเชื่อของชาวบ้านโคมมอนต่ออานุภาพพระปริตร

ความเชื่อของชาวบ้าน โคมมอนในคติถือผีสงเทวดาหรือวิญญาณเชื่อว่าในธรรมชาติ ทั้งหลายมี เจตภูตหรือวิญญาณที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้ายผีสง ส่วนที่ทำให้เกิด สุขอาจเป็นเทวดา สร้างภาพเหล่านั้นขึ้นตามความนึกคิดของตนเอง เป็นเทพเจ้าหรือผีสงเทวดา แล้วนับถือในภาพนั้น ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษและชาวบ้านเชื่อในอำนาจของพระปริตรมาก ว่ามีอานุภาพในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ด้าน อานุภาพแห่งพระรัตนตรัย

พระปริตรเป็นชื่อของพระพุทธมนต์ที่มีอานุภาพเพื่อป้องกัน รักษา ด้านทาน ดังที่กล่าว แล้ว โดยเป็นบทสรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ รวมเรียกว่า พระรัตนตรัย ซึ่ง แปลว่า วัตถุที่บันดาลความชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง ให้เกิดแก่จิตของสัพบุรุษทั้งหลาย ชื่อว่า รตน สามารถแยกวิเคราะห์ออกได้ ๓ ศัพท์ คือ ร-ต-น คือ อถ วา รमितพุพ รมนติ วา เอตถาติ ร ทุกคตี ตรนติ อติกุมนติ เอเตน สรณ คตาติ ต สรณ คเต สุกตนิพพานานิ เนตติ น รณจ ตณจ ต นนจาติ รตน แปลว่า วัตถุชื่อว่า ร เพราะว่า อันบุคคลพึงยินดี หรือเป็นเหตุยินดีของบุคคล ชื่อว่า ต เพราะว่า ข้ามคือล่วงเลยทุกคตี ได้แก่ เป็นเหตุให้ถึงสรณะ ชื่อว่า น เพราะว่าเมื่อบุคคลถึงสรณะแล้วย่อม นำไปสู่สุคติและนิพพาน รวมความว่า ชื่อว่า รตนะ เพราะเป็นวัตถุที่น่ายินดี เป็นเครื่องข้ามทุกคติให้

ถึงสรณะ และนำไปสู่สัจจะและนิพพานได้^{๓๐} ดังนั้น พระรัตนตรัยนี้ จึงเป็นสรณะอันประเสริฐ นำ
 เคารพสักการะ ทรงคุณานุภาพดังปรากฏในคัมภีร์ฎีกาแห่งที่ฌนิกาย สิลขันธวรรค ๖ ถึง ๕ ประการ
 คือ จิตตีกัมม มหุขมณ อตุลล์ ทูลลททสสน อโนมสตุตปริโกถ รตน เตน วุจติ แปลว่า พระรัตนตรัย
 ทรงคุณานุภาพ ๕ ประการ คือ เป็นวัตถุที่น่าเคารพ มีคุณค่ามาก ไม่มีรัตนะใดจะเทียมเท่า ประสบ
 พบเห็นได้ยากยิ่งมิใช่วิสัยของคนชั้นต่ำจะถึงได้ ดังนั้น ท่านจึงเรียกว่า รตนะ^{๓๑}

ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ ย่อมได้รับภวสมบัติและโกศลสมบัติเป็นอันสงฆ์ ตามที่
 พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ในขุททกนิกายว่า ผู้ใด ถึงแล้วซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็น
 สรณะ ผู้นั้นย่อมเห็นอริยสัจ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ กล่าวคือ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ อสังขตธรรมอัน
 เป็นที่ก้าวล่วงเสียซึ่งทุกข์และอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ อันช่วยให้เข้าถึงซึ่งธรรมอันเป็นที่
 ดับทุกข์ สรณะนี้แลเป็นสรณะอันเกษม สรณะนี้เป็นสรณะอันสูงสุด บุคคลอาศัยสรณะนี้แล้ว ย่อม
 หลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้บทสวดมนต์ที่กล่าวถึงพระรัตนตรัย ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และ
 เพื่อให้เกิดพุทธานุสสติ ธรรมานุสสติ และสังฆานุสสติต่อผู้สวดและผู้ฟัง แต่ละบทได้ยกเอาพระพุท
 พจน์ในพระไตรปิฎกมาสวดหลายตัวอย่าง ดังนี้

บทนมัสการ คำว่า นโม หมายถึงกิริยาอาการที่แสดงความนอบน้อมที่แสดงออกทาง
 ไตรทวาร หมายถึงพระพุทธรัตนโดยเฉพาะ ไม่ว่าในพิธีใดก็ตาม ก่อนอื่นก็ต้องตั้งนโมก่อนแล้ว
 จึงสวดบทอื่นต่อไป เป็นการแสดงออกในแง่ของความเคารพบูชาอย่างสูงสุด โดยการเปล่งอุทาน
 วาจาว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ๓ ครั้ง ดังมีตัวอย่างในพระไตรปิฎกที่แสดง
 ให้เห็นถึงความนอบน้อมโดยการตั้งนโม เช่น

พรหมายูพราหมณ์ พอได้รับทราบถึงกิตติศัพท์ว่า พระพุทธเจ้ามีพระมหาปรีสลักษณะ
 ครบ ๓๒ จากอุตตรมานพศิษย์ของตน ถึงกับเปล่งอุทานวาจาวานโมถึง ๓ ครั้ง ๑๒๐ หรืออา
 รมทัณฑพราหมณ์ พอได้ทราบถึงกิตติศัพท์ของพระพุทธเจ้าจากพระมหากัจจายนเถระ ถึงกับแสดง
 การระด้วยการเอาผ้าเจวียงปาคุยกเข้าน้อมอัญชลีพร้อมกับเปล่งอุทานวาจาว่า นโม ถึง ๓ ครั้ง และ
 โดยเฉพาะในรัตนสูตร ซึ่งเป็นบทสวดมนต์ที่แสดงให้เห็นถึงคุณความดีของพระรัตนตรัย คือ ความ
 ดีของพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ และนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลด้วยอานุภาพพระรัตน
 ะนั้นรัตนสูตรแสดงให้เห็นถึงการยกย่องความศักดิ์สิทธิ์ของพลังอำนาจคุณความดีที่บริสุทธิ์ของพระ
 พุทธ พระธรรม พระสงฆ์ที่มีอานุภาพในการทำให้เมืองเวสาลีพ้นจากภัยทั้ง ๓ คือ พุพพิกภัย ข้าว
 ยากหมากแพง ภัยจากมนุษย์ และภัยจากโรคระบาด ด้วยเหตุที่อายุวัฒนกุมารอยู่ท่ามกลางอานุภาพ
 แห่งพระรัตนตรัยเป็นเวลาถึง ๗ วัน ๗ คืน ยักษ์และภยันตรายทั้งปวงจึงไม่อาจจะกล้าร่ายคุกคาม

^{๓๐} มณีสารมณสูตร. ๑/๑/๒๓.

^{๓๑} ที.สี.ฎีกา. (ไทย) ๑/๑๓.

ชีวิตของอายุวัฒน์กุมารได้ จึงส่งผลให้อายุวัฒน์กุมารรอดพ้นจากมรณภัย^{๓๒} ด้วยเหตุที่อายุวัฒน์กุมาร อยู่ท่ามกลางอำนาจแห่งพระรัตนตรัยเป็นเวลาถึง ๗ วัน ๗ คืน ชักยันและยกยันตราทั้งปวงจึงไม่ อาจจะกล้ากราบคุกคามชีวิตของอายุวัฒน์กุมารได้ จึงส่งผลให้อายุวัฒน์กุมารรอดพ้นจากมรณภัย อำนาจแห่งกับพระรัตนตรัย มีความสัมพันธ์กันในภาวะแบบความเชื่อถือ น้อมรับมา และปรับใช้ ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตของตนเอง และสังคมแวดล้อม เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน กับความเชื่อในพระรัตนตรัยจะพิจารณาได้โดยอาศัยขอบข่ายของความเชื่อดังคำอธิบายต่อไปนี้^{๓๓}

คำว่า เชื่อ หมายถึงเห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้ใจความเชื่อ (Beliefs) หมายถึงเห็นด้วย มั่นใจ ไว้ใจ และนับถือ ใจยอมรับว่าจริง แต่ต้องมีความรู้ตัวและความเข้าใจ เป็นผลอันเนื่องมาจาก ความคิดและความรู้สึกของตัวเองเท่านั้น โดยไม่มีการพิสูจน์ เป็นทัศนคติของแต่ละบุคคลในการที่จะยอมรับสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็น โดยไม่ต้องการเหตุผลมาอธิบายและเป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ใน จิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่า พลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ยอมรับและให้ความยำเกรง^{๓๔} การยอมรับหรือการยึดมั่นนี้อาจมีหลักฐานที่จะพิสูจน์ได้หรือไม่ มีหลักฐานที่จะพิสูจน์สิ่งนั้นให้เห็นจริงก็ได้กล่าวโดยสรุปความเชื่อเป็นสิ่งที่มนุษย์ค่อยๆเรียนรู้และ ทำความเข้าใจโลกที่เป็นมานานหลายพันปี และเชื่อว่ามีอำนาจลึกลับที่จะทำให้มนุษย์ได้รับผลดี ผลร้าย เมื่อมนุษย์กลัวอำนาจลึกลับนั้น ก็จะกระทำการต่างๆ เพื่อมิให้ถูกลงโทษและเพื่อให้อำนาจ นั้นพึงพอใจ ต่อมาจึงมีพิธีกรรมต่างๆ เพื่อบูชาเช่นสรวงเทพเจ้า เพราะเชื่อว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นต้องมีผู้บันดาล ให้มนุษย์ตั้งเทพเจ้าประจำสิ่งนั้นๆ ขึ้นความเชื่อเกิดจากสภาพที่บุคคลให้ ความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และพร้อมที่จะปฏิบัติตามสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่น ได้ทราบ เพื่อต้องการให้เกิดความมั่นใจเห็นคล้อยตาม และปฏิบัติตามด้วย โดยไม่คำนึงว่าความเชื่อ นั้นๆมีเหตุผลที่สามารถพิสูจน์ได้หรือไม่ และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของคนมีมูลเหตุมาจากความไม่รู้ ความไม่รู้ทำให้เกิดความกลัว ครั้นเมื่อมีความกลัวแล้วจึงคิดสร้างความเชื่อขึ้นมาเพื่อให้เป็นที่พึ่ง ทางใจ ความเชื่อบางอย่างอาจหมดความจำเป็น ไม่มีประโยชน์ และไม่มีคามหมายโดยตรงต่อชีวิต

^{๓๒} พระมหาดวงรัตน์ จิตรตโน (กิจประภานนท์). “อิทธิพลของสัมมปทัฏฐกถาเรื่องอายุวัฒน์กุมาร ต่อประเพณี สืบชะตาของล้านนา ” หน้า ๕๐ พ.ศ. ๒๕๕๐

^{๓๓} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖), หน้า ๓๗๒.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางลา ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน , วัน ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เพื่อให้อนุชนได้ศึกษาเหตุผลและสาระที่เกิดจากความเชื่อในสิ่งต่างๆ^{๓๕}

สรุปว่ารัตนตรัยนี้ จึงเป็นสรณะอันประเสริฐ นำเคารพสักการะ ทรงคุณานุภาพ และนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลด้วยอานุภาพพระรัตนนัยนั้นแสดงให้เห็นถึงการยกย่องความศักดิ์สิทธิ์ของพลังอำนาจคุณความดีที่บริสุทธิ์ของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ที่มีอานุภาพมากในการทำการงานต่าง

๒.๒.๒ การให้ผล

การที่ชาวโลกมอญประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุมีความเชื่อในการให้ผลเป็น๒ ประการคือ ให้ผลในปัจจุบันและในอนาคต ผลปัจจุบันคือการที่ชาวบ้านมีความสุขอยู่อย่างนี้เพราะการทำความดีโดยการสวดมนต์ไหว้พระมาโดยตลอด การประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุไม่ได้กระทำบนฐานความเชื่อที่มั่งงายไร้เหตุผล หรือคาดหวังอำนาจศักดิ์สิทธิ์ภายนอกอื่นใดมาช่วยกำจัดภัยนานาประการ เพื่อให้เกิดความสุขความเจริญ แต่กระทำพิธีบนฐานความเชื่อที่ว่ามนุษย์จะพบแต่สิ่งดีเข้ามาสู่ตนเองการสวดจึงเป็นที่พึ่งอาศัย และการที่ตนเองประสบกับภัยพิบัติประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อนต่าง ๆ อาจเป็นเพราะกรรมที่เคยทำไว้ตามให้ผลในปัจจุบันชีวิต จึงนำไปสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น โดยใช้พิธีกรรมเป็นสื่อตามคติความเชื่อเรื่องกรรมอันเกิดขึ้นต่ออายุวัฒนภูมิที่ต่อเนื่องกับชะตากรรม หรือที่เรียกว่าเกือกชะตาขาด^{๓๖}ยังสามารถใช้สมาธิเพื่อบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยนั้นได้ หรือแม้ไม่หายก็สามารถบรรเทาอาการอ่อนหนักให้เป็นเบาได้ สมาธิ หมายถึง การกำหนดให้จิตตั้งมั่นอยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งหรือการที่จิตรวมเป็นหนึ่งในอารมณ์สมาธิหรือในกรรมฐานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผู้ปฏิบัติมีความถนัด ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติสมาธินั้นผลการศึกษาพบว่า “ระหว่างปฏิบัติสมาธินั้น จะมีการผ่อนคลายกล้ามเนื้อทั่วร่างกาย อัตราของชีพจรและการหายใจลดลง ความต้านทานของผิวหนังเพิ่มขึ้น การเผาผลาญภายในร่างกายลดลง(metabolism) ความดันโลหิตเริ่มลดลง ตั้งแต่แรกลงมือปฏิบัติ และต่อเนื่องหลังจากหยุดการปฏิบัติไปอีกนาน เลือดมีลักษณะค่อนข้างเป็นกรดมากกว่าธรรมดา แล็กเตทในเลือด (Blood lactate) ที่แสดงถึงความเครียดทางจิตใจ คือ ถ้ามีความเครียดมาก แล็กเตทในเลือดจะมีความเข้มข้นมาก การทำสมาธิมีผลให้แล็กเตทลดลงเร็วและมากอย่างเห็นได้ชัดเจน และลดต่ำอยู่ต่อไปอีกหลังจากหยุดทำสมาธิแล้ว

^{๓๕} ดนัย ไชยโยธา, ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้ง เฮาส์, ๒๕๓๘), หน้า ๔๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางลี ศรีภูงา, ชาวบ้านโคกมอญ, วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ผลในอนาคตชาวบ้านโคกมอนทำตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาโดยปกติแล้ว จิตของมนุษย์จะระคนไปด้วย ความโลภ ความโกรธ และความหลง มีอคติธรรม ๔ ประจําในขันธสันดานเป็นพื้นอยู่แล้ว แต่หากมาสวดมาสาธยายพระปริตรประจำหรือท่องบ่นพุทธานุสสติคุณ สังฆคุณ เนื่องนิตยแล้ว ย่อมปรับสภาพจิตให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และรู้จักบำเพ็ญคุณประโยชน์เกื้อกูลต่อบุคคลอื่น เช่น รู้จักการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือสังคมของตนเอง ช่วยเหลือคนยากจนโดยไม่เห็นแก่ตนจนเกินไปแล้วถือว่า การประสพภาวะวิฤตติของชีวิตย่อมมีเหตุปัจจัยที่สัมพันธ์กันกับการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุผลที่ดีในปัจจุบันจะตามให้ผลในอนาคต ชาวบ้านโคกมอนคิดว่าจะต้องเอาชีวิตรอดพ้นภัยต่างๆอันเป็นผลในอดีตกาลได้ โดยการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มาสวดพระปริตร และได้รับความสุขจากการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุในบทสวดมนต์จึงถือได้เป็นการทำความดีให้ลูกหลานในอนาคตเพื่อสืบทอดต่อไป

จึงสรุปว่าการให้ผลทั้งในปัจจุบันและในอนาคตชาวบ้านมีความสุขทั้งกายและใจเพราะเชื่อในการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนเจตนา จึงประกอบพิธีสืบต่อกันมาที่ชาวบ้านเคยทำและเห็นผลในปัจจุบันชีวิตจึงนำไปสู่การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาชีวิตที่เกิดขึ้น โดยใช้พิธีกรรมเป็นสื่อตามคติความเชื่อที่ให้ผลในปัจจุบันและอนาคตอันเกิดขึ้น

๒.๒.๓ การดำรงชีวิตที่เป็นสุข

ชาวโคกมอนจะประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบนฐานความเชื่อเรื่องการให้ผลแล้ว ยังมีฐานความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องมงคลแฝงอยู่อย่างลึกซึ้ง ตามอิทธิพลความเชื่อในเรื่องอายุวัฒนมงคลที่ประสพกับแต่สิ่งที่เป็นมงคล เพราะเหตุแห่งการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าซึ่งถือว่าเป็นบรมครู เป็นนาถะที่พึ่งอันประเสริฐทั้งของมนุษย์และเทวดาทั้งปวง ได้แสดงพุทธการวตา ธรรมการวตา และสังฆการวตา อายุวัฒนมงคลได้บูชาพระรัตนตรัยซึ่งเป็นบุคคลที่ควรบูชาดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระอริยสาวก ชื่อว่า ปุชนิยบุคคล จึงถือว่าให้เกิดมงคลแก่ชีวิต^{๓๖}

นอกจากนี้การดำรงชีวิตและสวัสดิมงคล ได้มีการให้ทานและได้มีโอกาสฟังธรรม ได้เห็นสมณะ ได้นั่งโกส ได้บารุงผู้มีกิเลสอันสงบแล้ว มีกาย วาจา จิต และปัญญาอันอบรมแล้ว จึงนับว่าเป็นมงคลต่ออายุอย่างยิ่ง ด้วยอิทธิพลความเชื่อเรื่องมงคลที่แฝงอยู่ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของ ชาวโคกมอนจึงได้ประกอบพิธีพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเพื่อก่อให้เกิดสิ่งที่เป็นมงคลแก่ชีวิตตามที่ปรากฏในเรื่องอายุวัฒนมงคลอันจะส่งผลให้ชีวิตได้รับความสุขความเจริญ รอด

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

พ้นจากอุปสรรคอันตรายทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นอิทธิพลที่ส่งผลให้ชาวโคกมอนได้ถือปฏิบัติมา ทั้งยังประกอบพิธีให้แก่สัตว์ บ้าน และหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่บุคคล สัตว์เลี้ยง สิ่งที่ตนอาศัยอยู่ พิธีกรรมเหล่านี้ประกอบขึ้นโดยวิวัฒนาการมาจากบุคคลที่ประกอบพิธีแล้วทำมีความสุขความเจริญมีมงคลเกิดขึ้นในการดำรงชีวิต จึงทำให้คิดถึงสิ่งที่อยู่รอบข้างเพื่อให้มีความสุขความเจริญเช่นเดียวกัน

สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวว่าส่วนมงคลชีวิต ๓๘ ประการ ได้แก่ เหตุแห่งความสุข ความก้าวหน้าในการดำเนินชีวิต ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้พึงปฏิบัติ นำมาจากบทมงคลสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสตอบปัญหาเทวดาที่ถามว่า คุณธรรมอันใดที่ทำให้ชีวิต ประสบความเจริญหรือเป็น มงคลของชีวิต ซึ่งพระพุทธองค์ตอบว่ามี ๓๘ ประการ เป็นบันไดแห่งความเจริญ ๓๘ ขั้นความจริง มงคลสูตร ๓๘ ประการนั้น มีประโยชน์มากถ้านำไปปฏิบัติ (มิใช่การรับแต่น้ำมนต์ที่ประพรม การรับน้ำมนต์โดยไม่ปฏิบัติจะไม่เกิดประโยชน์) จะเป็นมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ ตามอย่างแท้จริง พระพุทธองค์ทรงเทศนาเรียงลำดับข้อไว้อย่างมีระเบียบดียิ่ง เพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติตามลำดับอายุของมนุษย์ เริ่มแต่ ปฐมวัย, มัชฌิมวัย และ ปัจฉิมวัย โดยขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้^{๓๘}

ปฐมวัยในที่นี้ข้อกำหนดว่ามนุษย์ที่มีอายุไม่เกิน ๒๕ ปี เรียกว่าปฐมวัย ปกติเป็นวัยที่ยังไม่สมควรจะออกครองเรือนตามลำพังตน ควรเป็นวัยแห่งการศึกษาเล่าเรียน เป็นระยะเวลาของการเตรียมตัวที่จะออกไปครองเรือนในอนาคต มักจะอยู่ในความปกครองของบิดามารดา พวกปฐมวัยควรปฏิบัติตามมงคลสูตรตั้งแต่ข้อ ๑ ถึงข้อ ๑๐ อย่างเคร่งครัด คือ

๑. ไม่ให้คบคนพาล (เพื่อจะได้ไม่ตกต่ำในทางที่ชั่ว)
๒. ให้คบบัณฑิต (เพื่อให้พบแต่ความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต)
๓. ให้บูชาบุคคลที่ควรบูชา (เพื่อให้เกิดแบบอย่างที่ดี)
๔. ให้อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม (เพื่อสะดวกในการศึกษาเล่าเรียน)
๕. ให้สะสมบุญเรื่อยไป (เพื่อเป็นทุนไปสู่ความสุขสำเร็จ)
๖. ให้ตั้งตนไว้ชอบ (เพื่อให้มีเส้นทางชีวิตที่ถูกต้อง)
๗. ให้เป็นผู้ฟังมาก (เพื่อจะได้มีความรอบรู้)
๘. ให้ศึกษา ศิลปวิทยา (เพื่อให้มีพื้นฐานการประกอบอาชีพการงานที่ดี)
๙. ให้มีระเบียบวินัยดี (เพื่อให้มีหลักการที่ดีในการดำรงชีวิต)
๑๐. ให้มี วาจาสุภาพดี (เพื่อให้เกิดความมีเสน่ห์ในตัวเอง)

^{๓๘} สุชีพ ปุญญานุภาพ, มงคลสูตร ๓๘, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า

ถ้าผู้ที่มีอายุภายใน ๒๕ ปีแรกของชีวิต ได้ลงมือปฏิบัติตามมงคลสูตรเพียง ๑๐ ข้อ ดังกล่าวนี้นี้ บุคคลเหล่านี้จะเป็นคนดี เข้าไหนเข้าได้ เพราะสังคมต้อนรับ ปราศจากผู้รังเกียจ พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนเพื่อประโยชน์แก่ปวงชน ถ้าเราเคารพพระพุทธองค์อย่างแท้จริงแล้ว เราก็สมควรนำมงคลสูตรของพระพุทธองค์มาเป็นข้อปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตน ซึ่งนับว่าเป็นมงคลแก่ตนเองเป็นอย่างยิ่ง

มัชฌิมนิเทศในที่นี่ ขอกำหนดว่ามนุษย์ที่มีอายุตั้งแต่ ๒๖ ปี ถึงอายุ ๕๐ ปีเรียกว่าอยู่ในช่วงมัชฌิมนิเทศ เป็นวัยที่ต้องดำเนินชีวิตไปตามลำพัง ไม่ควรจะต้องพึ่งพิงบิดามารดาอีกต่อไป ต้องออกไปเผชิญกับเหตุการณ์ของสังคมโลก เป็นวัยที่จะต้องตั้งตัวตั้งหลักฐาน รับผิดชอบในการดำรงชีวิต ในมัชฌิมนิเทศควรปฏิบัติตามมงคลสูตรเพิ่มขึ้นอีก ๒๐ ข้อ ตั้งแต่ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๓๐ คือ

๑๑. ให้ บำรุงบิดามารดา (เป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณคน)
๑๒. ให้ สงเคราะห์หัตถ์ธิดา (เป็นแบบอย่างที่ดี)
๑๓. ให้ สงเคราะห์หัตถ์ภรรยา (เป็นการแสดงความรับผิดชอบ)
๑๔. ไม่ให้การทำงานอาภูล (กิจการงานใดไม่ค้างค้าง)
๑๕. ให้ บำเพ็ญทาน (จิตใจจะมีเมตตาสูง)
๑๖. ให้ ประพฤติธรรม (เพื่อความสงบของชีวิต)
๑๗. ให้ สงเคราะห์ญาติ (เกิดเคราะห์ร้ายก็มีญาติช่วย)
๑๘. ให้ ประกอบการงานดี ไม่มีโทษ (อาชีพสุจริตชีวิตปลอดภัย)
๑๙. ให้ เว้นจากการทำบาป (เพื่อไม่ต้องชดใช้หนี้กรรม)
๒๐. ให้ เว้นจากการเสพของเมา (ให้เป็นคนมีสติอยู่เสมอ)
๒๑. ไม่ให้ประมาทในธรรมทั้งหลาย (ให้มีความคิดรอบคอบ)
๒๒. ให้ เคารพบุคคลที่ควรเคารพ (เราจะได้รับความเคารพตอบ)
๒๓. ไม่ให้เย่อหยิ่ง (จะมีคนให้ความนับถือ)
๒๔. ให้ มีสันโดษ (จิตใจจะไม่วุ่นวาย)
๒๕. ให้ มีความกตัญญู (เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดี)
๒๖. ให้ พังธรรมตามกาล (เพื่อให้มีดวงตาเห็นธรรม)
๒๗. ให้ มีขันติ (จิตใจจะมีความสุขสงบ)
๒๘. ให้ เป็นผู้ว่าง่าย (ทำให้ได้รับความรักจากผู้อื่น)
๒๙. ให้ เข้าหาสมณะผู้สงบ (ทำให้เข้าใจธรรมะที่แท้จริง)
๓๐. ให้ สนทนาศรรคมตามกาล (ทำให้มีปัญญาเพิ่มพูน)

ถ้ามนุษย์อายุระหว่าง ๒๖ ปี ถึง ๕๐ ปี ได้ลงมือปฏิบัติตามมงคลสูตรของพระพุทธองค์ เพิ่มขึ้นอีก ๒๐ ข้อ ตั้งแต่ข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๓๐ ดังกล่าวนี้นี้ บุคคลเหล่านั้นจะประสบแต่ความสุขความเจริญรุ่งเรืองในการดำรงชีวิต จะไม่ประสบความทุกข์ แม้ในขณะที่ถึงอายุขัยที่จะตาย วิญญาณก็จะไปสู่สุคติโลกสวรรค์ ถ้าจะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็จะเกิดเป็นมนุษย์ที่มีฐานะสูง ถ้าเราเคารพพระพุทธองค์อย่างแท้จริงแล้ว เราก็สมควรนำมงคลสูตรของพระพุทธองค์มาเป็นข้อปฏิบัติ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตน ความเป็นมงคลก็จะเกิดแก่ตนเองและครอบครัว

ปัจฉิมวัยในที่นี้ ขอกำหนดว่ามนุษย์มีอายุตั้งแต่ ๕๑ ปี ถึงสิ้นอายุขัย เป็นระยะชีวิตที่จะต้องช่วยตัวเองแสวงหา อริยทรัพย์ อริยสมบัติ เพราะเป็นช่วงเลยถึงกลางของชีวิต เดินทางเข้าสู่บั้นปลายของชีวิตเหมือนต้นไม้ใกล้ฝั่ง จะล้มลงเมื่อใดก็ได้ ควรจะช่วยตนเองในการสร้างอริยสมบัติก่อนตาย ซึ่งไม่มีใครจะช่วยให้ได้ โดยช่วยให้วิญญาณของเรามีคุณสมบัติสูงกว่าเดิม วิธีช่วยตัวเองนับว่าดีที่สุดนั้น คือการหาโอกาสฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ ด้วยการวิปัสสนากรรมฐาน อาจจะศึกษาเรื่องความตายเพื่อจะได้ตายนอกสมมติ คือการหลุดพ้นจาก สังสารวัฏ ไม่ควรให้ตายในสมมติ คือการหมุนเวียนอยู่ในวัฏสงสารเท่านั้น การตายในสมมตินั้น จะต้องกลับมาเกิดเพื่อรับความทุกข์ต่อ ๆ ไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิธีปฏิบัติเพื่อให้ตายนอกสมมตินั้น คือการปฏิบัติตามมงคลสูตรของพระพุทธองค์ โดยปฏิบัติเพิ่มขึ้นอีก ๘ ข้อ ตั้งแต่ข้อ ๓๑ ถึงข้อ ๓๘ คือ

๓๑. ให้บำเพ็ญเพียรเผากิเลสให้หมดไป (ด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน)
๓๒. ให้ประพฤติกุศลกรรม (ออกบวช หรือ บวชใจด้วยเนกขัมมบารมี)
๓๓. ให้เห็นแจ้งในอริยสัจ (ให้ตระหนักรู้ในทุกข์ และเหตุที่เกิดทุกข์ การดับทุกข์ และวิธีดับทุกข์)
๓๔. ให้ทำนิพพานให้แจ้ง (วิปัสสนาภาวนาจนได้นิโรธสมบัติ)
๓๕. ไม่ให้จิตหวั่นไหวในโลกธรรม (ทำจิตไม่ให้คิดยึดในลาภ/ยศ/สรรเสริญ/สุข)
๓๖. ไม่ให้จิตเศร้าหมอง (ทำจิตให้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน)
๓๗. ไม่ให้จิตมีมลทิน (ทำจิตให้เป็นอุเบกขาตลอดเวลา)
๓๘. ให้มีจิตเกษม (ไม่ให้มีเครื่องดึงรั้งไว้ในภพคือถึงซึ่งพระนิพพาน)

ในมงคลสูตรของพระพุทธผู้มีพระภาคเจ้า ตั้งแต่ข้อ ๓๑ ถึงข้อ ๓๘ นี้ มีพุทธประสงค์จะให้ช่วยตัวเองไปทาง โลกุตตรธรรม ช่วยให้ได้ตายนอกสมมติ คือการหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด เป็นการหลบหนีการเกิด เพราะว่า พระตถาคต สั่งสอนให้ตระหนักว่า การเกิดเป็นทุกข์ ชาวพุทธที่มีอายุตั้งแต่ ๕๑ ปีขึ้นไป เมื่อบุตรธิดามีอาชีพการงาน หรือสามารถดำรงชีวิตได้ตามลำพังแล้ว หรือทรงตัวได้ดีบนขาของเขาได้แล้ว ชาวพุทธผู้มีอายุสูงก็สมควรช่วยตนเองไปในทาง โลกุตตรวิสัย ควรฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ ด้วยการวิปัสสนากรรมฐานให้มาก และให้บ่อยหากปฏิบัติตามมงคลสูตร

ของพระพุทธองค์เช่นนี้ความเป็นมงคลก็จะเกิดแก่วิญญูณของตน เมื่อกายแตกละจากโลกนี้ไป วิญญูณของตนก็จะไปสู่ สุกตภูมิ หรือพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง^{๓๕}

จึงสรุปได้ว่าชาวบ้านโคกมอมีความเชื่อถึงอำนาจของพระรัตนตรัยว่าสามารถ ป้องกัน รักษาผู้ที่ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยเป็นสรณะ เพราะเมื่อชาวบ้านโคกมอมีความเชื่อ ว่ากรรมมีผลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ย่อมที่จะหาทางป้องกันไม่ให้กรรมที่ตนทำนั้นเกิดขึ้นอีก จึงหันมาสวดพระปริตรเพื่อให้ตนพ้นจากภัยทั้งปวงได้

๒.๓ ความเชื่อด้านการสวดพระปริตรต่ออายุ

ชาวบ้านโคกมอมีความเชื่อต่อการสวดพระปริตรว่าสามารถที่จะปกป้องตนให้พ้นจาก ภัยอันตรายทั้งปวงได้ ทางด้านความเชื่อเช่นนี้มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธกาลเพราะในสมัยพุทธกาลก็มี ความเชื่อเรื่องการสวดมาแล้วในยุคก่อนการเกิดขึ้นของพระพุทธศาสนานั้น มีธรรมเนียมการสวด มนต์เพื่อป้องกันภัยคุ้มครองตนเองเรียกว่าปริตรอยู่ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ภิกษุหรือภิกษุณี สามารถที่จะนำมาสวด เพื่อปกป้องคุ้มครองตนเองให้มีความสุขปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ได้

การสวดพระปริตรนั้นถือว่าเป็นบทสวดมนต์หรือเป็นมนต์ที่มีมาก่อน แต่เป็นที่น่า สังเกตว่าไม่ทรงอนุญาตให้เรียนคัมภีร์วิชาหรือคาถาประเภทเวทย์มนต์ต่างๆ หากแม้ว่าใคร เรียนก็ต้องถูกปรับโทษ แสดงให้เห็นว่าการเรียนคาถาหรือมนต์นั้นทรงอนุญาตเฉพาะมนต์ ประเภทการป้องกันภัยเท่านั้นอย่างใดก็ตาม นอกจากจะมีหลักฐานเกี่ยวกับพระปริตร ซึ่งพอที่จะ อนุมานได้ว่า มีการสวดมนต์ในยุคต้นของพระพุทธศาสนาแล้ว การสวดมนต์ในความหมายทั่วไปที่ ไม่เกี่ยวข้องด้วยการใช้ เพื่อปกป้องตนเอง แต่เป็นบทสวดมนต์ที่พระสงฆ์หรืออุบาสกอุบาสิกา ผู้มา วัดจะนำไปใช้หรือสวดกันนั้น สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นการนำเอาพระธรรมเทศนาของพระพุทธ องค์ เช่น ธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร อาทิตยปริยาสูตร ดังที่ยกตัวอย่างมาดังนี้

พระอานนท์เป็นผู้ทรงจำไว้แล้วนำมาบอกต่อแก่พระภิกษุในสมัยนั้นให้นำไป ศึกษาเล่า เรียนปฏิบัติกันเชิงมุขปาฐะต่อไป ซึ่งการสวดมนต์และบทสวดมนต์ในยุคต้น ก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้เกิดความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์แต่หากต้องการให้เกิดความชำนาญ ในการท่องและสามารถ นำเอา หลักธรรมในบทสวดมนต์ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันหรือเพื่อรักษาคำสอนนั้นไม่ให้ เสื่อมสูญไปเท่านั้น4ครั้งต่อมา เมื่อพระพุทธองค์ได้ปรินิพพานแล้ว ก็มีการทำการสังคายนาร้อย กรองพระธรรมวินัย นับจากยุคหลังการสังคายนาครั้งที่ ๑ เป็นต้นมาการทรงจำพระธรรมวินัยถือ

^{๓๕} สุชีพ ปุญญานุภาพ, มงคลสูตร ๓๘, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า๓๔-๓๖.

เป็นเป็นลักษณะของการ สวดมนต์อย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปพระพุทธศาสนาก็ได้มีวิวัฒนาการ และเผยแผ่ไปยังนานาประเทศตามกาลสมัย แต่วัฒนธรรมด้านการสวดมนต์ก็ได้มีการสืบทอด เรื่อยมาควบคู่ไปกับการธำรงรักษาคำสอนของพระพุทธองค์ไว้โดยการสืบทอดกันในเชิงมุขปาฐะ และบางส่วนก็ได้กลายมาเป็นบทสวดที่มุ่งจะก่อให้เกิดอานุภาพ ดังจะเห็นได้จากผลงานของพระ ธรรมกถาจารย์จากการศึกษาเกี่ยวกับความเชื่ออานุภาพการสวดพระปริตรในส่วนพระสงฆ์ส่วน ใหญ่ จะนิยมสวดมนต์เจ็ดตำนานแลโดยทั่วไป คือ นิยมสวดไชยน้อยบ้าง บทสวดไชยใหญ่บ้างใน งานมงคลทั่วไปต่อท้ายพระปริตรสิบสองตำนานนั่นเอง แต่หากเป็นงานอวมงคลหรืองานที่ เกี่ยวข้องการสวดสะเดาะเคราะห์ ก็จะสวดถอดสวดถอนและสวดอุบาทว์เพื่อปัดรังคราญนั้นให้ หหมดไป ด้วยพุทธานุภาพ ธรรมานุภาพและสังฆานุภาพ เพราะเนื้อหาที่นำไปสวดนั้น หากแปลเป็น ภาษาไทยแล้ว ก็จะเป็นการนำเอาพุทธานุภาพ ธรรมคุณ และสังฆคุณไปสวดปวารณา ให้แปลไปจาก พระปริตรทั่วไป มีลักษณะทางความศักดิ์สิทธิ์ความขลังในการสวด แต่หากวิเคราะห์ ภาษาไทยบ้าง ภาษาอีสานท้องถิ่นบ้างเนื้อหาให้คิดก็เป็นการยกย่องคุณพระรัตนตรัยนักปราชญ์ชาวอีสานได้ ดัดแปลงคำบาลีผสมกับคำผญาหรือปัดจัญไร ความอับมงคลในสถานที่แห่งนั้นๆได้^{๔๐}

สรุปว่าชาวบ้านโคกมอมีความเชื่อต่อการสวดพระปริตรว่าสามารถที่จะปกป้องตนให้พ้น จากอันตรายทั้งปวงได้โดยที่ชาวบ้านยังเชื่อในบทสวดต่างๆที่พระสงฆ์สวดด้วยเพื่อปกป้อง คุ้มครองตนเองให้มีความสุขปลอดภัยและมีอิทธิฤทธิ์ป้องกันในด้านต่างๆได้

๒.๓.๑ ด้านการจัดกัณฑ์ ลางร้าย และฝันร้าย

พระปริตรที่นิยมนำมาสวดในการขจัดปัดเป่าภัยอันตรายต่าง ๆ นั้น ตลอดจนลางร้าย และฝันร้าย ก็จะได้แก่ อภัยปริตรบ้าง (ยันทุนนิมิตตังฯ) โดยจะสวดอุณห์สวสยชคาถาต่อท้ายด้วย เสมอ เพื่อเพิ่มความขลังให้แก่การปัดเป่า เช่น

- ๑) สวดเพื่อปัดเป่าเคราะห์และภัยต่างๆ ได้ดี
- ๒) ทำให้มีสติระแวดระวังภัยต่างๆ ได้ดี
- ๓) สวดเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ผู้ป่วยได้เป็นอย่างดี
- ๔) สวดแล้วทำให้ไม่ฝันร้าย แต่ฝันดีมีโชคลาภ ไม่ฝันลามกหรือน่ากลัว

พระปริตรที่นิยมนำมาสวดในการปัดเป่าอุบาทว์และบาปเคราะห์ต่างๆ ได้แก่ เทเวศตายุโย ชนกะถา (ทุกขปปีตตฯ พันธามิ สัพพโส) บ้าง, ชันธปริตรแบบย่อ (มา กัญจิ ปาปะมาคะมา ฯลฯ

^{๔๐} พระมหาบุญชวน เดชชุมโม, (รักษารธรรม) “ศึกษาพิธีกรรมการสวดพระปริตรในจังหวัด มหาสารคาม ” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, ๒๕๕๒). หน้า ๗๓.

สัมมาสัมพุทธานัง) บ้าง, และบางครั้งอาจจะสวดมงคลจักรวาลใหญ่ (สิริธรรมิตติเตโชฯลฯ) เพิ่มอีกก็ได้ ซึ่งมีอานุภาพหลายประการ คือ

๑) เป็นที่พึงพอใจของผู้ประสบกับความทุกข์

๒) มีประสิทธิภาพจริง เช่น ดังครั้งในเมืองไวสาลีเกิดเหตุพิกภัย ข้าวยากหมากแพง อาหารไม่สมบูรณ์ ประชาชนอดอยาก จึงต้องสวดครณะสูตร

๓) พระปริตรบางปริตร เมื่อสวดแล้วรักษาโรคบางอย่างได้จริง เพราะการรักษาโรคมี ๒ ทาง คือ โรคทางกาย และโรคทางใจ เนื่องจากใช้พลังของจิตหรือกำลังของสมาธิในการรักษาจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ หากโรคนั้น ไม่ร้ายแรงจนเกินไป อานุภาพในการสวดป้องกันโรคร้าย อักคิภัย ภูตผี และสัตว์ร้ายผลจากการศึกษา พบว่า พระปริตรที่นิยมนำมาสวดในการป้องกันโรคร้าย อักคิภัย ภูตผีและสัตว์ร้าย^{๑๑} เช่น การสวดพระพุทฺธคุณ (อิติปิโส ฯลฯ ภาคะวาทิ), พระธรรมคุณ (สวากขาโตฯลฯ วิญญูหิติ) และพระสังฆคุณ (สุปะฏิปันโน ฯลฯ โลกัสสชาติ) และที่จะขาดเสียไม่ได้ คือ กรณียะปริตร แบบย่อ (เมตตัญจะ ฯลฯ ปุณะ เรตติ) และสวด วัฏฏกะปริตร (อติโลเก ฯลฯ) ยกตัวอย่างได้ดังนี้

๑) สวดป้องกันอักคิภัยได้ เช่น คาดานกคุ้มหรือวัฏฏกะปริตร นิยมทำเป็นผ้ายันต์หรือผ้าประเจียดทำเป็นของขลังก็มีโดยครูอาจารย์ พระเกจิผู้มีความถนัดในด้านนี้โดยเฉพาะ แต่หากสวดปกติก็ถือว่าเป็นการป้องกันอักคิภัยได้เช่นกัน แต่ต้องไม่ประมาทเกินไป

๒) กรณีการสวดป้องกันโจร นิยมสวดเมตตา คือ กรณียะปริตร เช่น หากโจรจะมาทำร้ายในบ้าน แต่พอเข้าไปสู่บ้านนั้นแล้ว ก็กลับใจไม่ถือเอาสิ่งของใดๆ คิดมีอไปเลย และไม่ทำร้ายบุคคลในบ้านหลัง นี้เกิดขึ้นจริง

๓) การสวดเพื่อป้องกันภูตผีและสัตว์ร้าย ก็เช่นกัน เมื่อไปปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในป่าเขาถ้ำเนาไพร จะต้องประสบกับปัญหาอย่างหนึ่ง คือ วิญญาณของสัมภเวสีที่คอยมารบกวนและสัตว์ร้ายต่างๆ เช่น งูเห่า งูจงอาง แมงป่อง ตะขาบ เป็นต้น มารบกวน จนไม่สามารถที่จะทำให้สมาธิได้ จำเป็นต้องสวดพระปริตรเพื่อปัดเป่าและได้ผลเป็นอย่างดี^{๑๒} พิธีกรรมในการสวดพระปริตรนั้น มีความนิยมมาแต่โบราณกาล เนื่องจากการสวดหรือสาธยายพระปริตร นอกจากจะทำให้ผู้สวดและผู้ฟังมีสมาธิจิตที่ตั้งมั่นในอารมณ์กรรมฐานแน่วแน่แล้ว ยังทำให้จิตใจไม่กระวนกระวาย รู้สึกปลอดโปร่ง โล่งเย็น สะอาด สว่างและสงบระงับจากเครื่องรบกวนจิต (นิวรณ์ธรรม) ไปได้ชั่วขณะ หากมี

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายไกร นาแก้ว, ชาวบ้านโลกมอน, วันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๒} พระมหาบุญชวน เดชธมฺโม (รักษารธรรม) “ศึกษาพิธีกรรมการสวดพระปริตรในจังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๘๑-๘๓.

การสวดเป็นประจำทุกวัน ย่อมทำให้หน้าตาแจ่มใส จิตใจเบิกบาน ไม่เศร้าหมองเพราะถูกบาป
อกุศลต่างๆ มีความโกรธ คอยรบกวน นอกจากนั้น ยังทำให้กุศลที่ยังไม่เกิดให้เจริญยิ่งขึ้นไป อีก
อย่างหนึ่ง

๒.๓.๒ ป้องกันภัย

อานุภาพในการสวดคุ้มครองรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากการศึกษา พบว่า
พระปริตรที่นิยมนำมาสวดในการคุ้มครองรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัยนั้น ได้แก่ โมรปริตร (อุเทศ
ยัญจักขุมฯ ฯลฯ) หรือคาถานกยูงทอง โดยใช้ร่วมกับนะโมการอัญฐะกะคาถา (นะโม ๘) ไม่ใช่พระ
ปริตรโดยตรง เนื่องจากแต่งขึ้นใหม่ในรัชกาลที่ ๕ เช่น

๑) ทำให้ผ่อนหนักเป็นเบาได้ในบางกรณี เช่น การขับจีรณนต์ การประสบอุบัติเหตุ
อื่นๆ แต่ก็เอาตัวรอดมาได้อย่างปาฏิหาริย์

๒) ทำกิจกรรมบางอย่าง ก็ทำให้เจริญรอดตัวทุกครั้ง ไม่ล้มเหลว

๓) รักษาทรัพย์สินสมบัติในบ้านเรือน ไม่ให้โจรผู้ร้ายมาลักขโมยหรือฉกชิงวิ่งราวได้อย่าง
ไม่น่าเชื่อ และแม้จะพยายามนำไปแต่ก็ไม่อาจนำไปได้ จะต้องได้กลับคืนมาเหมือนเดิม

พระปริตรนั้น มีความว่า บรรดาเวทมนต์ทั้งหลาย ที่ถือกันว่าเป็นมนต์ปลงและศักดิ์สิทธิ์
สามารถที่จะสวดเพื่อปิดเป่าบรรดาอุปัทวันตรายภัยพิบัติ ขจัดภูตผีปีศาจและขับไล่เหล่าอมนุษย์ที่
เลวร้าย ป้องกันสรรพภัยจากโจรจากไฟ ปิดเป่าเสียดจัญไรและดาวร้าย บาปเคราะห์ ขจัดนางชั่วและ
ฝันร้าย ทั้งสรรพสิ่งอวมงคล ตลอดจนสิ่งนรกที่ก่อความรำคาญไม่เป็นพึงใจ ฯลฯ และนำมาซึ่ง
ความเย็นใจ คลายทุกข์ มีความเกษมสุข สวัสดิมีชัยประสบสิ่งมั่งมั่งคล เจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ
พละ ทุกประการ เวทมนต์ทั้งหลายนั้น ก็คือพระปริตรต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ที่เรียกกันว่า
สัตตปริตร คือ เจ็ดตำนาน และทวาทสปริตรคือ สิบสองตำนาน อันเป็นพระพุทธมนต์มีเดชถือกันว่า
มีอานุภาพแผ่ไปทั่วสากลจักรวาล ส่วนคำว่า สวด ได้แก่ การท่องบ่น หรือสาธยายคำสอนทาง
พระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ ๑) สวดธรรมเพื่อรักษาพระศาสนา ๒) สวดพระ
ปริตร เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตราย^{๔๓}

๒.๓.๓ ปราบมาร

พระปริตรที่นิยมนำมาสวดในการสวดสดีมีชัยชนะแก่มารศัตรูและมีอายุยืน ได้แก่ การ
สวดถวายพรพระ (พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง ฯลฯ) ที่พระพุทธเจ้าทรงชนะมารถึง
๘ ครั้ง มงคลจักรวาลน้อย (นิยมนำสวดเริ่มแต่ อายุวาทะโก ฯลฯ) และ ชัยมงคลคาถา (ชะยันโต โพธิ
ยา มูเล ฯลฯ) ส่วนตัวอย่างจากผลการศึกษา พบว่ามี ๒ ลักษณะความเชื่อ ได้แก่

^{๔๓} สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า, ตำนานพระปริตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง
, ๒๕๑๔), หน้า ๒๐๗.

๑) กลุ่มที่เชื่อว่า พระปริตรบางปริตร เมื่อสวดเป็นประจำแล้ว ย่อมมีอานิสงส์ทำให้มีอายุยืนยาวขึ้น เพราะว่า ผู้สวดจะมีสุขภาพจิตที่เข้มแข็งและสุขภาพที่มั่นคง แน่วแน่ ดังนั้น จึงสามารถที่จะเอาชนะต่อโรคร้ายต่างๆ ได้ดีกว่าคนที่ไม่เคยสวดพระปริตร และผู้สวดพระปริตร มักจะถือศีล ๕ หรือศีลอื่นๆ แล้วแต่สถานะของตน อีกทั้งรักษาสุขภาพทางกายประกอบอีกทางหนึ่งด้วย จึงจะได้ผลดี

๒) กลุ่มที่สองเชื่อว่า พระปริตรเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยเท่านั้น เพราะคนที่มีอายุยืนจะต้องรู้จักเลือกบริโภคอาหารที่เหมาะสม เว้นการดื่มมีแอลกอฮอล์ พักผ่อนให้เพียงพอ มีสปีปะยะครบถ้วน จึงจะมีสุขภาพทางกายและทางจิตที่ทำให้มีอายุยืนนับ ๑๐๐ ปี เช่น คุณตา คุณยายที่อยู่ในหมู่บ้าน ก็จะสวดมนต์ไหว้พระ ทำงานปกติในแต่ละวัน ถือการปฏิบัติธรรมเป็นใหญ่ ไม่สนใจต่อวัตถุสิ่งของสมัยใหม่ ทำตัวให้สบาย ไม่เป็นภาระของบุคคลอื่น ช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้นได้ เพราะสุขภาพจิตดี สุขภาพการก็แข็งแรง จึงทำให้มีอายุยืนเกือบทุกคนในชนบท^{๔๔}

จะยกตัวอย่างในอัฐรัชชยมงคลคามาพอสังเขปดังนี้

บทที่ ๑ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อพญามาร ซึ่งเป็นเทวดามีจกาทิภูฐานสูง

บทที่ ๒ กล่าวถึง ชัยชนะที่มีต่ออาฬวกยักษ์

บทที่ ๓ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อช้างนาฬาคีรี

บทที่ ๔ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อองคุลิมาล

บทที่ ๕ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อนางจิญจมาณวิกา

บทที่ ๖ กล่าวถึง ชัยชนะที่มีต่อสัจจนครนถ์

บทที่ ๗ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อนันโทปนันทนาคราช

บทที่ ๘ กล่าวถึงชัยชนะที่มีต่อพกาพรหมซึ่งชัยชนะทั้งหมดนั้นเมื่อนำมาจัดกลุ่มหรือ

ประเภทของบุคคลาธิฐานที่ผู้แต่งนำมาเป็นเค้าโครงเรื่องได้ กลุ่ม ดังนี้

๑) กลุ่มมนุษย์ ได้แก่ คาถาที่ ๔ องคุลิมาล คาถาที่ ๕ นางจิญจมาณวิกา คาถาที่ ๖ สัจจนครนถ์

๒) กลุ่มมาร ได้แก่ คาถาที่ ๑ พญามารและเหล่าเสนา

๓) กลุ่มสัตว์ ได้แก่ คาถาที่ ๓ ช้างนาฬาคีรี

๔) กลุ่มอมมนุษย์ ได้แก่ คาถาที่ ๒ อาฬวกยักษ์ และคาถาที่ ๗ นันโทปนันทนาคราช

๕) กลุ่ม เทวดา ได้แก่ คาถาที่ ๘ พกาพรหม

^{๔๔} พระมหาบุญชวน เตชธมฺโม ,(รักษารธรรม) “ศึกษาพิธีกรรมการสวดพระปริตรในจังหวัดมหาสารคาม” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต ,(บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๕๒).หน้า ๗๔.

จะเห็นได้ว่า การนำเอาเรื่องราวเชิงบุคคลาธิษฐานมาแต่งเพื่อที่จะอธิบายถึงชัยชนะเหนืออุปวันตรายต่าง ๆ ของพระพุทธองค์ซึ่งเราสามารถพิจารณาได้จากแผนภาพ ดังนี้^{๔๕}

การชนะเหนืออุปสรรคของพระพุทธองค์ทั้ง ๘ ประการนั้น ทรงชนะโดยลำดับดังนี้คือ คาถาที่ ๑ ชนะด้วยการอธิษฐานบารมีที่ทรงบำเพ็ญมาทั้ง ๑๐ ประการ ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ทรงเอาชนะมารได้ คาถาที่ ๒ ชนะด้วยการปราบคนโหดร้าย ไม่มีศีลธรรมให้เป็นคนดี คาถาที่ ๓ ทรงชนะด้วยเมตตาจิต คาถาที่ ๔ ทรงชนะโดยการฝึกผู้ที่หลงผิดคือองคฺลิมาล คาถาที่ ๕ ทรงชนะด้วยการเป็นผู้หนึ่งต่อสิ่งที่ไม่เป็นความจริง คาถาที่ ๖ ทรงชนะด้วยการได้วาทีโดยข้อเท็จจริง คาถาที่ ๗ ทรงชนะด้วยการแสดงฤทธิ์เพื่อกำหลาบผู้มีฤทธิ์ คาถาที่ ๘ ทรงชนะโดยการแสดงฤทธิ์เพื่อปรับทูลของผู้ที่เปิ่นมิจาติภูติ^{๔๖} พระพุทธองค์ทรงชนะอุปสรรคทั้ง ๘ ประการโดยทรงมีชัยชนะ ดังนี้ คือ คาถาที่ ๑ ทรงชนะด้วยทานบารมี คาถาที่ ๒ ทรงชนะด้วยขันติบารมี คาถาที่ ๓ ทรงชนะด้วยเมตตาบารมี คาถาที่ ๔ ทรงชนะด้วยการบันดาลฤทธิ์ คาถาที่ ๕ ทรงชนะด้วยวิธีการอันสงบ (นิ่ง) คาถาที่ ๖ ทรงชนะด้วยปัญญา คาถาที่ ๗ ทรงชนะด้วยการแสดงฤทธิ์ คาถาที่ ๘ ทรงชนะคนเห็นผิดด้วยปริชาญาณ^{๔๗} การชนะปัญหาหรืออุปสรรคของพระพุทธองค์ตามแนวทางของบทสวดมนต์พุทธอภฺยขมมงคลคาถา ดังนี้ คาถาที่ ๑ ทรงชนะด้วยการอธิษฐานทานบารมี คาถาที่ ๒ ทรงชนะด้วยความอดทน คาถาที่ ๓ ทรงชนะด้วยเมตตาจิต คาถาที่ ๔ ทรงชนะด้วยการใช้ฤทธิ์ฝึกใจผู้หลงผิด คาถาที่ ๕ ทรงชนะโดยการใช้ความสงบสยบความวุ่นวาย คาถาที่ ๖ ทรงชนะด้วยการปรับวาทะแก่ผู้มีความเห็นผิด คาถาที่ ๗ ทรงชนะด้วยวิธีการแสดงฤทธิ์ ต่อผู้มีฤทธิ์ คาถาที่ ๘ ทรงชนะด้วยการข่มผู้มีศักดิ์ด้วยฤทธิ์^{๔๘}

๒.๓.๔ บันดาลโชคลาภ

ชุมชนชาวบ้านโคกมอนทุกวันนี้ ส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องโชคลาภหรือดวงชะตาเคราะห์ดี เเคราะห์ร้าย ชอบดูฤกษ์ดีดูยามดี เชื่อในคำทำนายทายทักเป็นต้น บ้านโคกมอนมีความเชื่อในเรื่องโชคลาภในการสวดอภฺยขมมงคลคาถาที่พระพุทธเจ้าทรงชนะมารแล้วจะทำให้บันดาลโชค

^{๔๕} ฦัฏฐรัตน์ ผาหา “ศึกษาวิเคราะห์บทสวดมนต์พุทธอภฺยขมมงคลคาถา (คาถาพาหุง)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๕๗.

^{๔๖} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, คาถาพาหุง : คาถาแห่งชัยชนะอันยิ่งใหญ่ของพระพุทธองค์, ม.ป.ป., หน้า ๑๓.

^{๔๗} ทองย้อย แสงสินชัย, พุทธขมมงคลคาถา(คาถาพาหุง), (กรุงเทพมหานคร : ลานอโศกเพรสกรุ๊ป, ๒๕๓๕) หน้า ๘ - ๑๐.

^{๔๘} ประสาน ทองภักดี, พุทธวิธีชนะ, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔ - ๕.

ลากได้ และสังคมเราทุกวันนี้ก็เหมือนดังที่ปรากฏในสื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อโทรทัศน์ที่เสนอให้เห็นอยู่เสมอๆ เกี่ยวกับประชาชนแห่กันไปขอโชคกลางตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มีการจุดธูปบูชาเพื่อขอโชคกลางเช่น วัวออกลูกมาตัวเดียวมี ๒ หัว ต้นไม้ดอกออกมาเป็นรูปคล้ายพญานาค จอมปลวกโผล่ขึ้นมาเป็นรูปคล้ายหัวพญานาค ก็เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพบูชานั้นจะให้โชคให้ลาภ เมื่อได้เห็นข่าวที่ปรากฏตามสื่อเช่นนั้นก็คิดว่า สังคมส่วนใหญ่ก็มีพฤติกรรมเช่นนี้เหมือนกันกับตน จึงไม่เกือเงินที่จะมีพฤติกรรมเช่นนั้นบ้าง และยังตนเองมีความคิดความเชื่อในเรื่องนี้

อยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้วยิ่งเพิ่มความมั่นใจที่จะมีพฤติกรรมในลักษณะนี้ขึ้นไปอีกโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ย่อมต้องการอยากจะได้ในสิ่งที่ตนเองปรารถนาเสมอ ตามธรรมชาติมนุษย์เราเกิดมามีความโลภ ความโกรธ ความหลงติดนิสัยมาด้วยกันทั้งสิ้น แต่จะมีความต่างกันตรงที่ว่า คนไหนจะมีมากหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น และในเรื่องโชคชะตาของแต่ละคนนั้นก็ไม่มีเท่ากัน จึงควรแสวงหาหลักความจริงจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงเรื่องกรรมของสัตว์โลกมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายที่เกิดมาในโลกนี้ ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ตามที่ตนได้ทำเอาไว้ในอดีตชาติ เมื่อเกิดมาในโลกนี้จึงมีฐานะที่ไม่เท่ากัน จึงแตกต่างกันออกไปตามกรรมที่จำแนก เป็นธรรมชาติของมนุษย์ ที่เป็นปุถุชนคนธรรมดา คือ มีปัญญาในการรู้แจ้งเห็นจริงในสรรพสิ่งน้อยมาก และผสมไปด้วยความอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน แต่ความเป็นธรรมดานั้น ผู้ที่เข้าใจในสังขธรรมก็จะสามารถทำได้ แต่ผู้ที่มีปัญญายังน้อย ก็จะเกิดความทุกข์ทางกายทางใจขึ้นมาได้ จึงต้องแสวงหาซึ่งความสุขด้วยการเข้าใจในหลักพุทธธรรม อันพึงมีพึงได้ตามภูมิกำลังปัญญาของตนนั้น^{๔๕} จากการศึกษา พบว่า ความเชื่อของชุมชนในเรื่องนี้ ดูเหมือนไม่เกี่ยวกับการเล่นการพนันหวยเลย แต่ชาวบ้านกลับเข้าใจว่าการทำบุญกับผีหรือวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้จะช่วยให้ตนมีโชคกลาง ได้ถูกรางวัลในการเสี่ยงโชค ซึ่งความเป็นจริงแล้ว ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเลย ที่จะได้รับผลดีจากการเสี่ยงโชคโดยอาศัยผีหรือวิญญาณบอกหวยในแต่ละงวด ถึงแม้มีน้อยรายมาก แต่ชาวชุมชนบางเมืองบางคนบางกลุ่มก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโชคกลางอยู่เช่นเดิม

พิชัย สุนทรสังบุญย์ ได้ให้ทัศนะเสริมไว้ว่า บุคคลย่อมมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางไสยศาสตร์ และภูตผีปิศาจ ว่าสามารถจะบันดาลให้ตนมีโชคกลาง ถูกเลขถูกหวยได้ จึงทำการบนบานศาลกล่าว ไหว้วอนขอเลขขอหวยด้วยวิธีการต่างๆ^{๔๖}

สังคมไทยเป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนาจึงนิยมการทำบุญ แต่ในการทำบุญของชาวชุมชนบางเมืองนั้น นิยมทำกันตามประเพณี ฟังเทศน์ก็ฟังกันตามประเพณี พระเทศน์ในเชิง

^{๔๕} อัง. ฤกษ์ (ไทย) ๒๒ / ๒๑๓ / ๓๓๔.

^{๔๖} พิชัย สุนทรสังบุญย์, ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจและคดีเตือนใจสำหรับนักพัฒนา, (อุตรธานี : ม.ป.ป.), หน้า ๑๐ - ๑๘.

เปรียบเทียบให้ผู้ฟังได้นำไปคิด แต่บางครั้งฟังแล้วไม่เข้าใจและตีความหมายของหลักธรรมผิดไป หลักพุทธธรรมนั้นจะต้องปฏิบัติตามจึงจะเกิดประโยชน์ แต่ชาวบ้านมักจะเลือกเอาวิธีที่ไม่ต้องลงทุนลงแรงมาก ซึ่ง พระเทพวรคุณ (สมาน สุเมโธ) ได้สรุปประเด็นเกี่ยวกับการแสวงหาทรัพย์ไว้ว่า คนเราควรแสวงหาทรัพย์โดยชอบธรรม แม้จะมีวิธีการ

แสวงหาทรัพย์ถึง ๓ วิธีก็ตาม คือ (๑) เสี่ยงโชควาสนา (๒) เทวดาอุดหนุน (๓) ลงทุนลงแรง ซึ่งการแสวงหาทรัพย์โดยการเสี่ยงโชค เล่นการพนันประเภทต่างๆ มีน้อยคนที่จะสร้างฐานะได้ เพราะการเสี่ยงโชคด้วยการเล่นการพนันหวนนั้นมีแต่จะทำให้เสียทรัพย์ฝ่ายเดียว อาจมีลูกบ้างแต่ไม่ทุกงวด เงินที่ได้มางวดหนึ่งอาจไม่เท่าเงินที่เสียไปในหลายๆ งวดด้วยซ้ำ และเงินที่ได้มาในลักษณะเสี่ยงโชคเช่นนี้มักจะถูกโกง การอ้อนวอนต่อเทวดาเพื่อช่วยให้ตนร่ำรวยและไม่อยากจะทำงาน วิธีนี้ก็มิมีน้อยที่จะสร้างฐานะได้ ส่วนหลักการข้อสุดท้ายนั้นให้รู้จักช่วยเหลือตนเองโดยใช้แรงกายแรงใจในการทำงาน หนักเอาเบาสู้อย่างไม่ท้อถอย ทำน้อยได้น้อยทำมากได้มาก วิธีนี้ทำให้สร้างฐานะมั่นคงได้ในทางเศรษฐกิจ แต่ชาวบ้านฟังเทศน์แล้วตีความหมายผิดไป กลับเห็นการหาทรัพย์ด้วยวิธีเสี่ยงโชควาสนา หรือสวดอ้อนวอนขอพรจากเทวดาเพื่อนำไปเสี่ยงโชคซื้อหวยต่อไป ด้วยเห็นพระสงฆ์เสนอวิธีการหาทรัพย์ซึ่งตรงกับความเชื่อของตนที่มีอยู่ก่อนแล้วจึงมั่นใจและยึดเป็นหลักในการหาทรัพย์ต่อไป จึงเป็นผลทำให้ชาวมุขชนนเมืองมีความนิยมในการเล่นการพนันหวนกันอย่างแพร่หลายหลักพุทธธรรมที่ผู้นำชุมชนนำมาปกครองและบริหารชุมชนนเมืองนั้นยังไม่ตรงกับหลักการแก้ปัญหาพฤติกรรมโดยตรง กล่าวคือเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวกับการปกครองมากกว่าหลักการที่นำมาใช้แม้จะมีส่วนเกี่ยวข้องบ้าง แต่ยังไม่ปฏิบัติไม่ครบและไม่ต่อเนื่อง ผู้นำที่อาศัยหลักจารีตประเพณี ก็เป็นการปฏิบัติตามประเพณีเท่านั้น

เพราะชุมชนนเมืองส่วนใหญ่ยังไม่ทราบเลยว่า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพนั้นเป็นอย่างไร การไม่เข้าใจในหลักธรรมอันเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่ดี ชุมชนนเมืองส่วนหนึ่งจึงไม่เห็นความสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของตน จึงทำให้ปัญหาต่างๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้นเกิดตามมา การจะแก้ปัญหาต้องแก้ที่ตัวบุคคล ซึ่ง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้เสนอแนวปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน อันเป็นพื้นฐานชีวิตของพุทธศาสนิกชนว่า กฎห้าข้อชาวพุทธควรดำเนินชีวิตโดยละเว้นจากความชั่ว ๑๔ ประการ อันได้แก่ กามกิเลส ๔ อคติ ๔ และอบายมุข ๖ แล้วจึงเตรียมชีวิตด้วยการคบหาคน รู้จักแยกแยะว่า ผู้ใดเป็นมิตรแท้ มิตรเทียม ให้รู้จักจัดสรรทรัพย์ให้ดีกว่าทำหน้าที่ให้ถูกต้องกับบุคคลที่อยู่รอบข้าง พร้อมทั้งปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นการวางรากฐานที่ดีให้แก่ชีวิต แล้วดำเนินชีวิตให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่ตามองเห็น คือ การพึ่งตัวเองได้ในทางเศรษฐกิจของสังคม

และขั้นประโยชน์ที่ตามองไม่เห็น คือความดีงาม ความสุขทางใจ และเข้าถึงประโยชน์อันสูงสุด คือการเข้าถึงอิสรภาพของชีวิต^{๕๐}

พระปริตรนี้จะมีอานุภาพตามที่ปรากฏในบทอาารธนาให้พระสงฆ์แสดงสวดพระปริตรอยู่ ๓ ประการ คือ

๑) สามารถป้องกันหรือต้านทานภัยวิบัติทั้งปวงให้หายไป เช่น ภัยจากธรรมชาติภัยจากโจร ภัยจากพระราชา ภัยจากมนุษย์

๒) สามารถยังความสำเร็จของสมบัติทั้งหลายให้เกิดขึ้นได้ เช่น ความมียศ มีลาภหรือความสวัสดิต่าง ๆ

๓) สามารถกำจัดทุกข์ภัยและโปรดภัยทั้งปวงได้ ซึ่งอานุภาพทั้ง ๓ ประการนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่พึงหวังหรือจะพึงเกิดขึ้นเมื่อมีการกล่าวหรือสวดพระปริตรอันเป็นมงคลของพระพุทธศาสนา ซึ่งหากผู้สวดสามารถที่จะบริกรรมหรือพร่ำบ่นให้ขึ้นใจเป็นปัจจุบันหรือกระทำบ่อย ๆ ผลที่พึงหวังดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนจนเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าการที่จะทำให้เวทมนต์มีความศักดิ์สิทธิ์นั้นจะต้องมีวิธีการดังนี้

๑) ผู้สวดจะต้องตั้งใจให้เป็นสมาธิ โดยเชื่อว่าจิตที่เป็นสมาธิจะมีพลัง ในการแผ่ไปให้ถึงหรือจะเป็นเดชอำนาจที่จะแผ่ไปยังผู้อื่น ๆ หรือกำกับให้การสวดมนต์นั้นศักดิ์สิทธิ์

๒) ต้องมีความเชื่อต่อครูอาจารย์ เทพเจ้าผู้สั่งสอนอย่างเคร่งครัด

๓) การสวดจะต้องมีการบริกรรมเพื่อให้เกิดลมหายใจในหรือปรานายาให้เป็นเสียงสั้นสะท้อนให้สะท้อนออกมาจาก ภายในแล้วแผ่ไปกระทบกับอากาศข้างนอกเป็นการใช้กฎของความกระเทือนทางคลื่นเสียง โดยเฉพาะถ้าเป็นเสียงที่มีอานุภาพก็ย่อมจะแผ่ไปได้ไกล

๔) ผู้สวดจะต้องมีความบริสุทธิ์ทั้งทางกาย จิต (ยกเว้นเวทมนต์ดำที่ผู้สวดนั้นจะต้องฝึกฝนแต่เรื่องที่เลวร้าย)

การสวดมนต์หรือการร่ายพระเวทย์จึงจะสัมฤทธิ์ผลจำแนกได้เป็น ๓ ประการ คือ

๑) การสวดมนต์นั้นเป็นไปเพื่อการสรรเสริญแสดงคุณความดีของพระพุทธองค์ดังปรากฏในรัตนสูตร

๒) การสวดมนต์นั้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลเช่น กรณีเมตตสูตร ที่มุ่งอธิบายถึงการแผ่เมตตาให้กับผู้อื่น

^{๕๐} พระโมฆิต สุขเมโธ (คัมภีร์), “หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมการเล่นการพนันในชุมชน” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๑-๑๒๒.

๓) การสวดมนต์นั้น แสดงถึงความคิดของเหล่าเทวดาทั้งหลายที่เลื่อมใสใน

พระพุทธศาสนาจะพึงรักษาพระพุทธศาสนาเช่นในเทวดาอุยโยชนกาลา

๔) การสวดมนต์นั้นเป็นการแสดงถึงอำนาจของพระปริตรที่สามารถห้าม, ป้องกัน หรือต้านทานความชั่วร้ายต่างๆ ได้

การไหว้พระสวดมนต์เป็นประเพณีที่นิยมกันมาแต่โบราณกาลแม้ในปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนก็ยังให้ความนิยมสวดกันอยู่โดยทั่วไปไม่ว่าจะสวดมนต์ตอนเช้าก่อนก้าวออกจากบ้านไปทำงานครั้งกลับถึงบ้านตอนเย็นสวดมนต์ก่อนนอนอีกรอบ เป็นต้น บางท่านมีจิตศรัทธาในการสวดมนต์มากอยากให้คนอื่นได้เห็นมาสวดมนต์เหมือนกับตน เพราะได้เห็นผลอภิหาริย์บางอย่าง และเพื่อนำใจให้เกิดศรัทธาเป็นฐานพัฒนาปัญญาต่อไป

ดังนั้นในการสวดมนต์ด้วยตนเองก็ดี หรือเวลาฟังพระหรือผู้อื่นสวดให้ฟังก็ดีการสวดพระปริตรนั้น มีอำนาจอำนาจคุ้มครอง ป้องกันอันตรายภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดความสุขสวัสดิมีชัย และยังถือว่าเป็นมงคล ไม่มีคำสาปแช่งให้ร้าย เป็นการให้พร แสดงความปรารถนาดี ด้วยหลักธรรมสำคัญสองข้อคือสักกิริยา และ เมตตาผู้สวดพระปริตรมีเมตตาจิตเป็นเบื้องต้น แล้วสวดด้วยจิตจะช่วยจัดปัดเป่าให้เขาพ้นทุกข์ ตามความมุ่งหมายของพระปริตร และ ขณะสวดมีจิตใจมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน พระปริตรจะบำบัด ขจัดปัดเป่า ป้องกัน คุ้มครอง มีเดช มีอำนาจ การเปล่งเสียงพระปริตรด้วยจิตที่เลื่อมใส ศรัทธาอย่างแท้จริง พร้อมกับจินตนาการเชื่อว่าเป็นยาวิเศษที่มีสรรพคุณชะงัด ไม่น้อยไปกว่าสมุนไพรทั้งหลาย การตั้งใจสวดย่อมแสดงถึงความเมตตารักใคร่ที่มีต่อกัน เพื่อป้องกันและปัดเป่าภัยอันตรายออกไป เป็นการน้อมนำอำนาจพระพุทธคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจจะ และ พระธรรม ความเมตตากรุณา ให้แผ่ออกไปกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขต ^{๕๑}

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวบ้าน โคมอนที่มีต่อพระสงฆ์วัดบ้านโคมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนชาวบ้านโคมอนทุกวันนี้ ส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องโชคลาภหรือดวงชะตาเคราะห์ดี เคราะห์ร้าย ชอบดูฤกษ์ดีดูยามดี เชื่อในคำทำนายทายทักเป็นต้น เพราะวิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบัน ถือว่าเป็นวิถีชีวิตของชาวพุทธ ถ้าจะให้ป็นชาวพุทธที่แท้จริงควรที่จะต้องปฏิบัติโดยการสวดมนต์ได้ถูกต้องจึงจะถือว่าเป็นชาวพุทธที่แท้จริง แต่ชาวบ้านโคมอนยังขาดในการปฏิบัติคือมีแต่ความเชื่อแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างจริงจัง เมื่อชาวบ้านโคมอนมีความเชื่อในเรื่องของการสวดมนต์เช่นนี้แล้วชาวบ้านยังเชื่ออีกว่าการสวดมนต์ยังสามารถป้องกันภัย ปรามมาร บันดาลโชคลาภ ทั้งยังสามารถต่ออายุได้อีกด้วย ทั้งหมดนี้เป็นอำนาจของการสวดพระปริตรตามความเชื่อของชาวบ้านโคมอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษา

^{๕๑} ไพยนต์ กาสี, พันเคราะห์เพราะพุทธมนต์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสียงเชียง ๒๕๕๓),

ความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาและศึกษาคุณค่าของการสวดมนต์ เพื่อให้การสวดพระปริตรขลังศักดิ์สิทธิ์มากการสวดไม่เน้นความศักดิ์สิทธิ์มาก แต่เป็นกระบวนการฝึกปรี้อจิตให้มืองค์แห่งสมาธิระดับใดระดับหนึ่ง เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาดังๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะว่า หากบุคคลมีจิตที่สงบแล้ว ย่อมรู้เห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงเสมอ เนื่องจากพระพุทธศาสนาถือว่า จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว หรือ ใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นใหญ่ใจเป็นธรรมชาติที่ประเสริฐและทุกสิ่งสำเร็จด้วยใจ หากบุคคลมีใจดีหรือชั่ว ผลแห่งการกระทำก็จะตามติดบุคคลผู้นั้นเสมออายุยืนและศึกษาผลของการสวดมนต์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาและวิจัยในเชิงลึกต่อไป

บทที่ ๓
การประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตร
เพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

บทที่ ๓ นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติวัดบ้านโคกมอนความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน กิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กิจกรรมการส่งเสริมงานสาธารณประโยชน์แก่สังคมและขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรต่ออายุสถานที่ เครื่องประกอบพิธีกรรมลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีการสวดต่ออายุ บทสวดการเริ่มพิธีการสวดต่ออายุของคฤหัสถ์วัดบ้านโคกมอน การเริ่มพิธีการสวดต่ออายุของพระภิกษุวัดบ้านโคกมอนซึ่งผู้วิจัยจะได้อธิบายต่อไป

๓.๑ ความเป็นมาของวัดบ้านโคกมอน

วัดบ้านโคกมอน ตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ หลังตั้งหมู่บ้านได้ ๒ ปี จึงมีการตั้งวัดขึ้นประจำหมู่บ้าน โดยมี นายพรหมา ทำนา นายนวน ทำนา นายชาธิ์ แสนมาตย์ ได้บริจาคที่ดินเพื่อให้สร้างวัด ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดบ้านโคกมอนๆ ตั้งอยู่เลขที่ ๒๕ บ้านโคกมอน หมู่ ๖ ตำบลป่าสัก อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดร้อยเอ็ด สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒ งาน ๒๒ ตารางวา โฉนดที่ดิน เลขที่ ๔๗๖๗ อาณาเขต ทิศเหนือ จดทางสาธารณะและที่ดินของนางเพียน ทำนา ทิศใต้ จดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศทางตะวันออก จดทางสาธารณะประโยชน์ ทิศตะวันตก จดทางสาธารณะประโยชน์ มีที่ธรณีสงฆ์ ๑ แปลง เนื้อที่ ๔ ไร่ ๒๗ ตารางวา อาคารเสนาสนะประกอบด้วยศาลาการเปรียญ กว้าง ๑๒ เมตร ยาว ๑๘ เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ ชั้น กุฏิสงฆ์ จำนวน ๒ หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน ๑ หลัง และตึก ๑ หลัง โรงครัว ๑ หลัง นอกจากนี้มีอาคารกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ๑ หลัง และหอสมุด ๑ หลัง ปูชนียวัตถุมีพระประธานและพระพุทธรูปขนาดต่างๆ

๓.๑.๑ ความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

ความเป็นมาคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนเท่าที่สืบค้นข้อมูลได้มีเจ้าอาวาสปกครอง ดังนี้

รูปที่ ๑ พระคำมี สุวณฺโณ พ.ศ. ๒๔๕๕ - ๒๔๖๐

รูปที่ ๒ พระบุญมา กตปุญฺโญ พ.ศ. ๒๔๖๒ - ๒๔๖๕

รูปที่ ๓ พระวันดี ยโสธโร พ.ศ. ๒๔๖๗ - ๒๔๗๕

- รูปที่ ๔ พระสุน สุภทโท พ.ศ. ๒๔๗๗ - ๒๔๙๕
 รูปที่ ๕ พระบุญยัง กตปุญโญ พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๐๐
 รูปที่ ๖ พระถนอม ถิรธมฺโม พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๐๘
 รูปที่ ๗ พระบุญ ปุญญสาโร พ.ศ. ๒๕๐๙ - ๒๕๑๐
 รูปที่ ๘ พระชู สิริปญฺโญ พ.ศ. ๒๕๑๑ - ๒๕๑๔
 รูปที่ ๙ พระเข็มพร ปริสุทฺโธ พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๒๑
 รูปที่ ๑๐ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปญฺโญ ตั้งแต่ ๒๕๒๒ จนถึงปัจจุบัน*

๓.๑.๒ กิจกรรมการสวดของพระสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันได้มีกิจกรรมที่สำคัญคือการสวดและการแสดงธรรมในงานมงคลต่าง ๆ อบรมเด็กและเยาวชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และอบรมประชาชนในฐานะที่ท่านเป็นพระธรรมทูตทุกปีแสดงธรรมตามที่ได้รับนิมนต์ในงานมงคลต่าง ๆ และมีการอบรมเยาวชนที่วัดด้วยคุณสมบัติภายใน คุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ลูกประเด้นทั้งภาคทฤษฎี (พระปริยัติสัทธรรม) และภาคปฏิบัติ (ปฏิบัติสัทธรรม) โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ปฏิเวธสัทธรรม ได้แก่ ความสุข ความเจริญต่อผู้ฟังเป็นที่ตั้ง และมีจิตประกอบด้วยเมตตาเป็นหลัก ด้วยคุณธรรมบุคคลผู้จะเผยแผ่หรือประกาศหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาได้นั้น พึงตั้งอยู่ในคุณสมบัติที่เกื้อกูลต่อชาวโลกหลายประการ^๒

เจ้าอาวาสได้เผยแผ่พระศาสนามีลักษณะที่เหมือนกับครั้งพุทธกาล ได้แก่ เพื่อนำความเลื่อมใสศรัทธา ให้เกิดมีขึ้นในจิตใจของประชาชน ทำให้พวกเขาถึงซึ่งพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งทั้งนี้เพื่อดับทุกข์การเผยแผ่พระศาสนาครั้งแรก พระพุทธองค์ทรงใช้หลักพุทธธรรมที่ได้ตรัสรู้โดยชอบแล้วออกเผยแผ่ให้ชาวโลกได้รู้ตาม เพราะยังไม่มีพระสงฆ์คอยช่วยเหลือในการเผยแผ่พระศาสนา และมีกลุ่มบุคคลผู้ยอมรับนับถือถวายตนถึงซึ่งพระพุทธและพระธรรมว่าเป็นสรณะ

ดังนั้น เจ้าอาวาสจึงเผยแผ่พุทธธรรม พึงดำรงตนอยู่ในองค์คุณของนักเผยแผ่ที่ดีด้วยเช่นกัน เพื่อยังศรัทธาความเลื่อมใสและให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีหลักดังต่อไปนี้

๑ ปณิธาน ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งจิตไว้ในใจของตนก่อนแสดงว่า จักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิต

* นัยนา ศิลธร และคณะ, ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๑๒, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : กรมศาสนา, ๒๕๓๖) หน้า ๓๖๐

^๒ ม.มู. (บาลี) ๑๒/๕๕/๖๗

หวังอนุเคราะห์ให้ไม่ใช่เพื่อหวังลาภสักการะ และไม่แสดงธรรมไปกระทบต่อใครให้เสียหายหรือตำหนิตรงๆ ทำให้ผู้ฟังคนนั้นเกิดความไม่พอใจ

๒. ปฏิสัมภิตา ความเข้าใจ ปัญญาที่แตกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบายย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฎิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

๓. พหุสูต การคงแก่เรียน การได้ฟังมาก จำได้ คล่องปาก เพ่งพินิจให้ขึ้นในใจของตน และสามารถขบคิดได้ด้วยทฤษฎี คือ เห็นตามได้ด้วยเหตุผลที่เป็นจริง

๔. การรู้จักแสดงธรรมไปตามขั้นตอน การแสดงธรรมไปโดยคำนึงถึงภาวะของผู้ฟังเป็นหลัก โดยเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นด้วยตาไปจนถึงพิจารณาเห็นด้วยปัญญาภายในของตน ได้แก่ เล่าเรื่องทานกถาให้ฟังก่อน (การให้ทาน) ชี้แจงผลดีของการเป็นคนมีศีลมีความประพฤติที่เรียบร้อยดีงาม จากนั้นก็เล่าเรื่องสวรรค์ คือ ความสุขใจให้ฟังถัดมา และโยงไปเรื่องโทษของกามที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์กายทุกข์ใจอยู่เนืองนิตย์ ชี้แจงทางออกจากกามหรือทางออกจากทุกข์นั้น โดยวิธีการสลัดทิ้งกาม

พระธรรมกถึกผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ธรรมนั้น นอกจากจะเป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ มีความสามารถในการสื่อสารแล้ว สิ่งที่สำคัญจะต้องประกอบไปด้วยธรรมเทศก ธรรม ๒๐ คือ ธรรมของนักเทศน์ ๕ ประการ

๑. อนุพุทฺถิโก กล่าวความไปตามลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาวิชา ตามลำดับความง่ายยากลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปตามลำดับ

๒. ปริยายทสฺสาวี ชี้แจงยกเหตุผลมาชี้แจงให้เข้าใจ คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัด ในแต่ละแง่แต่ละประเด็น โดยอธิบายขยายความ ยกย่องไปต่าง ๆ ตามแนวเหตุผล

๓. อนุทยตฺ ปฏิจุจ แสดงธรรมด้วยอาศัยเมตตา คือ สอนเขาด้วยจิตเมตตา มุ่งจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่เขา

๔. น อามิสฺนฺตโร ไม่แสดงธรรมด้วยเห็นแก่อามิส คือ สอนเขามีใช้เพราะมุ่งที่ตนจะได้ลาภ หรือผลประโยชน์ตอบแทน

๕. อตุคฺคานญฺจ ปรณฺญ อนุปหฺจ แสดงธรรมไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ สอนตามหลักตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถ แสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียชื่อเสียงผู้อื่น

เจ้าอาวาสได้ทำหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นก็คือปฏิบัติธรรมตามคำสอนของพระองค์พระศาสดา และนำเอาคำสั่งสอนนั้นไปประกาศให้ประชาชนได้ประพฤติดีปฏิบัติชอบเพื่อดำรงทรง

พระศาสนาไว้ให้มั่นคงถาวรสืบต่อไป”การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ว่า ความหมายของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สามารถพิจารณาได้จากกลุ่มเป้าหมายได้ คือ ผู้ฟัง หรือผู้รับสารได้ ๒ ประเภทดังนี้ คือ การเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน และการเผยแผ่ แก่คนทั่วไปที่ยังไม่ได้นับถือพระพุทธศาสนา ในด้านพุทธศาสนิกชนให้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักธรรมคำสอน ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากขึ้น จนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต รักการปฏิบัติธรรม และตระหนักในคุณค่าในทางพระพุทธศาสนา จนกระทั่งช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางออกไป

๓.๑.๓ กิจกรรมการส่งเสริมการสวดพระปริตรแก่ชาวบ้านโลกมณ

พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันกล่าวว่า การส่งเสริมการสวดพระปริตร เป็นการเผยแผ่อีกรูปแบบหนึ่งเช่นกันแม้พระสงฆ์จะมีรูปแบบการดำรงชีพที่ลักษณะเฉพาะตน แต่ท่านก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงสังคมได้ ยังต้องอาศัยชาวบ้านในการเลี้ยงชีพ ดังนั้น พระสงฆ์เองท่านก็ต้องทำประโยชน์ตอบแทนชาวบ้านเหมือนกัน ในภารกิจ ๖ ด้าน คือ การปกครอง ศาสนศึกษา เผยแผ่สาธารณประโยชน์สาธารณูปการ และการศึกษาสงเคราะห์ ภารกิจที่เป็นการได้สงเคราะห์อนุเคราะห์ชาวบ้านโดยตรงได้แก่ การเผยแผ่ สาธารณประโยชน์ และการศึกษาสงเคราะห์ ภารกิจด้านการปกครองถือเป็นงานของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ ส่วนภารกิจที่เหลือคือ ศาสนศึกษา และสาธารณูปการ เป็นการได้สงเคราะห์ชาวบ้านทางอ้อม ในบทนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาบทบาทการพัฒนาสังคมของพระสังฆาธิการผู้ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ในเขตตำบลป่าสังข์ตามภารกิจ ๖ ด้าน จำนวน ๑๘ รูปและบางรูป/คน ผู้วิจัยได้เลือกสัมภาษณ์พระลูกวัดและไวยาวัจกร กรรมการวัด เพื่อให้เห็นบทบาทการพัฒนาสังคมได้ชัดขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การปกครอง การปกครองที่ดีต้องเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้ปกครอง ต้องมีหลักพรหมวิหาร ๔ และยึดหลักสามัคคีธรรมเป็นสำคัญ เพราะจะทำให้ปกครองง่าย ไม่เกิดปัญหาพระสังฆาธิการมีสมณศักดิ์อย่างเดียวยังไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องประพฤติปฏิบัติให้ดีด้วย เพื่อให้คนทั้งหลายได้เคารพนับถือและศรัทธาและเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันเป็นตัวอย่างในการปกครอง

ศาสนาศึกษา ส่งเสริมให้พระเณรได้เรียนนักธรรม – บาลี รวมทั้งให้เรียนทางโลกด้วย ถ้าไม่เรียน จะไม่รับมาอยู่วัด มีมอบทุนการศึกษา และมอบรางวัลแก่ผู้ที่สอบได้ปัจจุบันพระเณรนิยมเรียนทางโลกมากกว่า ไม่ค่อยสนใจเรียนนักธรรม – บาลีกัน รัฐบาลและคณะสงฆ์ก็ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนขาดกำลังใจเนื่องจากวัดมีพระเณรน้อย ท่านจึงส่งพระเณรได้เรียนนักธรรม – บาลีรวมทั้งให้เรียนทางโลก ณ สำนักที่เปิดสอน สงเคราะห์ปัจจัย ๔ ด้วยการมอบทุนการศึกษา และมอบรางวัลแก่ผู้ที่สอบได้ปัจจุบันพระเณรนิยมเรียนทางโลกมากกว่า ไม่

^๓ พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ, วิชาการเทศนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

ค่อยสนใจเรียนนักธรรม – บาติกัน รัฐบาลและคณะสงฆ์ก็ไม่ได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนขาดกำลังใจผลการจัดการศึกษา ได้เพิ่มศักยภาพแก่ภิกษุสามเณรให้มีความรู้ดีปฏิบัติชอบ

การเผยแผ่ มีการแสดงธรรมในวันพระวันสำคัญทางศาสนา งานกิจนิมนต์ และปฏิบัติงานพระธรรมทูตปีละ ๑ ครั้ง เจ้าอาวาสมีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้

๑) มีการเทศน์ทุกวันพระ

๒) เทศน์ในงานกิจนิมนต์ทั่วไป

๓) มีการอบรมบรรยายธรรมในสถานศึกษา

๔) มีการจัดกิจกรรมบรรชาสามเณร ภาคฤดูร้อน

๕) มีการจัดพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแก่ชาวพุทธ

๖) มีการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

การศึกษาสงเคราะห์ การส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์มี ๒ ส่วน คือ (๑) ส่งเสริมพระเณรให้เรียนในวัด มีทุนการศึกษาให้ทุกปี (๒) ส่งเสริมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนบ้านโลกมอนชาวบ้านที่มีความสนใจและตั้งใจฟังธรรมจริงท่านจะมอบทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านโลกมอนและส่งพระอาสาสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียน เด็กเรียนรู้พระพุทธศาสนาและเป็นผู้ดีมีวิธีการส่งเสริมหลายอย่าง ดังนี้

๑) สร้างแรงจูงใจในการเรียนคือใครเรียนเก่ง สอบได้เกรด ๔ มอบ รางวัลเป็นเงินทุนการศึกษา

๒) เปิดสอนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

๓) นำเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบแก่นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตตำบล

๔) ตั้งกองทุนบุญพการิชน

๕) ตั้งกองทุนเยาวชนเรียนดี

๖) สนับสนุนการประกวดโรงเรียนคุณธรรมดีเด่น

สาธารณูปการ เจ้าอาวาสมีการพัฒนาและบูรณะศาสนวัตถุ เช่น ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ ห้องสุขามูลค่าเกือบ ๑๐ ล้านบาทงบประมาณ ได้จากการบริจาคของประชาชนทั่วไปเนื่องจากงานบุญทั่วไป เช่น บุญผ้าป่า บุญกฐินเป็นต้นศาสนวัตถุเหล่านี้ได้ถูกใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์การก่อสร้างทุกประการผลงานด้านสาธารณูปการของพระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญที่มีต่อวัดบ้านโลกมอนมีหลายอย่าง เช่น

๑) สร้างศาลาการเปรียญ ด้วยงบประมาณ ๘๐๐,๐๐๐ บาท

๒) สร้างกุฏิ ๒ หลัง มูลค่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท

๓) สร้างห้องสุขา ๒๕ ห้อง มูลค่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท

- ๔) สร้างอุโบสถ จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท
- ๕) สร้างซุ้มประตู ๒ ข้าง จำนวน ๖๐๐,๐๐๐ บาท
- ๖) สร้างศาลาโรงธรรม ๑ หลัง จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
- ๗) สร้างกุฏิรับรอง ๑ หลัง จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท

สาธารณประโยชน์ ท่านสงเคราะห์คนยากจนในรูปแบบอาหาร, เงิน, จัดงานวันกตัญญู มอบรางวัลผู้สูงวัยประจำหมู่บ้านในเทศกาลวันสงกรานต์ มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และเด็กนักเรียนทุกปี

- ๑) บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ
- ๒) มอบข้าวสารแก่คนยากจน
- ๓) มอบของขวัญในวันพ่อวันแม่แห่งชาติแก่ผู้สูงวัยในชุมชน
- ๔) บริจาคอุปกรณ์การศึกษาแก่โรงเรียนต่างๆในวันสงกรานต์ของทุกปี
- ๕) มอบทุนบุญพการิชนให้กับคนสูงอายุในวันสงกรานต์ของทุกปี
- ๖) มอบทุนเยาวชนเรียนดีในวันสงกรานต์ทุกปี
- ๗) แจกเสื้อผ้าแก่ผู้สูงอายุและผู้รักษาอุโบสถศีลในวันขึ้นปีใหม่

ดังนั้นสรุปได้ดังนี้ วัดโคกมอนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงปัจจุบันนี้ ปี ๒๕๕๕ เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ ท่านได้จัดกิจกรรมต่างๆจำนวนมากขึ้นภายในวัด และยังมีส่วนสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนาที่ท่านเป็นพระนักเทศน์ทำให้บุคคลที่ยังไม่นับถือพระพุทธศาสนาเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

๓.๒ ขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

การประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนนั้น มักทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันของวันอังคารและวันเสาร์เท่านั้น ผู้ที่ต่ออายุจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความสะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๕ รูป ก่อนจะทำการพระปริตรเพื่อต่ออายุ ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่องบูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงเพื่อนบ้านใกล้เคียง ๘-๙ คน มาช่วยกันแต่งเครื่องต่ออายุก่อนวันทำพิธี ๑ วัน โดยแบ่งขั้นตอนดังนี้

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓.๒.๑ สถานที่

ส่วนใหญ่จะกระทำที่ศาลาการเปรียญเพราะถือว่าสะดวกสบายสำหรับสถานที่และองค์ประกอบของพิธีกรรมนั้น พระพุทธรศาสนามิได้ให้ความสำคัญเท่าใดนัก แต่ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากกว่าสาระสำคัญของจิตใจ เช่น การโยงสายสิญจน์ และสุดท้ายคือการประพรมน้ำมนต์เป็นต้นการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคนนั้น มักทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น ผู้ที่สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความสะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๙ รูป ก่อนจะทำการสืบชะตา เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่องบูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงจากชาวบ้านมาจัดสถานที่ช่วยกันชาวบ้านถือเอาแบบอย่างในการจัดสถานที่ในการเริ่มพิธีกรรมโดยถือแบบอย่าง^๕

การจัดพิธีกรรมของชาวบ้านโคกมอนนั้นได้สอดคล้องกับพิธีกรรมในรัชมปัทฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมาร ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทำพิธีต่ออายุไว้อย่างเรียบง่าย แต่มีพลาณภาพกล่าวคือ พระพุทธเจ้าทรงแสดงอุบายเพื่อป้องกันความตายอันยังไม่สมควรแก่อายุของบุตรพราหมณ์โดยทรงวางอุบายให้พราหมณ์สร้างมณฑปตรงทางเข้าบ้าน ตั้งที่นั่งเล็ก ๆ ไว้ตรงกลางมณฑป จัดที่นั่ง ๘ หรือ ๑๖ ที่ ให้มีที่สำหรับพระภิกษุนั่งรอบๆ มณฑปพิธี ไม่มีการโยงสายสิญจน์หรือตั้งโตะหมู่บูชาเหมือนในปัจจุบัน เป็นแต่เพียงจัดสถานที่ให้สมควร และมีการกล่าวถึงการสร้างมณฑปหรือพลับพลาพิเศษ ที่มีอาสนะสำหรับ พระตั้งอยู่ภายในมณฑปเพื่อสวดมนต์ ขณะที่เด็กที่ต้องการความคุ้มครองให้อนตรตรงกลางมณฑป พระสงฆ์ที่ได้รับนิมนต์ก็สวดมนต์ไปตามลำดับตลอด ๗ วัน ๗ คืน โดยมีการผลัดเปลี่ยนพระภิกษุผู้เข้าร่วมพิธีสวดอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ในคืนที่ ๗ พระพุทธองค์ก็ทรงเสด็จเป็นประธานพิธี เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะการเตรียมพิธีกรรม และการสวดมนต์ในเรื่องอายุวัฒนกุมาร มีความใกล้เคียงกับเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงแก้ไขทุกข์ภัยในเมืองเวสาลี^๖

ไปสอดคล้องกับคัมภีร์ปรมัตถโชติกา ซึ่งเป็นคัมภีร์อรรถกถาที่พระพุทธโฆษาจารย์ รัตนาวีราว พ.ศ. ๒๔๒๒-๑๐๐๐ ได้พรรณนาความในพระสูตรของคัมภีร์จุททกปาฐะ มีตอนที่พรรณนารัตนสูตร ที่อธิบายถึงต้นกำเนิดของพิธีสวดมนต์ว่า พระพุทธองค์ทรงบัญชาให้พระอานนท์สวดรัตนสูตรไปตามถนนของเมือง และประพรมน้ำจากบาตรของพระองค์ เพื่อป้องกันเมืองเวสาลีให้พ้นจากทุกข์ภัย โรคระบาด และอำนาจของภูตผีปีศาจ ภูตผีที่ถูกน้ำมนต์ก็กระเจิงหนีไป และภัยก็สงบระงับ จากนั้นประชาชนก็ได้สร้างหอประชุมไว้ในเมือง เติมด้วยน้ำหอม ผูก

^๕ สัมภาษณ์ นายสมพร หนองท่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^๖ จุ.ธ. (ปาลิ) เล่มที่ ๑๗ หน้า ๖๕๔-๖๕๘

ฝ่าม่านไ้วเบื้องบน ประดับตกแต่งอย่างอลังการและจัดที่ประทับไว้สำหรับพระพุทธเจ้าหลังจากที่พระพุทธเจ้าทรงประทับนั่งบนอาสนะแล้ว เหล่าภิกษุ ราชวงศ์ และประชาชนทั่วไปก็เลือกนั่งตามสมควร ท้าวสักกะเทวราชเสด็จมาถึงที่ประชุม พร้อมด้วยเหล่าเทวดาผู้ติดตามมา พระอานนท์ก็เข้าร่วมการชุมนุมนี้ด้วย พร้อมกับคณะเพื่อนรำพันเมือง หลังจากปกป้องรักษาเมืองให้ปลอดภัยด้วยการสวดรัตนสูตรแล้ว พระพุทธองค์ทรงแสดงรัตนสูตรแก่ที่ประชุมทั้งหมด และพระองค์ทรงแสดงสูตรนี้เป็นเวลา ๗ วันต่อเนื่องกัน พระองค์ทรงอนุญาตให้ทำพิธีสวดมนต์ เพื่อป้องกันภัยพิบัติเช่นนี้ในอนาคตกาล โดยใช้เครื่องมือประกอบที่ใช้ในพิธีกรรมท้องถิ่น และด้วยเหตุนี้เอง นับได้ว่าเป็นพิธีกรรมสวดมนต์ครั้งแรก เพราะมีคุณลักษณะทางพิธีกรรมที่สำคัญที่สังเกตได้ในเรื่องนี้คือน้ำมนต์ และห้องประชุมอันประดับประดาแล้ว อันมีฝ่าม่านผูกไว้และมีการสวดต่อเนื่องกันเป็นเวลา ๗ วัน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า พิธีกรรมในสมัยพุทธกาลนั้น เริ่มปรากฏให้เห็นว่ามีการเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมต่อการสวดขงาม และพบเครื่องใช้ในการประกอบพิธีเช่น น้ำมนต์ น้ำหอม แป้งเจิม เป็นต้นบ้างแล้วแต่สาระความสำคัญก็ยังอยู่ที่บทบาทของพระพุทธเจ้าและคณะสงฆ์ในการแก้ไขสถานการณ์ ดังนั้นพิธีกรรมจึงยังไม่สลับซับซ้อนมากนัก ต่อมาภายหลังพุทธปรินิพพานได้ประมาณ ๓๐๐-๑,๒๐๐ ปี พิธีกรรมต่าง ๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น การประกอบพิธีกรรมเริ่มมีองค์ประกอบอื่นซึ่งเป็นของท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามามีส่วนร่วม นับตั้งแต่การทำน้ำพระปริตร วงด้ายสายสิญจน์ ประำพิธีสำหรับสวดพระปริตรผูกโยงด้ายประดับตกแต่ง จัดวางอาสนะสำหรับพระสงฆ์ มีกำหนดเวลาในการสวด ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องประกอบพิธีที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เช่น อาหาร พืชผัก ผลไม้ ได้เข้ามามีส่วนในพิธีกรรมมากขึ้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ได้สร้างความสลับซับซ้อนของพิธีกรรมให้ดูน่าสรีทธาเลื่อมใส และมีความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมในกาลต่อมา

ดังได้กล่าวมา เมื่อพิจารณาส่วนประกอบหลายๆ อย่างของพิธีกรรมในสมัยพุทธกาลแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเหล่านั้นประกอบไปด้วยความสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

๑. ศาสนา (คุณความดีของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ดังปรากฏในรัตนสูตร)
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (เมตตาที่แผ่ไปถ้วนทั่ว ดังปรากฏในเมตตสูตร)
๓. ความเป็นผู้นำทางสังคมการเมือง (อิทธิพลของความเป็นผู้นำ ดังปรากฏในชัคคสูตร)

ทั้งสามความหมายแสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมในพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทั้งระดับสถาบัน องค์กร และบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งควรจะเน้นความสำคัญของแง่มุมสามประการนี้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกัน นอกจากนี้ พิธีกรรมการสืบทอดยังมีความมุ่งหมายให้เกิดพลังความเมตตาและ สัจ จกิริยาอยู่ในตัวด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ของพิธีกรรมการสืบทอดได้มีอิทธิพลต่อประเพณีและวิถี ปฏิบัติทางสังคมรวมถึงคุณค่าความสำคัญทางจิตใจอีกด้วย^๖

ชาวบ้านโคกมอนจึงได้ประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุตามแบบอย่าง โบราณจารย์สามารถกล่าวได้ว่ามีความสำคัญเป็นเบื้องต้นของพิธีกรรมทั้งหลายและพิธีกรรมจะมี ความศักดิ์สิทธิ์และมีอานุภาพได้นั้นลำดับแรกจะต้องมีการชำระตนให้บริสุทธิ์เสียก่อนความ บริสุทธิ์ภายในได้แก่ จิตใจ จิตใจมีความสำคัญ เพราะผู้มีจิตใจไม่มั่นคง ไม่รู้แจ้งสัจธรรม มีความ เลื่อมใสเลือนลอย ย่อมมีปัญหาไม่สมบูรณ์ ส่วนผู้มีจิตใจไม่ได้ห่มด้วยราคะ ไม่ขุนด้วยโทสะ ละ บัญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัย^๗ ดังนั้น การชำระจิตใจของผู้สวดและผู้ฟังสวดมนต์จึง เป็นเรื่องที่สำคัญในเบื้องต้น เรื่องนี้พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเอง ตอนที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนา โดยพระองค์จะทรงชำระจิตใจของผู้ฟังให้บริสุทธิ์ก่อนด้วยการแสดงอนุภาพพิภพ ที่มีเนื้อหาหลุ่มลึก ไปโดยลำดับ คือ ทาน ศีล สวรรค์ โทษของกาม และอนิสสของการบรรพชา เมื่อผู้ฟังน้อมใจไป ตามเนื้อหาสาระของธรรมเทศนา จิตใจของเขาจะประณีตขึ้นตามลำดับ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจ ในธรรมส่วนปรมาตมได้ จากนั้นจิตใจของผู้ฟัง จะปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส เหมือนผ้าขาว สะอาดปราศจากมลทิน ควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นการชำระความบริสุทธิ์ภายใน คือ จิตใจของผู้ฟังส่วนการชำระความบริสุทธิ์ภายนอกมีได้หมายเอาเฉพาะการชำระร่างกายหรือการ แต่งกายให้สุภาพเท่านั้น พระพุทธเจ้ามิได้ทรงรังเกียจที่จะแสดงธรรมแก่คนที่มียาร่างกายพิกลพิการ แต่ทรงห้ามมิให้แสดงธรรมแก่ผู้ที่แสดงกิริยาอาการไม่เคารพต่อพระรัตนตรัยดังที่พระองค์ทรงห้าม ไว้ในเสขยสิกขาบทว่า ภิกษุไม่ควรแสดงธรรมแก่คนที่มียกิริยาไม่เคารพ และได้จัดศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่จัดพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

ความเชื่อเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการแสดงออกของชน บุคคลในสังคมมีความเชื่อ เรื่องใด ย่อมประพฤติดิปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยประเพณีพิธีกรรมและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ สอดคล้องกับความเชื่อนั้น ๆ เช่น ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องโชคกลางและฤกษ์ยาม ความเชื่อในเรื่องเคราะห์หรือโชคชะตา เป็นต้น ซึ่งเมื่อเกิดความเชื่อแล้วก็จะให้ความสำคัญและ เคารพในสิ่งนั้น เพราะมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังคุ้มครองปกป้องคุ้มภัยให้แก่ผู้เคารพนับถือ ตลอดถึงปรารภนาดีไปยังบุคคลที่ตนรักให้มีความผาสุกร่มเย็นเป็นต้นด้วย ซึ่งเราจะพบเห็น

^๖ พระมหาดวงรัตน์ ฐิตธโร, “กิจประภานนท์”อิทธิพลของธัมมปฏิบัติภูถาเรื่องอายุวัฒนภูมิการต่อ ประเพณี สืบทอดของล้านนา” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๕.

^๗ สัมภาษณ์ นางวัย แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน. วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ความเชื่อลักษณะดังกล่าวนี้จากการปลูกสร้างอาคาร หรือการเปิดกิจการต่าง ๆ ตลอดจนถึงอาชีพ การงานของคนในสังคมปัจจุบัน การทำงานเกือบทุกสาขาอาชีพมักจะพูดถึงโชคชะตาดูอยู่เสมอ ความเชื่อเรื่องเคราะห์และโชคมีติดต่อมาทุกยุคทุกสมัย เมื่อเกิดความเดือดร้อนทุกข์ใจหรือ ปรารถนามีความสุข จึงมักเซ่นสรวงบูชาเพื่อปัดเป่าบ้านดาลให้ความทุกข์นั้นบรรเทาเบาบางหรือ หมดไป และวิธีที่จะทำให้เกิดความเบาสบายใจนั้น จำเป็นจะต้องมีพิธีกรรมบางอย่างที่ดึงดูดให้ผู้มี ส่วนร่วมในพิธีสามารถสัมผัสได้ถึงพลังหรือพลังแห่งความศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงในพิธีกรรม พิธีกรรมแม้จะมีหลายหลาก แต่ที่เกี่ยวกับบุคคลโดยตรงคือการต่ออายุและสืบชะตา เพื่อแก้เคราะห์ ร้าย ให้เจ้าชะตาที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต^๕

๓.๒.๒ เครื่องประกอบพิธีกรรม

เครื่องประกอบพิธีกรรมชาวบ้านโลกมอส่วนใหญ่ใช้วัตถุที่มีอยู่ตามหมู่บ้าน โดยอาศัย ความเชื่อของบรรพบุรุษที่มีมาแต่โบราณเพื่อให้มีวิถีชีวิตดีขึ้นทั้งทางด้านสุขภาพจิตสุขภาพกาย ที่ชาวบ้านอาศัยความเชื่อในอำนาจพระปริตร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเห็นว่าชาวบ้านโลกมอมีเครื่อง ประกอบพิธีกรรมต่ออายุแบ่งออกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๒.๑ ต่อชะตากัน

เครื่องประกอบพิธีต่อชะตาคนผู้ชายจะไปตัดเอากิ่งไม้ค้ำ คือ ชื่อดันไม้ชนิดหนึ่งที่เป็น ไม้โตเร็ว ตัดให้ปลายมีง่ามเรียกว่าไม้ค้ำจำนวน ๑ อัน ส่วนมากใช้ไม้ยอ ไม้ไผ่บง ๒ ท่อน เจาะใส่ สลักให้ติดกันทำเป็นสะพานคู่ ไม้ไผ่หรือไม้หางของภาคกลาง ๒ ท่อน รวมเป็น ๔ ท่อนๆแรก ด้านหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดด้วยใบตอง ท่อนหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู อีกท่อนหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู ท่อน หนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรู เรียกว่าแทนธาตุทั้ง ๔ ความยาวของไม้ค้ำต้องยาวเท่าคนเข้าพิธี และกระบอก ต่าง ๆ นี้ให้ยาวเท่ากับ คือ ๑ คืบต่อมาเอาก้านกล้วยมา ๒ ก้าน สูงเท่ากับไม้ค้ำ ใช้ดอกแจ้เสียบ กล้วย ๒ อัน ทำคล้ายกับบันไดกว้างประมาณ ๔๐ เซนติเมตร แล้วผูกหอยเบ็ดสายหนึ่ง หมากลู สายหนึ่ง ข้าวตอกดอกไม้อายุหนึ่ง เงินสายหนึ่ง ทองคำสายหนึ่ง กล้วยอ้อยสายหนึ่ง รวมเรียกว่า ลวดเงินลวดคำ ปัจจุบันนิยมใช้กระดาษเงินม้วนให้เป็นหลอดเอาฝ้ายร้อย สมมติว่าเป็นลวดเงิน เอา กระดาษทองม้วนเป็นหลอดร้อยด้วยฝ้าย สมมติว่าเป็นลวดคำ พันเทียนที่เรียกว่า สีเทียนด้วยขี้ผึ้ง ๑ เล่ม โตเท่ากับหัวแม่มือ ยาวเท่ากับความสูงของเจ้าชะตา เรียกว่าเทียนคำคิง เอากระดาษสากว้าง ประมาณ ๑๐ เซนติเมตรยาวเท่ากับความสูงของเจ้าชะตามัดเป็นตุง โดยทำเป็นคั้งหัวคน เป็น ลำตัว เป็นหาง เรียกว่า ตุงคำคิง เอากาบกล้วยสามาตัดเป็นธง ๔ เหลี่ยม กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๘ เซนติเมตร จำนวนเท่าอายุของเจ้าผู้แต่ง แล้วปักไม้ไผ่กับก้านกล้วย ให้ครบ ๕ หลัก เรียกไม้ ๕ หลัก

^๕ มณี พยอมยงค์, ความเชื่อของคนไทยในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑๕.

๕ บัก ๕ ธง แล้วจะต้องมีขันตั้งครูให้กับอาจารย์ผู้ที่จะมาประกอบพิธีอีกด้วยคือขัน ๕ ขัน ๘ แต่ง เบี้ยจำนวน ๕ บาท ผ้าขาว ๑ พับ เทียนจี๋ผึ้งมีขนาดโตประมาณนิ้วมือจำนวน ๒ เล่ม แต่ละเล่มใช้ จี๋ผึ้งมีน้ำหนัก ๑ บาท เรียกว่า เทียนเหล็บบาท เทียนจี๋ผึ้งขนาดเล็กจำนวน ๘ แท่ง กรวยใส่พลู ๔ กรวย แล้วใส่ดอกไม้ ๑ กุ่ เทียน ๑ เล่ม^{๑๑}

เครื่องบูชา ก่อนที่จะทำพิธี มีการเตรียมสิ่งของเครื่องบูชาในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เครื่องบูชาดังกล่าวได้แก่ ข้าวตอก ดอกไม้ รูป เทียน ผ้าขาว ผ้าแดง ข้าวเปลือก ข้าวสาร หมาก พลู กล้วย อ้อย ช่อน้อย(ธงสามชายขนาดเล็ก) ธงชัย (คือธงผืนใหญ่) เสือใหม่ หม้อใหม่ ขันดอก (พานดอกไม้รูปเทียน) ถ้วยช้อนไม้ค้ำ และมีการปล่อยสัตว์ เช่น ปู ปลา กุ้ง หอย เป็นต้น องค์ประกอบด้านเครื่องพิธีในพิธีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ทั้งการต่ออายุคนและสัตว์ ต่ออายุ บ้าน และต่ออายุเมือง มีเครื่องประกอบดังนี้

๑. เครื่องประกอบพิธี แบบบุคคล คือ ๑. กระบอกน้ำ ๑ อัน ๒. กระบอกทราย ๑ ถึง ๓. หินเอาใส่ถึง ๑ ถึง ๔. ลวดเงิน ๔ เส้น (โดยเอาสีเงินทาไม้ ๔ ท่อน) ๕. ลวดทอง ๔ เส้น (โดยเอาสี ทองทาไม้ ๔ ท่อน) ๖. หมากพลู อย่างละ ๘๐ ชั่น ผูกติดเส้นด้าย ในลวดเงินลวดทอง ๗. ไม้ค้ำ ๓ อัน (ต้องเป็นไม้ ยอ หรือ ไม้พุง) ๘. ฟ้ายค่ากิง (ด้ายรอบหัวคนที่เข้าพิธี) ๒ เส้น ๙. กาบกล้วย ๔ กาบ เพื่อเอามาทำธง ๔ เหลี่ยม ๑๐. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม ๑๑. บาตรน้ำมนต์ ๑ ลูก ๑๒. ปลา สำหรับปล่อย ๕ ตัว ๑๓. เต่า ๑ ตัว ๑๔. นก ๕ ตัว ๑๕. หอย ๕ ตัว ๑๖. ข้าวตอก ๑ ถาด ๑๗. ดอกไม้ ๕ กุ่^{๑๒} คณะสงฆ์และชาวบ้านจึงนำเอาแบบอย่างที่โบราณกล่าวไว้จึงไปสอดคล้องกับ องค์ประกอบของเครื่องพิธีสวดต่ออายุของอาจารย์ประวิง บุญเจิม ที่เขียนไว้ในหนังสือมรดกอีสาน ดังกล่าวจัดว่าเป็นเครื่องพิธีในการต่ออายุโดยทั่วไป หากเป็นพิธีต่ออายุชาวบ้านซึ่งเป็นงานใหญ่ก็ ต้องมีเครื่องประกอบพิธีเพิ่มมากขึ้น

ขันตั้งหรือขันครู สำหรับให้พระสงฆ์ผู้เป็นหัวหน้าในการทำพิธียกบูชาครู ซึ่งเป็น เครื่องบูชาครูสำหรับผู้ประกอบพิธีไหว้ครูเสียก่อน ขันตั้งหรือขันครูจะแต่งคาไว้ในขันโดกหรือ ถาด มีเครื่องอุปกรณ์ดังนี้คือ สวดยดอกไม้ ใส่เทียนเล็ก ๔ เล่ม เทียนเล่มบาทอย่างละ ๑ กุ่ สวดยหมาก สวดยพลู ๔ สวดย หมาก ข้าวเปลือก ๑ ขัน ข้าวสาร ๑ ขัน ผ้าขาว ๑ ร้า (ประมาณ ๑ วา) ปักจี้คือเงิน ตามที่นิยมโดยทั่วไป ให้ใส่จำนวน ๓ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๘ บาท

๒. ขันแก้วทั้ง ๓ สำหรับไหว้พระ จัดใส่พานหรือภาชนะที่สมควร ๑ ใบ ใส่ดอกไม้รูป เทียนและโรยข้าวตอก จัดแยกออกเป็น ๓ ส่วน บูชาพระรัตนตรัย

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ วิฑิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายสมบุญ แสนมาคย์, ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓. ขันขอสีล สำหรับประเคนพระสงฆ์เวลาอาราธนาศีล มีลักษณะเช่นเดียวกันกับขันแก้วทั้ง ๓ แต่มีข้าวดอกดอกไม้รูปเทียนรวมกันไม่ต้องแบ่งแยกออกเป็น ส่วน

เครื่องประกอบพิธี แบบหมู่บ้าน

๑. กระบอกน้ำ ๑ อัน

๒. กระบอกทราย ๑ ถัง

๓. หิน เอาใส่ถัง ๑ ถัง

๔. ลวดเงิน ๔ เส้น (โดยเอาสีเงินทาไม้ ๔ ท่อน)

๕. ลวดทอง ๔ เส้น (โดยเอาสีทองทาไม้ ๔ ท่อน)

๖. หมากลู อย่างละ ๘๐ ชิ้น ผูกติดเส้นด้าย ในลวดเงินลวดทอง

๗. ไม้คำ ๓ อัน (ต้องเป็น ไม้ ยอ หรือ ไม้ พุง)

๘. ฝ้ายค่าคิง (ด้ายรอบหัวคนที่เข้าพิธี) ๒ เส้น

๙. กาบกล้วย ๓ กาบ เพื่อเอามาทำธง ๓ เหลี่ยม

๑๐. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม

๑๑. บาตรน้ำมัน ๑ ลูก^{๑๒}

ในขณะเดียวกันเนื้อหาในคำปิดเคราะห์ในพิธีต่อชะตาคน ได้แสดงถึงความเชื่อในเรื่องเทวดา ที่คอยช่วยรักษาคุ้มครองดูแลเพื่อให้บุคคลได้เกิดความรู้สึกว่าตนเองปลอดภัยได้รับความคุ้มครองจากทวยเทพจึงไปสวดคล้อง ในหนังสืออาจารย์สวิง บุญเจิมกล่าวว่าคนเราทุกคนมีเทวดาคุ้มครองรักษาเราควรกราบไหว้เทวดาที่มีในตัวเราทุกคน^{๑๓}

๓.๒.๒.๒ ต่อชะตาบ้าน

ต่อชะตาบ้านโดยชาวบ้านมีความเชื่อว่ามีเทวดารักษาอยู่ ๔ องค์ เรียกว่า ท้าวจตุโลกบาล ประกอบด้วย

๑. ท้าวเวสสุวรรณ เป็นหัวหน้าของยักษ์ ดูแลทางทิศเหนือ

๒. ท้าวธตรฐ เป็นหัวหน้าของคนธรรพ์ ดูแลทางทิศตะวันออก

๓. ท้าววิรุฬหก เป็นหัวหน้าของเหล่ากุมภัณฑ์ ดูแลทางทิศใต้

๔. ท้าววิรูปักษ์ เป็นหัวหน้าของเหล่านาค ดูแลทางทิศตะวันตก^{๑๔}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๓} สวิง บุญเจิม หนังสือมูลมังอีสาน หรือ มรดกอีสาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒๐ (อุบลราชธานี : สำนักพิมพ์มรดกอีสาน, ๒๕๓๔), หน้า ๑๘๑ – ๑๘๔

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

จากความเชื่อดังกล่าวนี้ ชาวบ้านจึงได้มีพิธีกรรมรับท้าวทั้ง ๔ ก่อนที่จะประกอบพิธีต่อชะตาบ้านโดยทั่วไปเพื่ออ้อนวอนกราบไหว้ให้เทวดาเหล่านี้มาช่วยคุ้มครองรักษาเจ้าชะตา ทั้งอำนวยความสะดวกความเจริญให้แก่มนุษย์โลกและในตอนท้ายของพิธีสืบชะตาคนจะพบบทบาทการอวยพรเพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจต่อไปหลังจากทำพิธีต่อชะตาบ้านแล้วจะได้รับโชคต่าง ๆ และพร้อมทั้งได้เรียกความเป็นมงคลให้บังเกิดแก่ชีวิต ดังมีคำสืบชะตาคนตอนหนึ่งเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องโชคไว้ว่าในการประกอบพิธีการสืบชะตาคนในแต่ละโอกาสนั้น ย่อมมีเหตุแห่งการประกอบพิธีที่แตกต่างกันออกไป จะอย่างไรก็ตามการสืบชะตาคนจะเป็นไปเพื่อปลุกฝังให้คนได้กระทำบุญกิริยาวัตถุ ๓ คือ ทาน ศีล ภาวนา^๕

๑) ทาน คือ การให้ เป็นการละความตระหนี่ ทำให้จิตใจของผู้ให้ทานประกอบด้วย ความเมตตา และการให้ทานด้วยความศรัทธา เคารพในกาลอันควร มีจิตเมตตา ให้ทานไม่กระทบตนและคนอื่น ผลที่ได้รับจะเป็นผู้มั่งคั่งบริบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์

๒) ศีล คือ ข้อปฏิบัติเพื่อเป็นไปในการละเว้นโทษทั้งแก่ตนเองและบุคคลอื่น

๓) ภาวนา คือ การทำให้จิตใจเจริญขึ้น เป็นการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมให้เกิดขึ้นด้วยการฟังสวดมนต์ เช่น การฝึกอบรมจิตให้เป็นสมาธิ การฝึกอบรมจิตให้มีเมตตา ส่งแผ่ความสุขไปแก่สรรพสัตว์อย่างได้ผล

หลักปฏิบัติทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นหลักการที่ให้ผลต่างกัน คือ ทานเป็นข้อปฏิบัติเพื่อกำจัดมัจฉริยะ ความเห็นแก่ตัว รู้จักสละแบ่งปันให้ผู้อื่นตามสมควร ศีล เป็นข้อปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดความสงบสุขในด้านสังคม คนที่รักษาศีลอย่างเคร่งครัดจะไม่ได้มีความสุขทางจิต เพราะจิตยังไม่ได้รับการอบรม ดังนั้น ผู้ที่หวังความสุขทางจิต จึงต้องทำจิตให้สงบจากกิเลส การทำจิตให้สงบจากกิเลสเรียกว่าภาวนา ผู้ที่มีความอึดใจในทาน มีความสุขเพราะศีล และมีจิตสงบเพราะได้อบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความจริงของชีวิต ย่อมเป็นผู้มีความสุขทั้งกายและจิตใจได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้น พิธีสืบชะตายังก่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของบรรดาญาติมิตรพี่น้อง เพื่อนพ้องสหายและบุคคลใกล้ชิด กระบวนการประกอบพิธีสืบชะตาคนเป็นการแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย ความผูกพันและความปรารถนาดี ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ย่อมจะไปเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ หากเป็นผู้ที่กำลังเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีกำลังใจต่อสู้กับโรคร้ายที่ตนกำลังประสบอยู่ หากมีการเลื่อนยศรับตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่บุคคลนั้นก็จะมีกำลังใจในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น พิธีสืบชะตา ยังสามารถเป็นสื่อชักทอดสายใยสัมพันธ์ระหว่างญาติมิตรและคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี อันจะก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีและส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวรักใคร่ปรองดองกันระหว่างคนในสังคม ก่อให้เกิดสังคมเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความปรารถนาดีต่อกัน

^๕ สัมภาษณ์ นายบุญทาน สุวรรณ, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สามารถเป็นฐานแห่งพลังสร้างสรรค์และพัฒนาชุมชนและสังคมให้แข็งแกร่งและมั่นคงได้ชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์วันมาฆานัน อย่างเช่นฤกษ์ของบ้าน หากมีการสร้างตามฤกษ์วันเสีย เมื่อเวลาที่ราหูมาตุมมาทับเบียดเบียนจะทำให้ชะตาบ้านขาดลง เป็นเหตุให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้านนั้น ประสบความเดือดร้อน เจ็บไข้ได้ป่วย หรือเกิดเหตุเภทภัยต่างๆ ขึ้นภายในบ้าน หรือในกรณีที่มีคนตายติดๆ กันในบ้านเกินกว่า ๓ คนขึ้นไปในเวลาไล่เลี่ยกัน ชาวบ้านถือว่าอุบาทว์ตกลงสู่บ้าน ซึ่งเชื่อว่าเป็นเรื่องที่ ชิดบ้าน ชิดเรือน (เสนียด จัญไร อัปมงคล) ชาวบ้านจะร่วมกันทำพิธีขจัดปัดเป่า เรียกว่า สืบชะตาบ้านเครื่องประกอบพิธี ต่อชะตาบ้าน คือ

๑. กระบอกน้ำ ๑ อัน
๒. กระบอกทราย ๑ ถัง
๓. หิน เอาไสดัง ๑ ถัง
๔. หมากพลู อย่างละ ๕ ชื่น
๕. กาบกล้วย ๑ กาบ แล้วหักให้เป็น ๓ เหลี่ยม (เรียกธงหน้าวัว) แบ่งเป็น ๔ ห้องในธง
๖. เทียนเล่มบาท ๑๐ เล่ม
๗. รูป ๕ เล่ม
๘. ทำธงชัย ๕ อัน (เอาไม้ไผ่ทำ)
๙. อาหารคาวหวานใส่ลงไปในธงทั้ง ๔ ห้อง
๑๐. ผลไม้ ๕ ชื่น
๑๑. หล็ก้าบ้านเอาไสดัง ๕ อัน (ทำด้วยไม้ไผ่)

ก่อนจะมีการนำธงไปไว้ตามหลักบ้านโดยการนำหลักบ้านจะทำในทิศทั้ง ๔ เพื่อบูชาเทวดาที่รักษาอยู่ ก่อนไปต้องมีการทำบุญตักบาตรที่วัดเสร็จแล้วชาวบ้านจะนำธงไปวางไว้ตามหลักบ้านการต่อชะตาบ้านนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเป็นมงคลแก่บ้าน หรือบุคคลที่อาศัยอยู่ในบ้าน โดยปกติการสืบชะตาบ้านก็มีขั้นตอนและเครื่องประกอบพิธีเช่นเดียวกับพิธีสืบชะตาคนการนิมนต์พระสงฆ์นิมนต์จำนวนก็เหมือนการสืบชะตาคน บางแห่งนิยมทำพิธีสืบชะตาบ้านไปพร้อมกับพิธีสืบชะตาคน เพราะมีความเชื่อว่า การทำพิธีสืบชะตาคนก็ถือว่าเป็นการทำพิธีสืบชะตาบ้านไปในตัวด้วย นอกจากนี้การขึ้นบ้านใหม่ก็นิยมทำพิธีสืบชะตาบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ผู้เข้าอยู่อาศัยด้วยหรือในกรณีว่ามีเหตุการณ์อันเป็นอัปมงคลเกิดขึ้น เช่น การเสียชีวิตที่ผิดธรรมชาติของคนในบ้าน หรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น ไฟป่า ต้นไม้ใหญ่ล้มทับบ้าน เป็นต้น ทำให้เกิดความเชื่อว่าชะตาบ้านได้ขาดลง ดังนั้น จึงมีพิธีสืบชะตาบ้านขึ้นมาใหม่ โดยถือเอาวันที่เป็นมงคลนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ เทศนาไชยมงคลคาถา การเจริญพระพุทธมนต์ในพิธีต่อชะตาบ้าน มีความสำคัญเป็นเบื้องต้นของพิธีกรรม และพิธีกรรมจะมีความศักดิ์สิทธิ์และมีอานุภาพ

ผู้ร่วมพิธีจะต้องทำกายและใจให้สงบ จิตใจจดจ่ออยู่กับทสวด แม้จะฟังไม่เข้าใจหากตั้งใจฟังก็ทำให้เกิดสมาธิได้ เมื่อจิตใจของพระผู้สวดและผู้ฟังเกิดสมาธิจิต ปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส และมีพลัง ก่อให้เกิดกุศลวิบากมากมาย^{๑๖}

พิธีต่อชะตาบ้าน มีบทบาทในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อยู่อาศัยให้เกิดความเชื่อมั่นว่า เมื่ออาศัยอยู่บ้านหลังนี้แล้วจะทำให้เกิดความสุขใจ สมหวังกับโชคลาภต่าง ๆ จะสังเกตได้จากการนำแนวคิดเรื่องวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์มาสร้างความรู้สึแก่ผู้อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความรู้สึกลัวว่าเสาะไม้ทุกต้นจะมีรุกขเทวดาประจำอยู่และคอยปกป้องคุ้มครอง โดยเชื่อว่าเสาะทุกต้นจะมีความศักดิ์สิทธิ์ช่วยให้ผู้อยู่อาศัยมีทรัพย์สินเงินทองและความดีงาม ดังคำกล่าวที่ว่าความเชื่อในเรื่องการหาไม้มงคลมาเป็นเสาะบ้านเรือน โดยเฉพาะเสาะเอกอันเป็นดังใจกลางบ้านนั้นเป็นความเชื่อที่มีมาช้านาน นอกจากจะเลือกเอาไม้ที่สมบูรณ์และเหมาะสมแล้ว การอัญเชิญเทพยดาอารักษ์เข้ามาอยู่ ก็ยังเปรียบเสมือนเป็นการต้อนรับสิ่งดีงามเข้ามาสู่ครอบครัว เป็นการอัญเชิญสิ่งที่เป็นมงคลเข้ามาดูแลคุ้มครองรักษาบ้านเรือนด้วย พิธีต่อชะตาบ้านนั้น ใช้น้ำเดียวกันกับบทสวดมนต์ในพิธีต่อชะตาคน โดยมุ่งให้เกิดพลังเพิ่มความเป็นสิริมงคล ความสงบเย็นเป็นสุขแก่หมู่บ้านและผู้คน ที่สำคัญผู้สวดและผู้ฟังสวดต้องมีจิตเป็นสมาธิและตั้งมั่นในธรรม โดยผู้ประกอบพิธีกรรมจะต้องมีความตั้งใจและมีความมุ่งมั่นอย่างจริงจัง แสดงถึงความเมตตาและสัตยาธิษฐาน เมื่อจิตใจตั้งมั่นในพุทธคุณ ธรรมคุณและสังฆคุณ มีทั้งความเมตตากรุณาแผ่ออกไปกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขตเช่นนั้นย่อมจะทรงอำนาจสามารถเปลี่ยนใจศัตรูให้กลับกลายเป็นมิตร หรือทำให้ความปรารถนาสำเร็จได้^{๑๗}

การเจริญพระพุทธมนต์ในพิธีกรรมการสืบชะตา มีความมุ่งหมายให้เกิดประสิทธิภาพ มีอำนาจ มีเดช มีอานุภาพป้องกันอุปัทวันตรายภัยพิบัติได้ ๓ ประการ คือ

๑. ทุกข์ คือ โทษที่เข้าไปเบียดเบียน ได้แก่ ทุกข์จากความเกิด ทุกข์จากอินทรีย์มีตาเป็นต้น ทุกข์จากความหายนะของโภคสมบัติ หมู่ญาติ ทุกข์ที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ ทุกข์ที่เกิดจากพระราชูปถัมภ์กษัตริย์ ทุกข์จากที่เกิดจากโจรภัย จากน้ำท่วม จากลม จากไฟ จากสัตว์ เป็นต้น

๒. ภัย คือ ความน่ากลัวต่าง ๆ ได้แก่ ราชภัย โจรภัย ภัยจากคนร้าย ภัยจากปีศาจ อคติภัย อุทกภัย ภัยจากศาสตราวุธ ภัยจากการทุจริต ภัยคือมิชฌาภิกขุ ภัยจากสัตว์ร้ายต่าง ๆ มีช้างคว วัวคว เป็นต้น

๓. โรค คือ สิ่งที่เคยขัดขวางร่างกาย ได้แก่ โรคที่เกิดจากอวัยวะต่าง ๆ มีโรคหุเป็นต้น โรคไอ โรคที่มีดีเป็นสมุฏฐาน โรคที่เกิดตามฤดูกาล โรคที่เกิดจากอศัตถกรรม เป็นต้น^{๑๘}

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายประดับ คู่กระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายสุต เชิดกร, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายทัด ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓.๒.๓ ลำดับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรมการสวดต่ออายุ

หลังจากได้เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ในการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแล้ว ก็มีการนิมนต์พระสงฆ์องค์เจ้าตามวัดต่างๆ ที่อยู่ในตำบลมารวมด้วย

ก่อนเริ่มพิธีกรรม มีอาจารย์เป็นผู้เคยบวชเรียนและมีความรู้เรื่องพิธีรีตองต่างๆ เป็น
 อย่างดี เป็นผู้กล่าวคำโอกาสพรรณาเครื่องสังเวद्यด้วยถ้อยคำอันร้อยกรองอย่างไพเราะมีคติ และ
 สามารถโน้มน้อมความศรัทธาของประชาชน ให้เกิดความปีติยินดีอิ่มเอมใจได้ มีลำดับขั้นตอนการ
 ประกอบพิธีการสวดต่ออายุดังนี้ ซึ่งสอดคล้องกันกับคัมภีร์การปฏิบัติศาสนาพิธีดังนี้

๑. การตั้งโต๊ะหมู่บูชา ปกตินิยมจัดตั้งด้านขวามือของพระสงฆ์ โดยถือว่าพระพุทธรูปเป็นองค์ประธานในพิธี การหันหน้าไปทางทิศไหนนั้นแล้วแต่สถานที่ที่จะอำนวย สำหรับเครื่องบูชาตั้งโต๊ะจะประกอบด้วย แจกันดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ กระจ่างรูป ๑ อัน การจุดเทียนบูชาพระนิยมนจุดเล่มขวาพระหัตถ์ของพระพุทธรูปก่อน แล้วจึงจุดเล่มซ้ายพระหัตถ์ของพระพุทธรูป แล้วจึงค่อยขจัดรูปทั้ง ๓ ดอก

การตั้งโตะบูชานี้มีหลักว่า ต้องตั้งหันหน้าโตะออกทางเดียวกับพระสงฆ์ คือให้พระพุทธรูปหันพระพักตร์ออกทางเดียวกับพระสงฆ์นั่นเอง ด้วยมุ่งหมายให้พระสงฆ์ มีพระพุทธรูปเป็นประธาน เว้นแต่จำเป็นอย่างกับสถานที่ซึ่งจะต้องให้พระสงฆ์นั่ง มีเบื้องซ้ายอยู่ทางพระพุทธรูปแล้ว จึงต้องตั้งโตะบูชาหันหน้ามาทางพระสงฆ์ให้พระพุทธรูป หันพระพักตร์หาพระสงฆ์ เป็นอันไม่ต้องเข้าแถวกับพระสงฆ์ สำหรับเรื่องทิศทางที่จะประดิษฐานพระพุทธรูปนั้น มักจะให้หันพระพักตร์ไปสู่ทิศเหนือ ด้วยถือว่าพระพุทธเจ้า เป็นโลกอุดร มิฉะนั้นก็ให้หันไปทางทิศตะวันออก ด้วยถือว่าเป็นทิศพระ (ในวันตรัสรู้ พระพุทธเจ้าประทับนั่งผินพระพักตร์ไปทางตะวันออก) เป็นพื้น แต่เรื่องนี้เห็นว่า ไม่จำเป็นต้องจำกัดเช่นนั้น จะให้ผินพระพักตร์ไปทิศใด ๆ ก็ไม่เกิดโทษ และไม่มีข้อห้าม เป็นอัน แล้วแต่สถานที่ที่จะอำนวยให้ประดิษฐานได้เหมาะสมก็พึงทำได้ทั้งนั้น ในการตั้งเครื่องบูชานั้น ต้องแล้วแต่โตะที่ตั้ง ถ้าเป็นโตะเดี่ยวที่ใช้ตั้ง หรือโตะ ตัวเดียวตั้งแทนโตะหมู่ เครื่องบูชาควรมีแจกันประดับดอกไม้ ๑ คู่ ตั้ง ๒ ข้างพระพุทธรูป ไม่ชิด หรือห่างจนเกินไป ถัดมาแถวหน้าพระพุทธรูป ตั้งกระถางธูปตรงหน้า พระพุทธรูปกับเชิงเทียน ๑ คู่ ตั้งตรงกับแจกัน เพียงเท่านี้ก็สำเร็จรูปเป็นโตะบูชา พอสมควร

๒. การจัดอาสนะพระสงฆ์ นิยมใช้กันอยู่ ๒ วิธี คือ ยกพื้นอาสน์สงฆ์ ให้สูงขึ้นโดยใช้
เตี้ยหรือม้าวางต่อกันเข้าให้ยาวพอแก่จำนวนสงฆ์ อีกวิธีหนึ่ง ปลูกอาสนะ บนพื้นธรรมดา

๑๕ สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

อาสน์สงฆ์ชนิดยกพื้นนิยมใช้ผ้าขาวปูลาด จะมีผ้าสีทึบ (ผ้าปูนั่ง) ปูอีกชั้นหนึ่ง หรือไม่ได้ โดยเฉพาะอาสน์สงฆ์ยกพื้นนี้ มักจัดในสถานที่ที่ฝ่ายเจ้าภาพนั่งเก้าอี้กัน ส่วนอาสนะ ชนิดที่ปูลาดบนพื้นธรรมดา จะใช้เสื่อหรือพรมหรือผ้าที่สมควรปูที่สุดแต่จะมีหรือหาได้ ข้อที่ควรระวัง คืออย่าให้อาสนะพระสงฆ์กับอาสนะของคฤหัสถ์ฝ่ายเจ้าภาพเป็นอันเดียวกัน ควรปูลาด ให้แยกจากกันถ้าจำเป็นแยกไม่ได้โดยปูเสื่อหรือพรมไว้เต็มห้องสำหรับอาสนะพระสงฆ์ ควรจัด ปูทับเสื่อหรือพรมนั้นอีกชั้นหนึ่งจึงจะเหมาะสมควรจัดให้สูงกว่าพื้นที่นั่งธรรมดา เช่น อาจยกพื้นสูงขึ้น ปูพรม ปูผ้าขาว หรือหาเบาะรองนั่งให้ดูเหมาะสม

๓. การนิมนต์พระสงฆ์ในพิธี นิยมไม่กำหนดจำนวนข้างมาก แต่นิยมกำหนดข้างน้อยไว้โดยเกณฑ์ คือไม่ต่ำกว่า ๕ รูป เกิน ๕ ไปก็เป็น ๗ หรือ ๙ ขื่อนำสังเฏกัคือไม่นิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ เพราะถือเหมือนอย่างว่า การทำบุญครั้งนี้ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานแบบเดียวกับครั้งพุทธกาล ซึ่งปรากฏตามบาลีว่า พุทธปุปผุโข ภิกขุสงฺโฆ พระภิกขุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข โดยตั้งพระพุทธรูปไว้ข้างหน้าแถวพระสงฆ์ นับจำนวนรวมกับพระสงฆ์เป็นคู่ เว้นแต่ในงานมงคลสมรส มักนิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ จุดมุ่งหมาย คือ แบ่งให้ฝ่ายเจ้าบ่าวและฝ่ายเจ้าสาวนิมนต์พระมาจำนวนเท่า ๆ กัน เมื่อมารวมกัน จึงเป็นจำนวนคู่ แต่ในพิธีหลวงในปัจจุบันนี้ มักอาราธนาพระสงฆ์ เป็นจำนวนคู่ เช่น ๑๐ รูป เป็นต้น นิยมนิมนต์จำนวนคี่คือ ๕ รูป ๗ รูป ๙ รูป หรืออาจมากกว่านี้ เพราะถ้านับองค์พระพุทธรูปด้วยก็จะเป็นจำนวนคู่ (บางแห่งอาจนิมนต์ ๑ รูปก็ได้)^{๒๐}

๔. การถวายคิลานแก่พระสงฆ์ คิลานแก่ช ได้แก่ น้ำดื่ม ชันน้ำ น้ำร้อน น้ำชา เป็นต้น นิยมเตรียมไว้ถวายพระสงฆ์ก่อนจะเริ่มพิธี ส่วนเครื่องดื่มต่าง ๆ ที่เหมาะสม ควรเตรียมไว้ถวายหลังจากพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว^{๒๑}

การประกอบพิธีสืบชะตาคนนั้น มักทำกันในตอนเช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น ผู้ที่สืบชะตาจะเป็นผู้กำหนดเพื่อความสะดวกวันประกอบพิธี เมื่อถึงวันประกอบพิธีจะนิมนต์พระสงฆ์มา ๑ รูป หรือ ๕ รูปก็ได้แต่ไม่เกิน ๙ รูป ก่อนจะทำการสืบชะตา เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมเครื่องพิธีกรรมหรือเครื่องบูชาต่าง ๆ ไว้ก่อน โดยจะขอแรงเพื่อนบ้านใกล้เคียง ๘-๙ คน มาช่วยกันแต่งดาเครื่องสืบชะตาก่อนวันทำพิธี ๑ วัน โดยแบ่งงานกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย ผู้ชายจะไปตัดเอากิ่งไม้ค้ำ ไม้ค้ำ คือ ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งที่เป็นไม้โตเร็ว ตัดให้ปลายมีง่ามเรียกว่าไม้ค้ำจำนวน ๓ อัน ไม้ไผ่บง ๒ ท่อน เจาะใส่สลักให้ติดกันทำเป็นสะพานคู่ ไม้ไผ่เรียหรือไม้ซางของภาคกลาง ๒ ท่อน ท่อนแรกด้านหนึ่งใส่น้ำแล้วปิดรูด้วยใบตองแห้ง ด้านหนึ่งใส่ทรายแล้วปิดรู อีกท่อนหนึ่ง ด้านหนึ่งใส่

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายหารจันศรี คูเมือง , ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๒๑} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, คู่มือการปฏิบัติศาสนาพิธี, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด : ๒๕๕๔) หน้า ๔๒ – ๖๒

ข้าวเปลือกแล้วปัดรุ ด้านหนึ่งใส่ข้าวสารแล้วปัดรุ เรียกว่า บอกร้า บอกชาย (บอกทราย) บอกเข้า เปลือก (บอกข้าวเปลือก) บอกเข้าสาร (บอกข้าวสาร) ทั้งนี้ความยาวของไม้ค้ำ สะพาน และกระบอกต่าง ๆ นี้ให้ยาวเท่ากับความสูงของผู้ต่ออายุ เรียกว่า ยาวค้ำคิง ต่อมาเอาก้านกล้วยมา ๒ ก้าน สูงเท่ากับไม้ค้ำ ไข่ดอกแข็งเสียบกล้วย ๒ อัน ทำคล้ายกับบันไดกว้างประมาณ ๔๐ เซนติเมตร แล้วผูกหอยเบี้ยสายหนึ่ง หมากลูสายหนึ่ง ข้าวตอกดอกไม้สายหนึ่ง เงินสายหนึ่ง เอากากกล้วยมาตัดเป็นธง ๔ เหลี่ยม กว้าง ๕ เซนติเมตร ยาว ๘ เซนติเมตร จำนวนเท่าอายุของเจ้าชะตา แล้วเอาไม้ไผ่มาปักกับกากกล้วยแล้วเอาเครื่องบูชาทั้งหมดเอาลงในธงกากกล้วย จะต้องแต่งขันครูให้กับอาจารย์ผู้ที่จะมาประกอบพิธีอีกด้วยคือขัน ๕ ขัน คือเทียน ๕ คู่ ดอกไม้ ๕ คู่ เงิน ๕ บาท ขัน ๘ คือ เทียน ๘ คู่ ดอกไม้ ๘ คู่ เงิน ๘ บาท ผ้าขาว ๑ ผืน เทียนขี้ผึ้งมีขนาดโตประมาณนิ้วมือจำนวน ๒ เล่ม แต่ละเล่มใช้ขี้ผึ้งมีน้ำหนัก ๑ บาท เรียกว่า เทียนหล่มบาท เทียนขี้ผึ้งขนาดเล็กจำนวน ๘ แท่ง กรวย ๔ กรวย แต่ละกรวยใส่เทียน ๑ เล่ม ดอกไม้ ๑ คู่^{๒๒}

พอวันรุ่งขึ้นซึ่งกำหนดให้เป็นวันสืบชะตา อาจารย์ผู้ประกอบพิธีจะกำหนดเวลาให้ แต่ต้องเป็นเวลากลางวันก่อนตะวันตกดิน เมื่อใกล้ถึงกำหนดเวลาตีฆ้อง ปู่อาจารย์จะเป็นผู้ประกอบพิธีขึ้นท้าวทั้ง ๔ หรือบวงสรวงเทวดาประจำทิศทั้ง ๔ ได้แก่ ท้าวจรดฐ ผู้รักษาทิศตะวันออก ท้าวเวสสุวรรณ ผู้รักษาทิศเหนือ ท้าววิรุฬหก ผู้รักษาทิศใต้ ท้าววิรูปักษ์ ผู้รักษาทิศตะวันตก โดยทำสะดวกใส่เครื่องบูชาได้แก่ อาหารหวาน ดอกไม้ ธูปเทียน และข้อสี่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสี่ของเทวดาประจำทิศ จำนวน ๔ ถาด และทำแท่นบูชา โดยนำเสาปักลงไปในที่สูงจากพื้นดินประมาณ ๒ ศอก เสานี้จะทำด้วยไม้จริงหรือทำด้วยต้นกล้วยก็ได้ เอาไม้ทำแขนยื่นจากเสาขึ้นไป ๔ ทิศ ยาวข้างละประมาณ ๑ ศอก ปลายแขนทำเป็นแท่นสำหรับวางถาด เครื่องบูชาข้างละ ๑ ถาด สำหรับเทวดาประจำทิศทั้ง ๔ ทำแท่นตรงยอดเสาสำหรับวางถาด เอาด้ายสายสิญจ์จากพระพุทธรูปเอามาโยงกับธงกากกล้วยทั้ง ๘ หลักแล้วเอามาพันรอบศีรษะจากนั้นอาจารย์วัดก็จะอ่านคำโอกาส เป็นร้อยกรองภาษาคำเมืองปนบาลี มีเนื้อความอัญเชิญเทวดามารับเครื่องสักการบูชา เพื่อช่วยปกปักษ์รักษาขณะที่อ่านคำโอกาสผู้เข้าร่วมพิธีจะนั่งคุกเข่าประนมมือตามอาจารย์ด้วยเมื่ออ่านคำโอกาสจบ พระสงฆ์ทั้ง ๘ รูปก็เริ่มสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ^{๒๓}

ความสำคัญของพิธีกรรม คือการกระทำที่เราสมมุติขึ้น เป็นขึ้นเป็นตอน มีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ก็มีพุทธบริษัทเป็นผู้ร่วมประกอบพิธี โดยแผ่ปรัชญาธรรมไว้ในหลักการของพิธีกรรมนั้นด้วย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้คน

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายประดับ กุกระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๒๓} บุญศรี ดาแก้ว, ประเพณีอีสาน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.ธรรมภักดี), : หน้า ๑๒๗ – ๑๓๘

เข้าใจธรรมโดยไม่รู้ตัว ดังจะเห็นได้จากพิธีทำบุญในงานต่างๆ ก็จะมีหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลาพิธีกรรมจึงเป็นอุบายในการเผยแผ่พระธรรมคำสอนอย่างหนึ่ง ท่าน ภิกขุโพธิ์ แสตนยานุภาพ กล่าวว่าประเพณีพิธีกรรมก็เปรียบเหมือนคอกที่ล้อมสังคมาให้มารวมกันไว้เป็นหมู่มาก เพื่อไม่ให้กระจัดกระจายไปทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน ไม่อาจจะร่วมกันเป็นปึกแผ่นสามัคคีกันได้ คนประเภทที่ฉลาดน้อยจำต้องเอาพิธีกรรมมาล้อมเอาไว้ก่อน ในวันข้างหน้าถ้าเขามีปัญญาสูงขึ้นก็จะสามารถก้าวผ่านพิธีกรรมเหล่านี้ได้^{๒๔} คนมีความศรัทธาต่อพิธีกรรมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคี ความเสียสละ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอาใจใส่ และความผูกพันฉันท์พี่น้องของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ^{๒๕} พิธีกรรมที่จัดทำขึ้นเพื่อความสงบสุขของชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะบางครั้งเห็นว่าชาวบ้านเกิดความเดือดร้อนมีสัตว์ร้ายมาเบียดเบียน ทำให้บ้านเมืองปั่นป่วนวุ่นวาย หรือเกิดโรคภัยแก่ชาวบ้านในบ้านนั้น ดังนั้นผู้นำหมู่บ้านจึงให้จัดทำพิธีต่อชะตาบ้าน เพื่อสืบอายุของบ้านบ้านให้มีความสงบสุขดำเนินต่อเนื่อง^{๒๖} พิธีกรรมการต่อชะตาบ้านประสบความสำเร็จเรื่อง อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ด้วยความเชื่อเทพารักษ์ซึ่งอยู่เบื้องบนจะช่วยอำนวยความสุขให้สมปรารถนาได้^{๒๗}

๓.๒.๔ บทสวด

บทสวดต่างๆที่พระวัดบ้านโคกมอนสวดถือตามในสมัยพุทธกาลนอกจากจะเน้นถึงบทสวดระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ หรือพระรัตนตรัยแล้วตามหลักฐานที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย บทสวดพระปริตรในครั้งพุทธกาลนั้นคงเป็นแต่การบริกรรมหรือพร่ำบ่นภาวนาเฉพาะตัวเพื่อคุ้มครองป้องกันตนเอง กล่าวคือ เมื่อภิกษุรูปหนึ่งถูกงูกัดมรณภาพจึงมีพุทธาณุญาตให้แม่เมตตา (เมตเตน จิตเตน ผรตุ) ไปยังพญางูทั้ง ๔ ตระกูล เพื่อเป็นการคุ้มครองป้องกันตนเองและปรากฏในพระสุตตันตปิฎกชาดกกว่า นกยูงทองคำทำพระปริตรคุ้มครองตนเองโดยใช้คำว่า ร่ายวิชา (วิชช ปรัชปิตวา) หรือร่ายวิทยามนต์ (มนตวิชช ปริวตเตตวา) หรือในอรรถกถา ได้กล่าวถึงวิธีสวดพระปริตรว่า เป็นการกล่าวบริกรรม (ปริตเตสสุ ปริกมม กเถตพุพ) ภายหลังการสวดมนต์ที่เป็นพระปริตร เป็นไปในลักษณะการกล่าวธรรม (ธมม ภาณติ) ให้ผู้อื่นฟัง เช่น ใน

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญากรณ์ เจ้าคณะตำบลป่าสักข์ เขต ๑ วัดดอนแคน วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ วุฒิบุญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน รองเจ้าคณะอำเภอ จตุรพักตรพิมาน วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาจิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสักข์ เขต ๒ วัดสวนมอน วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๕

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองพุ่ม ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕

อรรถกถาอาถรรพญาณสูตร ได้กล่าวไว้ว่า ไม่พึงสวดอาถรรพญาณสูตรก่อน พึงสวดสูตรเหล่านี้ คือ เมตตสูตร ฐัคคสูตร และรัตนสูตร ตลอดเจ็ดวัน (ปฐมเมว หิ อาถรรพญาณสูตรัง น ภณิตพฺพ เมตตสูตรัง ฐัคคสูตรัง รัตนสูตรัง อิมานิ สดฺดาหํ ภณิตพฺพ) ดังนั้น การสวดพระปริตรในสมัยพุทธกาล น่าจะเป็นไปในลักษณะการกล่าวบริกรรม การสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย และการกล่าวธรรมดังกล่าวสร้างความน่าเชื่อถือ จรรโลงใจด้วยอาศัยอานุภาพของพระรัตนตรัยเข้าไปช่วยเสริม^{๒๘}

บทสวดมนต์ที่ปรากฏในพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ มีหลายบทสวดด้วยกัน แต่ละบทถูกคัดออกมาจากพระสูตรต่าง ๆ ตามหลักฐานในคัมภีร์มิลินทปัญหาระบุชื่อบทสวดมนต์สำคัญไว้ ๖ บท คือ รัตนสูตร ขันธสูตร โมหสูตร ฐัคคสูตร อาถรรพญาณสูตร และอังคุลิมาลสูตร และพระพุทธโฆษาจารย์ได้แต่งคัมภีร์ มโนรปฐนี ระบุชื่อบทสวดมนต์ ๘ บท คือ รัตนสูตร เมตตสูตร โมหสูตร ขันธสูตร โพชฌังคสูตร ฐัคคสูตร อิลลิลิสูตร และอาถรรพญาณสูตร โดยมีพระเวทเถระเป็นประธาน ช่วยกันสำรวจรวบรวมบทสวดมนต์ต่างๆ เข้าไว้เป็นคัมภีร์เดียวกันเรียกว่า การวาร หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จตุภาณวาร ซึ่งรวมบทสวดทั้งหมด ๒๔ บท สำหรับใช้สวดเพื่อป้องกันอันตราย และส่งเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

บทสวดมนต์ที่ใช้ในพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคนอาจจะแตกต่างกันไปบ้างตามท้องถิ่น แต่บทสวดที่นิยมสวดได้แก่ บทสวด ๓ ด้านานย่อ และสิบสองด้านาน ประกอบด้วย ๑) มงคลสูตร ๒) รัตนปริตต ๓) กรณียเมตตปริตต ๔) ขันธปริตต ๕) โมระปริตต ๖) ฐัคคปริตต ๗) อาถรรพญาณปริตต

ถ้าเป็น ๑๒ ด้านาน จะมีบทสวดประกอบด้วย ๑) มงคลสูตร ๒) รัตนปริตต ๓) ภาวะณียะเมตตปริตต ๔) ขันธปริตต ๕) โมระปริตต ๖) วัฏฏะกะปริตต ๗) ฐัคคปริตต ๘) อาถรรพญาณปริตต ๙) อังคุลิมาลปริตต ๑๐) โพชฌังคปริตต ๑๑) อะกะยะปริตต ๑๒) ชะยะปริตต

นอกจากนั้นพระสงฆ์ก็จะสวด อุณฺหิสสะวิชะยะคาถา คาถาประจำวันทั้ง ๗ คาถาชิน บันชร มงคลจักรวาลแปดทิศ คาถาหว่านทราย คาถาโพธิบาท ชัยปริตร

บทสวดทางพระพุทธศาสนา มีหลักคำสอนที่ให้พุทธศาสนิกชนมีศรัทธาเป็นพื้นฐาน แต่เป็นศรัทธาที่มีเหตุผล ที่ผู้ศรัทธาสามารถนำไปสู่การพัฒนาปัญญาได้ บทสวดทั้งหลายเป็นหลักธรรมที่สำคัญหลักธรรมหนึ่งทางพระพุทธศาสนาและเป็นหลักธรรมที่มาจากศรัทธาพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ แสดงให้

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาคิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒ , วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ.

เห็นถึงความคิดที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม อันนำไปสู่การกำหนดค่านิยมและวิถีชีวิตของคนในสังคมต่อไป^{๒๙}

การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้สาวกมณฑลเพื่อป้องกันรักษาได้แล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงอำนาจทางบวกในเรื่องเมตตาที่ปรากฏในบทสวดมนต์อีกด้วย อำนาจทางจิตนี้มีพลานุภาพทำให้แม้แต่ศัตรูที่โหดร้าย ยอมอ่อนน้อมลงได้ ประสิทธิภาพนี้ได้รับการรับรองเป็นอย่างดีในหลาย ๆ ตอนของพระไตรปิฎก เมตตาเป็นข้อหนึ่งของพรหมวิหาร ๔ และพระพุทธองค์ทรงยกย่องคุณค่าของการเจริญเมตตาอยู่เสมอ ๆ ความจริงเมตตานิสังสสูตร กล่าวถึงอานิสงส์ของเมตตาไว้ ๑๑ ประการ^{๓๐} คนผู้เจริญเมตตาจะไม่ถูกทำร้ายให้ได้รับอันตรายจาก ไฟ ยาพิษ และอาวุธ ซึ่งมีความหมายตรงกับขันธสูตรเช่นกัน ดังมีหลายตัวอย่างที่ภิกษุพ้นอันตรายด้วยอำนาจของเมตตา เช่น คัมภีร์วินัยปิฎกได้กล่าวถึงอานิสงส์ของเมตตาว่า ช้างนาพาคิริตัวร้ายที่พระเทวทัตปล่อยมา เพื่อหวังให้ทำร้ายพระพุทธเจ้า วังตรงไปยังพระองค์ที่กำลังบิณฑบาตอยู่ ทำให้พระสาวกทั้งหลายมีพระอานนที่เป็นต้นหวาดกลัว กราบทูลขอให้พระองค์ทรงหลบไป แต่พระองค์ก็ไม่หลบไปโดยให้เหตุผลว่า พระพุทธเจ้าย่อมไม่ปรินิพพานด้วยการทำร้ายของผู้อื่น พร้อมกับทรงแผ่พระเมตตาไปยังช้างนั้นด้วยพระเมตตาทำให้ช้างเชื่องลงอย่างฉับพลัน^{๓๑} การสาธยายมนต์ยังเป็นการกล่าวถึงคุณของพระรัตนตรัยและการเจริญเมตตาภาวนา ผู้หมั่นสาธยายจึงได้รับผลานิสงส์ เป็นต้นว่า ประสบความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แล้วยคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน ดังที่พระพุทธเจ้าปทุมุตระตรัสสอนพระสุภูติว่า บรรดาภิกษุทั้งหลาย เธอจงเจริญพุทธานุสสติภาวนาที่ยอดเยี่ยม ครั้นเจริญพุทธานุสสติแล้ว จักทำใจให้บริสุทธิ์ได้^{๓๒} ผู้เข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะย่อมได้รับภวสมบัติและโกศลสมบัติเป็นอานิสงส์ ตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ในบุพพทกนิคายว่า ผู้ใด ถึงแล้วซึ่งพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ผู้นั้นย่อมเห็นอริยสัจจ์ ๔ ด้วยปัญญาอันชอบ กล่าวคือ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ อสังขตธรรมอันเป็นที่กล่าวล่วงเสียซึ่งทุกข์และอริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ ๘ จนช่วยให้เข้าถึงซึ่งธรรมอันเป็นที่ดับทุกข์ สรณะนี้แลเป็นสรณะอันเกษม สรณะนี้เป็นสรณะอันสูงสุด บุคคลอาศัยสรณะนี้แล้ว ย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้^{๓๓} การสวดมนต์บทต่างๆจะประสบความสวัสดิ์ ความเจริญรุ่งเรือง ได้รับชัยชนะ แล้วยคลาดจากอุปสรรคอันตราย มีสุขภาพดี มีอายุยืน มีสติปัญญาดีถ้าตั้งใจสวดมนต์ผู้สวดมนต์และผู้ฟังสวดต้อง

^{๒๙} บุญศรี ตาแก้ว, ประเพณีอีสาน, (กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์ ศ.ธรรมกถึก), : หน้า ๑๓๗- ๑๓๘

^{๓๐} อ.อ.อุรุก. (ไทย) ๓/๑๕/๓๔๘.

^{๓๑} วิ.ฐ. (ไทย) ๓/๓๕๒/๑๕๖.

^{๓๒} พ.อ.ป.๓๒/๓๖/๑๒๗.

^{๓๓} พ.เถรี. (ไทย) ๒๖/๔๓๔/๓๕๑.

๓.๒.๕ พิธีการสวดต่ออายุของคฤหัสถ์วัดบ้านโคกมอน

ดังนั้น พิธีสวดต่ออายุจึงเริ่มต้นด้วยขั้นตอนของการชำระให้บริสุทธิ์ทางพิธีกรรม ใน
วรรณกรรมบาลี แนวคิดนี้ได้กล่าวไว้ใน อรรถกถาอานาปิยสูตรจัดเป็นตามขั้นตอนได้ดังนี้

- (๔) สำหรับการสวด ควรสวดเมตตสูตร รัตนสูตร และรัชคสูตรก่อน แล้วจึงสวดสูตร อรรคถาแห่งสูตรนี้เป็นหลักฐานได้ว่า พิธีสวดมนต์ในพระพุทธศาสนา ช่วงหลังพยาน ประมาณ พ.ศ. ๕๐๐-๑๐๐๐ เป็นพิธีกรรมที่ค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้น โดยมีการกล่าวถึงสำหรับพระภิกษุผู้สวดว่า นรवासการรับศีล ๕ และรักษายาอย่างแน่นหนา พร้อมกับการจัดเหมาะสม ส่วนการสวดของพระภิกษุ ควรสวดบทอาถรรพ์ในคราวคัมภีร์ลักษณะหมดนี้ ความเชื่อ เป็นพื้นฐานการกระทำทั้งในทางที่เป็นไปทั้งในทางที่เป็นกุศลและความเชื่อส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ๑ ทำให้สังคมที่ต่างกันมีความเชื่อไม่เหมือนกัน ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาต่อชาวบ้าน โคมอน เช่น ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อในบุญคุณไทย ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เป็นต้น โดยมีการกับความเชื่อเรื่องเทพเทวดา พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจตุโลกบาลผู้รักษาทิศทั้งสี่ ซึ่งจะมีการประกอบพิธีใด ๆ ก็ตามเมื่อมีการกล่าวถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์แล้ว มักจะมีทั้งเทวดาต่าง ๆ เสมอ ความเชื่อของชาวจีนมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมและหมายรวมถึงการสร้างพระพุทธรูปมาด้วย

หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพราะผู้มีจิตใจไม่มั่นคง ไม่รู้แจ้งสัจธรรม มีความเลื่อมใสเลือนลอย ย่อมมีปัญหาไม่สมบูรณ์^{๓๔} ผู้มีจิตใจไม่ชุ่มด้วยราคะ ไม่ขุนมัวด้วยโทสะ ละบุญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัยอันตราย การชำระจิตใจของผู้ฟังสวดมนต์ให้บริสุทธิ์จึงเป็นเรื่องสำคัญ เรื่องนี้พระพุทธเจ้าทรงปฏิบัติเอง ตอนที่ทรงแสดงพระธรรมเทศนา

โดยพระองค์จะทรงชำระจิตใจของผู้ฟังให้บริสุทธิ์ก่อนด้วยการแสดงอนุปพพิกขา ที่มีเนื้อหาลุ่มลึกไปด้วยลำดับ คือทาน ศีลสวรรค์ โทษของกาม และอานิสงส์ของการบรรพชา เมื่อผู้ฟังน้อมใจไปตามเนื้อหาสาระของธรรมเทศนา จิตใจของเขาจะประณีตขึ้นเป็นไปเป็นลำดับ จนพร้อมที่จะทำความเข้าใจในธรรมส่วนปริยัติได้ จากนั้นจิตใจของผู้ฟัง จะปราศจากนิวรณ์ เบิกบาน ผ่องใส เหมือนผ้าขาวสะอาดปราศจากมลทินควรรับน้ำย้อมได้เป็นอย่างดีนับว่าเป็นการชำระความบริสุทธิ์ภายใน คือจิตใจของผู้ฟัง ส่วนการชำระความบริสุทธิ์ภายนอก พระพุทธเจ้ามิได้ทรงรังเกียจที่จะแสดงธรรมแก่คนที่มัวร่างกายสกปรก แต่ทรงห้ามมิให้แสดงธรรมแก่ผู้ที่แสดงกิริยาอาการไม่เคารพพระรัตนตรัย ดังที่พระองค์ทรงห้ามไว้ในเสขยสิกขาบทว่า ภิกษุไม่ควรแสดงธรรมแก่คนที่มียกิริยาไม่เคารพเช่น กัณฐก ถือไม้พลอง ถือศัตรา ถืออาวุธ สวมรองเท้า โปกศรัยะ หากละเมิดต้องอาบัติทุกกฏ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การชำระตนในภายนอก ควรคำนึงถึงความเคารพของผู้ฟังมากกว่าความสะอาดหรือสกปรกในร่างกายของเขา สำหรับสถานที่และองค์ประกอบของพิธีกรรมนั้น พระพุทธศาสนามีได้ให้ความสำคัญ แต่ในปัจจุบันจะให้ความสำคัญต่อพิธีกรรมมากกว่าสาระสำคัญของจิตใจ เช่น การโยงสายสิญจน์ และสุดท้ายคือการประพรมน้ำมนต์เป็นต้น ส่วนมันตระสูตร ก็ตรงกับพิธีกรรมการเจิมแป้งเช่นเจิมหน้าผากสำหรับคู่บ่าวสาว เจิมฝาประตูบ้านสำหรับการทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และยังเห็นได้ว่าประเพณีแพร่หลายกันในทุกวันนี้เมื่อญาติโยมผู้เข้าร่วมพิธีชำระตนให้บริสุทธิ์ด้วยการ รับศีล ๕ และมีการนั่งทำสมาธิก่อนสัก ๑๕ นาที แล้วเริ่มสวด พุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ต่อด้วย คาถาชินบัญชร โดยมีบทสวดดังนี้

พุทธคุณ มี ๕๖

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต
โลกะวิทู อนุตตะโร ปุริสะธัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ
ธรรมคุณ มี ๓๘

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ

สังฆคุณ มี ๑๔

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองท่ม ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๕

ญาเยปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ สามิจิปะฏิปันโน ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทั้ง
 จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะปุริสะปุคคะลา เอสะ ณะกะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย
 ทักขิเนยโย อัญชะลิกะระณิโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติและโดยเฉพาะในรตนสูตร
 เป็นบทสวดมนต์ที่แสดงให้เห็นถึงคุณความดีของพระรัตนตรัย คือ ความดีของพระพุทธเจ้า พระ
 ธรรม และพระสงฆ์ และนำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลด้วยอานุภาพพระรัตนตรัยนั้น รตนสูตรแสดงให้เห็น
 ถึงการยกย่องความศักดิ์สิทธิ์ของพลังอำนาจคุณความดีที่บริสุทธิ์ของพระพุทธ พระธรรม
 พระสงฆ์ที่มีอานุภาพในการทำให้เมืองเวสาลีพ้นจากภัยทั้ง ๓ คือ ทุพภิกขภัย ข้ำวยากหามาแกง ภัย
 จากอมนุษย์ และภัยจากโรคระบาด ด้วยเหตุที่อายุวัฒนกุมารอยู่ท่ามกลางอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย
 เป็นเวลาถึง ๗ วัน ๗ คืน ยักษ์และยักษ์นครายทั้งปวงจึงไม่อาจจะกล้ากรายคุกคามชีวิตของอายุวัฒน
 กุมารได้ จึงส่งผลให้อายุวัฒนกุมารรอดพ้นจากมรณภัยได้

การสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาวบ้านนั้นสวดเพื่อแผ่เมตตาไปยังเทวดาทั้งหลาย
 สวดเพื่อรักษาความป่วยไข้และระลึกถึงคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อให้เกิด
 อนุสสติแก่ผู้ฟังมี และป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นมีความเชื่อมั่นว่าจะเป็นพลังคุ้มครองปกป้องคุ้ม
 ภัยให้แก่ผู้เคารพนับถือเพื่อแก้ไขเคราะห์ร้าย ให้เจ้าชะตามีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตทำให้จิตใจไม่
 เบิกบาน

๓.๒.๖ พิธีการสวดต่ออายุของพระภิกษุวัดบ้านโคกมอน

จากการที่ชาวบ้านได้มารับยาศิลและเริ่มการสวด พบว่าพุทธศาสนิกชนที่มาสวดมนต์ที่
 วัดบ้านโคกมอน เห็นคุณค่าของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุโดยรวมมีความสนใจมาก เมื่อพิจารณา
 ในรายละเอียดพบว่าพุทธศาสนิกชนเพศชายเห็นคุณค่าของการสวดมนต์อยู่ในระดับดีทุกเรื่อง
 ยกเว้นเรื่อง ผู้สวดมนต์ ต้องสวดมนต์โดยไม่เห็นแก่ลาภพุทธมนต์จึงจะมีอานุภาพ ผู้สวดมนต์ต้อง
 ตั้งจิตใจให้มั่นคง พุทธมนต์จึงจะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์ พิธีกรรมการสวดมนต์ ไม่ใช่เป็นการ
 อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือเพียงฝ่ายเดียว ถ้าผู้สวดมนต์เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ และสวดได้
 ถูกต้องคล่องแคล่ว บทสวดมนต์จะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์มาก และเชื่อว่าบทสวดมนต์ สามารถ
 ทำให้ได้รับความสวัสดิและพ้นจากอุปสรรค อันตราย (รตนสูตร) มนต์ในพระพุทธศาสนาไม่ใช่
 เรื่องของไสยศาสตร์ การสวดมนต์ มีอานุภาพทำให้ผู้สวดและผู้ฟังเกิดความปลอดภัยจากอันตราย
 ทั้งปวง พระสงฆ์เมื่อเห็นว่าชาวบ้านพร้อมแล้วก็จะเริ่มการสวดโดยมีบทสวดดังนี้ ๑) มงคลสูตร
 ๒) รัตนปริตต ๓) ภาระณียะเมตตาปริตต ๔) ขันธะปริตต ๕) โมระปริตต ๖) วัฏฏะกะปริตต ๗)
 รัชชะกะปริตต ๘) อาณานาฎิยะปริตต ๙) องคุลีมาละปริตต ๑๐) โพฆณังกะปริตต ๑๑) อะกะยะ
 ปริตต ๑๒) ะยะปริตต

เมื่อสวดจบแล้วพระสงฆ์ก็จะให้ผู้เข้าร่วมพิธีจับด้ายสายสิญจน์เอามาพันที่ศีรษะนั่งประนมมืองตั้งสวด อุณหิสสะวิชะยะคาถา คาถาประจำวันทั้ง ๗ คาถาชินบันชร มงคลจักรวาล แคลทิส คาถาหว่านทราย คาถาโพธิบาท ชัยปริตร พระภิกษุและชาวบ้านเชื่อว่ามีอานุภาพมาก เพราะพระปริตรนั้นก็เป็นดังที่เราเชื่อกันว่ามีอานุภาพสำหรับป้องกันคุ้มครองชีวิตของตนเองและผู้อื่น โดยทั่วไปดังปรากฏในชาดกต่าง ๆ เช่น ภยันตรายให้กับตนเอง และในบางคราวพระพุทธองค์เองก็ทรงให้ภิกษุบางรูปใช้พระปริตรเพื่อการเยียวยาบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่นด้วย เช่นกรณีของพระองค์อุลิมมาที่ได้ช่วยสตรีในการคลอดบุตร เป็นต้น^{๓๐} หรือแม้แต่กรณีการใช้พระปริตรเพื่อให้โรคภัยต่าง ๆ ได้สงบลงไป เช่นกรณีของโพชนกปริตร^{๓๑} ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ธรรมโอสธประเภทหนึ่งในการเยียวยาแก้ไขปัญหาความทุกข์อันจัดได้ว่าเป็นอานุภาพของพระปริตรอย่างหนึ่ง และแสดงถึงจุดเริ่มต้นของพิธีสวดพระปริตรที่มีความหมายต่อพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้ความเชื่อถือและศรัทธาของประชาชนนำไปสู่การปฏิบัติที่หลากหลายยิ่งขึ้นพิธีสวดพระปริตรได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาเพื่อการรักษาและการป้องกัน ผู้ที่เชื่อถือตามเหตุผลต่างก็ยังคงมีข้อสงสัยต่อความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรม ดังนั้น ^{๓๕} จึงมีคำถามว่าพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถจะจับได้ความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้เข้าร่วมพิธีกรรมจะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบ้าง ผู้ที่ปรารถนาจะรู้ว่า ภายใต้สถานการณ์เช่นใด พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการที่จะเข้าร่วมพิธีกรรม

บทสวดมนต์ที่กล่าวถึงพระรัตนตรัย ก็เพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และเพื่อให้เกิดพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ และสังฆานุสสติต่อผู้สวดและผู้ฟัง แต่ละบทได้ยกเอาพระพุทธรูปในพระไตรปิฎกมาสวดหลายตัวอย่าง ได้แก่

บทนมัสการ คำว่า นโม หมายถึงกิริยาอาการที่แสดงความนอบน้อมที่แสดงออกทางไตรทวาร หมายถึงพระพุทธรัตนโดยเฉพาะ ไม่ว่าในพิธีใดก็ตาม ก่อนอื่นก็ต้องตั้งนโมก่อนแล้วจึงสวดบทอื่นต่อไป เป็นการแสดงออกในแง่ของความเคารพบูชาอย่างสูงสุด โดยการเปล่งอุทานวาทว่า นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ๓ ครั้ง ดังมีตัวอย่างในพระไตรปิฎกที่แสดงให้เห็นถึงความนอบน้อมโดยการตั้งนโม เช่น พรหมายูพราหมณ์ พอได้รับทราบถึงกิตติศัพท์ว่า

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตฺตบุญญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕.

พระพุทธเจ้ามีพระมหาปฐักษณะครบ ๓๒ จากอุตรมานพศิษย์ของตน ถึงกับเปล่งอุทานวาทว่าโมถึง ๓ ครั้ง^{๓๖}

เรื่องเทวดา พรหม มาร ถือว่าเป็นเรื่องที่มีปรากฏในวรรณกรรมของพระพุทธศาสนาในคัมภีร์พระไตรปิฎก อยู่หลายตอนนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดเนื้อความของเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะถ้าพิจารณาจากพุทธประวัติก็จะพบว่าเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับเทวดา พรหม มาร จะต้องมีการปรากฏอยู่ตลอดเวลา หรือหากกล่าวเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพญามารและเหล่าเสนามารนั้นก็จะมีการปรากฏอยู่เรื่อย ๆ เช่นตอนเสด็จออกบรรพชา มารก็ขอร้องมิให้เสด็จออกจากบรรพชาในปัจจุบัน ความเชื่อในพิธีสวดมนต์ของพระพุทธศาสนาที่มีจุดหมายเดิมแท้เป็นเพื่อพร่ำสอนให้คนทั้งหลายได้ศึกษาแล้วเกิดปัญญานำพาชีวิตให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้อ้นนั้น จึงได้ถูกอำนาจไสยเวทหรือแนวคิดของพุทธศาสนายานและในคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์ ครอบงำให้คนทุกหมู่เหล่าเชื่อตามระบบโครงสร้างของลัทธิตน โดยสร้างค่านิยมให้เกิดความกลัวเป็นพื้นฐานและไม่ให้รับความรู้ที่จะสร้างความเป็นไทให้แก่ตัวได้ โดยไม่เปิดทางให้ใคร ๆ ได้เข้าถึงความตื่นจากความเห็นแก่ตัวและความมัวเมาต่าง ๆ จนติดยึดอยู่กับความโลภ โกรธ หลง ในระดับต่าง ๆ นั้นเองและบทสวดมนต์ทางพระพุทธศาสนาจึงถูกนำมาปรับแต่งสำหรับสวดในพิธีกรรมต่าง ๆ มากมายให้ดูลึกลับศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเข้ากันได้กับความเชื่อที่กำลังครอบงำประเทศไทยอยู่ในขณะนั้น

พระพุทธศาสนาแบบมหายานซึ่งพัฒนามาจาก พุทธตันตระในอินเดียได้ มีความเชื่อในความขลังศักดิ์สิทธิ์ ของบทสวดมนต์ เช่นคาถาอภยสูติมีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก ได้ถูกนำมาใช้สวดเพราะเชื่อกันว่าช่วยให้ คลอดลูกง่ายเป็นต้น พิธีกรรมที่เน้นความขลังศักดิ์สิทธิ์ ในอำนาจพระพุทธรูปนี้เรียกกันว่า พิธีสวดพระปริตร ซึ่งได้รับความนิยมมากในลังกา ในพิธีสวดจะต้องมีการตั้ง ชันน้ำมันต์ การผูกโยงด้ายสายสิญจน์ และการใช้พระ สงฆ์นั่งสวด คาถา^{๓๗}ในหนังสือ พิธีกรรมใครว่าไม่สำคัญว่า สาระของการประกอบพิธีกรรมนั้นคนทั่วไปไม่ทราบความหมายที่แท้จริง แต่การประกอบพิธีกรรมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ความศรัทธาในพระพุทธศาสนายังมีอยู่ การประกอบพิธีกรรมมีความหมายในเชิงพระพุทธศาสนาในแง่ที่ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ธรรมได้แสดงตนให้สังคมเห็นว่า เป็นผู้อุทิศด้วยวินัย ซึ่งจะช่วยโน้มน้าวให้ผู้

^{๓๖} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๕๒๓/๕๒๔.

^{๓๗} เสฐียรพงษ์ วรรณปก, ร่มรื่นรมเยศ มติชนรายวัน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, (๒๕๓๕), หน้า ๘.

ร่วมพิธีกรรมเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา อันจะนำไปสู่การสงบกาย วาจา ใจ ซึ่งเป็นการเข้าสู่ธรรมในเบื้องต้น เมื่อบุคคลมีวินัยแล้วย่อมจะทำให้สังคมพัฒนาตามไปด้วย^{๓๘}

พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุนั้นผู้มีจิตใจไม่ชุ่มด้วยราคะ ไม่ชุ่มมัวด้วยโทสะ ละบุญและบาปได้แล้ว มีสติตั้งอยู่ ย่อมไม่มีภัย^{๓๙} การไปสู่ความพ้นทุกข์ความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตทำให้เกิดความสุขใจ สัมหวังกับโชคกลางต่าง ๆ แล้วยังมุ่งสอนคนให้มีพุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ ตั้งมั่นในพระรัตนตรัย ส่งเสริมให้เกิดความยินดีในทาน ศีล ภาวนา ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทในชีวิต^{๔๐} ดังนั้นการสวดพระปริตรเพื่อประโยชน์ที่แบ่งได้เป็น ๔ อย่าง คือ

๑ สวดธรรมเพื่อรักษาพระธรรมวินัย (ศาสนานา) สภาพความเลื่อมนี้ในปัจจุบันญาติโยมพูดกันมาก เพราะมีข่าวร้ายต่าง ๆ มากมาย เรื่องอย่างนี้พระสงฆ์ก็ควรจะเอามาพูดบ้าง ไม่งั้นญาติโยมพูดฝ่ายเดียวจะกลายเป็นนิทานพระ แต่ถ้าพระเอามาพูดบ้างในฐานะที่เป็นผู้รู้เรื่องทางธรรมพูดในทางแนะนำและหาทางแก้ปัญหาก็จะได้มีทางช่วยกันให้รู้จักวางใจได้ถูกต้อง เพราะฉะนั้น เมื่อเรื่องร้าย ๆ และปัญหาเกิดขึ้น พระจำเป็นต้องเอามาพูดให้โยมรู้ว่า ความเลื่อมเกิดขึ้นได้อย่างไร มีทางแก้ไขอย่างไร เราจะได้ช่วยกันป้องกัน และที่จริงนั้นตัวเราเองก็มีหน้าที่ด้วย เพราะว่า ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน เรามีหน้าที่ช่วยกันป้องกันพระศาสนา ที่จริงนั้น พระพุทธศาสนานั้นเป็นของเรา ไม่ใช่เป็นของพระองค์นั้น เพราะว่าคนที่จะมีสิทธิเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนานั้น จะต้องเป็นพุทธบริษัท พุทธ-บริษัทก็คือผู้ที่ทำหน้าที่ของชาวพุทธอย่างถูกต้อง ถ้าเป็นพระก็ต้องเป็นพระที่ประพฤติปฏิบัติและทำหน้าที่ของพระอย่างถูกต้อง ถ้าเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่เป็นคฤหัสถ์ที่ทำหน้าที่ของชาวบ้านอย่างถูกต้อง ถ้าเราทำหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนถูกต้อง เราเองนี่แหละเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา ในทางตรงข้าม พระก็ตาม ญาติโยมก็ตาม แม้จะประกาศตนเป็นชาวพุทธแต่ถ้าปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง ทำตัวเหลวไหล ก็ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของพระพุท-ศาสนา ควรจะระแวงว่าเป็นคนร้ายที่แฝงซ่อนเข้ามาหาประโยชน์จากพระศาสนาที่เรียกกันว่าเข้ามาปล้นศาสนา

เพราะฉะนั้น พระที่ประพฤติเลวทรามเหล่านั้นเราไม่ถือว่าเป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา โยมจะต้องไม่มองว่าเป็นพระประพฤติชั่ว โยมจะต้องมองว่าคนชั่วเข้ามาทำลายพระศาสนา ถ้าเราวางใจให้ถูกต้องอย่างนี้แล้วพระศาสนาก็จะดีขึ้นเราจะต้องมีความรับผิดชอบต่อ

^{๓๘} พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), *พิธีกรรม ใครว่าไม่สำคัญ*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๕), หน้า ๔๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมารักษ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตมโน, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕.

พระศาสนา อย่าถือธุระไม่ใช่ อย่ายกสมบัติของเราให้เขาไป ที่ถูกนั้นเราต้องรักษาทรัพย์-สมบัติของเรา แต่ที่เป็นกันเวลานี้เราก็ก้าวปรีดกันอยู่โดยไม่รู้ตัว ก็ ทั้ง ๆ ที่พระศาสนานี้เป็นของเรา แต่พอมีโจรคือคนที่แฝงตัวมาในเพศของพระประพาศไม่ดีกว่าเสียหาย เป็นโจรปล้นศาสนา พอมีโจรเข้ามาปล้นพระของเราอย่างนี้แทนที่เราจะช่วยกันรักษาพระศาสนาของเรา เรากลับยกศาสนาให้โจรไปเสียอย่างนี้เขาเรียกว่ายกสมบัติให้โจร เพราะฉะนั้นการทำอย่างนี้ เรา กำลังทำผิด-พลาด ต้องทำใจให้ถูกต้องเราต้องรักษาพระพุทธศาสนาของเรา คู่มือปัญหาอยู่ที่คนร้าย หรืออยู่ที่ตัวเรา พระพุทธเจ้าทรงระงับมากในเรื่องอามิส-ไพบูลย์และ ธรรม-ไพบูลย์ ทรงเตือนให้เตรียมสร้างธรรม-ไพบูลย์ไว้ให้พร้อม และให้ไม่ประมาทในเวลาที่มีอามิส-ไพบูลย์ เช่น ก่อนที่จะปรินิพพานพระองค์ก็ได้ทรงวางเงื่อนไขไว้ว่า ต้องให้พุทธบริษัททุกฝ่ายมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๓ ประการ จะเป็นพระคือภิกษุหรือภิกษุณีก็ตาม เป็นอุบาสก อุบาสิกาก็ตาม ทุกคนควรมีคุณสมบัติ ๓ ประการต่อไปนี้ จึงจะถือว่ามีความประพฤติดีที่จะทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ยืนยาวได้ พระพุทธเจ้าทรงวางเงื่อนไข ๓ ประการ นี้ไว้

ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาจะต้องรู้หลักธรรมเข้าใจคำสั่งสอนของพระองค์แล้วนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง พูดสั้น ๆ ว่า รู้คำสั่งสอนและปฏิบัติได้ถูกต้อง “ให้สามารถยิ่งกว่านั้นอีกคือ นอกจากรู้เข้าใจปฏิบัติได้ถูกต้องด้วยตนเองแล้วยังนำไปบอกกล่าวชี้แจงสั่งสอนคนอื่นได้ด้วย คนที่จะไปบอกกล่าวแนะนำสั่ง-สอนชี้แจงคนอื่นได้นั้นจะต้องมีความสามารถที่จะแนะนำสั่งสอน ต้องมีน้ำใจประกอบด้วยเมตตากรุณา บางคนถึงจะมีความสามารถแต่ไม่มีน้ำใจกรุณา ก็ไม่ใส่ใจที่จะสอน ก็ไม่ได้ผลเหมือนกัน จึงต้องมีทั้งน้ำใจ ต้องมีทั้งความสามารถ แล้วก็เอาธรรมไปแนะนำสั่งสอนแก่คนอื่นต่อไป”^{๒๒}ข้อสุดท้ายว่า ถ้ามีการจับจ้วง คำว่าจับจ้วงนี้เป็นภาษาโบราณหมายความว่ามีการกล่าวร้ายต่อพระศาสนา หรือมีการสั่งสอนลัทธิที่ผิดจากธรรม ผิดจากพระวินัยขึ้น ก็สามารถกล่าวแก่ ชี้แจงการจับได้ เรียกว่าการจับปรับบาทได้^{๒๓}

๒ เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายตามชาวบ้านโคกมอนทุกท่านสวดเพื่อป้องกัน รักษาและกำจัดอันตรายนั้นคือป้องกันไม่ให้ภัยพิบัติที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้นกำจัดสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ว่าจะเป็นทุกข์โศกโรคภัยให้หนีราไป และกล่าวในทางบวกก็เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาทั้งปวงถ้าได้มาแล้วก็รักษาไว้ให้ได้ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ในการสวดพระปริตรเป็น ถ้าคนเราสวดมนต์(ไม่ว่าศาสนาใดก็ตาม) เพื่อให้ใครสักคนหายป่วย แม้จะอยู่ห่างกันคนละซีกโลก แต่พลังแห่งบทสวดนั้นจะเดินทางไปเยียวยาความเจ็บป่วยของเขาได้เพราะการสวดมนต์บำบัดทำให้เกิดทั้งคลื่นเสียงที่

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี ฐิตมโน, เจ้าอาวาสวัดคอนคู, วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระมหาถวิล ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระอธิการนิคม อาสโก, เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕.

สามารถเดินทางลึกเข้าไปในสมองและคลื่นไฟฟ้าที่ส่งกระจายไปในชั้นบรรยากาศโลกๆ ได้การสวดมนต์บำบัด คือหลักการหนึ่งของ คุณสมบัติของคลื่นบางคลื่นมาบำบัดความเจ็บป่วย ซึ่งมีหลากหลายวิธี อาทิ แก้อิไฟฟ้า เครื่องนวดต่างๆ แต่เป็นคลื่นไฟฟ้าเชิงฟิสิกส์ ที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิตต่างจากสวดมนต์บำบัดซึ่งเป็นคลื่นที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตดังนั้นมาดูแลพลังแห่งการสวดมนต์บำบัดกัน การเรียนรู้ ลดความเครียด ลดอาการซึมเศร้า ลดระดับน้ำตาลในเลือด และเป็นสารตั้งต้นในการสังเคราะห์สารสื่อประสาทอื่นๆ เช่น เมลาโทนิน ซึ่งเปรียบคล้ายกับยาอายุวัฒนะ เพราะจะช่วยยืดอายุการทำงานของเซลล์ประสาท เซลล์ร่างกาย ให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และยังมีคุณสมบัติช่วยให้นอนหลับ เพิ่มภูมิคุ้มกัน ทำให้เซลล์สดชื่นขึ้น รวมถึง โคปามีน มีฤทธิ์ลดความก้าวร้าวและอาการพาร์กินสันเวลาเราสวดมนต์นานๆ คำแต่ละคำจะสร้างความสั่นสะเทือนไม่เท่ากันตามฐานที่เกิดของเสียงหรือตามวิธีเปล่งเสียง แม้ว่าเสียงจะออกมาจากปากเหมือนกัน แต่ว่าเสียงบางเสียงออกมาจากริมฝีปาก บางเสียงออกมาจากปุ่มเหงือก บางเสียงออกมาจากริฟัน บางเสียงออกมาจากคอ ดังนั้นถ้าเราสวดมนต์ถูกต้องตามฐานกรณจึงเกิดพลังของการสั่น

และเมื่อเกิดพลังของการสั่นการสั่นนี้จะเข้าไปเยียวยาอาการป่วยได้อย่างไรเวลาเราสวดมนต์ เสียงสวดจะไปช่วยกระตุ้นต่อมต่างๆ ซึ่งจะช่วยปราบเชื้อโรคบางชนิด เช่นการวิจัยของฝรั่งพบว่า อักษร เอ บี ซี ดี จะช่วยกระตุ้นระบบน้ำย่อย ส่วนบทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเสียงอักขระแต่ละตัวมีคำหนักเบาไม่เท่ากัน บางตัวสั่นสะเทือนมาก บางตัวสั่นสะเทือนน้อย ทำให้ต่อมต่างๆในร่างกายถูกกระตุ้น เมื่อต่อมที่ฝ่อถูกกระตุ้นบ่อยๆเข้าก็คงคืนสภาพอาการป่วยก็จะดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีบทความที่อธิบายเกี่ยวกับการฝึกเปล่งเสียงเพื่อรักษาโรคจากเสียงต่างๆเช่น โอม กระตุ้นหน้าผาก ฮัม กระตุ้นคอ ฮัม กระตุ้นหัวใจ รัม กระตุ้นลิ้นปี่ วัม กระตุ้นสะดือ ลัม กระตุ้นก้น กบ เป็นต้น

การสวดมนต์เพื่อป้องกันภัยนั้น จะเกิดอานุภาพมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในบทสวดและความตั้งใจของผู้สวดเป็นสำคัญ เพราะพุทธมนต์แต่ละบทล้วนมีพลังอานุภาพและความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวแล้ว เพียงแต่ว่าใครจะสามารถนำออกมาใช้ให้เกิดผลได้มากหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น^{๔๔} หัวใจของการปลุกพุทธมนต์ให้เกิดฤทธาณภาพนั้น มีอยู่ 5 ประการ เรียกว่า พละ ๕ คือ

๑. ต้องมีศรัทธา คือ มีความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระรัตนตรัย เชื่อมั่นในอานุภาพของบทสวด เชื่อมั่นในอานุภาพแห่งความดี เชื่อมั่นว่าการสวดมนต์เป็นการทำความดี และเชื่อมั่นว่าเมื่อตนทำความดีด้วยการสวดมนต์แล้ว ความดีจักคุ้มครองตนให้ปลอดภัย ทำให้ชีวิตมีความสุขและคิดให้เป็นสุขได้

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ, เจ้าอาวาสวัดบ้านร่องคำ, วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕

๒. ต้องมีวิริยะ คือ มีความเพียร ตั้งใจทำ ไม่ทำด้วยความเกียจคร้าน

๓. ต้องมีสติ คือ ในขณะที่สวดต้องมีสติรักษาใจให้จดจ่ออยู่กับบทสวด ไม่ปล่อยใจลอยไปคิดเรื่องอื่น คนที่สวดแต่ปาก แต่ใจลอยไปที่อื่น การสวดมนต์ก็เปล่าประโยชน์

๔. ต้องมีสมาธิ คือ ขณะสวดพึงรักษาจิตให้ตั้งมั่นแน่วแน่อยู่กับการสวดเท่านั้น ถ้าผู้สวดสามารถรักษาสติให้อยู่กับบทสวดได้นานเท่าไร สมาธิก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น จิตที่มีสมาธิมากย่อมมีพลังในการปลุกเสกพระพุทธรูปทำให้เกิดอานุภาพได้มาก

๕. ต้องมีปัญญา หมายถึง ต้องสวดด้วยความเข้าใจ คือ ในขณะที่ สวดมนต์ก็ให้พิจารณาทำความเข้าใจในเนื้อหาของบทสวดไปด้วย เพราะเมื่อเรามีความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วยเหตุผลแล้ว ก็จะเป็นแรงหนุนให้มีศรัทธามากขึ้น เมื่อศรัทธามากขึ้น ก็ทำให้มีวิริยะมากขึ้น เมื่อวิริยะมากขึ้น สติก็มากขึ้น เมื่อสติมากขึ้นก็เกื้อหนุนให้สมาธิแก่กล้าขึ้น เมื่อสมาธิแก่กล้าขึ้น ปัญญาที่เฉียบแหลมยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในพระพุทธรูปก็จะซึมซาบเข้าสู่จิตใจก่อให้เกิดพละกัมภีร์ครอบครองได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง

๓. เชื้อในอานุภาพพระปริตร ผู้ที่สวดมนต์ด้วยความตั้งใจจริงแล้ว ย่อมได้รับอานิสงส์คือผลความดี มากมายดังต่อไปนี้

๑. ทำให้สุขภาพดี การสวดมนต์ออกเสียง ช่วยให้อุดได้ทำงาน เมื่อปอดทำงาน เลือดลมก็เดินสะดวก เมื่อเลือดลมเดินสะดวก ร่างกายก็สดชื่น กระปรี้กระเปร่า และกระฉับกระเฉง

๒. คลายความเครียด ขณะสวดมนต์จิตจดจ่ออยู่กับบทสวด สมองไม่ได้คิดในเรื่องที่ทำให้เครียด จึงทำให้อารมณ์ผ่อนคลาย

๓. เพิ่มพูนศรัทธาในพระรัตนตรัย บทสวดแต่ละบทเป็นการระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย เมื่อสวดบ่อย จิตก็จะยิ่งแนบแน่นอยู่กับพระรัตนตรัย

๔. ขันติบารมีย่อมเพิ่มพูน ขณะสวดต้องใช้ความอดทนเพื่อเอาชนะอาการปวดเมื่อยที่เกิดขึ้นกับร่างกาย ตลอดถึงอารมณ์ฝ่ายต่ำทั้งหลายมีความเกียจคร้าน เป็นต้น ยิ่งสวดบ่อย ความอดทนก็จะมีมากยิ่งขึ้น

๕. จิตสงบตั้งมั่นเป็นสมาธิ ขณะสวดจิตจดจ่ออยู่กับบทสวด ไม่วอกแวกฟุ้งซ่านไปที่อื่น จึงทำให้จิตสงบและเกิดสมาธิมั่นคง

๖. บุญบารมีเพิ่มพูน ในขณะที่สวดมนต์ จิตใจย่อมปราศจากกิเลส มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นต้น จึงได้ชื่อว่าเกิดบุญบารมี บุญบารมีนี้ เมื่อสั่งสมมากเข้าก็จะเป็นทุนสนับสนุนให้บรรลุผลตามที่เราต้องการ

๗. จิตใจอ่อนโยนมีเมตตา การแผ่เมตตาหลังจากสวดมนต์ เป็นการส่งความปรารถนาดีไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลาย ลดละความเห็นแก่ตัว เป็นอุบายกำจัดความโกรธในใจให้เบาบางและลดน้อยลง ทำให้จิตใจปราศจากความโกรธ และพบแต่ความสุข

๘. เกิดความเป็นสิริมงคล การสวดมนต์เป็นการทำความดีไปพร้อมกันทั้งทางกาย วาจา ใจ การทำดี พุทธดี คิดดี ย่อมเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง

๙. เทวดารักษา ผู้ที่ประกอบกรรมดี ทางกาย วาจา ใจ ย่อมเป็นที่รักของเหล่าเทวดา และการที่เราได้แผ่เมตตาให้แก่เทวดานั้น ก็ยังจะเป็นที่รักของเทวดามากขึ้น

๑๐. ปัญญาเกิด การสวดมนต์พร้อมคำแปล ทำให้ได้รู้และเข้าใจถึงความหมายของบทสวดนั้น

๑๑. ผิวพรรณผ่องใสและมีเสน่ห์ การสวดมนต์ทำให้จิตใจของผู้สวดสดชื่นเบิกบาน จิตที่สดชื่นเบิกบานย่อมส่งผลให้ผิวพรรณดี หน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใส ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความรู้สึกเป็นมิตร รักใคร่เอ็นดู

๑๒. ศัตรูกลายเป็นมิตร ผู้เป็นมิตรยิ่งรักใคร่

๑๓. ทำให้แคล้วคลาดปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวง

๑๔. ทำให้ดวงดี แก้ไขเคราะห์ร้าย ปิดเป่าเสนียดจัญไร เพราะดวงชะตาของคนเราขึ้นอยู่กับ การกระทำ ใครทำดี ดวงชะตาย่อมดี ใครทำชั่ว ดวงชะตาก็ตก การสวดมนต์เป็นการทำดีที่สามารถเปลี่ยนดวงชะตาให้ดีขึ้นได้ ครอบครัวและสังคมสงบสุข ที่พ่อบ้าน แม่บ้าน สวดมนต์อยู่เป็นประจำ และสอนให้บุตรหลานได้สวดมนต์ จะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง และการที่จะไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นก็ไม่มี มีแต่จะทำให้คนรอบข้างและสังคมอยู่เป็นสุข สงบ ร่มเย็น และยังเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นอีกด้วย^{๔๕}

๔ เน้นความสามัคคี ชาวบ้านมีความสามัคคีให้ความร่วมมือกันดีมากในการสวดพระปริตรความสามัคคีนี้ ท่านกล่าวไว้ว่า เป็นบ่อเกิดแห่งความสุข ความเจริญ เป็นเหตุแห่งความสำเร็จ ในกิจการงานต่างๆ การงานอันเกินกำลังที่คนๆ เดียวจะทำได้ เช่น การก่อสร้างบ้านเรือน ต้องอาศัยความสามัคคีเป็นที่ตั้ง แมลงปลวกสามารถสร้างจอมปลวกที่ใหญ่โตกว่าตัวหลายเท่าให้สำเร็จได้ก็อาศัยความสามัคคีกัน

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน, คณะรองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๕๕.

เพราะฉะนั้นการรวมใจสามัคคีกันจึงเกิดมีพลังส่วนการแตกสามัคคีกันทำให้มีกำลังน้อย โทษของการแตกสามัคคีกันนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า หากความสุข ความเจริญไม่ได้ ไม่มีความสำเร็จ ด้วยประการทั้งปวง เหตุให้แตกสามัคคีกันนี้ อาจเกิดจากเหตุเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นไปได้ เหมือนเรื่องน้ำผึ้งหยดเดียว แต่เป็นเหตุให้เกิดสงครามได้เหมือนกัน ดูตัวอย่างเรื่องพวกเจ้าลิซงวีในเมืองไพศาลี แคว้นวัชชี มีความสามัคคีกัน พระเจ้าอชาตศัตรูก็ทำอะไรไม่ได้ แต่พอถูกวัสสการพราหมณ์ยุยงให้แตกสามัคคีกันเท่านั้น ก็เป็นเหตุให้พระเจ้าอชาตศัตรูเข้าโจมตีและยึดเมืองเอาไว้ได้ในที่สุด ดังนั้น ความสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นมีแต่ความสงบสุข ความเจริญ ส่วนความแตกสามัคคี ถ้าเกิดมีขึ้นในที่ใด ย่อมทำให้ที่นั้นประสบแต่ความทุกข์ มีแต่ความเสื่อมเสียโดยประการเดียวความสามัคคี สามัคคีที่สำคัญที่สุดคืออะไร ก็คือ สามัคคีในชาติ ไม่ใช่ว่า ความสามัคคีในคณะไม่ดี แต่ต้องระวัง ถ้าสามัคคีกัน แต่ว่าไป ก้าวถอยหรือไปทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ในสถาบันก็เป็นความผิด ถ้าสามัคคีในสถาบันไปทำให้คนอื่นเสียหายหรือเดือดร้อนก็ไม่ได้ เพราะทำให้เสียหายต่อสามัคคีของชาติ ที่เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะว่า ตามที่ได้กล่าวเมื่อตะกี้ว่า แต่ละคนจะตั้ง อยู่ในความสามัคคี

การที่จะ รู้จักสามัคคี ก็เป็นสิ่งทำได้ยาก เพราะคนมากๆ รู้จักกันทั่วถึงไม่ค่อยได้ แต่รู้จักสามัคคี ควรจะใช้ได้เพราะหมายความว่า ทุกคนถือว่าตน เป็นคนในชุมชนมีอะไรเกิดขึ้นก็ตาม ทุกคนรู้ว่าต้องมีความสามัคคี รู้ ก็คือ ทราบความหมายของสามัคคี รัก คือ นิยม นิยม ความสามัคคี เพราะเหตุใดคนในชุมชนจึง รู้รักสามัคคี เพราะคนในชุมชน นี้ฉลาดไม่ใช่ว่าไม่ฉลาด คนที่นี้ฉลาดรู้ว่า ถ้าหากคนชุมชนไม่ใช่ ความสามัคคี ไม่เห็นอกเห็นใจกัน ไม่ใช่อะไรที่จะพอรับกันได้ พอที่จะใช้ได้ ก็คงจะไม่ได้ทำอะไร หมายความว่า ทำมาหากิน ก็ไม่ได้ทำมาหากิน เพราะว่าไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีความสงบ จะต้อง รู้รักสามัคคี หมายความว่า รู้จักการระดมอดด้วยกัน แม้จะไม่ใช่ว่าถูกต้องเต็มที่ คือหมายความว่า ไม่ถูกหลักวิชาเต็มที่ ก็จะต้องใช้ เพราะว่าถ้า ไม่ใช่ ก็ไม่มีอะไรใช้ อาจมีสิ่งที่มีอยู่แล้วที่จะใช้ไปได้ชั่วคราว คุณภาพ อาจไม่ค่อยดีนัก ทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่ดีเต็มร้อยละร้อย แต่ว่าต้องใช้อะไรที่พอใช้ได้ไป ไม่อย่างนั้นไม่มีวันที่จะมีชีวิตรอดได้ รู้รักสามัคคี เขาจะเข้าใจว่าเมื่อเขามีรายได้ เขาก็จะยินดี เสียภาษี เพื่อช่วยราชการให้สามารถทำโครงการต่อไปเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้าราษฎร รู้รักสามัคคี และรู้ว่า การเสียคือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า เพราะว่า การที่คนอยู่ดีมีความสุขนั้น เป็นกำไรอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นมูลค่าเงินไม่ได้ การปฏิบัติโดยวิธีการที่อาจไม่ถูกหลักวิชานัก แต่ประกอบด้วยความเมตตาด้วยความสามัคคี ความสามัคคีคือ รู้รักสามัคคีสมานร่วมแรงรวมใจกัน นี้เอง ก็คงจะทำให้อยู่กันได้อีกต่อไปเพื่อปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์การมีส่วนร่วมนี้ทำให้ชาวบ้านโคกมอนที่มีความเชื่อในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงเป็นกุศโลบายที่ทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีอีกทางหนึ่งด้วย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ผลการวิจัยพบว่าวัดโคกมอนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงปัจจุบันนี้ ปี ๒๕๕๕ ได้มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ ท่านได้จัดกิจกรรมต่างๆ มากมายขึ้นภายในวัด และยังมีส่วนสำคัญในการประกาศพระศาสนาของท่านเป็นพระนักเทศน์ทำให้บุคคลที่ยังไม่นับถือพระพุทธศาสนาเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถจะจับไล่ความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไร ผู้มีความสงสัยจึงได้พากันสืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้เข้าร่วมพิธีกรรมจะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบ้าง ผู้ที่ปราถนาจะรู้ว่า ภายใต้อณัติการณเช่นใด พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการที่จะเข้าร่วมพิธีกรรม จึงได้มีการจัดสถานที่ นิมนต์พระผู้เป็นเจ้าพิธี รวมถึงการจัดแต่งเครื่องต่างๆ ในการทำพิธี เมื่อจัดแต่งเสร็จแล้วก็จะมีการสวดพระปริตรตามที่พระภิกษุท่านได้เล่าเรียนมาเป็นอันเสร็จพิธี ดังนั้นเมื่อจัดพิธีกรรมเสร็จแล้วในบทต่อไปผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงผลของการสวดพระปริตรต่อไป

บทที่ ๔

ผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวด พระปริตรเพื่อต่ออายุ

บทนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ผลที่ได้รับจากการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ โดยวิเคราะห์จากเอกสารตำราวิชาการที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ ดังผลที่ได้ต่อไปนี้

๔.๑ ผลต่อคณะสงฆ์

การประกอบพิธีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุผลที่ได้จากคณะสงฆ์ผลที่ได้จากการประกอบพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุที่วัดบ้านโคกมอนของผู้ที่เข้าร่วมพิธีกรรม มอง เห็นคุณค่าของการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ชายและหญิง เห็นคุณค่าในการสวด มีความสำคัญทางความคิด ในเรื่อง เชื่อว่าบทสวดมนต์ สามารถป้องกันภัยจากอสรพิษและสัตว์ร้ายอื่น ๆ ได้(จันทร์สูตร),เชื่อว่าบทสวดมนต์ สามารถป้องกันภัยจากภูตผีปิศาจและทำให้สุขภาพดี(อาฏานาฏิยสูตร) พิธีกรรมการสวดมนต์ เป็นการชำระพระพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรได้ทางหนึ่งและมีความเชื่ออยู่ในระดับดีมาก ในเรื่อง การสวดมนต์เป็นการเจริญภาวนาแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายมนต์ในพระพุทธศาสนาไม่ใช่เรื่องของไสยศาสตร์เชื่อว่าบทสวดมนต์ สามารถทำให้ได้รับความสวัสดิและพ้นจากอุปสรรค อันตราย (รัตนสูตร) ถ้าผู้สวดมนต์เป็นผู้มีศิลบริสุทธ์ และสวดได้ถูกต้องคล่องแคล่ว บทสวดมนต์จะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์มากอานุภาพของการสวดมนต์ ไม่สามารถคุ้มครองคนที่มิบาปหนักได้,ผู้สวดมนต์ต้องตั้งใจให้มั่นคง พุทธมนต์จึงจะมีความขลังและศักดิ์สิทธิ์,ผู้ฟังการสวดมนต์ด้วยความศรัทธา อานุภาพของพระพุทธรูปมนต์จึงจะกำจัดโรคภัยอันตราย พิธีกรรมการสวดมนต์ ไม่ใช่เป็นการอ่อนน้อมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือเพียงฝ่ายเดียว พุทธศาสนิกชนที่มาสวดมนต์ที่วัดบ้านโคกมอนเห็นว่าการสวดมนต์ โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า พุทธศาสนิกชนมีผลสัมฤทธิ์ของการสวดมนต์ อยู่ในระดับ ดี ทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องหลังจากการสวดมนต์แล้ว ผู้สวดมนต์ที่ไม่ได้เห็นแก่ผลเป็นที่ยิ่ง จะทำให้เกิดอานุภาพความขลังศักดิ์สิทธิ์กับตนเองได้อย่างมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีมาก

พระปริตรกล่าวถึง คุณของพระรัตนตรัย และกล่าวถึงการเจริญเมตตาภาวนา ดังนั้น การสวดพระปริตรเป็นประจำจะทำให้เกิดอานุภาพกับผู้ปฏิบัติโดยตรง แต่เดิมการสวดพระปริตรเป็นการบริกรรมภาวนาเฉพาะตัว เพื่อคุ้มครองป้องกันตัวเอง ให้ได้รับผลานิสงส์ ประสบความสวัสดิปราสาจากทุกข์ ได้รับชัยชนะเหนือสัตว์ร้าย อมนุษย์ร้ายทั้งหลาย แลแล้วคลาดจากอุปสรรค อันตราย มีสุขภาพดีและมีอายุยืน แต่เมื่อการสวดพระปริตรขยายวงกว้างออกไปเพื่อคุ้มครองผู้อื่น จึงเกิดพิธีกรรมสวดพระปริตรเป็นหมู่คณะ หรือเจริญพุทธมนต์ขึ้น

ผู้สวดพระปริตรต้องเพียบพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ ๑.มีเมตตามุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟัง ๒.สวดถูกอักขระ ไม่มีบทพยัญชนะที่ผิดพลาด ๓.รู้ความหมายของบทสวด ความเชื่อเรื่องเคราะห์กรรมมีคู่กับสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัยเมื่อเกิดความเดือดร้อนทุกข์ใจหรือปรารถนามีความสุขจึงมักเช่นสรวงบูชาเพื่อปิดเป่าบ้านดาลให้ความทุกข์นั้นบรรเทาเบาบางหรือหมดไป และวิธีที่จะทำให้เกิดความเบาสบายใจนั้น จำเป็นจะต้องมีพิธีกรรมบางอย่างที่ดึงดูดให้ผู้มีส่วนร่วมในพิธี สามารถสัมผัสได้ถึงพลังแห่งความศักดิ์สิทธิ์ที่แฝงในพิธีกรรม พิธีกรรมแม้จะมีหลายหลาก แต่ที่เกี่ยวกับบุคคลโดยตรงคือการต่ออายุและสืบชะตา เพื่อแก้เคราะห์ร้ายให้เจ้าชะตามีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคต* แม้ผู้ฟังพระปริตรก็ต้องมีองค์ ๓ เช่นกัน คือ

๑.ไม่เคยทำอนันตริยกรรม ๕ คือ ฆ่าบิดา ฆ่ามารดา ฆ่าพระอรหันต์ ประทุษร้ายนางภิกษุณี และทำสังฆเภท

๒.ไม่มีมิจฉาทิฐิที่เห็นผิดว่า กรรมและผลกรรมไม่มี

๓.เชื่อมั่นในพละนาถาพระปริตรว่า มีจริง สามารถคุ้มครองผู้ฟังได้จริง
อย่างไรก็ดี พระปริตรจะไม่คุ้มครองรักษา เพราะเหตุ ๓ ประการคือ

๑. กรรมเข้าขัดขวาง ๒. กิเลสเข้าขัดขวาง ๓. เพราะไม่เชื่อในอานุภาพ

การสวดพระปริตรนั้น มีอานุภาพอานุภาพคุ้มครอง ป้องกันอันตรายภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดความสุขสวัสดิมีชัย และยังถือว่าเป็นมงคล ไม่มีคำสาปแช่งให้ร้าย เป็นการให้พร แสดงความปรารถนาดี ด้วยหลักธรรมสำคัญสองข้อ คือ สัจจกิริยา และ เมตตา

ผู้สวดพระปริตรมีเมตตาจิตเป็นเบื้องต้น แล้วสวดด้วยจิตจะช่วยขจัดปิดเป่าให้เขาพ้นทุกข์ ตามความมุ่งหมายของพระปริตร และ ขณะสวดมีจิตใจมั่นคง ไม่ฟุ้งซ่าน พระปริตรจะบำบัดขจัดปิดเป่า ป้องกัน คุ้มครอง มีเดช มีอานุภาพ การเปล่งเสียงพระปริตรด้วยจิตที่เลื่อมใส ศรัทธาอย่างแท้จริง พร้อมกับจินตนาการเชื่อว่าเป็นยาวิเศษที่มีสรรพคุณชะงัด ไม่น้อยไปกว่าสมุนไพรร

* มณี พยอมยงค์, ความเชื่อของคนไทยในวัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๑๑๕.

ทั้งหลาย การตั้งใจสวดย่อมแสดงถึงความเมตตารักใคร่ที่มีต่อกัน เพื่อป้องกันและปิดเป่าภยันตรายออกไป เป็นการน้อมนำอานุภาพพระพุทธรูปขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัจจะ และ พระธรรม ความเมตตากรุณา ให้แผ่ออกไปกว้างขวางโดยไม่มีขอบเขต

เหตุใดจึงต้องสวดพระปริตรที่วัดพระแก้ว เพราะวัดพระแก้วนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นคู่กับพระบรมมหาราชวังเพื่อเป็นสถานที่ที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้ประกอบพระราชพิธีทางพระพุทธศาสนา เป็นวัดคู่กรุงรัตนโกสินทร์ เป็นที่ประดิษฐาน “พระแก้วมรกต” ซึ่งมีอายุยืนยาวถึง ๒,๐๕๓ ปี และมีพระบรมสารีริกธาตุประดิษฐานอยู่ถึง ๓ องค์ คือ ในพระโมลี พระนลาฏ พระอุระ พระอังสาทั้ง ๒ ข้าง พระชานุทั้ง ๒ ข้าง อีกทั้งได้เคยเสด็จประดิษฐาน ณ แคว้นแคว้นเขตแดนประเทศต่างๆ มาแล้วถึง ๑๑ สถานที่ และสุดท้ายได้เสด็จมาประดิษฐานแก่พระพุทธรูปภาพ ปกป้องคุ้มครองดินแดนสยาม หรือ ประเทศไทยในสมัยกรุงธนบุรี ๖ ปี และในสมัยราชจักรีวงศ์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๓๒๗ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา ๒๒๖ ปี

การสวดมนต์ทำให้ผู้สวดแต่ละคนมีจิตเป็นสมาธิ เกิดบุญกุศล และเกิดพละทานุภาพแผ่ปกป้องกันคุ้มครอง เมื่อมารวมกันสวดพระปริตรพร้อมกันเป็นจำนวนมาก จึงย่อมหมายถึง พละทานุภาพอันกว้างใหญ่ ย่อมมีพลังไม่มีประมาณ อีกทั้งการอธิษฐานจิตอุทิศอันสงฆ์อันเกิดจากบุญที่เกิดขึ้นย่อมมีผลใหญ่มีพลัง เปรียบดังเมื่อคนไทยพร้อมใจกันนำเทียนที่จุดอยู่ที่บ้านของตน หรือมาจุดพร้อมกันร่วมกันที่ท้องสนามหลวง ย่อมทำให้ท้องสนามหลวงสว่างไสวไปทั่วปริมณฑล

วิเคราะห์ผลการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นได้ดังต่อไปนี้

ความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระรัตนตรัย เชื่อมั่นในอานุภาพของบทสวด เชื่อมั่นในอานุภาพแห่งความดี เชื่อมั่นว่าการสวดมนต์เป็นการทำความดี และเชื่อมั่นว่าเมื่อตนทำความดีด้วยการสวดมนต์แล้ว ความดีจักคุ้มครองตนให้ปลอดภัย ทำให้ชีวิตมีความสุขและคิดให้เป็นสุขได้^๒ พึงรักษาจิตให้ตั้งมั่นแน่วแน่อยู่กับการสวดเท่านั้น ถ้าผู้สวดสามารถรักษาศีลให้อยู่กับบทสวดได้นานเท่าไร สมาธิก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น จิตที่มีสมาธิมาก ย่อมมีพลังในการปลุกเสกพระพุทธรูปให้เกิดอานุภาพได้มาก^๓ ต้องสวดด้วยความเข้าใจ คือ ในขณะที่สวดมนต์ก็ให้พิจารณาทำความเข้าใจในเนื้อหาของบทสวดไปด้วย เพราะเมื่อเรามีความรู้ความเข้าใจที่ประกอบด้วยเหตุผลแล้ว ก็จะเป็นแรงหนุนให้มีศรัทธามากขึ้น เมื่อศรัทธามากขึ้น ก็ทำให้มีวิริยะมากขึ้น เมื่อวิริยะมากขึ้น สติก็มากขึ้น

^๒ สัมภาษณ์ พระครูเมตตาจิตติวิมล, เจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒ , วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^๓ สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโลกม่อน, วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

เมื่อสติมากขึ้นก็เกื้อหนุนให้สมาธิแก่กล้าขึ้น เมื่อสมาธิแก่กล้าขึ้น ปัญญา ก็เฉียบแหลมยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในพระพุทธรูปก็ซึมซาบเข้าสู่จิตใจ ก่อให้เกิดพละกิริยาพละกรรมของตนเองได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง^๔ สวดมนต์อยู่เป็นประจำ และสอนให้บุตรหลานได้สวดมนต์ จะไม่มีการทะเลาะเบาะแว้ง และการที่จะไปสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นก็ไม่มี มีแต่จะทำให้คนรอบข้างและสังคมอยู่เป็นสุข สงบ ร่มเย็น และยังเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นอีกด้วย การสวดมนต์เพื่อป้องกันภัยนั้น จะเกิดอานุภาพมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในบทสวดและความตั้งใจของผู้สวดเป็นสำคัญ เพราะพุทธรูปแต่ละบทล้วนมีพลังอานุภาพและความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวแล้ว เพียงแต่ว่าใครจะสามารถนำออกมาใช้ให้เกิดผลได้มากหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น หัวใจของการปลุกพุทธรูปให้เกิดอานุภาพได้คือ

การประกอบพิธีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุผลที่ได้จากคณะสงฆ์คือพิธีกรรมที่เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายถือปฏิบัติกันเสมอมามิได้ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระภิกษุ สามเณร และผู้ปฏิบัติธรรมด้วยแล้ว จะขาดเสียมิได้เลย ยิ่งในสมัยพุทธกาลด้วยแล้ว เหล่าพุทธบริษัททั้งหลายมักจะถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ในการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า การเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยกายนั้น คือการกราบไหว้ เข้าเฝ้าด้วยวาจา นั้น คือการสวดมนต์สาธยายสร้อยพระคุณ และไกรสรวิญญูพระธรรมคำสั่งสอนในบทสวดนั้น จนทำให้เกิดปัญญารู้แจ้ง เข้าในเนื้อหาสาระในการสวด เข้าเฝ้าด้วยใจ คือการทำจิตใจให้มีทั้งสติ สมาธิ และปัญญา การสวดมนต์ทำวัตรนั้น นอกจากจะเป็นการเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าทางกาย วาจา ใจ แล้ว ยังเป็นการทบทวนบทพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น บางบทเป็นการสวดเพื่อป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งที่ไม่ดีการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงขาดเสียมิได้และเป็นผลดีต่อคณะสงฆ์ด้วย

พุทธศาสนิกชนนิยมนำไปสวดเมื่อออกเดินทางไปยังต่างแดนบ้าง ไปนอนค้างคืนในป่าเขาบ้าง จะทำให้สัตว์ร้ายและมนุษย์ไม่กล้าเข้ามาทำอันตรายแก่ตน ฉะนั้น ผู้ที่สวดพระปริตรเป็นประจำทุกวัน ย่อมทำให้ได้รับอานิสงส์หรือประโยชน์ต่อศรัทธาของตนเองที่แนบแน่นมากขึ้นและสามารถทำให้มีสภาพจิตใจที่เย็น มีเมตตาต่อมนุษย์ และสัตว์ทั้งปวง ย่อมรักและไม่ทำร้ายต่อบุคคลผู้สวดนั้น เช่น พระกรรมฐานที่เดินธุดงค์ในป่า ย่อมสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็นและแผ่เมตตาไปยังสรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีความสุข รักษาตนเอง ไม่เบียดเบียนกัน” สวดพระปริตรมีอยู่ ๓ ประการ

^๔ สัมภาษณ์ นายสมพร หนองทุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

^๕ สัมภาษณ์ นายวันดี ธรรมริน, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕,

^๖ สัมภาษณ์ นางวัย แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน. วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^๗ สัมภาษณ์ พระครูเมตตาจิตติวิมล, (เจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒), วันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ.

คือ สามารถป้องกันหรือต้านทานภัยวิบัติทั้งปวงให้หายไป เช่นภัยจากธรรมชาติภัยจากโจร ภัยจากพระราช ภัยจากมนุษย์, สามารถยังความสำเร็จของสมบัติทั้งหลายให้เกิดขึ้นได้ เช่น ความมียศ มีลาภหรือความสวัสดิ์ต่าง ๆ และสามารถกำจัดทุกข์ภัยและโปรคภัยทั้งปวงได้ ซึ่งอานุภาพทั้ง ๓ ประการนี้ ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่พึงหวังหรือจะพึงเกิดขึ้นเมื่อมีการกล่าวหรือสวดพระปริตรอันเป็นมงคลของพระพุทธศาสนา ซึ่งหากผู้สวดสามารถ ที่จะบริกรรมหรือพร่ำบ่นให้ขึ้นใจเป็นปัจจุบันหรือกระทำบ่อยๆ ผลที่พึงหวังดังกล่าวก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

เมื่อสวดพระปริตรประจำทุกวันแล้ว มนุษย์และเทพดา ก็จะอำนวยการความสะดวกสบายให้ ทำอะไรไม่พอที่จะได้ก็ได้อีกได้ ไม่พอที่จะรำรวยก็รำรวยเป็นเรื่องแปลกสำหรับผู้ไม่เคยปฏิบัติ แต่เป็นเรื่องปกติสำหรับผู้ที่สวดหรือเจริญพุทธมนต์ประจำ จะเห็นผลได้อย่างน่าอัศจรรย์ เช่น ทำธุรกิจ การงานใดๆ ก็ไม่ติดขัด แม้มีปัญหา ก็จะแก้ไขในเร็วพลัน ไม่ล้มละลาย ฟื้นตัวได้เร็ว เป็นต้น เพราะอานิสงส์ส่วนหนึ่งมาจากการแผ่ไปยังมนุษย์และเทพดานั่นเอง ในลักษณะแผ่เมตตาจิต^๙โดยปกติแล้ว จิตของมนุษย์จะระคนไปด้วย ความโลภ ความโกรธ และความหลง มีอคติธรรม ๔ ประการในขันธสันดานเป็นพื้นอยู่แล้ว แต่หากมาสวดมาสาธยายพระปริตรประจำหรือท่องบ่นพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ เนิื่องนิตยแล้ว ย่อมปรับสภาพจิตให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และรู้จักบำเพ็ญคุณประโยชน์เกื้อกูลต่อบุคคลอื่น เช่น รู้จักการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือสังคมของตนเอง ช่วยเหลือคนยากจนโดยไม่เห็นแก่ตนจนเกินไป^{๑๐}

๔.๑.๑ ด้านพิธีกรรม

พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอเป็นพิธีกรรมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมา นานจนถึงปัจจุบันนี้ ไม่ได้ละเลยประเพณีและพิธีกรรมที่บรรพบุรุษได้เป็นผู้วางรากฐานแห่ง ความเชื่อจนกลายเป็นหลักปฏิบัติในทางศาสนา หลักฐานที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของพิธีกรรมคือ การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอและประชาชนในชุมชนโดยช่วยกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมงานจนถึง ขึ้นพิธีกรรมในช่วงสุดท้ายและยังทำให้ชุมชนบ้านโคกมอได้เรียนรู้ถึงหลักการ วิธีการ และขั้นตอนของ การทำงานเป็นกลุ่มเป็นคณะร่วมกันของคนในชุมชน และยังได้แบ่งหน้าที่กันจัดการแบ่งงานตาม ความสามารถ ความรู้ ความถนัดของแต่ละคน

^๙ สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญากรณ์, (เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑), วันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ, (เจ้าอาวาสวัดบ้านร่องคำ), วันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, (เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอ), วันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

รับผิดชอบเพื่อให้พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเกิดความสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน

เมื่อมีพิธีกรรมในชุมชนก็จะมีกลุ่ม ดังกล่าวยื่นมือเข้าช่วยเหลือ พระสงฆ์ให้คำปรึกษา ดูแลอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามขั้นตอน และดำเนินการได้ถูกต้องตามแบบพิธีกรรมของชาวบ้านเพราะเชื่อว่าถ้าทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ถูกต้องตามประเพณีนิยมสามารถทำให้อายุยืนยาวและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ป่วย สามารถช่วยรักษาความเจ็บป่วยให้หายได้หรือจัดทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุในงานมงคลต่างๆ เพื่อให้ เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและครอบครัวให้เจริญก้าวหน้าหรือเป็นการเสริมสร้างบารมีให้กับ ตนเอง เชื่อว่าคุณของพระรัตนตรัยมาปกป้องรักษาให้รอดพ้นจากอันตรายได้เพราะมีความเชื่อมั่น ในพิธีกรรม ให้ยึดถือตามหลักคำสอนทางศาสนาเป็นแนวปฏิบัติที่ได้สืบทอดกันมาอันยาวนาน มีการถ่ายทอดให้ลูกหลานได้ปฏิบัติ เช่น ถ้ากลุ่มนี้ไม่สามารถจะทำกิจกรรมเกี่ยวกับพิธีกรรม นี้ได้เนื่องจากวัยหรืออุปสรรคของสังขารร่างกาย คนรุ่นลูกรุ่นหลานที่อายุน้อยจะได้รับ การถ่ายทอดและจัดเวลาอบรมให้เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในกิจกรรมทุกๆ ครั้ง ก็จะได้ซึมซับช่วยกันสืบสานพิธีกรรมนี้ให้คงมีอยู่ต่อไปหรือได้มีการอนุรักษ์โดยการจัดทำพิธีนี้เป็นประจำทุกปี เพื่อไม่ให้พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ นี้ถูกลืมหรือสูญหายไปและคนรุ่นนี้ก็จะชักชวนคนรุ่นหลังให้เข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมและถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ที่ตนมีให้รุ่นหลังได้ปฏิบัติต่อไป

เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคระหว่างการทำงานทุกคนต่างช่วยกันแก้ปัญหา หาแนวทางแก้ไขให้ปฏิบัติเป็นไป ในทางเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นุชนรุ่นหลังและชุมชนอื่นๆ จากการศึกษาในครั้งนี้ จึงพบว่า ประชาชนในชุมชนบ้านโคกมอนส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมต่อพิธีกรรม สืบชะตานี้อยู่มากเพราะประชาชนยังมีความเลื่อมใส ศรัทธาต่อพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ นี้อย่างไม่ เปลี่ยนแปลง สังเกตได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมงานและการเข้าร่วมในพิธีกรรมมีจำนวนคนที่เข้าร่วมมากขึ้นทุกปี

พิธีกรรมตามเทศกาลเฉพาะที่ปรากฏในสังคมไทยซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นั้น น่าสังเกตว่าในแต่ละปีจะมีเทศกาลถือศีลเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลในเรื่องของการรักษาจิตใจให้สงบ ไม่โกรธ ไม่อิจฉาริษยา พร้อมกับการรักษาสุขภาพกายไปในตัว^{๑๑} พิธีกรรมนี้มักจะเกี่ยวข้องกับเทวดา หรือผีที่ปกปักษ์รักษาและคุ้มครองหมู่บ้าน เป็นพิธีกรรมที่ชาวบ้านทุกครัวเรือนในหมู่บ้านจะต้องมีส่วนร่วม เพื่อสวัสดิภาพ ความมั่นคง ความเจริญของหมู่บ้าน อย่างเช่น

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมภรณ์,เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง , วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

การเลี้ยงผีเจ้าเมืองของชาว^{๑๒} ผู้ที่ร่วมพิธีกรรมเป็นประจำ ว่า ประเพณี – พิธีกรรม หรือกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ เหล่านี้ มีบทบาทในการทำให้สมาชิกมีความรู้สึกกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นโอกาสที่จะได้ร่วมทำบุญทำทาน ถิ่นเลี้ยง และรื่นเริงสนุกสนานร่วมกัน หนุ่มสาวก็มีโอกาสพบปะกัน อีกทั้งยังเป็นเหตุให้มีการรวมญาติรวมมิตรที่อาศัยอยู่ห่างไกลได้มาร่วมสังสรรค์กันทั้งหมดนี้คือ พิธีกรรมที่จะทำให้ทุกคนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคมหรือประเทศชาติในที่สุด นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน หากใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ก็เท่ากับว่าเราไม่ตกเป็นทาสของพิธีกรรม แต่เป็นนายของพิธีกรรม แต่มีข้อน่าสังเกตว่า เทศกาลสงกรานต์ในระยะหลังมานี้ กลับกลายเป็นความเชื่อในสิ่งเดียวกันย่อมนำมาซึ่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความกลมเกลียวที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ไปด้วยกัน ซึ่งส่งผลถึงความเป็นปึกแผ่น ความเข้มแข็งของสังคมในที่สุด ดังนั้น ความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ โดยเฉพาะเรื่องผี เรื่องวิญญาณ จึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่มนุษย์ต่อไป เพราะเมื่อถึงจุดหนึ่งที่ความคิดทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบข้อสงสัยของมนุษย์ได้เราก็มักจะไปที่ระบบ ความเชื่อ^{๑๓}

๔.๑.๒ ด้านหลักธรรม

ความเกี่ยวข้องของพิธีกรรมสืบชะตากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามตำนานในทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมต่อชะตาดำเนินขึ้นเมื่อครั้งพุทธกาล มีพระสงฆ์เป็นผู้ประกอบพิธี สวดเจริญพระพุทธมนต์อันมีหลักธรรมแฝงอยู่ เช่น การทำดีได้ดี การทำชั่วได้ชั่ว การให้ทาน รักษาศีล และมีหลักธรรมที่ปรากฏคือ

ขันติ แปลว่า ความอดทน เป็นลักษณะความเข้มแข็งของจิตใจในการพยายามทำความดี และถอนตัวออกจากความชั่ว ที่ว่า อดทน ก็ความอดทนนั้น ขอให้เข้าใจว่า มีความอดทนต่อฝ่ายที่ไม่ดี เพื่อยืนหยัดอยู่ในทางที่ดีให้ได้ ไม่ใช่หมายความว่า ใครตกอยู่ในสภาพเดิม นั้น เสมอไปหาไม่ได้ เช่น เป็นคนขลาดจนแล้วก็ทนอยู่ในความขลาด ไม่พยายามชวนขวยหาทรัพย์ หรือตัวเองเป็นคนขี้เกียจร้านงานการไม่ทำ แม้จะถูกคนอื่นสับใจอย่างไรก็ทนเอา อย่างนี้ไม่ใช่ขันติ ไม่ใช่ความอดทน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะความ “ตายด้าน” หรือ “ ” เท่านั้น ขันติ ๔ สถาน ขันติจำเป็นสำหรับคราวที่เราต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้เราหันเหไปจากทางที่ดี เหตุการณ์ดังกล่าวนี้มีอยู่ ๔ ประเภท เพราะฉะนั้นในทางพระพุทธศาสนา ท่านจึงกำหนดไว้ว่า พึง

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตฺตโม ,เจ้าอาวาสวัดบ้านคอนคู , วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสอน ปาโส ,ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายสมบุรณ์ แสนมาตย์, อดีตผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

บำเพ็ญขันติในที่ ๔ สถาน คือ ๑. อุตทนต่อความลำบาก ๒. อุตทนต่อความทุกข์เวทนา ๓. อุตทนต่อความเจ็บใจ ๔. อุตทนต่ออำนาจกิเลส

ความอุตทนต่อความเจ็บใจ หมายความว่า เมื่อถูกผู้อื่นกระทำล่วงเกินให้เป็นที่ขัดใจ เช่น ถูกด่าว่า หรือสบประมาท ผู้ขาดขันติ ย่อมเดือดดาลแล้วทำร้ายตอบ ด้วยการกระทำอันร้ายแรงเกินเหตุ เช่นว่า เหน็บแถมด้วยวาจาหยาบคายหรือก่อความวิวาท ตีรันฟันแทง สร้างเวรกรรมไม่สิ้นสุด เป็นทางนำมาซึ่งความหายนะแก่ตัวและครอบครัว แต่ผู้มีขันติ ย่อมรู้จักอดทนสอนใจตัวเองหาวิธีแก้ไขให้เรียบร้อย เป็นผลดีด้วยความสงบ ความอุตทนต่ออำนาจกิเลส หมายความว่า ความอุตทนต่อความเจ็บใจในข้อ ๓ นั้น เป็นความอุตทนต่ออารมณ์ ข้างฝ่ายพลัดพลิน เช่น ความสนุก การเที่ยวเตร่ การได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่เหมาะ ไม่ควร เป็นต้น อารมณ์ที่น่ารัก น่าพอใจ คุณก็น่าจะต้องใช้ความอดทนอะไร เพราะไม่ทำให้เราลำบาก แต่ที่ต้องใช้ความอดทน เพราะทำให้เราเสียหายได้ คนที่ไม่มีขันติ มักจะทำการมอันน่าบัดสีต่าง ๆ ได้ เพราะอยากได้สิ่งที่ตนรัก เช่น รับสินบน ผิดลูกเมียเขา เห็นเงินตาโต รู้มาก เหม่เหม่มาอำนาจ จี้อ้ออวด เป็นต้น ก็การอดทนต่ออำนาจกิเลสเหล่านี้ ว่าโดยย่อ ๆ คือ อุตทนต่ออำนาจความอยาก นั่นเอง

สติ แปลว่า ความระลึกได้ ความนึกขึ้นได้ ความไม่เผอเรอ นึกคิดขึ้นได้ การคุมจิตไว้ในกิจ หมายถึง อาการที่จิตนึกถึงสิ่งที่จะทำอะไรได้ นึกถึงสิ่งที่ทำคำที่พูดไว้แล้วได้ เป็นอาการที่จิตไม่หลงลืม ระงับยับยั้งใจได้ ไม่ให้เลินเล่อพลั้งเผลอ ป้องกันความเสียหายเบื้องต้นยับยั้งชั่งใจไม่บูมบ่าม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความไม่ประมาทสติ เป็นธรรมมีอุปการะมาก คือทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ เป็นเจตสิกชนิดหนึ่ง สตินั้นหากนำมาใช้กับทางโลกทั่วไปก็ย่อมมีประโยชน์มหาศาลอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การคิดอ่านย่อมเป็นระบบ จิตย่อมมีสมาธิในการทำกิจการงานใด ๆ อารมณ์มักจะเป็นปกติ ไม่ค่อยโกรธ เกรียด หรือทุกข์ใจอะไรมา ๆ กล่าวโดยรวมคือย่อมเกื้อกูลชีวิตประจำวันทางโลกได้อย่างดีซึ่งเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจน ถ้ารู้เนื่อง ๆ มาก ๆ เข้าจนเป็นมหาสติ ก็จะได้ประโยชน์จากทางธรรมด้วย การที่เรามีสติอยู่เนื่อง ๆ รู้ตัวบ้าง ไม่รู้ตัวบ้าง ทำอย่างติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ก็เพื่อให้สติเกื้อกูลต่อการ “เห็นความจริง” ความจริงนี้เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดก็คือกายกับใจจุดหมายของการรู้ก็เพื่อให้เห็นความจริง อันได้แก่นิจจัง ทุกขัง อนัตตาว่ากายและใจของเรานั้นเป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่ว่าเรา

วิริยะแปลว่า ความเพียร ความพยายาม ความกล้าที่จะลงมือทำ ภาวะของผู้กล้า เป็นแนวทางให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามประสงค์ หมายถึง การลงมือปฏิบัติลงมือทำงานที่ตนชอบที่ตนรัก ทำด้วยความพากเพียรพยายาม ทำด้วยความสนุก กล้าหาญ กล้าเผชิญกับความทุกข์ยาก ปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น หากมีอุปสรรคข้อขัดข้องใดๆ ก็เพียรกำจัดปิดเป่าไปให้หมดสิ้นไปโดยไม่ย่อท้อ ไม่สิ้นหวัง เดินหน้าเรื่อยไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายคือ ความสำเร็จ"วิริยะ" เป็นเหตุ

ให้กล้างมือทำงานและกล้าเผชิญปัญหาอุปสรรคต่างๆ ขณะทำงาน ตรงกันข้าม หากขาดความเพียรพยายามเสียแล้วก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

ฉันทะ หรือ ความพอใจชอบใจในสิ่งที่ตั้งใจ ความอยากทำ นี่เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้นเป็นประจำแก่ตัวเอง เพราะมีประโยชน์ มีคุณค่า นำพาชีวิตไปสู่ทางที่ตั้งใจ เหมาะสม แล้วเราจะทำให้ “ฉันทะ” เกิดขึ้นได้อย่างไร? คงตอบได้เพียงว่า ให้ใช้เหตุผลมองไปที่ “คุณค่าแท้” หรือประโยชน์ หรือสิ่งที่ตั้งใจและพิจารณาแยกแยะปัจจัยต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งนั้นๆ และต้องทำให้เสร็จ สำเร็จ ดังนั้น ขอยกตัวอย่างที่พอจะเห็นได้เรื่องหนึ่ง คือ

ปัญญา แปลว่า ความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องราวปณฺณคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างงมงาย ปัญญา ทำให้เกิดได้ 3 วิธี คือ

๑ โดยการสดับตรับฟัง การศึกษาเล่าเรียน (สุตมยปัญญา)

๒ โดยการคิดค้น การตรึกตรอง (จินตามยปัญญา)

๓ โดยการอบรมจิต การเจริญภาวนา (ภาวนามยปัญญา)

ทำให้ความจำดี ปัญญาดี ดูได้ง่ายๆ จากเด็กวัยเรียนที่สวดมนต์จะเรียนเก่งขึ้น เหตุผล คือการสวดมนต์เป็นประจำทำให้เกิดสมาธิ เพราะ จิตใจจะจดจ่อกับบทสวด ซึ่งเมื่อมีสมาธิภัยสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ไม่เกิดขึ้นได้^{๙๕}

สร้างความเชื่อมั่น บุคลิกดี เพราะบทสวดมนต์มักมีความหมายที่ส่งเสริมให้เกิดกำลังใจ ผู้มีกำลังใจ จิตใจเข้มแข็ง ก็มักจะมีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้เกิดเป็นความมั่นใจในตนเอง โดยแต่ละบทสวดมนต์จะแทรกคำสอน คำพูดในเชิงสร้างสรรค์ เมื่อผู้สวดมีศรัทธาต่อบทสวดมนต์เหล่านั้น ก็จะสร้างพลังจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งผู้ที่มั่นใจในตนเองจะแสดงออกทางบุคลิก ลักษณะท่าทาง ทำให้เป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป^{๙๖} การสวดมนต์ จะทำให้ใจปลอดโปร่งจากเรื่องต่างๆ บวกกับความเชื่อว่า การสวดมนต์เป็นการประกอบกรรมดี ผู้สวดมนต์จึงเกิดความปลื้มปิติทำให้เกิดจิตใจที่สงบ และรู้สึกเป็นคนมีเหตุมีผลมากขึ้น^{๙๗} ผู้ที่สวดมนต์จะเป็นคนที่มีสติ เป็นคุณธรรมที่เกิดเองไม่ได้ ต้องทำให้เกิดขึ้นด้วยการฝึกฝนคือสวดมนต์นานๆ ไปจะสามารถรวบรวมจิตใจให้แน่วแน่วด้วยการมีสติอยู่

^{๙๕} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์รัชทองไหล มหัทธโน, เจ้าอาวาสวัดคงเค็ง, วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๙๖} สัมภาษณ์ พระอธิการนิคม อาสโภ, เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์, วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๙๗} สัมภาษณ์ พระมหาฉวี ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

ตลอดเวลา^{๘๘} ผู้ที่สวดมนต์นามๆทำมีความอดทนมากไม่ตกไปในอำนาจ โทโสโมโหง่าย บางคนมี อดทนต่อความเจ็บป่วยเป็นเลิศ กระทำความชั่วต่าง ๆ ก็มี แต่ผู้มีขันติย่อมรู้จักอดกลั้นทนทานไม่ ปล่อยตัวให้เสีย หรือตกไปในทางชั่วดังกล่าวนี้^{๘๙}

๔.๑.๓ ด้านสร้างศรัทธาแก่ผู้เข้าร่วมพิธี

ชุมชนบ้านโคกมอนมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ จะเห็นได้จากปรากฏการณ์ และ การแสดงออกเป็นกิจกรรมพิธีกรรมตามประเพณีต่างๆ ของชุมชนโดยเฉพาะพระสงฆ์เป็น ผู้นำศรัทธาชาวบ้าน เช่น การทำบุญอุทิศ จินบ้านใหม่ แต่งงาน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ทำต่อเนื่องสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันเพื่อเป็นการยึดเหนี่ยว จิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความเป็นสิริมงคล เกิดขวัญ และกำลังใจในการดำรงชีพ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังคงยึดถือเป็น ประเพณีสืบทอดต่อกันมาและมีการรักษาไว้ ปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวจะมีชาวบ้านเข้าร่วมมากขึ้น แต่ผู้อาวุโสในชุมชนได้พยายามสืบทอด รักษา ประเพณีไว้โดยการถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นหลังใน รูปแบบของพิธีกรรมและกิจกรรมในชุมชน สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

จากการสังเกตจะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านโคกมอนยังนิยมนำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อ ต่ออายุ มาใช้กันอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมประเพณีโดยอาศัยกลไก ทางด้านพิธีกรรมของพระสงฆ์และกระบวนการปฏิบัติ โดยสร้างศรัทธาให้กับกลุ่มบุคคลที่ เกี่ยวข้องสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีไปยังอนุชนรุ่นหลังโดยการพาไป ศึกษาดูงาน การ ประกอบพิธีกรรม งานประเพณีต่างๆ เช่น นล่องกุฏิ วิหาร เข้าพรรษา ออกพรรษา ที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านเพื่อเป็นการย้ำเตือนให้อนุชนได้รักและหวงแหน วัฒนธรรม ประเพณีของตนซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การธำรงรักษาประเพณีในกระแสโลกใหม่ เนื่องจาก ปัจจุบันสังคมมีการรับเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการทำงานและการดำรงชีพ อันทำให้เกิดความสะดวกสบายมากขึ้นอาจมีผลทำให้ชุมชนนี้ละทิ้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิมหันเข้า สู่วิถีชีวิต ใหม่อันจะทำให้เกิดผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีที่มีอยู่เดิมของชุมชนได้ใช้ศรัทธา เอาความ เชื่อเป็นหลัก^{๙๐} คือ ไม่เกิดจากการรู้ความจริง ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชนบ้าน โคกมอนสามารถจำแนก ออกเป็น ๓ ระดับคือ

๑. ความเชื่อทางด้านศาสนาพุทธ ชุมชนบ้านโคกมอนมีการยอมรับนับถือหรือยึดมั่นใน สิ่งใด สิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน เช่น การนับถือพระพุทธเจ้าและคำสั่งสอนหรือ

^{๘๘} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตมโน, เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนคู่, วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองทุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองทุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

หลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มีพระรัตนตรัยทั้ง 3 มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและ เคารพสักการะบูชากราบไหว้

๒. ความเชื่อทางพราหมณ์ ก่อนที่จะมีพิธีกรรมทางศาสนาจะมีพิธีกรรมทางพราหมณ์ก่อน เช่น การปลูกสร้างบ้านหรือทำพิธีขึ้นบ้านใหม่ ก่อนทำพิธีทางศาสนาพุทธจะมีการขึ้นกรูหรือทำแท่งสี่บอกเทพอารักษ์เจ้าที่เจ้าทางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อน หรือก่อนจะทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ จะต้องมีการสังเคราะห์ก่อนเพื่อขับสิ่งชั่วร้ายออกไปจากร่างกายโดยมคทายกจะเป็นผู้ทำพิธี

๓. ความเชื่อในเทวดา/ผีตาง เชื่อกันว่าเจ้าที่เจ้าทาง ผีตางเทวดา อำนาจลี้ลับลึกลับสามารถบันดาลผลต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับคนหรือครอบครัวได้ ดังนั้น จึงเกิดมีการเช่นสร้างให้สิ่งสมมุติเหล่านี้เมตตาบันดาลให้เกิดผลดีแก่ตนและครอบครัว ชุมชนบ้านโคกมอนเป็นชุมชนที่นับถือพุทธศาสนา มีความเชื่อในเรื่องสวรรค์ นรก เชื่อเรื่องการเกิด การตาย พิธีกรรมแบบชาวบ้านมิได้กระทำ ไปด้วยความไม่มีเหตุไม่มีผล ที่จัดทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุขึ้นมานั้นเพราะมีความเชื่อว่าเมื่อบุคคลใด หรือครอบครัวใดเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่สบาย ถูกภูตผีปีศาจมาเบียดเบียนทำร้าย หรือมีเคราะห์เกิดขึ้น คนในชุมชนต้องจัดทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเพื่อเสริมดวงชะตาชีวิตให้เจริญรุ่งเรืองพ้นจาก อันตราย เสนียดจัญไรทั้งหลายให้หายไปจากชีวิต ชุมชนบ้านโคกมอนมีความเชื่อเรื่องของเวรกรรม เรื่องบุญบาปว่าผู้ใดทำความดีย่อมได้รับผลของกรรมดี ผู้ใดทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เมื่อเป็นความเชื่อ ก็ต้องพึ่งอาศัยสิ่งที่อยู่นอกตัว คือขึ้นต่ออำนาจดลบันดาล รออานาจนอกตัว ต้องอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วย สิ่งอื่นภายนอกนั้นมาทำให้เรา โดยเราไม่ต้องทำเอง และเราทำเองไม่ได้^{๒๑}

เหตุทั้ง ๓ อย่างดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดกำลังใจ เกิดความอุ่นใจ ปลอดภัยประโลมใจ จึง เบาใจ แต่ก็ทำให้เราไม่ดิ้นรนขวนขวายเช่นกัน กล่าวโดยสรุปหลักศรัทธานี้เป็นพื้นฐานนำไปสู่ความเชื่อเรื่องความเชื่อ

ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)อธิบายไว้ใน “พุทธธรรม” เพื่อให้พิจารณาเปรียบเทียบ ขอนามาเสนอโดยย่อดังต่อไปนี้

๑. ศรัทธาเป็นเพียงขั้นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาปัญญา เป็นขั้นต้นที่สุด

๒. ศรัทธาต้องเป็นความเชื่อที่เนื่องด้วย เหตุผล คือมีปัญหารองรับ และเป็นทาง สืบต่อแก้ปัญหาได้ มิใช่เพียงความรู้สึกมอบตัวมอบความไว้วางใจให้สิ้นเชิง โดยไม่ต้องถาม หาเหตุผลอันเป็นลักษณะทาง

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายสมบุญ แสงมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๓. ศรัทธาที่เป็นความรู้สึกฝ่ายอาเวกด้านเดียว ถือว่าเป็นความเชื่อที่มงาย เป็นสิ่งที่จะต้องกำจัดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง ส่วนความรู้สึกฝ่ายอาเวก ที่เนื่องอยู่กับศรัทธาแบบที่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่นำมาใช้ในกระบวนการปฏิบัติธรรมให้เป็นประโยชน์ได้มากพอสมควร ในระยะต้นๆ แต่จะถูกปัญญาเข้าแทนที่โดยสิ้นเชิงในที่สุด

๔. ศรัทธาที่มุ่งหมายในกระบวนการพัฒนาปัญญานั้น อาจให้ความหมายสั้นๆ ว่าเป็นความซาบซึ้งด้วยมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนมองเห็น คือมั่นใจตนเองโดยเหตุผลว่า จุดหมายที่อยู่เบื้องหน้านั้นเป็นไปได้จริงแท้ และมีค่าควรแก่การที่ตนจะดำเนินไปให้ถึง เป็นศรัทธาที่เร้าใจให้อยากพิสูจน์ความจริงของเหตุผลที่มองเห็นอยู่เบื้องหน้านั้นต่อๆ ยิงๆ ขึ้นไป เป็นบันไดขั้นต้นสู่ความรู้ตรงข้ามกับความรู้สึกมอโง่งให้แบบอาเวก ซึ่งทำให้หยุดคิดหาเหตุผลต่อไป

๕. เพื่อควบคุมศรัทธาให้อยู่ในความหมายที่ถูกต้อง ธรรมหมวดใดก็ตามในพุทธธรรม ถ้ามีศรัทธาเป็นส่วนประกอบข้อหนึ่งแล้ว จะต้องมีปัญหาเป็นอีกข้อหนึ่งด้วยเสมอไป และตาม^{๒๒}

การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีพ การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้านทุกระดับ ทั้งทางกาย วาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญา ถ้าเป็นการดำเนินชีวิตหรือครองชีวิตอย่างถูกต้อง ทำให้มนุษย์เป็นอิสระ มีจิตใจไร้ทุกข์อย่างแท้จริง^{๒๓} ปัจจุบันเป็นผลมาจากการตอบสนองความต้องการ ของชาวบ้านที่ยังยึดติดอยู่ในความเชื่อดั้งเดิมของผู้คนหลากหลายเชื้อชาติที่อยู่ในดินแดนไทย อันได้แก่ ความเชื่อและการปฏิบัติของศาสนา พราหมณ์และผี...ดังจะเห็นการผสมผสานชัดเจนในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาของชาวพุทธไทย เช่น พิธีทำขวัญ และพิธีสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา เป็นต้น^{๒๔}

พิธีสวดมนต์ของพระพุทธศาสนาที่มีจุดหมายเดิมแท้เป็นเพื่อพร่ำสอนให้คนทั้งหลายได้ศึกษาแล้วเกิดปัญญานำพาชีวิตให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องนั้น จึงได้ถูกอำนาจไสยเวทหรือแนวคิดของพุทธศาสนamahayanและในคัมภีร์พระเวทของพราหมณ์ ครอบงำให้คนทุกหมู่เหล่าเชื่อตามระบบโครงสร้างของลัทธิตน โดยสร้างค่านิยมให้เกิดความกลัว^{๒๕} พุทธศาสนาในปัจจุบันถูกมองว่าสอนให้คนทั้งหลายหลงมัวเมาอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ละเลยหลักของสัจจะและหลักของเมตตากรุณาไปมุ่งเน้นวิชาคาถาอาคมส่งผลให้ทุกคนมีความเข้าใจต่อการสวดมนต์ ว่าเป็นการอ่อนน้อมต่อสิ่ง

^{๒๒} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, หน้า ๖๔๓-๖๕๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาคิตติวิมล, เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒, วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญารักษ์, เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑, วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ, เจ้าอาวาสวัดบ้านร่องคำ, วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

ศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถดลบันดาลให้ตนเองมีความสุขพ้นทุกข์ ให้มีความร่ำรวยเงินทอง ปลอดภัยจากสรรพทุกข์ สรรพภัย และสรรพโรค โดยไม่ต้องปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา^{๒๖}

๔.๑.๔ ด้านสังคม

แท้จริงแล้วในการอนุรักษ์นั้นต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย คือ หน่วยงานของรัฐและประชาชนแต่เท่าที่ผ่านมาในภาคเหนือตอนบนของไทยเรา การอนุรักษ์มักจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานรัฐการที่มีความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีต่อมาได้เกิดแนวคิดว่าการอนุรักษ์ที่ถูกต้องนั้นควรจะอยู่บนพื้นฐานที่แท้จริงของสังคม คือ จะต้องมียุทธศาสตร์มาจากประชาชนซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและประเพณีที่กำลังถูกทำลายมากที่สุด แนวความคิดดังกล่าวนี้มักจะเรียกกันว่า การจัดการโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีนั้นถือว่าจุดสำคัญของการอนุรักษ์อยู่ที่ตัวประชาชน การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพในตัวของคนเอง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนถ้าหากจะแยกพิจารณาแล้วสามารถกล่าวได้เป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

การจัดเทศกาลทางสังคมเป็นกระบวนการที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องด้วยตลอดเวลา ตั้งแต่วัยเด็กที่ต้องเรียนรู้ระเบียบและวิธีปฏิบัติขั้นพื้นฐานกับบุคคลในวงแคบๆ คือ บิดามารดา ญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นกลุ่มเล็ก ดังนั้น ครอบครัวจึงเป็นองค์กรแรกที่ทำหน้าที่จัดเทศกาลทางสังคมให้กับมนุษย์เพราะครอบครัวเป็นผู้เลี้ยงดูบุคคลตั้งแต่เป็นทารก ครอบครัวจะดูแลความเจริญเติบโตทางร่างกายของทารก ในขณะที่เด็กก็ค่อยๆ จัดเทศกาลทางสังคมเท่าที่ทารกจะสามารถเรียนรู้ได้ในระยะสั้น เช่น การสอนให้เด็กออกเสียงเรียกพ่อแม่ซึ่งเป็นภาษาที่ออกเสียงง่าย สอนให้รู้จักขับถ่ายเป็นเวลาและถูกสถานที่ ระยะนี้ทารกจะรู้จักเรียกร้องการเลี้ยงดูด้วยการร้องซึ่งจะเป็นเครื่องหมายของความหิว ต้องการอาหาร ความไม่สบาย เช่น ปวดท้อง เป็นต้น กระบวนการอบรมเด็กในตอนนี้ส่วนใหญ่มารดาจะเป็นผู้ฝึกอบรม^{๒๗}

ลำดับลักษณะการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ เริ่มต้นด้วยการเข้าร่วมในการประชุมที่จัดทำขึ้นตามวาระต่างๆ มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นที่จะพิจารณา ร่วมตีความ ในประเด็นปัญหาเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด หากในที่ประชุมมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหา อย่างหลากหลายจะต้องออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านในประเด็นนั้นๆ หากมีความจำเป็นต้อง คัดเลือกผู้รับผิดชอบดำเนินการจะต้องร่วมกันออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ในขั้น การ

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมภรณ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๒๗} ทิตยา สุวรรณชัย, สังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๗), หน้า ๔๘.

ดำเนินงานเสร็จสิ้นสมบูรณ์หลังจากนั้นร่วมกันใช้ประโยชน์จากโครงการพร้อมกับร่วมกันดูแลรักษาในโครงการให้อยู่ในสภาพที่ดีและประการสุดท้ายหากโครงการเกิดชำรุดเสียหายจะต้องดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมร่วมกับผู้นำการมีส่วนร่วมในการรับฟังการประชาสัมพันธ์โครงการ แผนงาน โดยมีการแสดง ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนชุมชนในการเข้ามา ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานราชการ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนตาม แผนงานที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ คือ การได้เข้าร่วมในการใช้ประโยชน์ ตลอดจนการบำรุงรักษา การมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า การพัฒนาจะต้องเริ่มต้นที่ครอบครัว ซึ่งเป็นจุดที่เราเริ่มต้นได้ทันที มารดาบิดาเป็นพรหมของลูก เป็นครูคนแรกหรือเป็นอาจารย์ต้น เป็นเสมือนบุคคลต้นแบบ (Model Persons) ให้แก่ลูก หน้าที่สำคัญของพรหมก็คือ “การแสดงโลกนี้แก่ลูก” หมายถึง การนำเสนอโลกนี้แก่ลูก บิดามารดาจะนำเสนอโลกในภาพอย่างไรสำคัญที่สุด เด็กจะเห็นโลกอย่างไร มีทัศนคติ มีท่าทีต่อโลกอย่างไร อยู่ที่บิดามารดาเป็นผู้ชักนำ โดยรู้ตัวบ้างไม่รู้ตัวบ้าง ถ้าบิดามารดาไม่ฉลาดก็อาจจะทำให้เด็กได้ภาพที่เลวร้ายรุนแรง ทำให้เกิด Emotions และ Attitudes คือ ความรู้สึกและทัศนคติต่อโลกในทางลบเสียหาย^{๒๘} เด็กๆ จะเรียนรู้และทำตามแบบอย่างจากบิดามารดา พฤติกรรมที่ดีจะถูกถ่ายทอดไปยังเด็กและปรากฏให้เห็น เด็กที่แสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น เกเรขบถ ปฏิเสธ หรือแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อบิดามารดา เนื่องจากการได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมดังกล่าวจากบิดามารดา

จากการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการในเขตตำบลป่าสังข์สรุปได้ถึงการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ปัจเจก บุคคล กลุ่มคนหรือองค์กรประชาชนได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ โดยปราศจาก ข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอกและเป็นไปเพื่อสนองต่อความต้องการของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งมีอำนาจอิสระในการแข่งขัน ผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาให้สมาชิกด้วยความพึงพอใจ และผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการด้วย^{๒๙} การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การร่วมคิดแก้ไขปัญหา การดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน ^{๒๙} เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมกัน

^{๒๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร :มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๔๒-๔๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน ,เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

รับผิดชอบ ในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น พร้อมทั้งจะอุทิศตน เพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง^{๓๐} การมีส่วนร่วม เป็นการเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้อง ดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจการกระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับการทำให้ประชาชนเข้มแข็ง บนพื้นฐานของตนเองเป็นสำคัญ

๔.๒ ต่อชาวบ้านโคกมอน

ผลจากการจัดพิธีกรรมสวดพระปริตรต่อชาวบ้านโคกมอนนั้น ได้มีผลต่อในหลายๆ ด้านของชาวบ้านโคกมอนคือ ด้านสุขภาพจิต ด้านสุขภาพกาย ด้านความศรัทธาเชื่อมั่น และด้านสังคมชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจะได้ขยายผลต่อไป

๔.๒.๑ ด้านสุขภาพจิต

ความเชื่อทำให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุทำจิตใจดีขึ้นและมีกำลังใจ ในการที่จะสู้ชีวิตต่อไปผู้ที่เคยเข้าพิธีกรรมจะชักนำคนอื่นให้เข้าร่วมพิธีกรรมอีก จากความเชื่อนี้จะกลายมาเป็นการยอมรับ เมื่อคนในครอบครัวเกิดการยอมรับจะมีการชักชวนบุคคลอื่นเข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ นอกจากนี้ มีการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ที่ตนได้รับมาบอกต่อๆ กันไปจนกลายเป็นการสร้างค่านิยม เกิดการยอมรับอย่างไม่รู้ตัว ดังจะเห็นได้ว่าครอบครัวและคนในชุมชนบ้านโคกมอนให้การยอมรับ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เนื่องจากเป็นพิธีกรรมที่ได้ปฏิบัติกันมานานและชุมชนบ้านโคกมอนก็ได้มีการจัดทำ พิธีกรรมกันในครอบครัวบ่อยครั้งจนกลายมาเป็นประเพณีที่มีเอกลักษณ์และความเด่นของ พิธีกรรมในชุมชน นอกจากนี้ในชุมชนบ้านโคกมอนเกือบทุกครอบครัวมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เพราะเมื่อมีการจัดทำพิธีกรรมนี้บ่อยๆ ก็จะมาช่วยกันจัดเตรียมงาน จนคนในชุมชนบ้านโคกมอนสามารถเป็นต้นแบบถ่ายทอดความรู้นี้ให้ชุมชนอื่นต่อไปได้อีก สุขภาพจิตนายหมายถึงสภาวะของจิตใจที่มีความสดชื่น แจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงเป็นปกติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ดี สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และปราศจากความขัดแย้งหรือความสับสน ภายในจิตใจ^{๓๑}

^{๓๐} สัมภาษณ์นายสุด เชิดกร ,ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายประดับ คู่กระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

จึงสอดคล้องกับพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่าสำหรับการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อไม่ต้องป่วยอย่างสิ้นเชิง คือ การปฏิบัติที่มุ่งหวังผล ทางจิตใจให้สามารถเข้าถึงความปราศจากทุกข์ หรือโรคทางใจอย่างสมบูรณ์ เป็นการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงตามธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายว่า เป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ที่มีลักษณะพื้นฐานสำคัญร่วมกันคือ มีความไม่เที่ยงแท้ถาวร มีสภาพ ถูกบีบคั้นไม่สามารถดำรงสภาพเดิมอยู่ได้โดยไม่เปลี่ยนแปลงไป และความไม่มีตัวตนที่เที่ยงแท้ ถาวรที่ยึดถือไว้ได้ สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเป็นเพียงการประสมกันมีความสัมพันธ์กันเป็นตามเหตุ ปัจจัยที่สนับสนุนเป็นจำนวนมาก ความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นเองในจิตนี้ จะเป็นสิ่งที่กำจัด อวิชชา ตัณหา และอุปาทานที่หลงยึดถือว่าสิ่งต่างๆ มีตัว มีตนขึ้นมา จนกระทั่งเกิดความชอบ ความชัง ซึ่งเป็นสาเหตุแห่งทุกข์ หรือโรค (ทางใจ) ทั้งปวง

ทั้งนี้ เมื่อเกิดการรับรู้และเข้าใจถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ขึ้นแล้วนั้น ผลที่เกิดขึ้นก็ได้เกิดแต่กับเฉพาะมิตด้านจิตใจเพียงด้านเดียว คือ การลดทอนลงหรือ ความปราศจากความทุกข์ทางใจเพียงเท่านั้น แต่จะส่งผลสะท้อนถึงสุขภาพในมิติอื่นๆ คือ การปฏิบัติตนเองในดำรงชีวิตโดยรวมเพื่อการมีสุขภาพกาย ความมีโรคภัยไข้เจ็บน้อย และดำรงตน อยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะและความต้องการ รวมทั้งการปฏิบัติต่อสังคมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิด สภาพสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยพระพรหมคุณาภรณ์ได้แสดงผลที่เกิดจากการเข้าใจกฎ ธรรมชาติที่มีต่อร่างกายไว้ว่า การเป็นอยู่อย่างรู้เท่าทันความจริง คือ รู้จักสิ่งทั้งหลายตามที่มันเป็นแล้วเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้วยปัญญา รู้จักที่จะเข้าไปปฏิบัติโดยประการที่ว่า ทุกข์ในธรรมชาติที่เป็นไปตามสภาวะของมันเองตามธรรมดาของสังขาร จะคงเป็นแต่เพียงสังขารทุกขอยู่ตามเดิม ของมันเท่านั้น ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเป็นพิษเป็นภัยมากขึ้น ทั้งสามารถถือเอาประโยชน์จากสังขารทุกข์เหล่านั้นด้วย โดยเมื่อรู้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นทุกข์เพราะเข้าไปยึดถือด้วยตัณหาอุปาทาน ก็ไม่เข้าไปยึดถือมันไม่เป็นอย่างที่ๆ ไม่สร้างกิเลสสำหรับมาจี้ดวงจำกัดตนเองให้ กลายเป็นตัวการสร้างความขัดแย้งขึ้นมาบีบคั้นตนเองมากขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยปัญญา ซึ่งเป็นการดำรงชีวิตที่ประเสริฐสุดตามหลักพระพุทธศาสนา^{๓๒}

ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคงทางจิตใจ ความรื่นเริงบันเทิงใจ ส่วนของวัฒนธรรมที่สนองความต้องการทางจิตใจก็คือ ศาสนา ความเชื่อ การละเล่นรื่นเริงต่างๆ^{๓๓} เครื่องประกอบพิธีและการประกอบพิธีสวดมนต์ต่ออาณูนี้เต็มไปด้วยสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ ของการคิด การเปรียบเทียบของคนในสังคมชาวบ้านในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี เช่น ไม่น้ำ เป็น สัญลักษณ์ของความยั่งยืน มั่นคง คอยพุงไม่ให้ล้น เสื่อและหมอน เป็นสัญลักษณ์ของ

^{๓๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, หน้า ๗๑.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์ทองไหล มหัทธโน, วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

ความสบาย เหมือนกับได้นอนพักผ่อนทำให้สุขภาพจิตดีไปด้วย^{๓๔}ในการรักษาโรกภัยไข้เจ็บและคล
บันดาลสิ่งที่ต้องการให้จึง จำเป็นต้องอาศัยสุขภาพจิต ด้วยแต่ในปัจจุบันมีผู้ดำเนินการในพิธี ต่างๆ
คือ “เจ้าพิธี” เป็นผู้รอบรู้รายละเอียดเกี่ยวกับพิธีกรรมสามารถปฏิบัติพิธีกรรมนั้นๆ ได้ เช่น กุศลพิธี
หรือพิธีกรรมอันเนื่องการอบรมเกี่ยวกับความดีงาม บุญพิธีหรือพิธีทำบุญเนื่องด้วยประเพณีทำให้
จิตใจดีขึ้น^{๓๕} พิธีกรรมอันผูกจิตมนุษย์เข้าด้วยกันอย่างดีที่สุด คือ การเคารพบูชาบรรพบุรุษ พิธีกรรม
เกี่ยวกับการเคารพ บรรพบุรุษมีอยู่ในหมู่มนุษย์ตั้งแต่เด็กดำบรรพ์ก่อให้เกิดความสามัคคี เมื่อคนเรา
เคารพบรรพบุรุษ ร่วมกันทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่น มนุษย์เท่านั้นที่ทิ้งร่องรอยแห่งความดี
แม้เมื่อแสนปีมาแล้วที่คนเราแสวงหาความสุขทางจิตการสวดมนต์ก็เป็นอีกวิธีอย่างหนึ่งด้วย^{๓๖}

๔.๒.๒ ด้านสุขภาพกาย

ชาวบ้านโคกมอเชื่อว่าถ้ามาประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจะหายจาก
โรกภัยไข้เจ็บ ที่ทำให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงและมีความเจริญก้าวหน้า เป็นการเสริมสร้าง
กำลังใจ ให้ดีขึ้นโดยเฉพาะผู้ที่ป่วยจะช่วยให้ยืนยาวยิ่งขึ้นได้จัดการยอมรับในพิธีกรรม
สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของครอบครัวและชุมชน เมื่อบุคคลในชุมชนที่เคยได้ เข้าร่วมพิธีกรรมมา
โดยตลอดและได้ประจักษ์ถึงความศักดิ์สิทธิ์ และเห็นผลสำเร็จต่อใน การเข้าร่วมพิธีกรรมนี้จนเกิด
ความเชื่อและเมื่อมีการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุในครั้งต่อไป ความเชื่อที่มีอยู่
เดิมจะชักนำให้เข้าร่วมพิธีกรรมอีก จากความเชื่อนี้จะกลายมาเป็นการยอมรับ เมื่อคนในครอบครัว
เกิดการยอมรับจะมีการชักชวนบุคคลอื่นเข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรต่ออายุเพื่อที่จะทำ
สุขภาพร่างกายแข็งแรงหายจากการเจ็บไข้ได้ป่วยความสนใจต่อภาวะสุขภาพทางร่างกาย ภาวะ
ความเจ็บไข้ได้ป่วย สามารถกล่าวทั่วทุกของภิกษุสงฆ์ในสมัยพุทธกาลที่มีการสอบถามถึงภาวะ
สุขภาพร่างกายหรือผู้หลักผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือ รวมไปถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน
ด้วย

เมื่อทำการศึกษาถึงการดูแลสร้างเสริมสุขภาพร่างกายในพระพุทธศาสนา สามารถ
ศึกษาได้ในส่วนพระวินัยของพระภิกษุที่พระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติให้
หมู่ สงฆ์ประพฤติปฏิบัติและมีให้ประพฤติปฏิบัติ พระวินัยมิได้กำหนดไว้เพียงเพื่อให้เกิดสังค
มสงฆ์ เป็นสังคมาอันเหมาะแก่การปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นทางจิตชนิดไม่กลับกำเริบใหม่อีก

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอ, วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ.
๒๕๕๕.

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายหารจันศรี กูเมือง, ชาวบ้านโคกมอ วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายทัด ปาโส, ชาวบ้านโคกมอ วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

เท่านั้น แต่ยังกำหนดไว้เพื่อให้เกิดความเลื่อมใสของประชาชนที่ยังไม่เลื่อมใส และประชาชนที่เลื่อมใสแล้วเกิดความเลื่อมใสยิ่งๆ ขึ้นไป นอกจากนั้นยังพบว่าพระวินัยส่วนหนึ่งกำหนดไว้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพทางกาย ไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพ สามารถนำร่างกายที่มีสุขภาพเพื่อ การปฏิบัติธรรมอันนำไปสู่ความสิ้นทุกข์ทั้งหลายอย่างสิ้นเชิง ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็นตัวอย่าง ดังนี้

๑) การรับประทานอาหาร พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้ภิกษุตลอดจนถึงคฤหัสถ์ให้ เป็นผู้รู้จักประมาณในการบริโภคขบฉัน การรับประทานอาหารให้เพียงพอและพอดีตามความ ต้องการของร่างกายไม่ให้บริโภคมากเกินไป จนเป็นการอึดอัด ไม่สบายกาย ทั้งเป็นการก่อโรค ร้ายต่างๆ ตามมา พระพุทธองค์ตรัสถึงอานิสงส์ของการฉันอาหารมื้อเดียว ทั้งให้พิจารณา ก่อน การบริโภค เพื่อให้เข้าใจถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของการบริโภค ว่าการบริโภคขบฉันทั้งหลายก็ เพียงเพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพ สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยดี ขจัดความทุกข์อันเกิดจากความหิว เพื่อให้สามารถนำร่างกายที่มีสุขภาพไปประพฤติปฏิบัติธรรมเพื่อนำไปสู่ความหลุดพ้นจากความ ทุกข์อย่างสิ้นเชิงในที่สุด นอกจากนั้น พระพุทธองค์ทรงให้เลือกรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ต่อร่างกาย หลีกเลียงสิ่งที่เป็นโทษทั้งหลาย เช่นการที่พระพุทธองค์ทรงจำแนกข้อเสีย ของการบริโภคสุราและเมรัยไว้ เพื่อให้เห็นว่าเป็นเหตุทำให้เสียทรัพย์ ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทเพราะขาดสติ ขาดความละอาย ไม่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายเป็นบ่อเกิดแห่งโรค และ ลดทอนกำลังสติปัญญา^{๓๖} เมื่อบุคคลทั้งหลายมีสติในการรับประทานอาหาร การรู้จักประมาณ ในการรับประทานอาหารแต่พอดี รับประทานแต่อาหารที่มีประโยชน์ ไม่มีโทษแก่ร่างกาย ย่อม ส่งผลทำให้เป็นผู้มีสุขภาพทางร่างกายที่ดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บให้ทุกข์ทรมาน แก่ช้า และมีอายุยืน ยาว และในอีกด้านหนึ่งยังผลให้เหลืออาหารเพียงพอในการที่จะเผื่อแผ่ให้แก่ผู้ด้วยโอกาสที่ขาด แคล่นอาหารอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งย่อมส่งผลสะท้อนถึงมิติทางสังคมโดยรวม ขอยกตัวอย่างที่พระ พุทธองค์ได้ทรงยกคุณประโยชน์แห่งการฉันอาหารมื้อเดียวไว้ดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย เราฉันอาหารมื้อเดียว เราเมื่อฉันอาหารมื้อเดียว ย่อมรู้สึก ว่าสุขภาพมีโรคาพาธน้อย กระปรี้กระเปร่า มีพละนามัยสมบูรณ์ อยู่สำราญ ภิกษุทั้งหลาย มาเถิด แม้เราฉันอาหารมื้อเดียว เราเมื่อฉันอาหารมื้อเดียว ย่อมรู้สึกว่ามีอาพาธน้อย มีความ ลำบากกายน้อย มีความเบากาย มีกำลัง และอยู่อย่างผาสุก มาเถิด แม้พวกเธอก็จงฉัน อาหารมื้อเดียว แม้เธอทั้งหลายเมื่อฉันอาหารมื้อเดียว จักรู้สึกว่ามีอาพาธน้อย มีความ ลำบากกายน้อย มีความเบากาย มีกำลัง และอยู่อย่างผาสุก^{๓๗} ภิกษุพิจารณาโดยแยกเลยแล้วฉันบิณฑบาตไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อความมัวเมา ไม่ใช่เพื่อประดับ ไม่ใช่เพื่อตกแต่ง แต่เพียงเพื่อกายนี้ดำรงอยู่ได้ เพื่อให้ ชีวิตินทรีย์เป็นไป เพื่อบำบัดความหิว

^{๓๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๔๘/๒๐๒-๒๐๓.

^{๓๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๒๒๕/๒๓๖.

เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์ ด้วยคิดเห็นว่าโดยอุบายนี้ เราจักกำจัด เวทนาเก่าเสียได้ และจักไม่ให้ เวทนาใหม่เกิดขึ้น ความดำรงอยู่แห่งชีวิต ความไม่มีโทษ และการอยู่โดยผาสุกจักมีแก่เรา แล้วจึง บริโภคอาหาร^{๓๕} อย่างไรก็ตามภายใต้กระบวนที่ศรัทธาพระพุทธานุชาต ชาวบ้านโคกมอนดูแลร่างกาย และการรักษา ความเจ็บป่วยทางกายนั้นจะต้องมีปัญญาเป็นเครื่องกำกับอยู่ตลอดเวลาด้วย ก็จะต้องตระหนัก รู้ถึงความเป็นจริงของร่างกายที่จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ ที่มีความไม่เที่ยงแท้ เป็น ทุกข์เพราะเกิดจากเหตุปัจจัยทั้งหลายปรุงแต่งขึ้นที่มีสภาพบีบคั้นให้ต้องเสื่อมสลายไปในที่สุด และไม่มีตัวตนที่ยั่งยืนแท้จริงอยู่แต่อย่างใด ทั้งพบพุทธพจน์ที่เปรียบเทียบรูปแบบการรักษา เยียวยาทางกายว่าช่วยแก้ปัญหาคือชั่วคราว ไม่เบ็ดเสร็จเด็ดขาดเหมือนกับการใช้กรรมโอสธ ใน การรักษาสาเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายที่มีในใจโดยตรง

พระผู้มีพระภาคจึงได้ ตรัสเรื่องยานี้ว่า ยาระบายอันเป็นของพระอริยะที่ใช้ได้ผล แน่นอน มิใช่ไร้ผล ซึ่งสัตว์ทั้งหลายผู้มีชาติ เป็นธรรมดาอาศัยแล้วย่อมพ้นจากชาติ ผู้มีชราเป็น ธรรมดา ย่อมพ้นจากชรา ผู้มีมรณะ เป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และ อุปายาสเป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาสได้ เป็นอย่างไร คือ ๑) ผู้มี สัมมาทิฎฐิ ย่อมระบายนิจจาทิฎฐิได้ ระบายนิกุศลธรรมเป็นอันมากที่เกิดขึ้นเพราะ นิจจาทิฎฐิเป็นปัจจัยได้ และกุศลธรรมเป็นอันมาก ย่อมถึงความเจริญเต็มที่เพราะ สัมมาทิฎฐิเป็น ปัจจัย ๒) ผู้มี สัมมาสังกัปปะ ย่อมระบายนิจจาสังกัปปะได้ ๓) ผู้มี สัมมาวาจา ย่อมระบายนิจจาวาจาได้ ๔) ผู้มี สัมมากัมมันตะ ย่อมระบายนิจจากัมมันตะได้ ๕) ผู้มี สัมมาอาชีวะ ย่อมระบายนิจจอาชีวะได้ ๖) ผู้มี สัมมาวายามะ ย่อม ระบายนิจจาวายามะได้ ๗) ผู้มี สัมมาสติ ย่อมระบายนิจจาสติได้ ๘) ผู้มี สัมมาสมาธิ ย่อมระบายนิจจาสมาธิได้ ๙) ผู้มี สัมมาญาณะ ย่อมระบายนิจจญาณะได้ ภิกษุทั้งหลาย ยาระบายอันเป็นของพระอริยะนี้แลที่ใช้ได้ผล แน่นอน มิใช่ไร้ผล ซึ่ง สัตว์ทั้งหลายผู้มีชาติเป็นธรรมดาอาศัยแล้วย่อมพ้นจากชาติ ผู้มีชราเป็นธรรมดาย่อมพ้นจาก ชรา ผู้ มีมรณะเป็นธรรมดาย่อมพ้นจากมรณะ ผู้มีโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส เป็นธรรมดา ย่อมพ้นจากโสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัสและ อุปายาสได้^{๔๐}

ชาวบ้านโคกมอนซึ่งถือตามทัศนะของพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการใช้กรรม โอสธใน การสร้างความมั่นคงทางใจเพื่อป้องกันมิให้ทุกข์เกิดขึ้น ทั้งถอนความทุกข์ที่เกิดขึ้นแล้ว ให้หมด ไป เพื่อให้เข้าถึงสภาพที่ปราศจากโรคทั้งปวงอันเป็นเป้าหมายสูงสุดสภาวะของร่างกายที่มีความ สมบูรณ์ แข็งแรง เจริญเติบโตอย่างปกติ ระบบต่างๆของร่างกายสามารถทำงานได้เป็นปกติ และมีประสิทธิภาพ ร่างกายมีความต้านทานโรคได้ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและความทุพพลภาพ

^{๓๕} ม.มู. (ไทย) ๑๒/๒๓/๒๓.

^{๔๐} อ.ทศก. (ไทย) ๒๔/๑๐๘/๒๕๑-๒๕๓.

ได้^{๔๑}สภาพร่างกายมีความสมบูรณ์แข็งแรง อวัยวะต่างๆทั้งภายในและภายนอกร่างกายสามารถทำงานได้ตามปกติ ร่างกาย ไม่ทุพพลภาพ ความเจริญทางด้านร่างกายเป็นไปตามปกติ ร่างกายได้รับการกระตุ้นจากการสวดมนต์บทต่างๆ^{๔๒}

การสวดมนต์บทต่างๆ ในการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุทำให้ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเรามีความปกติและสมบูรณ์ดี เราก็จะมีความสุข ในการทำงานทุกอย่าง ถ้าสุขภาพกายและสุขภาพจิตของเรามีความสมบูรณ์ดี เราก็จะมีความสุข การรู้จักบำรุงรักษา และส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตของทุกคน ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การรู้จักดูแลสุขภาพกาย และสุขภาพจิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้ชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข สมบูรณ์และมีคุณภาพที่ดีตลอดไป^{๔๓}มีความอดทนของระบบหายใจ และระบบไหลเวียนโลหิตที่ดี มีความอ่อนตัวที่ดี มีความคล่องแคล่วในการเคลื่อนไหว มีความอยากรับประทานอาหาร และอยากรับประทานมากๆ ไม่เบื่ออาหาร มีร่างกายแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรคดี และไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ไม่พิการ หรือผิดปกติอื่นๆ พักผ่อนนอนได้เป็นปกติดี^{๔๔}

๔.๒.๓ ด้านพิธีกรรม

พิธีกรรมเป็นพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมานานนับร้อยปี จึงทำให้ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แบบชุมชนบ้านโคกมอนมีความเชื่อว่า เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับ สมาชิกในครอบครัว เมื่อมีเหตุที่ต้องการกำลังใจเป็นพิเศษ เช่น เมื่อเจ็บป่วย หรือต้องเดินทางไกล งานแต่งงาน งานทำบุญอายุ งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้นความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ตามกระบวนการขั้นตอนของพิธีกรรมทุกอย่าง ไม่มีข้อสงสัยใดๆ เลยไม่ว่าพิธีกรรมนั้นจะจัดอยู่ในรูปแบบลักษณะใด สามารถอธิบายได้และบอกความหมายได้ พระสงฆ์ มัคทายกหรือผู้รู้ถือว่ามืบทบาทสำคัญยิ่งที่จะต้องอธิบายสร้างความเข้าใจของพิธีกรรม สืบชะตาให้ชุมชนรู้ว่า พิธีกรรมสืบชะตามีใช่เป็นสิ่งที่ทำขึ้นมาเพื่อหลอกลวงประชาชนในห้วงมาย ผิดศีลธรรม จาริต ประเพณีของชาวล้านนา แต่ที่จัดทำหรือที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมานั้นเป็น ความเชื่อความศรัทธาของผู้ทำ เมื่อได้ปฏิบัติหรือทำพิธีกรรมแล้วทำให้เกิดความสบายใจ ทำให้อายุ ยืนยาวและเป็นสิริมงคลกับชีวิตและครอบครัวได้จริง มิใช่เป็นการสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิด ความเชื่อที่ผิด จะต้อง

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาคิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสัก เขต ๒ , วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางสี ศรีภูงา, ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางลา ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน , วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๔๔} สัมภาษณ์ นายสมบูรณ์ แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สร้างความรู้สึกรู้สึกที่เกิดความตระหนักว่าเมื่อได้สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแล้วจะทำให้บุคคลนั้น หายจากโรคและมีอายุยืนจริง

การสร้างความรู้สึกรู้สึกกับชุมชนถือว่าสำคัญ ถ้าชุมชนไม่เข้าใจใน พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจะปฏิบัติผิดๆ โดยไม่มีผู้รู้อธิบายบอกกล่าวให้เข้าใจพิธีกรรมทางศาสนาก็จะผิดเพี้ยนไป การสร้างความรู้สึกรู้เข้าใจจะเป็นการบอกกล่าวหรือการอธิบายว่าพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบ ชาวบ้านที่ถูกต้องจะต้องจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ครบทุกอย่าง อย่าให้ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป การประกอบพิธีกรรมส่วนมากจัดในช่วงเช้าตรู่หรือไม่ก็จัดในช่วงสายๆ เพราะชาวบ้านเชื่อว่าดวงชะตาจะตกไป ตามดวงอาทิตย์จึงไม่นิยมจัดกัน เมื่อสร้างความรู้สึกรู้เข้าใจให้กับชุมชนในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ก็สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามหลักของศาสนาพิธีทางพระพุทธศาสนาให้เป็นแนวเดียวกัน ตลอดไปเมื่อสร้างความรู้สึกรู้เข้าใจเกี่ยวกับพิธีกรรมให้กับชุมชนแล้ว ลำดับต่อไป ต้องสร้างความตระหนักให้กับชุมชนเกิดความรักความหวงแหนต่อพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุหรือการสร้าง จิตสำนึกให้ชุมชนได้รู้จักคุณค่าและประโยชน์ของพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุให้มากขึ้นเป็นเครื่องมือสืบทอดพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความรักและสามัคคีของคนในสังคมนั้น ๆ แสดงถึงความเจริญทางจิตใจของคนในสังคมเป็นเครื่องจูงใจให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำให้เกิดความอึดอึดใจ

การยึดติดทางด้านพิธีกรรมมากกว่าอย่างอื่น ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการนำพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันแนวทางในการสวดมนต์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การให้กำลังใจอย่างเดียว “พิธีกรรม เปรียบได้กับพระพุทธรูปของพระพุทธเจ้าที่เข้าถึงจิตใจของบุคคลอยู่ตลอดเวลา แม้พระพุทธรูปจะเสด็จปรินิพพานไปนานถึง 2 พันกว่าปีมาแล้วก็ตาม”^{๕๕}

พิธีกรรมที่สำหรับฝึกหัดกาย วาจาให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและพระธรรมสำหรับจิตใจให้ระงับความชั่วและทุจริตทุกประการ เกิดความสว่างเปรียบได้กับพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น หากผู้ใดได้ศึกษาจนเกิดความรู้สึกรู้เข้าใจแล้วย่อมกำจัดความมืด คือ โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งเป็นความโง่เขลาเบาปัญญาในจิตใจของบุคคลนั้น ๆ ให้หายหมดไป ทำให้เกิดแสงสว่าง คือ ปัญญาขึ้นภายในจิตใจของตน^{๕๖} เป็นจำนวนมากที่เห็นพิธีกรรมเป็นเรื่องเหลวไหลไร้สาระและเสียเวลาโดยใช่เหตุ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ประกอบพิธีกรรมเหล่านั้นไม่ได้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมภรณ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวแดง, วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๖} สัมภาษณ์ พระมหาทวี ปิณฑโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๗} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี ฐิตมโน, เจ้าอาวาสวัดบ้านคอนคู, วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

ถึงระเบียบวิธีและแก่นแท้ของพิธีกรรมนั้น ๆ จึงทำให้เห็นเป็นเรื่องที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีเหตุผลและมลายาย แท้จริงแล้วพิธีกรรมทางศาสนามีประโยชน์มากมายหลายอย่าง^{๔๘}

๔.๒.๔ ด้านหลักธรรม

ชุมชนบ้านโคกมอนได้นำเอาหลักธรรมคำสอนที่แฝงอยู่ในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านมา ปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การให้ทานแก่คนยากจน หรือทำบุญอุทิศให้กับผู้วายชนม์ รักษาสิลปฏิบัติตามหลักธรรม อดทนต่อคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รู้จักประหยัด อดออมเพื่อให้ชีวิตและครอบครัวดำเนินไปอย่างปกติสุข ไม่ให้เมาเมว ลุ่มหลงอยู่กับอบายมุขจึงได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านโคกมอนได้ยึดถือปฏิบัติเรื่องของประเพณีพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านโคกมอนมาตั้งแต่ ครั้งบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

ทางชุมชนบ้านโคกมอนได้มองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของพิธีกรรม สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ กล่าวคือพิธีกรรมดังกล่าวจะสูญหายไปจากชุมชนเพราะสังคมในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนไป อย่างรวดเร็ว จึงได้ประชุมปรึกษากันจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ประเพณีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุขึ้นมาภายในชุมชน โดยมี การแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลหนึ่งชุดเพื่อประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือ ศึกษาค้นคว้าเรื่องวัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านโคกมอนไว้โดยมีการจดบันทึก เป็นลายลักษณ์อักษรและบันทึกภาพเอาไว้ บางครั้งทางชุมชนได้นำเอาวัฒนธรรมประเพณี สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุไปจัดแสดงในงานต่างๆ เช่น การทอดผ้ากฐิน ทอดผ้าป่า งานต้อนรับแขกผู้มาเยือนงานฉลอง เป็นต้น หรือไม่ก็จัดแสดงในงานสินค้า ได้จัดสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบูชาให้บุคคลอื่นได้เห็นได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมประเพณีอัน เป็นมรดกของชาวบ้านโคกมอน อีกทั้งเป็นการถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าให้มีความรู้ ความ เข้าใจทั้งทางด้านอักษรและกระบวนการรูปแบบในโอกาสต่อไป

การสวดมนต์ในบทต่าง ๆ นั้นมีหลักธรรมมากมาย เช่น สติความระลึกได้ ความนึกขึ้นได้ ความไม่เผอเรอ นึกคิดขึ้นได้ การคุมจิตไว้ในกิจ หมายถึง อาการที่จิตนึกถึงสิ่งที่จะทำจะพูดได้ นึกถึงสิ่งที่ทำคำที่พูดไว้แล้วได้ เป็นอาการที่จิตไม่หลงลืม ระวังยับยั้งใจได้ ไม่ให้เลินเล่อพลั้งเผลอ ป้องกันความเสียหายเบื้องต้นยับยั้งชั่งใจไม่บ่มบ่าม เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ความไม่ประมาท^{๔๙} ขันติมีความอดทนต่อฝ่ายที่ไม่ดี เพื่อยืนหยัดอยู่ในทางที่ดีให้ได้ ไม่ใช่หมายความว่า ใครตกอยู่ในสภาพ

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระอธิการนิคม อาสโก, เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์, วันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระครูเมตตาภิตติวิมล, เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒, วันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

เดิมนั้น เสมอไปหาไม่ได้ เช่น เป็นคนยากจนแล้วก็ทนอยู่ในความยากจน ไม่พยายามขวนขวายหาทรัพย์ หรือตัวเองเป็นคนก็เกียจคร้านงานการไม่ทำ แม้จะถูกคนอื่นสับโกลนอย่างไรก็ทนเอา อย่างนี้ไม่ใช่ขันติ ไม่ใช่ความอดทน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นลักษณะความ^{๕๐}

สมาธิในการทำกิจการงานใด ๆ อารมณ์มักจะเป็นปกติ ไม่ค่อยโกรธ เกรียด หรือทุกข์ใจอะไรมาก ๆ กล่าวโดยรวมคือย่อมเกื้อกูลชีวิตประจำวันทางโลกได้อย่างดีซึ่งเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจน ถ้ารู้เรื่อง ๆ มาก ๆ เข้าจนเป็นมหาสติ ก็จะได้ประโยชน์จากทางธรรมด้วย การที่เรามีสติอยู่เนื่อง ๆ รู้ตัวบ้าง ไม่รู้ตัวบ้าง ทำอย่างติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ก็เพื่อให้สติเกื้อกูลต่อการ “เห็นความจริง” ความจริงนี้เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดก็คือกายกับใจจุดหมายของการรู้ก็เพื่อให้เห็นความจริงอันได้แก่นิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่ากายและใจของเรานั้นเป็นสิ่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่ตัวเรา^{๕๑} มีปัญญาความรู้ทั่ว คือรู้ทั่วถึงเหตุถึงผล รู้อย่างชัดเจน, รู้เรื่องราวปญฺญคุณโทษ, รู้สิ่งที่ควรทำควรเว้น เป็นต้น เป็นธรรมที่คอยกำกับศรัทธา เพื่อให้เชื่อประกอบด้วยเหตุผล ไม่ให้หลงเชื่ออย่างมง่าย^{๕๒} มีความสามัคคีหลักการดังกล่าวมานี้สามารถที่จะนำไปใช้สมานฉันท์ได้กับทุกสังคมไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ หัวใจสำคัญของการที่จะนำหลักการเหล่านี้ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จหรือไม่อยู่ที่ความตั้งใจที่จะบรรลุถึงความสงบและมีศรัทธาอย่างแรงกล้าที่จะใช้สันติวิธีด้วยกันทุกฝ่าย หน่ออ่อนแห่งความสามัคคีก็จะค่อยๆ เจริญเติบโตผลิดอกออกผลเป็นความสงบเย็นได้ในไม่ช้า ขอสันติสุขจงบังเกิดมีแก่มนุษย์ทุกคนบนโลกใบนี้โดยพลัน.^{๕๓}

๔.๒.๕ ด้านความศรัทธาเชื่อมั่น

ชาวบ้านโคกมอมีความศรัทธาเชื่อมั่นการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้าน กระทำได้หลายวิธี เช่น การถ่ายทอด บอกกล่าวประชาสัมพันธ์ การชักชวนสมาชิกในชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์อันได้แก่ พลุ หมาก เฌง รูปเทียน ดอกไม้ ฯลฯ เมื่อบุคคลนั้นได้ถูกชักชวนหรือถูกเรียนเชิญไม่สามารถที่จะปฏิเสธได้ ถ้าตนเอง ปฏิเสธเท่ากับว่าตนไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือสมาชิกในชุมชน เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมยังได้ เรียนรู้ถึงกระบวนการ ขั้นตอนและทราบถึงเครื่องพิธีกรรมว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วก็สามารถที่จะถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งความรู้ ความสามารถนั้นจะจดจำอยู่ในใจตลอดมิได้ลืม การ

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูสุตตปัญญากรณ์, เจ้าคณะตำบลป่าตึง เขต ๑, วันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๑} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, รองเจ้าคณะอำเภอ, วันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๒} สัมภาษณ์ นายสมบุญ แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอ, วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๓} สัมภาษณ์ นางสี ปาโส ชาวบ้านโคกมอ วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ชุมชนเข้าร่วมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทุกคนในชุมชนบ้านโคกมอนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือมาโดยตลอดวิธีปฏิบัติต่อการอนุรักษ์พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุต้องปฏิบัติตามหลักของศาสนพิธีที่ได้วาง กฎเกณฑ์เอาไว้ เช่น การให้ความเคารพต่อสถานที่ แสดงความเคารพต่อพระสงฆ์ แม้กระทั่ง การแสดงความเคารพต่อเครื่องประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุมีข้อห้าม คือ ห้ามเหยียบ ห้ามข้าม หรือหมิ่นประมาทสิ่งเหล่านี้เพราะถือว่าเครื่องประกอบพิธีกรรมเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญ

ในการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เป็นของที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจของมนุษย์ทุกคน หากในขณะที่กำลังจัดเตรียมเครื่องประกอบพิธีกรรม สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบางคนอาจเหยียบหรือข้ามวัตถุอุปกรณ์เหล่านั้น โดยที่ไม่ได้เจตนาหรือด้วยเจตนาจะมีพิธีขอมาต่อสิ่งเหล่านั้นโดยเตรียมดอกไม้ ธูป เทียน น้ำสัปปายโสฬสพาน มัคทายกจะเป็นผู้กล่าวขอมาเพื่อไม่ให้เกิดโทษร้าย เกิดความเศร้าหมองแก่ชีวิต และครอบครัว ชาวบ้านมีความเชื่อและให้ความเคารพยำเกรงต่อศาสนพิธีอย่างมาก นอกจากนี้วิธีการปฏิบัติต่อการอนุรักษ์ประเพณีสืบชะตานี้ให้มีไปอย่างยืนยาวและยั่งยืนและปฏิบัติให้เป็นไปตามประเพณีวัฒนธรรมเดิมได้นั้น ผู้อาวุโสรุ่นปัจจุบันที่เคยได้ปฏิบัติมาก่อนจะต้องเป็นผู้ถ่ายทอดอบรมให้ความรู้แก่ลูกหลานหรือคนรุ่นใหม่โดยการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อการที่จะอนุรักษ์พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านพร้อมทั้งสร้างความตระหนักให้เกิดการยอมรับว่าประเพณีดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสำคัญและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวโคกมอนต่อไป

การสวดมนต์ที่กล่าวกันว่ามีบุญมาก มีอานิสงส์มาก ก็เพราะว่าสิ่งที่สวดล้วนเป็นหลักธรรมสำคัญของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งสิ้น ยิ่งถ้าผู้สวดมนต์ก็อาจอำนวยการผลสูงสุดเป็นการบรรลุมรรคผลนิพพานก็ยิ่งได้อีก ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า การสวดมนต์นั้น ถ้าสวดเป็น ก็เห็นธรรม^{๔๔} กล่าวถึงประโยชน์แห่งการสวดมนต์นอกเหนือไปจากการทำตามคำสอนแห่งศาสนา และความเชื่อที่สืบต่อกันมามีมากมายซึ่งไม่เพียงแต่พุทธบริษัทเท่านั้นที่สวดมนต์ ศาสนาอื่น ๆ ไม่ว่า คริสต์ อิสลาม พราหมณ์ ฮินดู หรือซิกข์ ก็มีการสวดมนต์ด้วยแบบของตนเอง

โดยเชื่อว่าสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ศาสนาแต่ละศาสนามีความมั่นคงและคงอยู่มาได้ นับพันปีเพราะศาสนิกชนในศาสนานั้นๆ สวดมนต์กันเป็นประจำ ซึ่งทำให้เกิดอานิสงส์มากมาย^{๔๕} แน่นนอนว่า การกระทำสิ่งใดด้วยสมาธิย่อมได้ผลดี ไม่ว่าจะเรียนหนังสือ ก็จะจำแม่น คิดเก่ง หากทำงานก็จะเกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้น หรือ หากเป็นผู้สูงอายุการสวดมนต์ก็จะฟื้นฟู

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระอธิการทองดี จิตฺตโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนตู, วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายสิงห์ บุญญา, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

สมองและฟื้นฟูความจำได้อย่างดี การสวดมนต์จึงสามารถทำได้ทุกเพศทุกวัยและทุกวันยิ่ง^{๕๖} สร้างความเชื่อมั่น บุคลิกดี เพราะบทสวดมนต์มักมีความหมายที่ส่งเสริมให้เกิดกำลังใจผู้ที่มีกำลังใจ จิตใจเข้มแข็ง ก็มักจะมีสุขภาพจิตที่ดี ทำให้เกิดเป็นความมั่นใจในตนเอง โดยแต่ละบทสวดมนต์จะแทรกคำสอน คำพูดในเชิงสร้างสรรค์ เมื่อผู้สวดมีศรัทธาต่อบทสวดมนต์เหล่านั้นก็จะสร้างพลังจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งผู้ที่มั่นใจในตนเองจะแสดงออกทางบุคลิก ลักษณะท่าทางทำให้เป็นที่ยอมรับจากคนทั่วไป^{๕๗} มีสติแจ่มใส สุขภาพจิตดี เกิดจากสมาธิในระหว่างการสวดมนต์จะทำให้ใจปลอดโปร่งจากเรื่องต่างๆ บวกกับความเชื่อว่า การสวดมนต์เป็นการประกอบกรรมดีผู้สวดมนต์จึงเกิดความรู้สึกปลื้มปีติทำให้เกิดจิตใจที่สงบ และรู้สึกเป็นสิบบอกแล้วใครๆ ก็สวดมนต์ได้^{๕๘}

๔.๒.๖ ด้านสังคมและชุมชน

ก่อให้เกิดความสามัคคีในในกลุ่มคนและองค์กรต่างๆ ของชุมชนบ้านโคกมอน ทำให้ชุมชน เกิดความตระหนัก ความรัก ความห่วงใยประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งกำลังจะสูญหาย ซึ่งเป็นเหตุให้ชุมชนมีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนบ้านโคกมอน ให้ยั่งยืนจนถึงลูกหลานโดยให้มีการสืบทอดในรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีกระบวนการ เรียนรู้จากผู้ใหญ่สู่เด็กในรูปแบบการทำงานร่วมกัน การจัดเตรียมงานพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ซึ่งขั้นตอนของการเตรียมงานนั้นจะมีกลุ่มคนหลายเพศหลายวัยมาช่วยกันทำงาน ทุกคนที่มา ช่วยงานก็จะช่วยงานในด้านที่ตนถนัด ใครที่ทำอะไรไม่เป็นจะดูวิธีการทำงานจากบุคคลอื่นและ นำมาฝึกฝนหัดทำจะทำให้เกิดความรู้ ความจำขึ้นมา ถ้าต่อไปหากมีกิจกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุอีกทุกคนสามารถช่วยเหลือกันในการจัดกิจกรรมได้ซึ่งจะตรงกับรูปแบบของการเรียนรู้หรือ การศึกษาซึ่งทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยการเรียนรู้แบบทางตรงและทางอ้อม

ชุมชนบ้านโคกมอนส่วนใหญ่จะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความเป็นอยู่ตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทุกคนมีความขยันและมีความอดทน ในการประกอบอาชีพตามหลักธรรมมรรคมีองค์ ๘ จึงทำให้ทุกคนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีความสมบูรณ์และมีความสุขในการดำรงชีพ ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านโคกมอนมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านและสามารถบริจาคทรัพย์หรือเสียสละกำลัง ภายด้วยความเต็มใจ แม้ว่าเศรษฐกิจของประเทศจะเปลี่ยนไปในทางดีหรือทาง

^{๕๖} สัมภาษณ์ นายไกร นาแก้ว, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๗} สัมภาษณ์ นายประดับ คู่กระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๕๘} สัมภาษณ์ นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

ร้ายก็ตามไม่เป็น ผลกระทบต่อกิจกรรมทางศาสนาหรือแม้แต่พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านจึงถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญและยังคงมีให้เห็นเป็นตัวอย่างได้ในชุมชนบ้านโคกมอน ชุมชนบ้านโคกมอน การคมนาคมไปมาสะดวก

ชุมชนโคกมอนทุกหลังคาเรือนนับถือพุทธศาสนา วัดบ้านโคกมอนเป็นวัดระดับอำเภอ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นรองเจ้าคณะอำเภอเมือง ดังนั้นจึงทำให้วัดบ้านโคกมอนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และทางราชการในการประสานงานติดต่อระหว่างวัดกับวัด วัดกับชุมชนมาโดยตลอด ในการจัดการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการคิด การดำเนินงานซึ่งจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ คือ ประชาชนทุกคนต่างพร้อมใจที่จะมาช่วยงานโดยไม่ ต้องมีการบอกกล่าวหรือขอร้อง ทุกคนต่างมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์พิธีกรรมแบบชาวบ้านและผลที่ได้จากการพัฒนาด้านจิตใจจึงทำให้มีการแสดงออกทางจิตใจที่ดี เช่น การจัดพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุมีคณะกรรมการ ผู้จัดจะต้องมีการวางแผนชี้แจงและบอกกล่าวแก่คนในครอบครัว ให้รับรู้ขั้นตอนของพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้าน ตลอดจนการส่งเสริม ชักชวน แนะนำ ชี้แนะ ในการจัดทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุให้ถูกต้องตามหลักการและเตรียมดำเนินการ โดยได้มีการดำเนินการ มอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบให้แก่แต่ละคนนำไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ต่อไปความต้องการทางสังคม คือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นเป็นกลุ่ม เป็นสังคม

ส่วนของวัฒนธรรมที่สนองความต้องการด้านนี้ก็คือ กฎข้อบังคับความประพฤติระหว่างบุคคล รวมทั้งขนบธรรมเนียมระหว่างบุคคล รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่ทำให้ชีวิตกลุ่ม ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เมื่อนุญ้ยได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาตอบสนองความต้องการจำเป็น ในการดำรงชีวิตแล้วต่อมานุญ้ยก็ได้สร้างวัฒนธรรมขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการความสุข และความสะดักสบายในเรื่องชีวิตในเรื่องต่างๆจนมีผลทำให้เกิดความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบัน สังคมซึ่งประกอบด้วยเด็ก-ผู้ใหญ่ วัยรุ่น-วัยโรย ผู้แข็งแรง-ผู้อ่อนแอ ผู้รู้-ผู้ไม่รู้ คอยถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ไม่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งโตเกินไป ทุกคนต่างมีหน้าที่ที่ต้องกระทำ แต่! เป็นไปไม่ได้ที่ต่างคนต่างอยู่ คนของสังคมชุมชนต้องถ้อยทีถ้อยอาศัย ฟังฟังอิงแอบกันทั้งสองฝ่าย เด็กต้องพัฒนาส่วนผู้ใหญ่ต้องปรับปรุงเพื่อจุดหมายคือสังคมชุมชนสมบูรณ์^{๕๕}

ดังนั้นในสังคมชุมชนสมบูรณ์นั้น ย่อมประกอบไปด้วยคนทุกเพศทุกวัย อันเป็นสิ่งดีอย่างยิ่ง หากเราสามารถ เข้ากับคนได้ทุกเพศทุกวัย หลายจริตหลายนิสัย ซึ่งนั่นก็มิได้หมายความว่า

^{๕๕} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปญฺโญ,เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน , วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

เราต้องเปลี่ยนจิตนิสัย หรือ แปลงเพศ และวัยไป แต่ ! เราต้องรับรู้ เข้าใจ กล่อมเกลา (ขัดเกลาอย่างพอเหมาะพอควร) โอนอ่อน ผ่อนตึง ให้กันได้ อยู่เสมอ มิใช่เอาแต่อารมณ์ และความรู้สึกของคนเป็นที่ตั้ง^{๖๐} หากเราไม่รู้จักห่วงใย ระลึกถึงผู้คนรอบข้างและจิตใจเราในวันนี้ แล้ววันหนึ่ง วันที่เขาจากไป อย่างไม่มีวันกลับ เราจะรู้สึกเสียใจ ที่พบว่า "เราได้สัมผัสสัมพันธ์กับจิตวิญญาณดวงหนึ่งน้อยเกินไป"^{๖๑} เจอกันก็หัดทักทาย โอภาปราศรัยก่อน เพราะทุกคนย่อมปรารถนาที่จะเป็นที่สนใจ อยากถูกเรียกขาน กล่าวนาม อยากเป็นคนหนึ่ง ซึ่งผู้อื่นระลึกถึงในสิ่งดีๆ ฉะนั้น เราควรที่จะสนใจผู้คนรอบข้างบ้าง ถามสารทุกข์สุกดิบของเขาเป็นอย่างไร พูดยุติด้วยรอยยิ้ม แจ่มใสอย่างเป็นกันเอง ที่สำคัญอย่าลืม! हमันระลึกถึงความดีของผู้อื่น และตนเองบ้าง^{๖๒} การพัฒนาคนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประเทศ จึงมุ่งสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเยาวชนในทุกช่วงวัยให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้านทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ พละนาบยที่สมบูรณ์ รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรม ด้วยโครงการต่างๆ ที่ ดำเนินการประกอบด้วย^{๖๓}

การทำบุญในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอญจึงมีเนื้อหาสาระด้านบุญกิริยาที่หล่อหลอมรวมกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมขับเคลื่อนไปตามวิถีแห่งกุศลคือ ด้วยการสร้างบุญทั้ง ๑๐ ประการดังกล่าว การทำบุญในพิธีสวดต่ออายุ จึงจัดว่าเป็นการกระทำตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ที่มุ่งประโยชน์สุขของ ชุมชน สังคม บนวิถีแห่งการบำเพ็ญบุญแบบพุทธ ที่ก่อให้เกิดความดี ความงาม ความสุข ความเจริญ กล่าวโดยสรุปพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอญ เป็นการทำบุญที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะบังเกิดผลที่สามารถมองเห็นได้ใน ๒ ทางคือ

๑. ผลทางจิตใจ ผลของการทำบุญจะทำให้จิตเบิกบานด้วยความงอกงามแห่งกุศลธรรม คือ ความไม่โลภ (จาคะ) ความไม่โกรธ (เมตตา) และความไม่หลง (ปัญญา) กุศลธรรมทั้งองงามในจิตของผู้บำเพ็ญบุญนี้ คือ อาการแห่งบุญที่มองเห็นได้จากฝ่ายผู้กระทำ

๒. ผลทางกาย ผลของบุญนั้น แม้จะเริ่มต้นจากภายในจิต แต่เมื่อกระทำให้ปรากฏออกมาเป็นกายกรรม และวจีกรรม ผลย่อมปรากฏต่อบุคคล ชุมชน สังคม เป็นความเอื้อเพื่อเอื้อ

^{๖๐} สัมภาษณ์ พระครูอุบลพรหมภรณ์ , เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง , วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๖๑} สัมภาษณ์ พระมหาฉวี ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๒} สัมภาษณ์ นายสมพร หนองทุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอญ, วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

^{๖๓} สัมภาษณ์ นายสมบุญ แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอญ, วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

อาหาร มิมิตรไมตรีต่อกันและกัน ก่อให้เกิดความสามัคคีอันจะนำไปสู่สังคมสมานฉันท์และร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาแบบมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

พิธีกรรมการสืบทอดอายุ อยู่ภายใต้กรอบโครงสร้างทางความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนากับไสยศาสตร์ กล่าวคือ พิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนเป็นกุศโลบายเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้เข้าร่วมพิธี เพราะโดยสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ลึกๆ แล้ว มีความรู้สึกไม่มั่นคงต่อชีวิต เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมามนุษย์ประสบกับสิ่งที่ผิดหวังหรือพลาดหวังกับสิ่งที่ปรารถนาอยู่บ่อยๆ จึงสูญเสียความไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงการต้องการให้ชีวิตมีความมั่นคงสูงขึ้น ขวัญและกำลังใจจากญาติพี่น้องและคนที่รู้จักเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ชีวิตได้ก้าวเดินต่อไป

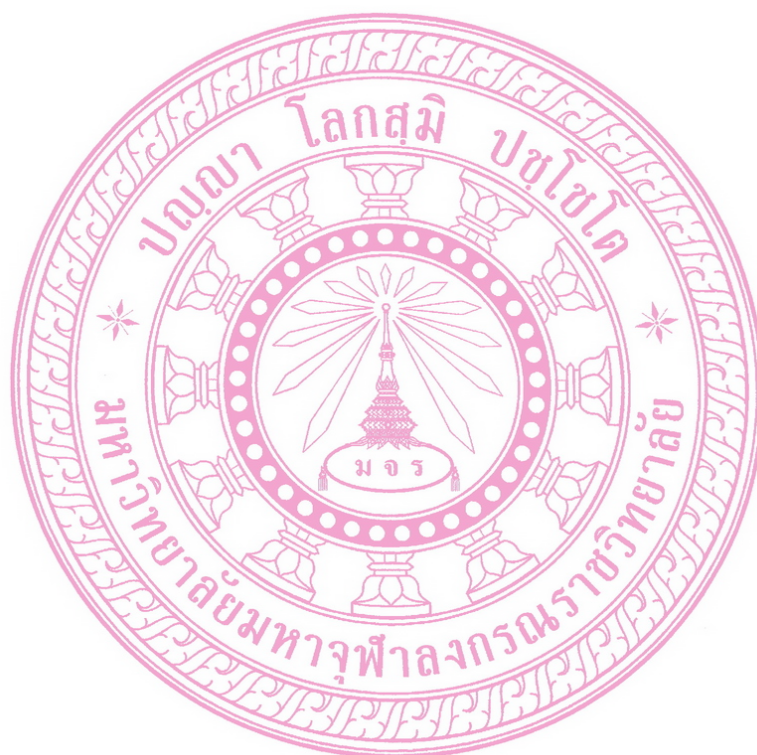
ดังนั้นพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนจึงมีบทบาทต่อการเริ่มต้นความรู้สึกใหม่ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยอันเป็นสาระด้านจิตใจเป็นสำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือทำขึ้นเพื่อให้เกิดความสบายใจ เกิดกำลังใจ พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนจะช่วยให้สภาพจิตใจดีขึ้นเพราะได้อยู่ท่ามกลางญาติพี่น้อง คนรู้จัก และพระสงฆ์ผู้ทรงศีล ทำให้ผู้มีความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยจากความกลัวต่างๆ เมื่อผ่านพิธีแล้วจะรู้สึกมั่นใจในการใช้ชีวิตสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาส มีกำลังใจและเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตต่อไปได้พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนบาทในการโน้มน้าวจิตใจของผู้ผู้อาศัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเมื่อดำรงชีวิตตามความเชื่อแล้วจะทำให้เกิดความสุขใจสมหวังและเกิดสิริมงคลต่างๆ ในชีวิต สังเกตได้จากการนำแนวคิดเรื่องวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์มาสร้างความรู้สึกร่วมกันแก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีรุกขเทวดาประจำอยู่และคอยปกป้องคุ้มครองให้ตัวผู้ประกอบพิธีกรรมมีความสุขความเจริญ

ความเชื่อในเรื่องการสวดต่ออายุหมู่บ้าน การอัญเชิญเทพยดาอารักษ์เข้ามาอยู่ประจำเสาแต่ละบ้าน ก็ยังเป็นจิตวิทยาย่างหนึ่งเสมือนว่าเป็นการต้อนรับสิ่งดีงามเข้ามาสู่บ้าน ทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยจากอันตรายภายนอกได้อีกด้วย ตามแนวคิดของชาวบ้านโคกมอนมีความเชื่อว่า บ้านแต่ละหลังจะมีผีเรือนคอยคุ้มครองดูแลลูกหลานที่อยู่อาศัย เมื่อใดที่คนในบ้านจะกระทำการใดๆ ก็ต้องบอกกล่าวให้ผีเรือนทราบก่อนพิธีกรรมต่ออายุบ้านกระทำเพื่อความอุดมสมบูรณ์และเพื่อนำพาโชคต่างๆ ซึ่งจะพบว่ามีขั้นตอนที่อ้างถึงเทวดาและผีเรือนในฐานะผู้คุ้มครองและนำโชคลากเข้ามายังบ้านเรือน ด้วยเหตุนี้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องวิญญาณจึงเป็นลักษณะจิตวิทยาที่แฝงอยู่ โดยเชื่อว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษา และนำพาความสุขและโชคลาภต่างๆ มายังเจ้าของบ้านสืบไป

นอกจากนี้ ความมั่นคงของบ้านยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของคนในครอบครัว เพราะบ้านเป็นที่อยู่อาศัยของสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด บ้านที่มั่นคงเปรียบเสมือนว่ามีผู้นำที่เข้มแข็ง และต้องประกอบด้วยคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันด้วย หากผู้นำปกครองสมาชิกด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้ว บ้านจะกลายเป็นบ้านที่อบอุ่นน่าอยู่และมีความปลอดภัย การสืบชะตาบ้านยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงจิตวิทยาในการใช้ชีวิตของกลุ่มสมรสใหม่ ที่อาศัยอยู่ในบ้านด้วย การแต่งงานเพื่อให้ชีวิตคู่อยู่ในบ้านได้อย่างราบรื่นมีความสุข จึงต้องมีจิตวิทยาในการอยู่ร่วมกัน การรู้จักข่มใจ และความอดทน รวมทั้งความเสียสละของกลุ่มสมรสที่อาศัยภายในบ้านเป็นสิ่งสำคัญ การประนีประนอมเข้าใจกันและกันจะเป็นเครื่องช่วยหนุนให้บ้านอบอุ่น เป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น บ้านก็จะกลายเป็นบ้านที่น่าอยู่ไปด้วย แต่หากคู่สามีภรรยาเอาแต่ใจตัวเองจนละเลยต่อหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน ย่อมมีส่วนทำให้เกิดปัญหาครอบครัว เป็นผลทำให้บ้านแตกหรืออยู่ร่วมกันอย่างไม่ราบรื่น และไม่มีความสุขพิชิตต่ออายุหมู่บ้านเป็นพิธีกรรมระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยชาวบ้าน โคมมอนทุกคนมีส่วนร่วมในการประกอบพิธี โดยความเห็นพ้องต้องกันในทุกที่ที่เกิดขึ้น จะต้องปฏิบัติเพื่อความสุขของคนในหมู่บ้าน พิธิต่ออายุหมู่บ้านเป็นพิธีใหญ่ที่อาศัยคนเป็นหมู่คณะ เมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จึงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้น ในการประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้งจึงต้องอาศัยความร่วมมือของคนในชุมชน อาศัยความสามัคคีกลมเกลียว โดยมีความศรัทธาเป็นสื่อกลาง จะสังเกตได้จากการตั้งหลักบ้านไว้กลางหมู่บ้าน ซึ่งมีเพียงหลักเดียว อันเป็นสัญลักษณ์แทนหัวใจของคนทั้งหมู่บ้าน ซึ่งสื่อให้เห็นถึงความมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นอกจากนี้ฝ่ายล้างที่โยงเข้าสู่บ้านแต่ละหลังด้วยขี้เถ้าเมฆมน ก็เปรียบเสมือนความสามัคคีปรองดองของคนในชุมชน ที่ต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น ในส่วนนี้แสดงให้เห็นถึง พิธิต่ออายุหมู่บ้านได้ส่งผลทางจิตวิทยา สานความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ก่อให้เกิดความรู้สึกเอาใจใส่ดูแลห่วงใยซึ่งกันและกัน พิธีกรรมการสวดต่ออายุหมู่บ้านจึงมิใช่เป็นไปเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้านเท่านั้น แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนตลอดถึงความสมัครสมานสามัคคี ความเอาใจใส่ และความผูกพันฉันท์พี่น้องของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ ด้วยสืบไป

จากการศึกษาวิจัยผลที่ได้จากการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์และของชาวบ้าน โคมมอนชี้ให้เห็นว่าสร้างความศรัทธาให้แก่คนในชุมชนบ้านโคมมอนเป็นอย่างดีทั้งทางด้านสุขภาพจิตสุขภาพกายทำให้สังคมในหมู่บ้านเกิดความสามัคคีปรองดองกันมากขึ้น พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคมมอนจึงมีเนื้อหาสาระด้านบุญกุศลที่หล่อหลอมรวมกันอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมขับเคลื่อนไปตามวิถีแห่งกุศล โดยมีศรัทธาความเชื่อเป็นเชื่อมโยงจากการเข้าร่วมพิธีกรรมนี้จนเกิดความเชื่อและเมื่อมีการประกอบ

พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุในครั้งต่อไป เข้าร่วมพิธีกรรมสวดพระปริตรต่ออายุเพื่อที่จะทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงหายจากการเจ็บไข้ได้ ชุมชนบ้าน โคมอนได้นำเอาหลักธรรมคำสอนที่แฝงอยู่ในพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแบบชาวบ้านมาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตสืบไปและมีกำลังใจในการที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขสืบไป

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนเป็นความเชื่อหรือพิธีกรรมแบบชาวบ้านนั้นนิยมทำกันในโอกาสต่างๆ เพื่อต่อดวงชะตาชีวิตให้ ยืนยาวสืบไปถึงแม้ว่าทางสังคมบ้านเมืองจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคโลกาภิวัตน์ มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีก็ตามแต่พิธีกรรมสืบชะตาของชาวล้านนาไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไปตามกระแสของโลก ปัจจุบันนี้ความเชื่อหรือพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุทุกคนยังมีความเชื่อถือและปฏิบัติ สืบทอดกันอยู่ อีกทั้งยังแพร่กระจายไปสู่สังคมอื่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปไม่ใช่แต่เฉพาะในดินแดนภาคอีสานเท่านั้น

๕.๕.๑ ความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ

จากการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวบ้านโคกมอนที่มีต่อคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ พบว่าชุมชนชาวบ้านโคกมอนทุกวันนี้ ส่วนใหญ่จะมีความเชื่อในเรื่องโชคลาภหรือดวงชะตาเคราะห์ดี เคราะห์ร้าย ชอบดูฤกษ์ดีดูยามดี เชื่อในคำทำนายทายทักเป็นต้น เพราะวิถีชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบัน ถือว่าเป็นวิถีชีวิตของชาวพุทธ ถ้าจะให้ป็นชาวพุทธที่แท้จริงควรที่จะต้องปฏิบัติโดยการสวดมนต์ได้ถูกต้องจึงจะถือว่าเป็นชาวพุทธที่แท้จริง แต่ชาวบ้านโคกมอนยังขาดในการปฏิบัติคือมีแต่ความเชื่อแต่ยังไม่ปฏิบัติอย่างจริงจัง เมื่อชาวบ้านโคกมอนมีความเชื่อในเรื่องของการสวดมนต์เช่นนี้แล้วชาวบ้านยังเชื่ออีกว่าการสวดมนต์ยังสามารถป้องกันภัย ปรามมาร บันดาลโชคลาภ ทั้งยังสามารถต่ออายุได้อีกด้วย ทั้งหมดนี้เป็นอำนาจของการสวดพระปริตรตามความเชื่อของชาวบ้านโคกมอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาความหมายและความสำคัญของการสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาและศึกษาคุณค่าของการสวดมนต์เพื่อทำให้อายุยืนและศึกษาผลของการสวดมนต์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษามุมชนบ้านโคกมอนมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติจะเห็นได้จากปรากฏการณ์และ การแสดงออกเป็นกิจกรรมพิธีกรรมตามประเพณีต่างๆ ของชุมชน เช่น การทำบุญต่ออายุ ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ทำต่อเนื่องสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันเพื่อเป็น

การยึดเหนี่ยว จิตใจของคนในชุมชนให้เกิดความเป็นสิริมงคล เกิดขวัญและกำลังใจในการดำรงชีพ ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ยังคงยึดถือเป็นประเพณีสืบทอดต่อกันมาและมีการรักษาไว้ ปัจจุบันพิธีกรรมดังกล่าวจะมีชาวบ้านเข้าร่วมมากขึ้นแต่ผู้อาวุโสในชุมชนได้พยายามสืบทอด รักษา ประเพณีไว้โดยการถ่ายทอดไปยังอนุชนรุ่นหลังในรูปแบบของพิธีกรรมและกิจกรรมในชุมชน สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันนี้จากการสังเกตจะเห็นได้ว่าชุมชนบ้าน โคมอนยังนิยมนำพิธีกรรมพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุมาใช้กันอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้นด้วย การจัดพิธีกรรมของชาวบ้านโคมอนส่วนมากจะจัดกันตามในวาระหรือโอกาสที่เหมาะสม และสามารถจัดได้ทุกโอกาส หรือเมื่อครอบครัวมีความพร้อมในการจัดทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาว ก็มักจะจัดกันขึ้นในช่วงทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน เลื่อนยศตำแหน่ง ฯลฯ การจัดทำ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถทำได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ผู้ใหญ่หรือเด็กก็เข้าร่วมพิธีกรรม นี้ได้ ส่วนเครื่องอุปกรณ์พิธีเหมือนกันทุกอย่าง ต่างกันก็เพียงแต่ฐานะความเป็นอยู่ทาง ครอบครัว ใครมีฐานะดีก็จัดพิธีกรรมที่ยิ่งใหญ่เชิญแขกต่างบ้านต่างชุมชนหรือผู้ใหญ่ที่เรา ให้ความเคารพนับถือมาร่วมงาน ถ้าฐานะทางครอบครัวยากจนก็จัดเฉพาะภายในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง ให้เหมาะสมกับฐานะความเป็นอยู่ ส่วนมากการจัดทำพิธีกรรมมักจะจัดในเวลาเช้าตรู่หรือตอนสาย จะไม่นิยมจัดทำพิธีในช่วงบ่ายเพราะชาวบ้านเชื่อกันว่าดวงชะตาชีวิตจะตกตามดวงอาทิตย์อันเป็นอัปมงคลส่วนสถานที่เป็นจุดสำคัญอีกทางหนึ่ง การจัดพิธีกรรมในสมัยก่อน มักจัดขึ้นที่บ้าน ไม่อยากรบกวนสถานที่ที่วัดเพราะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนให้ความเคารพนับถือ เกรงว่าจะไปเหยียบหินดินทรายภายในวัดออกมาและบางครั้งบางทีได้เหยียบของวัดมาใช้ทำตกแตกเสียหาย กลัวว่าจะเป็นบาปกรรมอันหนักติดตัวไป ดังนั้น จึงนิยมจัดทำพิธีกรรมที่บ้านและเป็นการทำบุญบ้านไปในตัวอีกทางหนึ่งด้วย ปัจจุบันนี้นิยมทำพิธีกรรมกันในวัดมากกว่าเพราะชาวบ้านหรือคนในครอบครัวพร้อมแล้วก็พากันมาทำที่วัดและเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในครอบครัวและชุมชนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

๕.๕.๒ การประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคมอน

จากการศึกษาเรื่องการประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคมอน พบว่าวัดโคมอนเริ่มก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ จนถึงปัจจุบันนี้ ปี ๒๕๕๕ ได้มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ ท่านได้จัดกิจกรรมต่างๆมากมายขึ้นภายในวัด และยังมีส่วนสำคัญในการประกาศพระศาสนาของท่านเป็นพระนักเทศน์ทำให้บุคคลที่ยังไม่นับถือพระพุทธศาสนาเข้ามานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมากในพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุสามารถจะขับไล่ความตายได้หรือไม่และหากทำได้จะทำได้อย่างไรผู้มีความสงสัยจึงได้พากัน

สืบค้นกลไกของการปฏิบัติงานของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ แต่ดูเหมือนว่าคนผู้ซึ่งได้เข้าร่วมพิธีกรรมจะได้รับผลตามความเชื่อในประสิทธิภาพของพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุบ้าง ผู้ที่ปรารถนาจะรู้ว่า ภายใต้อาณัติเช่นใด พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุจึงมีผลและไม่มีผล การแสวงหาคำตอบพร้อมกับคำอธิบายทางประเพณีนิยมที่ได้ให้ไว้ แสดงให้เห็นว่า พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ได้กลายเป็นพิธีกรรมทางศาสนาที่ประกอบขึ้นในช่วงเวลาที่วิกฤติ ที่ผู้มีความต้องการพ้นทุกข์ที่กำลังประสบต่างก็ต้องการที่จะเข้าร่วมพิธีกรรมจึงได้มีการจัดสถานที่นิมนต์พระผู้เป็นเจ้าพิธี รวมถึงการจัดแต่งเครื่องต่างๆ ในการทำพิธีเมื่อจัดแต่งเสร็จแล้วก็จะมีการสวดพระปริตรตามที่พระภิกษุท่านได้เล่าเรียนมาในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมประเพณีโดยอาศัยกลไกทางด้านพิธีกรรมกระบวนการปฏิบัติโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีไปยังอนุชนรุ่นหลังโดยการพาไป ศึกษาดูงานการประกอบพิธีกรรมงานประเพณีต่างๆ เช่น จลองกุฎิ วิหาร เข้าพรรษา ออกพรรษา ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีเพื่อเป็นการย้ำเตือนให้อนุชนได้รักและหวงแหนวัฒนธรรมประเพณีของตนซึ่งจะเป็นแนวทางนำไปสู่การรักษาธำรงรักษาประเพณีต่อไป ชุมชนบ้านโคกมอนประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย และมีความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา เชื่อในพิธีกรรมอันเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจมาจนถึงปัจจุบัน ศาสนาและพิธีกรรมจึงเป็นเรื่อง ยึดเหนี่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดียิ่ง พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุเป็นพิธีกรรมที่มีประวัติและความเป็นมาอย่าง ยาวนานดังนั้นจึงเป็นเหตุให้มีการพระปริตรของชาวบ้านโดยอาศัยพระพุทธรูป พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ชาวบ้านจึงได้นำเอาไม้ค้ำมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ เป็นเครื่องรองรับทางด้านจิตใจให้มีความมั่นคง ในเครื่องประกอบพิธีจะมีอุปกรณ์มากมายหลายอย่าง เช่น ไม้ค้ำ หน่อกล้วย หน่ออ้อย รูป เทียน ดอกไม้ ด้ายสายสิญจน์ ช่อตุง กระบอกน้ำ กระบอกทราย หมากร พลุ ผ้าขาว ผ้าแดง เป็นต้น สิ่งของเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องสักการบูชาที่สำคัญใน พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแทบทั้งสิ้น

พิธีกรรมที่ชาวบ้านจัดขึ้นแล้ว นิมนต์พระภิกษุสงฆ์เข้าร่วมในพิธีด้วยเพื่อความเป็นสิริมงคลและมิ่งขวัญกำลังใจ เช่น การทำบุญ วันเกิด การทำบุญแต่งงานการทำบุญต่ออายุขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ตามความเป็นจริงแล้วศาสนพิธี มีความสำคัญทางศาสนา คือ เป็นเพียงเปลือกกระพี้ที่ห่อหุ้มลำต้นหรือเสมือนกิ่งก้านใบที่ช่วยให้ ลำต้นแก่นแกนดำรงอยู่ได้ ดังนั้น ศาสนพิธีจึงมีผลในการสร้างศรัทธา ความเลื่อมใส เป็นเอกลักษณ์ สร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว เป็นการส่งเสริมคุณค่าทางจิตใจให้เฝื่องจะปฏิบัติธรรมชั้นสูงยิ่งขึ้น จึงถือเป็นอุบายในการชักนำสู่การประกอบกุศลกรรมได้เป็นอย่างดี สำหรับพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของชาวบ้านโคกมอนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมานั้นเป็น พิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ชุมชนบ้านโคกมอนให้ความเชื่อถือกันเป็นอย่างมากเพราะเป็น

พิธีกรรมที่ทรงคุณค่า ในด้านต่างๆ ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเอาไว้อย่างมากมาย อาทิ ค่านิยม คติธรรม คำสอน ทางพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมในด้านอักษรและภาษาเป็น การใช้บทสวดในมนต์พิธีในการสาธยายซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ ค่านิยมของชาวบ้านโคก มอนได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้นด้านการยกย่องผู้มีความรู้ในการทำพิธีมงคลต่ออายุผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบพิธี นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือเป็นผู้ที่เคยบวชเรียนมาก่อนเท่านั้นถึงจะเป็นผู้ ประกอบพิธีมงคลนั้นได้ ด้านวัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมเป็นพิธีกรรมที่ใหญ่พิธีหนึ่งของ ชาวบ้านโคกมอน

๕.๕.๓ ผลที่ชาวบ้านโคกมอนได้จากคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอนในพิธีการสวดพระ ปริตรเพื่อต่ออายุ

พิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน อยู่ภายใต้กรอบโครงสร้าง ทางความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อที่เป็นศาสนากับไสยศาสตร์ กล่าวคือ พิธีกรรมการ สวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนเป็นกุศโลบายเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่ ผู้เข้าร่วมพิธี เพราะโดยสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ลึๆ แล้ว มีความรู้สึกไม่มั่นคงต่อชีวิต เพราะจากประสบการณ์ที่ผ่านมามนุษย์ประสบกับสิ่งที่ผิดหวังหรือพลาดหวังกับสิ่งที่ปรารถนาอยู่ บ่อยๆ จึงสูญเสียความไม่มั่นใจในการดำเนินชีวิต รวมถึงการต้องการให้ชีวิตมีความมั่นคงสูงขึ้น ขวัญและกำลังใจจากญาติพี่น้องและคนที่รู้จักเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้ชีวิตได้ก้าวเดินต่อไป

ดังนั้นพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนจึงมีบทบาทต่อ การเริ่มต้นความรู้สึกใหม่ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยอันเป็นสาระด้านจิตใจเป็น สำคัญ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือทำขึ้นเพื่อให้เกิดความสบายใจ เกิดกำลังใจ พิธีสวดพระปริตรเพื่อ ต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนจะช่วยให้สภาพจิตใจดีขึ้นเพราะได้อยู่ท่ามกลางญาติพี่น้อง คนรู้จัก และพระสงฆ์ผู้ทรงศีล ทำให้ผู้มีความรู้สึกอบอุ่นและปลอดภัยจากความกลัวต่างๆ เมื่อผ่านพิธีแล้ว จะรู้สึกมั่นใจในการใช้ชีวิตสามารถพลิกวิกฤตเป็นโอกาส มีกำลังใจและเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต ต่อไปได้พิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนบาทในการโน้มน้าวจิตใจของผู้อยู่ อาศัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเมื่ออยู่อาศัยบ้านหลังนี้แล้วจะทำให้เกิดความสุขใจสมหวังและเกิด สิริมงคลต่างๆ ในชีวิต สืบเกิดได้จากการนำแนวคิดเรื่องวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์มาสร้างความรู้สึกแก่ผู้ อยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเสาไม้ทุกต้นมีรุกขเทวดาประจำอยู่และคอยปกป้องคุ้มครอง ให้ผู้ อยู่อาศัยมีความสุขความเจริญ

ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดความรักความผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในชุมชน นั้นๆ พิธีกรรมทางศาสนาจะช่วยให้เกิดโชคลาภหรือป้องกันอันตรายได้และประสบ ความสำเร็จใน กิจกรรมบางอย่าง เหตุการณ์ในชาตินี้ก็แล้วแต่ผลกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน นอกจากนี้ยังเชื่อว่า

กรรมดีจะลบล้างกรรมชั่วไม่ได้เลย ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการตายแล้วไปเกิดใน สวรรค์ชั้นฟ้า หรือ อาจจะถึงนิพพานได้ความเชื่อในเรื่องการตัดเวรตัดกรรม จากความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมนี้ทำให้เกิด ความเชื่อเรื่องการตัดเวรตัดกรรมบูชาพระเคราะห์ มีการนิมนต์พระมาสวดทำบุญเพื่อให้อุดพ้นจากความป่วยไข้ มีความสุข มีลาภยศ หรือความสำเร็จในกิจกรรมบางอย่างในการประกอบ พิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุพุทธศาสนิกชนจะปฏิบัติตนด้วยความเคารพนับถือ สำนวณ กาย วาจา ใจ ด้วยการสำรวมความเคารพตลอดพิธีกรรม

ผลของการทำพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุอันเป็นความเชื่อถือของประชาชนซึ่ง มีมาตั้งแต่โบราณและได้ มีการสืบทอดมาเป็นเวลานานซึ่งเมื่อทำพิธีสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุแล้ว ก็จะมีผลทำให้บ้านเมืองเกิดความร่มเย็น เป็นสุข พิษพ่นธัญญาหารอุดมสมบูรณ์และยังเป็นการ แสดงความกตัญญูกตเวทิตาขอคุณเทวดา อารักษ์พระภูมิเจ้าที่ที่ได้ช่วยปกป้องรักษาบ้านให้อุดพ้น จากภัยพิบัติและเป็นการทำให้อายุยืน เป็นการเสริมสร้างพลังทางจิตใจให้ดีขึ้นและรอดพ้นจาก เกราะภัย เสนียดฉวยไรต่างๆ และที่สำคัญ ได้สร้างความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ รู้จักการ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอีกทางหนึ่งด้วยพิธีกรรมทางศาสนาซึ่งถือปฏิบัติกันมาเป็น แบบอย่าง เป็นธรรมเนียม เป็นประเพณีสืบต่อๆ กันมา เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความ สบายงาม ความพร้อมเพรียงซึ่งส่วนมากเป็นรูปแบบที่นิยม ปฏิบัติกันหลังจากมีศาสนาเกิดขึ้นมา ก่อน เช่น ศาสนาพืชมหายพุทธศาสนาก็เกิดขึ้นหลังจาก สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงวาง หลักการไว้ตั้งแต่ตรัสรู้แล้ว

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ผลของการวิจัยเรื่องนี้ยังมีประเด็นที่ควรแก่การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปซึ่งผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

๑ ควรได้มีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพและปริมาณเกี่ยวกับคนในชุมชนชาวมณฑลที่มี ต่อ สุขภาพกายและจิตของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย

๒ ควรได้มีการศึกษาวิจัยในเชิงสำรวจ เกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น และความศรัทธา ของประชาชน ที่มีต่อความเชื่อในเรื่องการสวดพระปริตรมนต์ในสังคมไทยปัจจุบัน

๓ ควรศึกษาความรู้ความเข้าใจในบทสวดมนต์และการปฏิบัติเป็นกิจวัตรของชาวพุทธ ยุคปัจจุบัน

๔ ควรศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบเรื่อง พิธีการสวดมนต์เป็นความรู้ความเข้าใจ การ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของชาวพุทธในเขตเมืองและชนบท

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **ธรรมบรรยาย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ที่ศาสนา, ๒๕๒๕.

ชัยวัฒน์ อัดพัฒน. **หลักทางพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,

๒๕๓๓.

ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา, กรมการศาสนา, กองศาสนศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการศึกษา**

นักธรรมชั้นตรี. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑.

พระญาณวโรดม. (ประยูร สันตกุลโร) **ศาสนาต่าง ๆ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมานุวัตรชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, ๒๕๔๔.

_____ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

_____ **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

_____ **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

พระพุทธโฆษา. **พระวิสุทธิมคค์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิปัญญาโลกิยกุ, ๒๕๒๑.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) **อานุภาพพระปริตร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘

พุทธทาสภิกขุ. (อินทปญฺโญ) **พุทธธรรมประยุกต์**. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ ไชยา จัดพิมพ์, ๒๕๔๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน). ลักษณะพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. ธรรมานุกรม. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ ๑๖. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

สุนิสา อุดมสถาผล. บทสวดมนต์ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น. ขอนแก่น : โรงพิมพ์ผาชัยการพิมพ์
แอนด์ ซัพพลายส์, ๒๕๔๖.

สุทธิคมน์ สุกสีเหลือง, สวดมนต์แปล. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์โดยธรรมสภา,
๒๕๕๐.

(๒) วิทยานิพนธ์

กิริติ กมลประเทืองกร. “คุณค่าของการสวดมนต์ ที่มีต่อพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย : กรณีศึกษา
พุทธศาสนิกชน วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๕๑

จำเนียร พันทวี. “พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ของชาวบ้านหมื่น ตำบลหมื่น กิ่งอำเภอเชิงขัวญ
จังหวัดร้อยเอ็ด”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, ๒๕๔๐

ชะบา อ่อนนาค. “การศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ศึกษากรณีโรงเรียนชลบุรี “สุขบท” จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต
(พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๔๘.

พระครูโพธิรัตนคุณ (ทองเพชร ชำนิกล้า). “ความเชื่อและพิธีกรรมการสะเดาะเคราะห์ กรณีศึกษา :
บ้านจาน ตำบลบ้านจาน อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต. สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,
๒๕๕๑.

พระมหาประศักดิ์ อคฺคปญฺโญ (ซ่งแสง) “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทยในปัจจุบัน” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา).** บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๕๑

พระมหาดวงรัตน์ ฐิตรัตนโน (กิจประภานนท์) “อิทธิพลของธัมมปทัฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณี สืบชะตาของล้านนา” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๕๐

พระมหาบุญชวน เตชธมฺโม (รักษารธรรม) “ศึกษาพิธีกรรมการสวดพระปริตรในจังหวัดมหาสารคาม” **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๕๒

พระเกียรติวิทย์ อุดตสนฺโต (โอชาวัฒน์). “การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของร่างทรงกรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช ๒๕๕๕

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เรื่องการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอน
สำหรับพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนในบ้านโคกมอนตำบลป่าสังข์ อำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร
จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อ (ฉายา).....นามสกุล อายุ ปี
พรรษา.....
๒. วุฒิการศึกษา ศาสนศึกษา.....
สามัญศึกษา.....
๓. อื่น (โปรดระบุ).....
๔. เพศ () ชาย () หญิง
๕. สถานภาพ () โสด () สมรสแล้ว

ตอนที่ ๒ หัวข้อสัมภาษณ์ : ความเชื่อในการสวดพระปริตรที่ส่งผลดีด้านต่างๆ

๑. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้พระสวดช่วยต่ออายุคนได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด?

.....
.....

๒. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดจัดภัย ลางร้าย และฝันร้ายได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด?

.....
.....

๓. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดปิดเป่าอุบาทว์และบาปเคราะห์ได้หรือไม่ ? เพราะเหตุใด?

.....
.....

๔. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดป้องกันโจรภัย อัคคีภัย ภูตผี และสัตว์ร้ายได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๕. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดคุ้มครองรักษาให้แคล้วคลาดปลอดภัยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๖. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดเพื่อให้คลอดบุตรง่ายได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....

.....

๗. ท่านเชื่อว่าพระปริตรที่ใช้สวดสวัสดีมีชัยชนะแก่ศัตรูและมีอายุยืนได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....

.....

ตอนที่ ๓ หัวข้อสัมภาษณ์ : พิธีกรรมการสวดต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน

๑. ท่านมีความรู้และเข้าใจพิธีกรรมการสวดต่ออายุของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน อย่างไร?

.....

.....

๒. ขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุมีลำดับอย่างไรบ้าง?

.....

.....

๓. พิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ของคณะสงฆ์วัดบ้านโคกมอน ใช้อะไรเป็นอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรม?

.....

.....

๔. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุ ท่านคิดว่าใช้แทนสื่อหรือสัญลักษณ์

ทางพิธีกรรมอะไรบ้าง?

.....

.....

๕. การประกอบพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอนมีพิธีกรรมใดบ้างที่เป็นสื่อสัญลักษณ์ทางหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา?

.....

.....

๖. ท่านคิดว่าพิธีกรรมการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโคกมอน มีประเด็นที่ควรปรับปรุงแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงบ้าง?

.....

.....

ตอนที่ ๔ หัวข้อสัมภาษณ์ : ประโยชน์ของการสวดพระปริตรที่ประกอบด้วยศรัทธาและมีสมาธิ
จิตตั้งมั่น

๑ ท่านคิดว่าพระปริตรทำให้เป็นผู้มีเมตตาจิตต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๒ ท่านคิดว่าพระปริตรทำให้เป็นที่รักของมนุษย์ เทวดาและสัตว์ทั้งปวงได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๓ ท่านคิดว่าพระปริตรทำให้เกิดกุศลจิตในการทำความดีได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๔ ท่านคิดว่าพระปริตรทำให้เกิดความสงบใจและระงับบาปอกุศลทางจิตได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๕ ท่านคิดว่าพระปริตรทำให้ปรับภาวะทางจิตให้ปลอดโปร่ง ไม่ตึงเครียดได้หรือไม่ เพราะเหตุใด?

.....
.....

๖ ท่านคิดว่าการสวดพระปริตรเพื่อต่ออายุของคณะสงฆ์วัดโลกมณีสถูปาในด้านต่อไปนี้บ้าง

๖.๑ ด้านพิธีกรรม.....

.....
๖.๒ ด้านหลักธรรม.....

.....
๖.๓ ด้านการสร้างศรัทธาแก่ผู้เข้าร่วมพิธี.....

.....
๖.๔ ด้านสังคม.....

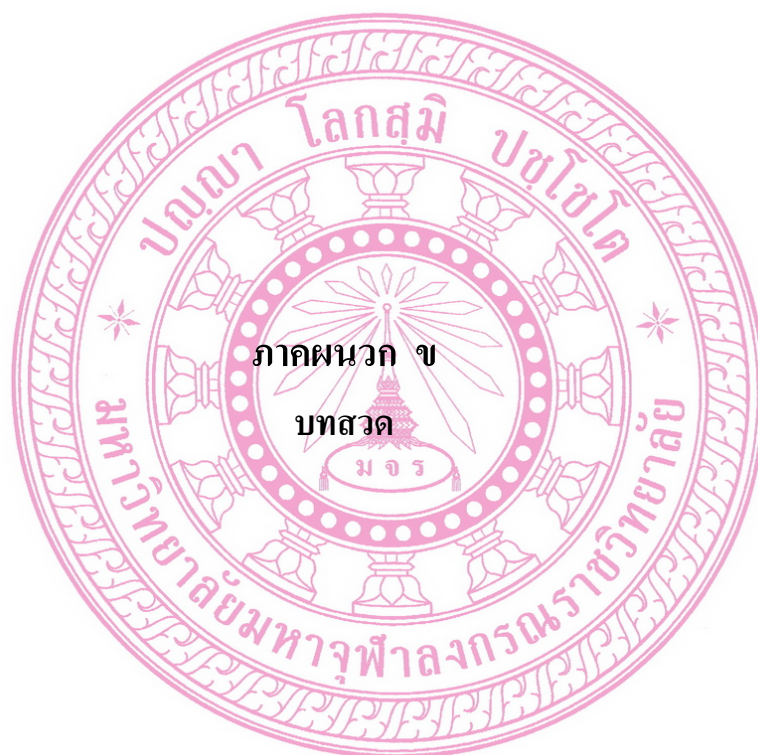
.....
.....

พระเดชฯ สิลเตโช ผู้สัมภาษณ์

ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สถานที่สัมภาษณ์ วัด..... ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ. ๒๕๕๕

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

พุทฺธัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

สังฆัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุกขัมปิ พุทฺธัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุกขัมปิ ธัมมัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ทุกขัมปิ สังฆัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ตถะคัมปิ พุทฺธัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ตถะคัมปิ ธัมมัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

ตถะคัมปิ สังฆัง ชีวิตัง ยาวะ นิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

อุณฺหิสสะวิชะยะคาถา

อติอุณฺหิสสะ วิชะโย ธัมโม โลเก อะนุตตะโร

สัพพะสัตตะหิตัตถายะ ตัง ตวัจ्จะ คัณหาหิ เทวะเต

ปะริวัชเช ราชะทัณเฑ อะมะนุสเสหิ ปาเวเก

พะยัคเค นาคะ วิเส ญฺเฑ อะกาละมะระเณนะ วา

สัพพะสัมา มะระณา มุตโต.... ฐะเปตฺวา กาละมาริตัง

ตัสเสวะ อานุภาเวนนะ โหตุ เทโว สุชี สะทา

สุททะสีลัง สะมาทายะ ธัมมัง สุจะริตัง จะเร

ตัสเสวะ อานุภาเวนนะ โหตุ เทโว สุชี สะทา

ลิกขิตัง จินติตัง ปุชัง ธาระณัง วาจะนัง คะรุง

ปะเรสัง เทสะนัง สุตฺวา ตัสสะ อายุ ปะวัตตะตติ

คาถาประจำวันเกิด

อาทิตย์

โมรปริตร

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา

หะริสสะวันณ โณ ปะฐะวีปปะภาโส

ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวันณัง ปะฐะวีปปะภาสัง

ตะยัชชะ คุณตา วิหะเรมุ ทิวะสัง

เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา

อิมัง โส ปะริตตัง กัตตะวา โมโร จะระติ เอสะนาฯ

อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา

หะริสสะวันณ โณ ปะฐะวีปปะภาโส

ตัง ตัง นะมัสสามิ หะริสสะวันณัง ปะฐะวีปปะภาสัง

ตะยัชชะ คุณตา วิหะเรมุ รัตติง

เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม

เต เม นะโม เต จะ มัง ปาละยันตุ

นะมัตถุ พุทธานัง นะมัตถุ โพธิยา

นะโม วิมุตตานัง นะโม วิมุตติยา

อิมัง โส ปะริตตัง กัตตะวา โมโร วาสะมะกัปปะยิตีฯ

วันจันทร์

อะกะชะปริตต

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ

โย จามะนาโป สะกุนัสสะ สัทโท

ปาปัคกะโห ทุสสุปีนัง อะกันตัง

พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุฯ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมัง คะลัญจะ
 โย จามะนาโป สะกณัสสะ สัทโท
 ปาปิกะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
 รัมมานุกาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ
 ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคละญจะ
 โย จามะนาโป สะกณัสสะสัทโท
 ปาปิกะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง
 ตังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ ฯ

วันอังคาร

ยัสตานุกาเวโต ยักขา เนะ ทัสเสนติ ทิงเสนัง
 ยัมहि เจวานุญจันโต รัตติทิวะมะตันทิโต
 สุขัง สุปะติ สุตโต จะ ปาปิง กิญจิ นะ ปัสสะติ
 เอวะมาทิกุลมเปตัง ปริตรตันตัมภะณามะ เห ฯ
 วันพุธ
 สัพพาสีวิชะชาตินัง ทิพพะมันตานัง วิยะ
 ยันนาเสติ วิสัง โฆรัง เสนัจาปี ปริสสะยัง
 อาณักเขตตัมहि สัพพัตตะ สัพพะทา สัพพะปาณินัง
 สัพพะโสปี นิวาเรติ ปริตรตันตัมภะณามะ เห ฯ
 วันพฤหัสบดี

ปุเรนตัมโพธิสัมภาเร นิพพัตตัง โมระโยนิยัง
 เยนะ สังวิหิตารักขัง มะหาสัตตัง ะเนจะรา
 จิรสสัง วายะมันตาปี เนะ สักจิงสุ กัณ्हิตุง
 พรหมะมันตันติ อักขาตัง ปริตรตันตัมภะณามะ เห ฯ

วันศุกร์

อปปะสันเนนิ นาถัสสะ สาสะเน สาธุสัมมะเต
 อะมะนุสเสหิ จันเเทหิ สะทา กิพพิสการิกิ
 ประริสานัญจะตัสสันนะ มะหิงสาเย จะ คุคคิยา
 ยันเทเสสิ มะหาวิโร ปริตรตันตัมภะณามะ เห ฯ

วันเสาร์

อังคณาภิรมย์

ยะโตหัง ภาคินี อธิบายะ ชาตียา นากิขานามิ สัจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา เณระ สัจจะ โสคติ

เต โหตุ โสคติ กัมภัสสะ

ยะโตหัง ภาคินี อธิบายะ ชาตียา นากิขานามิ สัจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา เณระ สัจจะ โสคติ

เต โหตุ โสคติ กัมภัสสะ

ยะโตหัง ภาคินี อธิบายะ ชาตียา นากิขานามิ สัจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา เณระ สัจจะ โสคติ

เต โหตุ โสคติ กัมภัสสะ

มงคลจักรวาลแปดทิศ

อัมสมิงมงคลจักรวาลทั้งแปดทิศประสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้นมาป้องกันห้อม
ล้อมรอบครอบทั่วอนันตาราชะ เสดมานาเขตเต สมนันดา สะตะ โยชนะ สะตะ สะหัสธานี พุทธะชาละ
ปะริกเขตเต

รักขันตุ สุรักขันตุ

อัมสมิงมงคลจักรวาลทั้งแปดทิศประสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้นมาป้องกันห้อม
ล้อมรอบครอบทั่วอนันตาราชะ เสดมานาเขตเต สมนันดา สะตะ โยชนะ สะตะ สะหัสธานี ธรรมะชาละ
ปะริกเขตเต

รักขันตุ สุรักขันตุ

อัมสมิงมงคลจักรวาลทั้งแปดทิศประสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้นมาป้องกันห้อม
ล้อมรอบครอบทั่วอนันตาราชะ เสดมานาเขตเต สมนันดา สะตะ โยชนะ สะตะ สะหัสธานี ปังเจกะ
พุทธะชาละปะริกเขตเตรักขันตุ สุรักขันตุ

อัมสมิงมงคลจักรวาลทั้งแปดทิศประสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้นมาป้องกันห้อม
ล้อมรอบครอบทั่วอนันตาราชะ เสดมานาเขตเต สมนันดา สะตะ โยชนะ สะตะ สะหัสธานี สังฆะชาละ
ปะริกเขตเต

รักขันตุ สุรักขันตุ

คาถาหว่านทราย

อิมัสัมมิง ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชนะสะตะสะหัสสานิพุทระ ชาละปะริกเขตเต รักขันตุ
สุรักขันตุ ฯ

อิมัสัมมิง ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชนะสะตะสะหัสสานิธัมมะ ชาละปะริกเขตเต รักขันตุ
สุรักขันตุ ฯ

อิมัสัมมิง ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชนะสะตะสะหัสสานิปัจเจกะพุทระ ชาละปะริกเขตเต
รักขันตุ สุรักขันตุ ฯ

อิมัสัมมิง ราชะเสมานา เขตเต สะมันตา สะตะโยชนะสะตะสะหัสสานิสังฆะ ชาละปะริกเขตเต รักขันตุ
สุรักขันตุ ฯ

สวดเสริมมงคลต่อชะตาชีวิต

อิติปิโส ภควา ข้าพเจ้าจะไหว้ พระอาทิตย์สະเทวา จงเสด็จลงมา รักษาอายุ ข้าพเจ้าไว้ได้ 6 ปี
เวียนรอบในราศี เมฆพลุกสก เมฆนกรกฏ สิ่งห้กันตุล พิจิธนู มังกรภูมิน ต้องลักษณ์ ต้องจันทร
ต้องพระเคราะห์ด้วนอก ต้องพระเคราะห์ด้วกลาง ต้องพระเคราะห์ด้วโน ต้องพระเคราะห์ด้วไค
ไค ขอให้คุ้ม เสนียดจัญไร ขอให้มิไชยะมงคล กุ่มโทษโทสา.....วิณญาณะสัมปณโณ

1 อาทิตย์ สະเทวา 6

7 พระเกศ สະเทวา 9

2 พระจันทร์ สະเทวา 15

8 พระศุกรี สະเทวา 21

3 พระอังคาร สະเทวา 8

9 พระเสาร์ สະเทวา 10

4 พระพุธ สະเทวา 17

5 พุธหัส สະเทวา 17

6 พระราหู สະเทวา 12

บทสวดคาถาโพธิบาท

อิติปิ โส ภะคะวา บุระพารัสมิง พระพุททะคุณัง บุระพารัสมิง พระธัมเมตัง บุระพารัสมิง พระสังฆานัง
ทุกะโรคะกะยัง วิวิญชัยเย สัพพะทุกขั สัพพะโสภ สัพพะโรค สัพพะภัย สัพพะเคราะห์ เสนียดจัญไร
วิวิญชัยเย สัพพะเคราะห์กลางวัน สัพพะเคราะห์กลางคืน สัพพะเคราะห์ข้างขึ้น สัพพะเคราะห์ข้างแรม
สัพพะเคราะห์ด้วนอก สัพพะเคราะห์ด้วโน สัพพะเคราะห์ด้วไคไค ขอให้กลายเป็นดี เคราะห์เดือนเคราะห์
ปี เคราะห์มีประจำวัน เคราะห์ปีขอให้เคลื่อน เคราะห์เดือนขอให้คลาย เคราะห์วันขอให้หาย วิวันชัยเย
สัพพะชะยัง สัพพะลาภัง ภะวันตุเม รักขันตุ สุรักขันตุ ชัยยะ ชัยยะ อิติปิ โส ภะคะวา

อาคะเนยร์ธมิง ทักขิณธมิง หรดีธมิง ปัจจิมธมิง พายัพธมิง อุดรธมิง อิสาณธมิง

อากาศธมิง ปฐวีธมิง

คาถาชินบัญชร

ชะยาสะนากะดา พุทธา เขตวา มารัง สะวาหะนัง
 จะตุสัจจาสะกัง ระสัง เย ปิวิงสุ นะราสะภา.
 ดันหังกะราทะโย พุทธา อัญฐะวีสะติ นayeกา
 สัพเพ ปะติญฐิตา มัยหัง มัตตะเกเต มุนิสสะรา.
 สีเส ปะติญฐิตอ มัยหัง พุทธโร ชัมโม ทะวิโลจะเน
 สังโฆ ปะติญฐิตอ มัยหัง อูเร สัพพะคุณากะโร.
 หะทะเย เม อะนุรุทธโร สารีปุตโต จะทักขิณ
 โกณฑัญโญ ปิฏฐิภาคัสสิมิง โมคคัลลานะ จะ วามะเก.
 ทักขิณะ สะวะเน มัยหัง อาสุง อานันทะ ราหุโล
 กัสสะโป จะ มะหานาโม อุภาสุง วามะโสตะเก.
 เกสันเต ปิฏฐิภาคัสสิมิง สุริโย จะ ปะกังกะโร
 นิสินโน สิริสัมปโน โสภิตो มุนิปุงกะโว
 กุมาระกัสสโป เถโร มะเหสี จิตตะ วาตะโก
 โส มัยหัง สะวะเน นิจจิง ปะติญฐาสีคุณากะโร.
 ปุณโณ อังคุลิมาโร จะ อุปาลี นันทะ สีวะลี
 เถรา ปัญจะ อิม ชาตา นะลาเต ตีละกา มะมะ.
 เสตาสีติ มะหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา
 เอเตสีติ มะหาเถรา ชิตะวันโต ชินะระสา
 ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังเกสุ สันฐิตา.
 ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิณะ เมตตะ สุตตะกัง
 รัชคัง ปังนะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง
 ขันธะโมระปะริตตัญจะ อาณานัญญะ สุตตะกัง
 อากาเส นะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสันฐิตา
 ชินา นานาวัระสังยุตตา สัตตปปากาละ ลังกะตา
 วาตะปิตตาหะสัณฐาตา พาหิรัช ฉัตตูปัททะวา.
 อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะชินะ เตชะสา
 ะสะโต เม สะกิจจะเน สะทา สัมพุทธะปัญชะเร.

ชินะปัญชรระมัชฌัมหิ วิหะรันตัง มะฮี ตะเล
 สะทา ปาเลนตุ มัง สัพเพ เต มหาปริสาสะภา.
 อิจเจวะมันโต สุกุตโต สุรักโข
 ชินานุภาเวนะ ชิตุปัททะโว
 ฐัมมานุภาเวนะ ชิตาริสังโฆ
 สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
 สัทธัมมานุภาวะปาลิโต จะรามิ ชินะ ปัญฺชะเรติ

สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอน

สัมภาษณ์พระครูปลัดสุวัฒนวิริคุณ
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ มหาวิทยาลัย

สัมภาษณ์พระครูเมตตาภิตติวิมล เจ้าอาวาสวัดบ้านสวนมอน

สัมภาษณ์พระครูสุตปัญญาวรณ เจ้าอาวาสวัดบ้านคอนแดน

สัมภาษณ์พระครูอุบลพรหมภรณ์ เจ้าอาวาสวัดหนองบัวแดง

สัมภาษณ์พระครูโกศลสาธุกิจ เจ้าอาวาสวัดร่องคำ

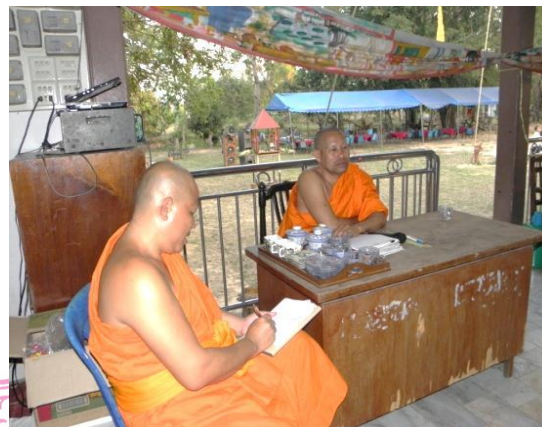
สัมภาษณ์พระมหาทวี ปิยะมโม เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม

สัมภาษณ์พระอธิการทองดี จิตมโน เจ้าอาวาสวัดบ้านคอนคู่

สัมภาษณ์พระอธิการนิคม อาสโก เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์

สัมภาษณ์พระครูสังฆรักษ์ทองไหล มหัทธโน
เจ้าอาวาสวัดบ้านดงเก้ง

การสวดพระปริตรต่ออายุบุคคล

สัมภาษณ์นางบุญศรี ศรี गुา

สัมภาษณ์นางสี ศรี गुา

สัมภาษณ์นายวันดี ธรรมรินทร์

สัมภาษณ์นางสมจิตร ปาโส

สัมภาษณ์นางวงศ์ ทำนา

สัมภาษณ์นางทา บัวมดัย

สัมภาษณ์นางแห้ว ไชยสิม

สัมภาษณ์นางสอน ปาโส

สัมภาษณ์นางปลา บุญภา

สัมภาษณ์นางน้อย ธรรมรินทร์

สัมภาษณ์นางดาว ปาโส

สัมภาษณ์นางสี ปาโศ

สัมภาษณ์นายทัก ปาโศ

สัมภาษณ์นายจันทร์ กูเมือง

สัมภาษณ์นายสิงห์ บุญญา

สัมภาษณ์นางละมุล วิลาจันทร์

ชาวบ้านร่วมกันทำเครื่องต่ออายุหมู่บ้าน

ชาวบ้านร่วมกันทำเครื่องต่ออายุหมู่บ้าน

ชาวบ้านร่วมกันทำเครื่องต่ออายุหมู่บ้าน

ชาวบ้านร่วมกันทำเครื่องต่ออายุบุคคล

ชาวบ้านร่วมกันทำเครื่องต่ออายุบุคคล

สัมภาษณ์นายสมพร หนองทุม ผู้ใหญ่บ้าน

รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สัมภาษณ์พระมหาสมพงษ์ จิตปัญโญ, เจ้าอาวาสวัดบ้านโคกมอนเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๕๕.

สัมภาษณ์ พระครูสุตปัญญากรณ์ เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๑ วัดคอนแคน เมื่อวันที่ ๒๐ มกราคม
๒๕๕๕

สัมภาษณ์ พระครูเมตตาจิตติวิมล เจ้าคณะตำบลป่าสังข์ เขต ๒ วัดสวนมอน เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม
๒๕๕๕

สัมภาษณ์พระครูอุบลพรหมภรณ์, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง, เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕.
สัมภาษณ์พระอธิการทองดี จิตมโน , เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองบัวเลิง เมื่อวันที่, ๒๓ มีนาคม
๒๕๕๕.

สัมภาษณ์พระมหาทวีล ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดบ้านหนองทุ่ม, เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์พระอธิการนิคม อาสโก เจ้าอาวาสวัดบ้านป่าสังข์, เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์พระครูโกศลสารกิจ, เจ้าอาวาสวัดบ้านร่องคำ, เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นางลา ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นางสี ศรีภูงา, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นายสมบุรณ์ แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นายไกร นาแก้ว, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายสมพร หนองทุ่ม, ผู้ใหญ่บ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นางวัย แสนมาตย์, ชาวบ้านโคกมอน. เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นางสมจิตร ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายบุญคาน สุวรรณ, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นายประดับ คู่กระสังข์, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นายสุต เชิดกร, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นายทัด ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายหารจันศรี คูเมือง, ชาวบ้านโคกมอน เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายวันดี ธรรมริน, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕,

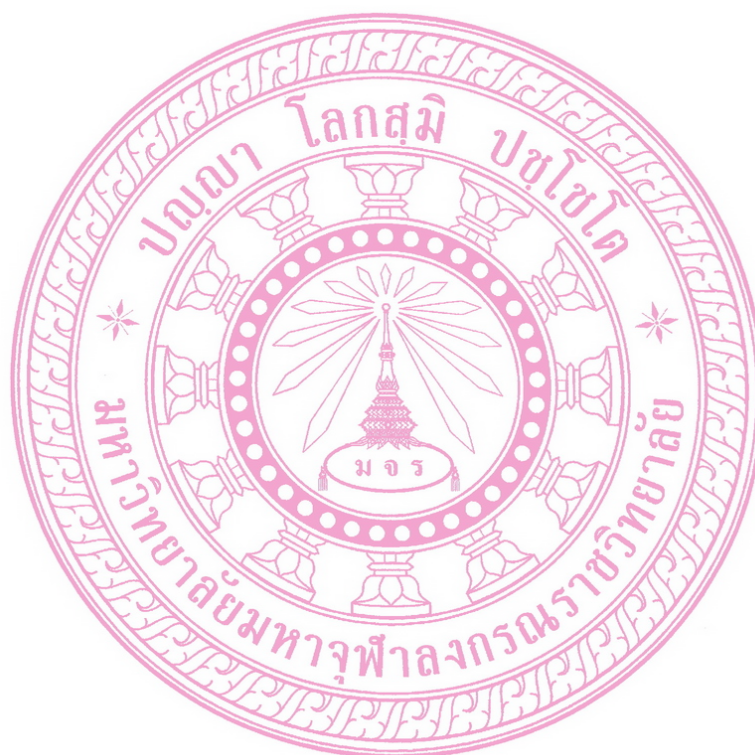
สัมภาษณ์นางสอน ปาโส, ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์พระครูสังฆรักษ์ทองไหล มหัทธโน, เจ้าอาวาสวัดดงเค็ง, เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ.
๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายทัต ปาโส , ชาวบ้านโคกมอน เมื่อวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

สัมภาษณ์นางสี ปาโส ชาวบ้านโคกมอน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์นายสิงห์ บุญภา , ชาวบ้านโคกมอน, เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	พระเดชฯ สีสเตโช
วันเกิด	วันที่ ๒๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ ๕๓ หมู่ ๖ บ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
ประวัติการศึกษา	จบ ป.๖ โรงเรียนบ้านโคกมอน บ้านโคกมอน ตำบลป่าสังข์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด จบ ม.๖ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอศรีสมเด็จ ๒๕๕๒ จบปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๔ สาขาพุทธศาสนา บัณฑิตรุ่นที่ ๕๖ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ วิทยาเขตขอนแก่น ห้องเรียนร้อยเอ็ด ปัจจุบัน กำลังศึกษาปริญญาโท สาขาพุทธศาสนา ของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
หน้าที่การงาน	พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นเลขานุการรองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียน ?